

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИГОТОВЛЕННЯ ВАРЕНОЇ КОВБАСИ КУРЯЧОЇ

Савченко М.Ю., доц. ФХТ
Сумський НАУ

Варені ковбаси - це їстівні продукти, виготовлені шляхом додавання солі та спецій до м'ясного фаршу, оболонки, термічної обробки та ферментації. Це один із найпоширеніших м'ясних продуктів, що становить більшу частину національного раціону.

Під час виготовлення варених ковбас видаляються всі неїстівні частини (кістки, хрящі, сухожилля), що призводить до більш високої калорійності порівняно з м'ясом. Водночас вона дещо поступається свіжому м'ясу за смаковими якостями та вмістом вітамінів.

Виробництво ковбас ґрунтується на різних хімічних, біотехнологічних, мікробіологічних, фізичних і термічних методах впливу на сировину. Ковбаси можна розділити на варені, фаршировані, сосиски та сардельки, м'ясні, ліверні, кров'яні, сальтисон, холодець тощо залежно від виду сировини, характеру та специфіки технічної обробки, особливостей зовнішніх властивостей продукту та його структури.

Значення ковбас для харчування визначається низкою чинників, але основними з них є: наявність різних видів сировини, здебільшого м'яса та спецій; наявність поживнішого продукту, ніж суміш окремих інгредієнтів; по-друге, приготування ковбас для домашнього споживання потребує мінімального часу, потрібного для приготування ковбаси для домашнього споживання. Більшість ковбас споживається без термічної обробки.

Німеччина посідає перше місце у світі за кількістю вироблених ковбас - 1 500 найменувань, наша країна - друге - 600 найменувань.

Поряд зі збільшенням виробництва ковбас важливо підвищувати їхню якість, яка залежить від якості сировини і технології виробництва.

Ковбасні вироби включають у себе наступні види: варені ковбаси, сосиски, м'ясні хліби, напівкопчені ковбаси, варено-копчені ковбаси, копченості, ліверні ковбаси, желе, гелти і паштети.

Ковбасні вироби класифікуються за видом м'яса: яловичина, свинина, баранина, конина, верблюжати́на, м'ясо інших тварин і птахів, баранина і конина в суміші зі свининою і беконем; за складом сировини - м'ясо, кров, субпродукти, комбікорм; за якістю сировини - вищий сорт, 1 сорт, 2 сорт і 3 сорт; за видом оболонки - натуральні оболонки (кишечник, сечовий міхур, стравохід), штучні оболонки (білок, целюлоза), безоболонкові оболонки (м'ясний хліб, холодець, пиріжки); за малюнком нарізки - включає однорідні структури (тонкоподрібнений фарш), бекон, язик, грубоподрібнені шматки м'язової та жирової тканини.

Варені ковбаси містять 55-75 % вологи і 1,8-3,5 % солі. За якістю варені ковбаси поділяють на особливі, першого і другого сорту.

Найпоширеніші варені ковбаси вищого ґатунку: аматорська, докторська, яловича, краснодарська, молочна, естонська, теляча, "Столична", 1-го ґатунку - столова, дієтична, звичайна, 2-го ґатунку - чайна, закусочна, молодіжна, 3-го ґатунку - субпродукти, симбірська. В.

Найкращі ковбаси містять яловичину (10-45%), свинину (15-75%) і твердий або напівтвердий бекон (20-30%); як прянощі додають мускатний горіх або кардамон; прянощі любительську і столичну; корицю їстівну; часник аматорський. Додають у свинину. Ковбасний фарш 1 сорту містить менше бекону, а як спеції додаються прянощі, чорний перець і часник. Ковбасний фарш 2-го ґатунку містить менше бекону, а як спеції додано чорний перець, кардамон і часник.

Ковбасні оболонки. Натуральні. Перед використанням кишки промивають від солі (солять для збереження і зберігають при температурі 5°C), продувають стисненим повітрям для перевірки цілісності та чистоти, нарізають на відрізки певної довжини і перев'язують з одного кінця мотузкою. Використовуються яловичі, свинячі та овечі кишки. Недоліки: розмір може не відповідати стандарту, може бути викривлений, потребує спеціальної обробки перед використанням, особливих умов зберігання.

Штучні. Білки на основі колагену (наприклад, кутицин, протеїн), що містяться в нижній частині ретикулярного шару бичачих шкур. Оболонки з кутицину і білка мають гарну адгезію, тобто здатність набувати форми батона, довговічні і проникні для вихлопних газів.

Отже, варені ковбаси характеризуються різноманіттям видів, смаків та упаковки. Споживачі мають обирати ковбасні вироби за сенсорними властивостями та вартісним співвідношенням ціна-якість.

ВИКОРИСТАННЯ ЦУКРОЗАМІННИКІВ У ВИРОБНИЦТВІ БІСКВІТНОГО НАПІВФАБРИКАТУ З БОРОШНОМ ІЗ ЦВІРКУНІВ

Середа О.Г., аспірант 3 року навчання ФХТ
Науковий керівник: к. т. н. Мельник О.Ю.
Сумський НАУ

Цукор є одним з основних інгредієнтів багатьох кондитерських виробів, у тому числі бісквітних тістечок. Завдяки багатьом функціям, необхідним для отримання бажаної структури та органолептичних властивостей, цукроза є найбільш часто використовуваним цукром. Вона надає виробам чистий солодкий смак, який цінують споживачі, і підвищує температуру желатинізації крохмалю та денатурації яєчного білка, дозволяючи бульбашкам газу розширюватися перед утворенням гелю. Крім того, цукроза забезпечує стійкість пни та подовжує термін зберігання бісквіту. Під дією високої температури цукроза розкладається на фруктозу та глюкозу, які є відновними цукрами, що беруть участь у реакціях Майяра. Однак численні дослідження надали докази несприятливого впливу надмірного споживання вільних цукрів на здоров'я, зокрема щодо ризику розвитку неінфекційних захворювань, несприятливих змін ліпідів у сироватці крові та артеріального тиску, і навіть раку. Останнім часом надмірне споживання цукру привернуло особливу увагу дослідників та епідеміологів, які сприймають це явище як основну причину зростання поширеності ожиріння серед споживачів[1].

Зростає усвідомлення зв'язку між надмірним споживанням цукрози та розвитком хронічних захворювань викликало нагальну потребу розроблення нових харчових продуктів без використання цукру. З іншого боку, численні переваги та технологічні властивості цукрози ускладнюють її повну заміну.

Саме тому *метою роботи* стало дослідження впливу фруктози та еритролу на якісні показники бісквітного напівфабрикату з додаванням борошна із цвіркунів.

Останнім часом зростає інтерес споживачів до харчових продуктів високої якості, виготовлених з натуральних інгредієнтів, які забезпечують функціональні властивості при зниженому вмісті цукру та меншій енергетичній цінності.

Найпоширенішою і традиційною підсолоджуючою речовиною, що замінює цукор в багатьох кондитерських виробках є фруктоза, однак в останні роки також набуло поширення використання поліолів підсолоджувачів. Одним з таких поліолів є еритрол. Вважається, що цукрозамінники-поліоли мають низький глікемічний індекс і низьку калорійність, проте, на відміну від фруктози, їх не бажано вживати дітям до 4 років.

На основі результатів попередніх досліджень фізико-хімічних властивостей підсолоджувачів та їх впливу на піноутворюючу здатність меланжу в лабораторних умовах були проведені дослідження бісквітного напівфабрикату з додаванням борошна із цвіркунів та суміші еритролу та фруктози (1:3. Якість готових виробів оцінювали за сенсорними (зовнішній вигляд, смак, аромат) та структурними (пористість, об'єм) показниками.

За результатами досліджень встановлено, що випечені зразки відповідають органолептичним характеристикам, необхідним для бісквітного напівфабрикату. З огляду на те, що фруктоза є редуруючим цукром, а додавання еритролу може вплинути на смак бісквітного напівфабрикату результат готового виробу показав, що модельний зразок бісквіту мав темніше забарвлення з легким прохолоджувальний ефектом у порівнянні з контрольним зразком

Бісквітний напівфабрикат за своєю структурою вважається пухким, дрібнодисперсним, пористим виробом з еластичною м'якушкою. Тому пористість і об'єм є важливими показниками, що характеризують якість готового виробу.

Бісквітні напівфабрикату на основі суміші еритролу та фруктози мали розвинену пористу структуру та були близькими до показників якості контрольних зразків на основі цукру, що є важливим для оцінки якості бісквітів. Таким чином, заміна цукру на суміш еритролу та фруктози дозволила отримати бісквітний напівфабрикат із борошном із цвіркунів високої якості.

Окрім показників якості в ході досліджень було розраховано калорійність та глікемічний індекс готового продукту.

Встановлено, що використання замінників цукру в технології виробництва бісквітного напівфабрикату дозволяє значно знизити калорійність та глікемічний індекс виробів, що підтверджує можливість рекомендувати інноваційні вироби споживачам, які хворіють на цукровий діабет та мають преддіабетичний стан.

Отже, за результатами проведеного дослідження можна зробити висновок про доцільність розробки бісквітного напівфабрикату із додаванням борошна із цвіркунів на основі суміші еритролу та фруктози. Це дозволить розширити асортимент діабетичних кондитерських виробів. Розроблена продукція може бути рекомендована для людей, які страждають на ожиріння та сприятиме покращенню стану здоров'я людей, які мають високий артеріальний тиск

Список використаних джерел:

1. Faruque, S.; Tong, J.; Lacmanovic, V.; Agbonghae, C.; Minaya, D.M.; Czaja, K. The Dose Makes the Poison: Sugar and Obesity in the United States. *Pol. J. Food Nutr. Sci.* 2019, 69, 219–233.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ЗМІШУВАННЯ

Сіробаба А.С., студ. 2 курсу ФХТ
Науковий керівник: доцент М.Ю. Савченко
Сумський НАУ

В різних сферах промисловості важливу роль відіграє обладнання для змішування. Таке обладнання призначене для об'єднання двох та більше компонентів в однорідну суміш.

Наприклад, в харчовій промисловості змішувальне обладнання ідеально підійде для створення однорідних йогуртів, джемів, соусів. В косметичній і фармацевтичній промисловості таке обладнання підійде для створення шампутів, кремів, гелів та мазей.

Змішувальне обладнання може складатися з різних компонентів залежно від його типу та призначення, але основними складовими цього обладнання є:

- корпус;
- змішувальна камера або барабан;
- змішувальний елемент (лопаті, валики, лопатки);
- привід;
- вантажопідйомність;
- система управління;

Для здійснення процесу змішування створено безліч конструкцій змішувачів, які залежно від циклічності виконання технологічного процесу діляться на змішувачі періодичної дії та змішувачі безперервної дії.

Періодичний процес змішування відбувається, як правило, в замкнутому об'ємі змішувача пристрою, при цьому вирішальне значення має час змішування, який повинен бути мінімально достатнім для забезпечення заданої однорідності суміші.

Особливістю змішувачів безперервної дії є відсутність багаторазового проходження матеріалу через одні і ті ж зони перемішування при безперервному завантаженні і вивантаженні компонентів.

Основними кроками принципу роботи змішувального обладнання є:

1. завантаження сировини,
2. змішування, формування однорідної суміші,
3. контроль процесу та вивантаження суміші.

Зокрема, обладнання для змішування може відрізнятися за швидкістю змішування, типом змішування та масштабом.

Змішувальні апарати класифікують:

- за призначенням (промислове та лабораторне обладнання);
- за типом змішування (механічне та хімічне змішування);
- за способом змішування (шнекові, вібраційні та спіральні змішувачі);
- за режимом роботи (неперервне та перервне змішування);
- за конструкцією (вертикальні та горизонтальні змішувачі);

Перевагами такого обладнання є: забезпечення однорідності, економія часу та енергії, ефективність реакції та насичення суміші повітрям.

Недоліками обладнання є: знос і витрати на обслуговування та складність налаштування та експлуатації.

До змішувального обладнання входять різноманітні прилади, які допомагають забезпечити ефективне змішування. Це є міксери, блендери, фаршмішалки, шнекові змішувачі, вібраційні змішувачі, хомутові змішувачі.

Найчастіше у виробництві використовують такі машини та механізми як:

- М'ясорубка ЄМШ-35-135;
- Фаршмішалка МЗ-15 (входить в комплект ІКМ ПМ-1-1)
- Фаршмішалка МС8-150;

Список використаних джерел:

- 1) <https://scholar.google.com.ua/citations?user=kS4Kbk8AAAAJ&hl=uk&oi=sra>
- 2) <https://scholar.google.com.ua/citations?user=ffUdoUQAAAAJ&hl=uk&oi=sra>
- 3) <https://scholar.google.com.ua/citations?user=kTEuvL0AAAAJ&hl=uk&oi=sra>

СПОЖИВЧІ ВЛАСТИВОСТІ ЗАМОРОЖЕНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ

Соломка А.В., студ. ЗХТ 1901 ФХТ
Науковий керівник: доцент М.Ю. Савченко
Сумський НАУ

Споживчий попит на напівфабрикати зростає і, звичайно, цей попит потрібно задовольняти. Завдяки грамотному маркетингу такі продукти стрімко завойовують популярність серед українців. Сучасний покупець

Виробники також усвідомлюють зручність можливості продавати свою продукцію в будь-який час.

Напівфабрикати "Думплінг Груп" перетворилися на преміальний асортимент продукції, який включає в себе все - від голубців та млинців до заморожених овочів та фруктів. Однак українські підприємці усвідомили інтерес до цих продуктів і поступово вивчають та впроваджують технології швидкого заморожування.

Заморожені продукти харчування (такі як овочі та фрукти) сприймаються як гірші за смаком та якістю порівняно зі свіжими продуктами.

Однак, експерти стверджують, що заморожені продукти містять набагато більше вітамінів і мінералів, ніж консервовані продукти або свіжі продукти, що зберігаються в банках або холодильниках. При зберіганні консервів біологічна цінність продукту втрачається більш ніж на 40%, у заморожених продуктах, тоді як цей показник становить менше 30%.

На якість заморожених продуктів значною мірою впливає розмір, форма і розподіл кристалів льоду, які утворюються на продукті під час заморожування.

Крім того, швидкість заморожування також дуже важлива.

На внутрішньому ринку напівфабрикати продаються в супермаркетах і в кухонних відділах супермаркетів. Контроль якості м'ясних напівфабрикатів є важливим елементом м'ясопереробного бізнесу.

Споживачі віддають перевагу вітчизняним виробникам і вважають їх продукцію найбільш якісною.

Продукти харчування, особливо м'ясні напівфабрикати, забезпечують організм людини енергією, поживними та біологічно активними речовинами, сприяють розвитку імунітету.

У харчуванні людини широко використовуються різні напівфабрикати. Перше з них стосується борошна, з якого вони виготовляються. Основною сировиною є пшеничне борошно.

Властивості борошна визначаються наступними показниками:

- Колір борошна і те, чи темніше воно під час випікання;
- Структурно-механічні (реологічні) властивості тіста або сирової клейковини (сила борошна) і ступінь їх зміни в процесі приготування тіста;
- Водопоглинальна здатність, тобто кількість води, необхідна для утворення тіста з оптимальними структурно-механічними властивостями;
- Газоутворювальна здатність, тобто здатність борошна виробляти вуглекислий газ та інші речовини під час бродіння тіста (протягом певного періоду часу);
- Здатність ферментів борошна розщеплювати складні речовини борошна до більш простих водорозчинних речовин.

Колір борошна визначається співвідношенням ендосперму і лушпиння та кольором ендосперму. Лушпиння зерна містить зелений пігмент хлорофіл і жовті пігменти каротин і ксантофіл. Кількість жовтого каротиноїдного пігменту в ендоспермі варіюється залежно від сорту пшениці. Борошно тонкого помелу може призвести до темнішого кольору тіста через підвищену активність борошняних ферментів і достатню кількість вільного тирозину.

Принцип визначення кольору борошна полягає в тому, що відбивна здатність зразка залежить від його білизни. Чим світліший колір борошна, тим вища відбивна здатність і вища білизна. Залежно від інтенсивності кольору борошна (білий, кремовий іт.д.), білість борошна визначається за допомогою фотометра. Коефіцієнт відбиття кольору залежить від розміру частинок борошна, відтінок-від кольору ендосперму, а білизна-від вмісту оболонки зерна.

Тому виробництво різних напівфабрикатів високого ступеня переробки, особливо заморожених, є дуже прибутковим бізнесом. Традиційні напівфабрикати відомих торгових марок користуються високим попитом серед населення. Виробництвом м'ясних напівфабрикатів займаються великі спеціалізовані заводи з хорошими перспективами розвитку.

ЗАМОРОЖЕНІ НАПІВФАБРИКАТИ З РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ - АЛЬТЕРНАТИВА М'ЯСА

Спицький В.В., студ. 2м курсу ФХТ
Шкарапута Р.В., аспірант ФХТ
Науковий керівник: доцент Мельник О.Ю.
Сумський НАУ

Під час постійного зростання населення планети питання про те, яким чином забезпечити продовольством всі верстви населення, зберігаючи природні ресурси та не наносячи шкоди навколишньому середовищу, є одним з ключових та досить актуальних.

Характерною особливістю харчової промисловості в даний час є здатність до швидкої адаптації, розробки та впровадження інновацій для задоволення зростаючого попиту населення. Особливо це відображається на ринку альтернативних білків, сировинна база яких постійно розширюється та стає все більш доступною для споживачів.

Альтернативний білок, або протеїн — це загальна назва, яка поєднує харчові продукти, інгредієнти або напої, які містять підвищену кількість білку не тваринного походження.

Причини споживання альтернативних видів білку є різними, наприклад, свідомо відмова від тваринних видів білку для харчування білковою їжею рослинного походження для покращення здоров'я, виключення тваринного білку з раціону для уникнення жорстокого поводження з тваринами та сповільнення змін клімату, зумовлених веденням сільського господарства по вирощуванню худоби.

Тому рослинний білок є популярною та найвідомішою формою сучасного альтернативного білку, який широко використовується в харчовій промисловості, як високобілкова сировина. Слід зазначити, що деякі рослинні продукти містять повноцінний білок та майже весь спектр незамінних амінокислот. До такої сировини можна віднести сою, бобові, кіноа, амарант, насіння кунжуту та чіа, продукти переробки коноплі, водорості та інші. Дані види сировини стають основою для створення харчової та кулінарної продукції з підвищеним вмістом білку без використання білкової сировини тваринного походження.

Відомо [1], що багато людей у світі відмовляються від м'яса та інших продуктів тваринного походження у своїй дієті, тобто дотримуються вегетаріанської системи харчування або є веганами. Однак, не зважаючи на те, що веганська дієта передбачає виключення з раціону продуктів тваринного походження, є багато різноманітних веганських продуктів та страв, які можуть бути смачними та корисними, тобто є альтернативою харчування людей для забезпечення підтримки людського здоров'я та довголіття.

Одним з таких продуктів є м'ясо для веганів, яке нагадує смаком та текстурою м'ясні продукти, але виготовляється з використанням рослинної сировини. Такі замітники м'яса можуть виготовлятися у вигляді заморожених напівфабрикатів та реалізуватися у торгівельних мережах, закладах ресторанного господарства. Ці продукти чи кулінарні вироби, як правило, містять такі інгредієнти, як білкові гідролізати (соєвий білок, гідролізований рисовий білок, гідролізований пшеничний білок, гідролізат гороху), рослинні олії (ріпакову, кокосову, оливкову, соняшникову), структуроутворюючі речовини (крохмаль, мальтодекстрин, камеді, псиліум, целюлозні волокна), смако-ароматичні добавки, барвники та інші. Вони можуть бути виготовлені шляхом обробки та формування рослинних інгредієнтів з метою створення текстури, схожої на м'ясо. Так звані "м'ясні" продукти для веганів доступні у різних формах, вони реалізуються у вигляді сосисок, ковбаси, заморожених напівфабрикатів для бургерів, нарізки. Ці продукти також можуть бути збагачені біологічно-активними речовинами, такими як вітаміни, мінеральні речовини. Одним із переваг "м'яса" для веганів є підвищений вміст білку у його складі, а також відсутність насичених жирів, холестерину та антибіотиків, що містяться у традиційних м'ясних продуктах з використанням сировини тваринного походження.

Серед найбільш популярних продуктів для веганів є напівфабрикати з рослинної сировини, з яких виготовляють котлети для бургерів, оскільки даний сегмент харчової продукції має широкий попит серед населення та може стати візитівкою інноваційних підприємств.

Отже, розробка технології заморожених напівфабрикатів з використанням рослинної сировини, як альтернативи продуктів із м'яса для значної групи населення, які відмовилися від споживання продукції тваринництва є досить актуальним напрямком харчової промисловості. Виключення з раціону їжі тваринного походження впливає на роботу всього організму, зменшуючи ризики виникнення таких захворювань, як ішемічна хвороба, гіпертонія, розлади шлунку, а споживання рослинної їжі дозволяє наситити організм біологічно-активними речовинами та мікроелементами. Крім того, використання рослинної сировини має ряд переваг для збереження екології, оскільки дозволяє економити воду, корми на вигодовування худоби та відноситися до тварин гуманно.

ХАРАКТЕРИСТИКА МАШИНИ МОК-250 ДЛЯ ОЧИЩЕННЯ КАРТОПЛІ ТА КОРЕНЕПЛОДІВ

Суцок В. О., студ. 2 курс ФХТ
Науковий керівник: доц. М. Ю. Савченко
Сумський НАУ

Овочеву шкірку можна чистити термічним, хімічним або механічним способом. Механічний спосіб використовують у ресторанах для чищення картоплі та коренеплодів. Це відбувається шляхом механічного натирання картоплі об абразивну (шорстку) поверхню. В якості робочих поверхонь в очисному обладнанні використовуються абразивні матеріали, такі як бакеліт, магnezія, шорсткий метал або пластик, ножі, щітки (з гнучкими зубцями), гумові та гвинтові фрези.

Час обробки бульб, швидкість руху бульб в робочій камері і ефективність роботи машини залежать від сорту картоплі, терміну зберігання, стану шкірки бульб і абразивної поверхні вальців.

Робочим органом картоплечистки є обертовий корпус у вигляді литого алюмінієвого корпусу, оснащеного конічним бункером з абразивним матеріалом.

МОК-250 призначена для очищення картоплі та коренеплодів. Комутований електродвигун машини відділений від основного блоку, що запобігає потраплянню вологи в камеру очищення і допомагає продовжити термін служби машини. Сам основний блок складається зі зносостійкої рами та зварених вальців. Конструкція регулятора натягу стрічки була модернізована для полегшення доступу до нього. Машина складається з циліндричного корпусу, встановленого на фундаменті, приводного механізму, завантажувального і розвантажувального бункерів і робочої камери. Робоча камера викладена сегментами і має обертовий конус в нижній частині. Полірувальна камера розташована на поверхні робочого органу. У нижній частині корпусу розташовані дві лопаті для видалення відходів з робочої камери. З боків камери розташоване вікно з піддоном для обрізків і дверцята для вивантаження коренеплодів після очищення. На внутрішній поверхні дверцята є хвилі для більш інтенсивного перемішування [1].

Як це працює. При натисканні кнопки ввімкнення, запуску двигуна і відкритті клапана подачі води овочі під власною вагою падають на гриль-диск (перфоровану сталеву пластину).

Коли овочі стикаються з цим диском, вони очищаються від шкірки в місці контакту. Бульби притискаються до нерухомих стінок камери під дією відцентрових сил, що створюються дисками. Сила тертя між стінкою камери і грудкою зменшує швидкість грудки і вона починає ковзати, безперервно переміщуючись по поверхнях камери і диска.

Правила експлуатації Перед початком роботи необхідно перевірити машину (заземлення, гігієна, технічні стандарти), потім запустити обладнання і перевірити роботу на холостому ході.

Якщо машина пройшла перевірку і знаходиться в робочому стані, можна починати роботу.

Бульби і коренеплоди необхідно попередньо вимити і відкалібрувати. Після закінчення роботи машину промивають водою на холостому ході і протирають корпус сухою ганчіркою.

Працювати на машині може тільки уповноважена та проінструктована особа.

Таким чином, на сучасному етапі МОК-250 може використовуватися, але існує потреба в модернізації сучасних підприємств та покращенні матеріально-технічної бази.

Список використаних джерел:

1. Машини для миття овочів та картоплечистки, URL: [file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0/Ddownloads/mashini_dlya_mittya_ovochiv_ta_kartoplechistki%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0/Ddownloads/mashini_dlya_mittya_ovochiv_ta_kartoplechistki%20(1).pdf) (дата звернення 05.04.2024)

МОДЕЛЬ РАЦІОНАЛЬНОЇ ПЕРЕРОБКИ ПЛОДІВ АБРИКОСІВ

Ткачук М.А., аспірант 1 курсу ФХТ
Науковий керівник: к.т.н., доцент, М.М. Самілик
Сумський НАУ

Абрикос (*Prunus armeniaca*) – найбільш цінний вид кісточкових плодів завдяки своєму привабливому зовнішньому вигляду та характерному аромату. Плоди абрикосу містять антиоксиданти, мінерали та вітаміни. Крім споживання у свіжому вигляді, абрикоси використовують в якості сировини при виробництві сухофруктів, цукатів, желеподібних продуктів, компотів, соків та алкогольних напоїв.

З поживної точки зору абрикоси є основним джерелом каротиноїдів і фенольних речовин, які є важливими фітохімічними речовинами через їхню біологічну важливість. Основними цукрами, які містяться в абрикосах, є сахароза, глюкоза та фруктоза. Антиоксидантні властивості плодів абрикосу та продуктів їх переробки було підтверджено багатьма дослідниками. Обґрунтовано доцільність їх комплексної переробки. Разом з тим, не обґрунтовано напями застосування багатьох виробничих відходів. Будучи швидкопсувними за своєю природою, абрикоси мають короткий термін зберігання 4–5 днів за умов навколишнього середовища і 2–3 тижні за умов зберігання при низькій температурі (1°C) та високій відносній вологості (90–95%). Плоди абрикосу схильні до потемніння внаслідок ферментативного окислення поліфенолів у присутності кисню та втрати текстури через втрату води, які спричиняють зниження тургору та хрусткості. Тому мінімальна обробка плодів, яка дозволяє зберегти органолептичні властивості та підвищить термін зберігання сировини, може мати великий комерційний інтерес. Прикладом таких продуктів є цукати.

Традиційна технологія виготовлення цукатів із абрикосів включає попередню обробку сульфитацією і сушку гарячим повітрям. Обробка сірчистим ангідридом уповільнює ферментативні та неферментативні реакції, а також мікробіологічне псування при тривалому зберіганні. Однак такий спосіб обробки впливає на сенсорні, харчові та фізичні властивості цукатів. Крім того, він спричиняє зменшення вмісту фенольних сполук, каротиноїдів та вітаміну С. Останнім часом у світі зростає попит на безсірчані цукати з кращими функціональними властивостями. Осмотична дегідратація як попередня обробка перед сушінням гарячим повітрям покращує якісні властивості сухофруктів та дозволяє не застосовувати сульфитацію. Крім позитивних ефектів осмотична дегідратація має і деякі недоліки. Через деякий час осмотичний розчин потрібно регенерувати. Осмотичний сироп можна концентрувати та повторно використовувати щонайменше 5 разів без негативного впливу на концентрацію фруктів.

При застосуванні осмотичної дегідратації у виробництві цукатів можна не проводити їх обробку сірчистим ангідридом.

Розроблено модель раціональної переробки плодів абрикосів та застосування похідних їх продуктів (рис.1.).

Рис.1. Модель раціональної переробки плодів абрикосів

За рахунок взаємодії із цукровим розчином уповільнюються процеси окиснення, зберігається натуральний колір сировини. В процесі осмотичної дегідратації у розчин разом із клітинним соком дифундують різноманітні нутрієнти, зокрема каротиноїди. Про це свідчать його характерні органолептичні властивості. При додаванні відпрацьованих осмотичних розчинів до цукру у ньому теж з'являються сенсорні показники абрикосу (смак, запах, аромат). Таким чином, розроблену модель можна вважати раціональною. В подальших дослідженнях планується дослідити тривалість та умови зберігання осмотичних розчинів, утворених при виробництві абрикосових цукатів.

ВИКОРИСТАННЯ СТАРТОВИХ КУЛЬТУР В ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА СИРОВ'ЯЛЕНИХ М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ

Тодерюк Д.В., студ. 1 курсу ФХТ
Науковий керівник: ст. викладач В.В. Соколенко
Сумський НАУ

Сиров'ялені м'ясні продукти – це вироби виготовлені із м'яса вищих ґатунків з додаванням солі та спецій шляхом ферментації та сушіння без термічної обробки. Споживання в'ялених ковбас приблизно 10%, адже це продукт виготовлений з найкращого м'яса та має вихід близько 60% та потребує тривалого виробничого циклу, що і впливає на собівартість продукції.

Головна роль застосування стартових культур у виробництві ферментованих м'ясних виробів – спрямованість процесу ферментації для отримання готового продукту з бажаною консистенцією, смаком та кольором, а також продовження термінів зберігання.

Стартові культури за рахунок зниження рН пригнічують розвиток гнильних мікроорганізмів та прискорюють процеси дозрівання. При зниженні рН м'яса настає момент «ізоелектричної точки» саркоплазматичних білків, відбувається осідання та виділення вологи, в результаті покращується консистенція готового продукту.

На сьогоднішній день склад мікрофлори є досить різноманітний, адже асортимент ферментованих м'ясних продуктів постійно розширюється для задоволення потреб вимогливих споживачів.

Серед стартових культур найбільшого поширення набули штами молочнокислих та пропіоновокислих бактерій, тому що в процесі життєдіяльності продукують речовини, які надають продукту специфічного смаку та аромату, прискорюють та стабілізують процес дозрівання, покращують санітарно-гігієнічний стан продукту. А також ці мікроорганізми мають денітрифікуючу здатність і виконують ароматоутворюючу функцію.

На стабілізацію кольору сиров'ялених м'ясопродуктів істотно впливають мікроорганізми роду *Staphylococcus*, адже вони продукують нітрит-редуктазу і з відновленого нітрату утворюється нітрит.

Штами мікроорганізмів, які використовують як стартові культури для м'ясних продуктів, повинні відповідати певним вимогам: мати генетичну стабільність, відсутність патогенності та токсикогенності, бути стійкими до змін рН, оптимальної температури зростання, концентрації солі та мати високу швидкість зростання та продукування необхідних метаболітів.

Крім бактерій в технології виробництва делікатесних м'ясних виробів використовують «благородну» плісняву. Препарати «благородної» плісняви використовують в технології виробництва м'ясних виробів з метою надання специфічних органолептичних показників продукту та продовження термінів зберігання.

Найчастіше в технології ферментованих м'ясних продуктів для утворення рівномірного шару білої плісняви на поверхні ковбасних батонів використовують препарат *Vactoferm Mold 600* (Chr. HANSEN (Данія)). Даний препарат – це грибова культура, яка продукує швидкозростаючу харчову кремово-білу плісняву, що має характерний свіжий грибний смак. При оптимальній температурі та високій вологості *Penicillium Nalgiovense* швидко розвивається та утворює рівномірне біле покриття.

Препарат *Vactoferm Mold 600* сприяє процесу дозрівання ковбас, а також запобігає окисленню жиру та підвищує рН за рахунок виділення аміаку. На початку ферментативних процесів при виробництві м'ясних виробів рН знижується, що сприяє запобіганню розвитку сторонніх мікрофлори, але на піку дозрівання потреби в кислому середовищі вже немає. Саме тому, дозріла ковбаса має м'який приємний смак.

Даний препарат забезпечує більш повільну рівномірну сушку, що попереджує розвиток вади «загартування». Пліснява штаму *Penicillium Nalgiovense* пригнічує розвиток небезпечних форм пліснявих грибів, завдяки швидкому розвитку та колонізації поверхні м'ясних виробів.

Для отримання оптимальних результатів розвитку благородної плісняви на поверхні ковбасних виробів ковбасну оболонку замочують у розчині препарату перед формуванням ковбасних виробів, а потім розпоршують на поверхню батонів в камері дозрівання.

Отже, використання стартових культур в технології виробництва ферментованих продуктів дозволяє істотно скоротити виробничий процес, покращити органолептичні показники та продовжити терміни реалізації готової продукції.

Література

1. Даниленко, С.Г. Використання новоствореної бактеріальної композиції у виробництві м'ясних продуктів / С.Г. Даниленко, Л.П. Недорізанюк // Продовольча індустрія АПК. – 2014. - № 6. – 29-33.
2. Леонова, Б. М'ясна сировина під дією молочнокислих бактерій / Б. Леонова // Продовольча індустрія АПК. – 2014. - №5. - С.7-10.

АЛЬТЕРНАТИВНІ БІЛКИ: КЛЮЧОВИЙ НАПРЯМОК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Філон А. М., аспірант 1 курсу ФХТ
Науковий керівник: к. т.н., доцент Геліх А. О.
Сумський НАУ

Стійкий розвиток - це підхід до зростання та людського розвитку, спрямований на задоволення потреб сьогодення без шкоди здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Мета полягає в тому, щоб створити суспільство, де умови життя та ресурси відповідають потребам людини, не підриваючи цілісності планети. Стійкий розвиток має на меті збалансувати потреби економіки, навколишнього середовища та соціального добробуту. Сталий розвиток збігається з ідеєю стійкості, яка є нормативною концепцією. ЮНЕСКО сформулювала різницю між двома концепціями таким чином: «Стійкість часто розглядається як довгострокова мета (тобто більш стійкий світ), тоді як сталий розвиток стосується багатьох процесів і шляхів її досягнення» [1]. Альтернативні білки - це рослинні та харчові технологічні альтернативи тваринним білкам. Вони включають харчові продукти, виготовлені з рослин, грибів, водоростей, безхребетних і навіть культивованого м'яса. Однак, незважаючи на популярність концепції стійкого розвитку та значні дослідження у виробництві альтернативних білків, як їжі майбутнього, вони не використовуються разом для стійкого розвитку харчової галузі в Україні [2].

Альтернативні білки, як стійкий заміник тваринному білку відповідає декільком цілям стійкого розвитку. Перша що найкраще забезпечується виробництвом альтернативного білка, це Ціль 2 «Нульовий голод». Вона має на меті покінчити з голодом, досягти продовольчої безпеки та покращити харчування, а також сприяти сталому сільському господарству [1]. З соціальної точки зору споживання альтернативних білків населення та відмова від тваринного білка відповідає Цілі 12 «Відповідальне споживання та виробництво» що має на меті забезпечити стійкі моделі споживання та виробництва [1]. Виробництво альтернативних білків та, як наслідок, зменшення виробництва продукції тваринництва дозволить зменшити вплив на клімат сільського господарства. Порівняно з традиційним виробництвом м'яса альтернативні білки забезпечують менший вуглецевий слід і покращену ефективність використання ресурсів [2]. Такий ефект від використання альтернативних білків вплине на виконання відразу двох цілей стійкого розвитку Ціль 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату» та Ціль 15 «Захист та відновлення екосистем суші» [1]. Такий всебічний вплив на стійкий розвиток та охоплення чотирьох цілей дозволяє віднести виробництво альтернативних білків до ключових напрямків розвитку харчової галузі.

Альтернативні білки широко використовуються для заміни традиційних інгредієнтів харчових продуктів. Ізолят з відходів виробництва олії насіння гарбуза використовується для заміни яєць та тваринних жирів, оскільки має необхідні для цього технологічні властивості [3]. Безхребетні використовуються у рецептурах м'ясних виробів для заміни інгредієнтів тваринного походження, оскільки мають кращі показники харчової цінності [4]. Безхребетні потребують особливої уваги, оскільки можуть вирощуватися на приватних домогосподарствах, що значно збільшує їх стійкість та можливості до розвитку [5].

Незважаючи на те, що населення світу та рівень доходів продовжують зростати, спостерігається значне збільшення попиту на м'ясо, що створює значні екологічні проблеми через великомасштабне тваринництво, інновації в харчовій галузі є ключовим рішенням. Альтернативні білки повністю відповідають вимогам стійкого розвитку харчової галузі і є головним фактором для розвитку їжі майбутнього.

Літературні джерела

1. A/RES/70/1 Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (2015). United Nations. Available at: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
2. Caputo V., Sun J., Staples A.J., Taylor H. (2024). Market outlook for meat alternatives: Challenges, opportunities, and new developments. *Trends in Food Science and Technology*, 148, 104474. DOI: 10.1016/j.tifs.2024.104474
3. Gao, D., Helikh, A., Filon, A., Duan, Z., & Vasilenko, O. (2022). Effect of pH-shifting treatment on the gel properties of pumpkin seed protein isolate. *Journal of Chemistry and Technologies*, 30(2), 198-204. <https://doi.org/10.15421/jchemtech.v30i2.241145>
4. Liu, Y., Helikh, A., Filon, A., & Duan, Z. (2023). Sausage technology for food sustainability: recipe, color, nutrition, structure. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4(11(124)), 47-58. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.286323>
5. Vasilenko O., Gelikh A., Filon A. (2019). Development of personal farm: independent sources of electricity. *Scientific Bulletin of the Tavria State Agrotechnological University*, 9(1), 48. <https://oj.tsatu.edu.ua/index.php/visnik/article/view/232>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЧЕВИЦІ ТА БОРОШНА ЗЕЛЕНОЇ ГРЕЧКИ В ТЕХНОЛОГІЇ СНЕКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Черняков В.А., аспірант 1 курсу ФХТ
Науковий керівник: к.т.н., доцент Мельник О.Ю.
Сумський НАУ

У наш час спостерігається зростаючий інтерес до здорового способу життя, що виявляється у популярності альтернативних варіантів перекусів. Сочевиця, яка відома своїм високим вмістом білка та низьким глікемічним індексом, стає ідеальним інгредієнтом для створення снєків, що насичують організм енергією та поліпшують стан здоров'я. Додавання борошна зеленої гречки не лише збагачує снєки унікальним смаком та текстурою, але і забезпечує їх важливими мікроелементами та вітамінами.

Аналіз великої кількості літератури, присвяченої сочевиці показав, що цей продукт вважається одним з найбільш корисних та поживних для організму, який відомий людству. Останні дослідження встановили, що сочевиця є не лише цінним джерелом основних макронутрієнтів, таких як білки та вуглеводи, але й важливих мікронутрієнтів, а також багатий на біоактивні речовини, такі як фітати та поліфеноли. Враховуючи це, сочевицю можна вважати продуктом, який не лише можна використовувати в здоровому харчуванні, але й може мати профілактичні та терапевтичні властивості.

За своїм смаком, поживністю і корисними властивостями для організму людини, сочевиця безперечно визнається лідером серед інших бобових культур. Двісті грамів цього продукту містить денну норму всіх необхідних корисних речовин. Присутність страв із сочевиці в раціоні людини має важливе значення для забезпечення кровотворення. Сочевиця як і інші бобові відрізняються низьким глікемічним індексом (ГІ= 30), що сприяє кращому контролю глікемії і значно зменшує відсоток виникнення ішемічної хвороби серця. Продукти з сочевицею рекомендуються для зміцнення організму, боротьби з нервовими розладами, підвищення імунітету, профілактики раку, покращення роботи сечостатевої системи, стимулювання активності мозку та поліпшення травлення.

Сочевиця - невимоглива культура, що забезпечує високі врожаї, в середньому 1,5 тони з одного гектару. На сто грамів насіння сочевиці припадає 24-35 грам білка, 48-53 вуглеводів, 0,6-2 жиру, 2,3-4,4 мінеральних речовин. Вона багата на вітаміни групи В, А та мікроелементи, такі як К, Р, Са, Fe, Cu, Мо, Mn, В, Со, I, Zn, а також на жирні кислоти Омега-6 та Омега-3. Аналіз амінокислотного складу показує повний набір незамінних амінокислот на 100 грамів продукту, таких як valine (1270 мг), Isoleucine (1020 мг), leucine (1890 мг), lysine (1720 мг), methionine+ cystine (510 мг), threonine (960 мг), tryptophan (220 мг), phenylalanine + tyrosine (2030 мг). Сочевиця, разом з горохом і злаковими культурами, входить до числа продуктів, які організм людини природно звик до споживання. Поживний склад білка сочевиці нічим не поступається м'ясному білку, а його легка засвоюваність та відсутність жирів, що характерні для м'яса, роблять його важливим компонентом раціону. Тож продукти з сочевиці можуть стати чудовою альтернативою, яка може бути заміною хлібу, крупам і навіть м'ясу.

Зелена гречка має високий вміст якісного білка, що в середньому становить 13-15%, який легко засвоюється та містить цінну амінокислотну базу. Додатково, відсутність глютену в білку, з переважною кількістю альбумінів і глобулінів, дає можливість робити вироби безглютеновими. Згідно з даними, у 100 г зеленої гречки міститься 1,03 гліцину, який відповідає за функціонування кори головного мозку та підтримку добових біоритмів. Жири, що містяться в ній, а це 3,0-3,5% від загальної маси, складаються з незамінних поліненасичених жирних кислот (ω -3, ω -6), які не синтезуються організмом людини, але необхідні для нормального функціонування організму та повинні надходити з їжею. В гречаному борошні клітковини близько 6-12%, що сприяє виведенню токсинів, підтримує здоров'я шлунково-кишкового тракту та прискорює метаболізм. Борошно зеленої гречки багате на органічні кислоти, такі як поліфеноли та дубильні речовини. Енергетична цінність борошна висока, від 280 до 320 ккал, тому вживання страв на гречаній основі та продуктах її переробки добре і на довго насичує організм, не викликаючи почуття важкості після їжі. Використання борошна зеленої гречки підвищує харчову цінність готових продуктів, збагачуючи їх вітамінами групи В, Р і РР, а також мінеральними речовинами. Крім того, воно містить залізо та лецитин, які покращують функціональний стан печінки та підшлункової залози. Борошно зеленої гречки може сприяти стабілізації рівня цукру в крові.

Використання цих інгредієнтів відзначається їх високою харчовою цінністю та різноманітністю корисних речовин. Сочевиця, збагачена білком, волокнами, вітамінами та мінералами, а також борошно зеленої гречки, що містить велику кількість білка, заліза та інших необхідних елементів, виступають як відмінні джерела енергії та поживних речовин. У порівнянні з іншими видами закусок, такими як чипси чи печиво, снєки на основі сочевиці з використанням борошна зеленої гречки матимуть набагато вищу харчову цінність та меншу кількість шкідливих жирів та цукрів. Крім того, вони можуть бути менш насиченими консервантами та штучними добавками. Отже, висновок полягає в тому, що снєки, основою яких буде сочевиця з додаванням борошна зеленої гречки, становлять не лише смачну альтернативу традиційним закускам, але й здоровий вибір для тих, хто прагне підтримувати здоров'я та збалансоване харчування.

ПРОДУКТИ ПЕРЕРОБКИ КАЛИНИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Юнак В.М., студ. 1м курсу ФХТ
Науковий керівник: доцент Мельник О. Ю.
Сумський НАУ

Хлібобулочні вироби є невід'ємною частиною кулінарної культури нашої країни, користуються широким попитом та є важливим джерелом енергії та поживних речовин. Хлібобулочні вироби мають довгу історію, відрізняються високою харчовою цінністю та мають приємний смак, тонкий аромат, привабливий зовнішній вигляд, однак їх поживні речовини представлені зазвичай вуглеводами, насиченими жирами та містять незначну кількість білків.

Враховуючи те, що хлібобулочні вироби відносяться до харчових продуктів масового споживання, розширення їх асортименту за рахунок використання різних видів сировини, зокрема сировини місцевого значення, для підвищення їх біологічної цінності є досить актуальним напрямом досліджень.

Для розробки та удосконалення технологій хлібобулочних виробів виникає необхідність використання нових видів рослинної сировини, яка є джерелом біологічно-активних речовин та збагачує готові вироби вітамінами, мінеральними, дубильними, ароматичними речовинами. Використання рослинної сировини може сприяти не тільки підвищенню харчової цінності, але й дозволить надати виробам функціональних властивостей.

Перспективною сировиною, яка широко використовується для надання виробам спеціальних властивостей, є фруктові та ягідні порошки. Порошки багаті клітковиною, білками, містять у своєму складі речовини із заданим фізіологічним ефектом, мікронутрієнти, вітаміни та антиоксиданти.

Серед продуктів місцевого значення особливе місце посідає калина, яка є носієм вітамінів та біологічно активних речовин. Калина містить вітаміни А, С, Е, К, Р, бета-каротин, серед мінеральних речовин присутні мідь, калій, залізо, марганець, цинк. Крім того, до складу калини входять флавоноїди, органічні кислоти (аскорбінова, кофейнова, валеріанова), ефірні масла, дубильні речовини. Специфічну гіркоту та характерний калиновий запах ягодам калини надає вібурнін, який має судинозвужувальну дію. Однак процес заморожування або термічне оброблення сприяють значному зменшенню його кількості. Значний перелік корисних властивостей ягід калини забезпечує значний інтерес до цієї сировини, як перспективного компонента рецептур хлібобулочних виробів з функціональними властивостями. Харчову та біологічну цінність калинового порошку предсталено у таблицях 1 та 2 [1].

Таблиця 1 - Харчова цінність порошку калини

Найменування	Вміст поживної речовини на 100 грам, г	Добова норма, г	Забезпечення добової норми, %
Білки	1,6	60	2,6
Жири	0,5	60	0,8
Вуглеводи	68	180	37
Харчові волокна	16,4	25	65
Калорійність, ккал		275	

Таблиця 2 - Біологічна цінність калинового порошку

Найменування	Вміст поживної речовини на 100 грам, мг	Добова норма, мг	Забезпечення добової норми, %
Вітамін С	30	80	37,5
Вітамін А	60 мкг	700 мкг	8,5
Вітамін К	30 мкг	90 мкг	33
Магній	27	320	8,4
Калій	1000	3000	33
Фосфор	90	700	13
Залізо	1,5	18	8,3

Отже, з таблиці 2 можна зробити висновок, що порошок калини містить велику кількість калію, який є важливим мінералом для підтримання здоров'я серцево-судинної системи та регулювання кров'яного тиску. Також вона є джерелом вітаміну С, який необхідний для підтримки імунної системи та захисту від вільних радикалів, що сприяють старінню та розвитку захворювань. До інших корисних речовин, які містяться у порошку калини, належать фосфор, магній, залізо та вітамін К, які важливі для здоров'я кісток, м'язів та кровотворення. Вітамін А, який також міститься у калині, сприяє підтримці здоров'я очей та шкіри.

Отже, враховуючи проведений аналіз, можна зробити висновок, що порошок калини може бути корисним доповненням до раціону харчування, а використання його, як сировини, у виробництві хлібобулочних виробів, дозволить надати їм функціональних властивостей та підвищити харчову та біологічну цінність, підвищити імунітет організму та наситити його необхідними нутрієнтами.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ОЖИНИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БАРВНИКІВ

Ярмош Т. А., аспірантка 2-го курсу
Науковий керівник: проф. Перцевої Ф. В.
Сумський НАУ

Барвні речовини рослинної сировини відіграють важливу роль, оскільки вони володіють широким спектром корисних властивостей: антиоксидантна та протизапальна дія, покращення зору, імунітету, роботи мозку й серця, а також володіють протимікробною й противірусною дією. Тому добування барвних пігментів з рослинної сировини дозволить отримати не тільки натуральні барвники, а й бути джерелом корисних речовин.

Серед більшості ягід ожина вважається найрентабельнішою, оскільки дає у 4 рази більше врожаю ніж малина і вважаються одними з екологічно чистих, оскільки не потребують додаткового догляду чи захисту. Ожина є нішевою і її вирощують як додаткову культуру. За підрахунками у 2020 році було експортовано 200 тис. тон ягід (300 млн. євро), де найбільшими імпортерами української ожини є Польща, Румунія, Ізраїль, Естонія та Молдова. Роздрібна вартість ожини на початку сезону складає 260 – 280 грн./кг, а наприкінці сезону - 60 – 80 грн/ кг, оскільки втрачає привабливий зовнішній вигляд [1].

З 2021 р. в м. Черкаси відкрився вітчизняний завод Tevitta з вирощування та переробки ягідної (в. ч. ожину) та овочевої сировини Підприємство та його поля сертифіковані стандартом BRC Global Standard for Food Safety і відповідають вимогам ЄС. Окрім власних розплідників підприємство практикує вирощування ягідної сировини на території вітчизняних фермерів. Таким чином, виробництво підтримує вітчизняних фермерів, отримуючи при цьому якісну сировину [2]. Тобто, підприємство забезпечує фермерів якісними саджанцями in vitro, засобами захисту та добрива в обмін на гарантований збут продукції. В подальшому рослинну сировину заморожують за технологією шокової заморозки (IQF) та переробляють на соки та пюре, де в процесі виробництва утворюються вичавки (шкірка та кісточки), що складають 10-20% від всієї сировини. Вичавки ожини характеризуються високим вмістом антоціанів, що робить дану сировину відмінним джерелом для виробництва натуральних харчових барвників. Хімічний склад ожини залежить від виду, сорту, ступеню стиглості плодів, умов вирощування та способу зберігання. Хімічний склад плодів ожини наведений у табл. 1.

Таблиця 1 – Хімічний склад ожини

№	Назва нутрієнтів	Вміст в 100 г сировини
1	Калорійність	34 ккал
2	Білки	1,5 г
3	Жири	0,5 г
4	Вуглеводи	4,4 г
5	Харчові волокна	2,9 г
6	Вітамін А, ретинол	17 мкг
7	Вітамін В1, тіамін	0,01 мг
8	Вітамін В2, рибофлавін	0,05 мг
9	Вітамін В5, пантотенова кислота	0,27 мг
10	Вітамін В6, піридоксин	0,03 мг
11	Вітамін В9, фолієва кислота	25 мкг
12	Вітамін С, аскорбінова кислота	15 мг
13	Вітамін Е, токоферол	1,2 мг
14	Вітамін РР, ніотинова кислота	0,6 мг
15	Калій, К	208 мг
16	Кальцій, Са	30 мг
17	Магній, Mg	29 мг
18	Натрій, Na	21 мг
19	Фосфор, Р	32 мг
20	Залізо, Fe	1 мг

Плоди ожини містять також 2,9 – 3,6% глюкозидів, 3,1 - 3,3% фруктози, 0,4 – 0,6% сахарози, 0,56-0,8% пектинових речовин, 1,1 – 2,3% органічних кислот (винна, лимонна, саліцилова, яблучна), до 300 мг/100 г біофлавоноїдів. Таким чином, *застосування вичавок для виробництва натуральних барвників є перспективним напрямком, що дозволить зменшити залежність від імпортованих барвників та ефективно переробляти власну сировину.*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЯГІД БУЗИНИ ЧОРНОЇ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БАРВНИКІВ

Ярмош Т. А., аспірантка 2-го курсу
Науковий керівник: проф. Перцевої Ф. В.
Сумський НАУ

Наразі в Україні не має стійкого виробництва натуральних барвників. Український ринок переповнений синтетичними барвниками, які є в свою чергу є канцерогенними, що викликають суттєві негативні зміни в організмі. Синтетичні барвники не мають харчової та біологічної цінності, тому розробка натуральних барвників є актуальним. Україна є потужним джерелом родючих земель, на яких вирощують велику кількість сільськогосподарських культур. Вона входить в десятку найбільших експортерів рослинної сировини, тому *виробництво вітчизняних натуральних барвників з рослинної сировини є перспективним напрямком на сьогодні.*

Дикорослі ягоди (чорниця, горобина чорноплідна, бузина чорна та ін.) характеризуються підвищеним вмістом фарбувальних речовин. Бузина з давна використовувалася населенням в якості лікарської, технічної та харчової сировини. Вона містить глікозиди, алкалоїди, антоціанові сполуки, барвні речовини самбуцин, каротин, рутин, дубильні речовини, хризантемін, цукри, камідь, клітковину, амінокислоти (тирозин), органічні кислоти (винна та яблучна), аскорбінову кислоту та мінеральні речовини [1]. Хімічний склад бузини залежить від виду, сорту, ступеню стиглості ягід, умов вирощування та способу зберігання. Хімічний склад ягід бузини наведений у табл. 1.

Таблиця 1 – Хімічні показники ягід бузини

№	Назва нутрієнтів	Вміст в 100 г сировини
1	Калорійність	73 ккал
2	Білки	0,7 г
3	Жири	0,5 г
4	Вуглеводи	11,4 г
5	Харчові волокна	7 г
6	Вітамін А, ретинол	30 мкг
7	Вітамін В1, тіамін	0,07 мг
8	Вітамін В2, рибофлавін	0,06 мг
9	Вітамін В5, пантотенова кислота	0,14 мг
10	Вітамін В6, піридоксин	0,23 мг
11	Вітамін В9, фолієва кислота	6 мкг
12	Вітамін С, аскорбінова кислота	36 мг
13	Вітамін РР, нікотинова кислота	0,5 мг
14	Калій, К	280 мг
15	Кальцій, Са	38 мг
16	Магній, Mg	5 мг
17	Натрій, Na	6 мг
18	Фосфор, P	39 мг
19	Залізо, Fe	1,6 мг
20	Селен, Se	0,6 мкг
21	Цинк, Zn	0,11 мг

На сьогоднішній день багато фермерів тільки починають культивувати бузину, оскільки на даний вид сировини зростає попит з інших країн. Науковцями НУБіП було виведено новий сорт бузини «Чорна рута», який характеризується підвищеним вмістом рутину, і буде застосовуватися для промислових насаджень. Встановлено, що у 2021 рік було експортовано за кордон понад 4 000 тон дикорослої замороженої бузини вартістю 14,87 млн. дол. США [2].

Вітчизняні українські виробники сприймають ягоди бузини не їстівними, не враховуючи те що вона є корисною. Тому дана сировина не дуже популяризована серед української харчової продукції. Однак, за кордоном бузину широко використовують як замітник більш дорогих темних ягід, як «суперфуд» у веганському харчуванні, для концентрованих соків та як наповнювач для кисломолочних, хлібобулочних та кондитерських виробів. В Україні налічується понад 300 виробництв, які переробляють дикорослу бузину та експортують 90% сировини за кордон. *Таким чином, застосування бузини для виробництва натуральних барвників є перспективним напрямком, що дозволить зменшити залежність від імпортованих барвників та ефективно переробляти власну сировину.*

КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ТИПІВ АНТОЦІАНІВ

Ярмош Т. А., аспірантка 2-го курсу
Науковий керівник: проф. Перцевої Ф. В.
Сумський НАУ

Антоціани - це клас природних водорозчинних пігментів, що належать до родини флавоноїдів. Вони широко поширені в природі, їх можна знайти не тільки у кольорових пелюстках квітів, але й у коренях, стеблах, бульбах, листках, плодах та насінні. Цей тип пігментів має сильне поглинання в ультрафіолетово-видимій області електромагнітного спектру і є основним фактором, що визначає червоно-сині кольори та їх відтінки у рослинному царстві. За цими характеристиками вони поступаються лише пігментам хлорофілу. Існує понад 700 різних видів антоціанів, але лише 6 з них (ціанідин, пеларгонідин, дельфінідин, піонідин, петунідин і мальвідін) широко поширені в природі та становлять близько 90% усіх відомих на сьогодні антоціанів. Ці 6 антоціанів містяться у фруктах та овочах у різному співвідношенні, наприклад: 50% — ціанідин, 12% — пеларгонідин, дельфінідин, петунідин і 7% — піонідин і мальвідін. Деякі рослини можуть містити лише один тип антоціанів або одночасно поєднувати два та більше типи антоціанів, що надає рослинам різноманітність відтінків [1].

За структурою антоціани являють собою глікозиди полігідрокси- та поліметоксипохідних солей 2-фенілбензопірилу. Вони складаються з аглікону, також відомого як антоціанідин, і залишку вуглеводу, яким може бути глюкоза, ксиліоза, галактоза, арабіноза, рамноза або рутиноза. Ці залишки вуглеводів зазвичай приєднані до скелету антоціанідину через гідроксильну групу С3 в кільці С. До цукрових залишків можуть додаватися органічні кислоти, таким чином відбувається ацилювання початкової структури. Найпоширеніші сполуки для ацилювання - це ароматичні кислоти (кумарова, синапінова, галова, ферулова та кавова кислота), а також ряд жирних кислот, (яблучна, бурштинова, щавлева, винна та оцтова кислоти) [2]. Розглянемо характеристику основних типів антоціанів, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Характеристика основних видів антоціанів

Назва антоціанів	Колір	Джерело
Пеларгонідин	Помаранчевий	Червона редька, полуниця, виноград, малина, полуниця, ожина, журавлина, ірга, чорноплідна горобина, бузина, слива, гранат
Мальвідин	Фіолетовий	Чорниця, виноград, плоди асаї, ірга
Ціанідин	Червоний	Яблуко, червонокочанна капуста, персик, чорна смородина, слива, полуниця, чорниця, виноград, вишня, ожина, аронія, бузина, малина, глід, малина, ягоди асаї
Пеонідин	Червоно-фіолетовий	Вишня, слива, чорниця, виноград
Петунідин	Фіолетовий	Чорниця, виноград, бузина, горобина, ірга, смородина
Дельфінідин	Синій	Чорна смородина, чорниця, виноград, журавлина, гранат

Таким чином, антоціани - це не лише барвники, що надають їжі привабливого вигляду, але й цінні біологічно активні сполуки з широким спектром корисних властивостей. Їхнє вивчення та використання відкриває нові можливості для покращення здоров'я та розвитку нових продуктів харчування

Список використаної літератури:

1. Natural bio-colorant and pigments: Sources and applications in food processing / T. Singh et al. *Journal of Agriculture and Food Research*. 2023. Vol. 12. P. 100628.
URL: <https://doi.org/10.1016/j.jafr.2023.100628>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛОДІВ СЛИВИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БАРВНИКІВ

Ярмош Т. А., аспірантка 2-го курсу
Науковий керівник: проф. Перцевої Ф. В.
Сумський НАУ

Згідно даних Україна належить до найбільших виробників та експортерів слив у світі. Обсяг виробництва в 2021 році склав 181,1 тис. тон., площа сливових насаджень складала 17,3 тис. га. За обсягом урожаю Україна втричі перевищує найбільшого виробника світу Китай, в два рази – Польщу, Сербію, Молдову, Угорщину. Станом на 2016 рік найбільші площі насаджень сливи знаходилися в Закарпатській (2,2 тис. га), в Львівській обл. (1,5 тис. га), Чернівецькій обл. (1,4 тис. га), Вінницькій, Дніпровській (1,3 тис. га) та Івано-Франківській (1,1 тис. га) областях [2]. За період 2022 – 2023 рр. майже неможливо провести підрахунки скільки земельних угідь зі сливовими насадженнями залишилося вцілілими, оскільки українські землі потерпають від агресії з боку росії. Плоди сливи за вартістю вважаються не дорогою сировиною. Середня ринкова роздрібна вартість свіжої сливи в 2023 році складала близько 0,70 EUR за кг, замороженої половинка сливи - 0,90-0,95 EUR за кг [3]. Оптова вартість плодів половинок сливи коштувала 0,55 EUR, вартість цілої не очищеної – 0,4 – 0,35 EUR. Таким чином, плоди сливи є перспективною, поширеною і недорогою сировиною, що дозволяє масово використовувати її в харчовій промисловості.

В харчовій промисловості при переробці плодів слив, зазвичай викидається шкірка та кісточка, що складають 18 - 20% від загальної кількості. Близько 20% слив реалізується у свіжому вигляді, а 80% переробляється на пюре. Як правило, з кожних 5 кг слив отримують 1 кг сливової шкірки. Щороку в світі виробляється близько 60 000 тон сливової шкірки, яка містить велику кількість фарбувальних пігментів. Таким чином, шкірка сливи має перспективу бути використаною в якості сировини для виготовлення натуральних барвників. Шкірка сливи містить цінні сполуки і її можна використовувати для покращення структури, смаку та кольору в харчовій промисловості. Хімічний склад сливи залежить від виду, сорту, ступеню стиглості плодів, умов вирощування та способу зберігання. Хімічний склад плодів сливи наведений у табл. 1.

Таблиця 1 – Хімічний склад плодів сливи

№	Назва нутрієнтів	Вміст в 100 г сировини
1	Калорійність	49 ккал
2	Білки	0,8 г
3	Жири	0,3 г
4	Вуглеводи	9,6 г
5	Харчові волокна	1,5 г
6	Вітамін А, ретинол	17 мкг
7	Вітамін В1, тіамін	0,06 мг
8	Вітамін В2, рибофлавін	0,04 мг
9	Вітамін В5, пантотенова кислота	0,15 мг
10	Вітамін В6, піридоксин	0,08 мг
11	Вітамін В9, фолієва кислота	6 мкг
12	Вітамін С, аскорбінова кислота	10 мг
13	Вітамін Е, токоферол	0,6 мг
14	Вітамін РР, нікотинова кислота	0,7 мг
15	Калій, К	214 мг
16	Кальцій, Са	20 мг
17	Магній, Mg	9 мг
18	Натрій, Na	18 мг
19	Фосфор, P	20 мг
20	Залізо, Fe	0,5 мг
21	Селен, Se	0,11 мкг

Слимова шкірка є цінним джерелом різних функціональних компонентів. Найпотужніші фітохімічні речовини слив це фенольні сполуки (антоціани), що накопичуються саме в шкірці, що і надають їй темно-фіолетового кольору. Тому, застосування сливової шкірки для виробництва натуральних барвників є перспективним напрямком, що дозволить зменшити залежність від імпортованих барвників та ефективно переробляти власну сировину.

РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Абравіт О.В., студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії Н.М. Гресь
Сумський НАУ

Розлучення в період дії воєнного стану в Україні є складним явищем, яке потребує уваги як з боку правової системи, так і з позиції соціальних наслідків. Дослідження цього питання відкриває шляхи для подальших реформ у сфері сімейного права та соціального захисту населення в умовах воєнного стану.

Умови воєнного стану ускладнюють процес розірвання шлюбу через обмежений доступ до судів, ризик безпеки та евакуацію, що перешкоджає здійсненню формальностей. Однак, вони не перешкоджають самому процесу розірвання шлюбу. Суди продовжують працювати й розглядати ці справи, забезпечуючи засоби захисту прав сторін.

Однією з ключових причин розпаду шлюбу в умовах воєнного стану є віддалення, яке створюється через розселення членів сім'ї на різних територіях або через військові дії. Це призводить до втрати зв'язку між партнерами, відчуття самотності та незахищеності. Крім того, емоційний та психологічний стрес, пов'язаний з війною, може підірвати стабільність сімейних відносин та призвести до розлучення.

Сімейний кодекс не містить спеціальних положень щодо розлучення в період воєнного стану. Проте, він передбачає загальні принципи та процедури, які застосовуються до всіх сімейних відносин, включаючи розлучення, незалежно від обставин.

За стандартною процедурою, якщо подружжя перебуває на підконтрольній території України розлучитися може через РАЦС, при умові, що відсутні спільні неповнолітні діти у подружжя і обоє виявили бажання розірвати шлюб.

У разі наявності спільних неповнолітніх дітей або незгоди одного з подружжя на розірвання шлюбу, потрібно звертатися до суду з позовною заявою, для кожного випадку залежно від обставин форми судового провадження будуть різні, а підсудність визначається згідно з чинним законодавством.

У випадку коли є спільні неповнолітні діти, або один з подружжя не дає згоду на розірвання шлюбу потрібно звертатися до суду з позовною заявою. Крім того, якщо ж обидва не проти розійтися, але є спільні діти, суд може відбуватися у формі окремого провадження. Підсудність визначається ст. 316 Цивільного процесуального кодексу України визначається за місцем проживання заявника.

Однак при поданні такої заяви потрібно, щоб сторони уклали договори про поділ майна та про утримання дітей. Якщо у сторін наявний спір, застосовується позовне провадження відповідно до норм ЦПК України.

Додатково хочемо повідомити, якщо один із подружжя проживає на тимчасово окупованій території, позов про розлучення потрібно подавати до суду, якому за розпорядженням Верховного Суду (розпорядження Голови Верховного Суду від 22.04.2022 № 25/0/9-22) тепер передано повноваження на розгляд справ суду, який опинився в тимчасовій окупації. Це означає, що справи, які раніше розглядалися на окупованих територіях, тепер передані в суди, розташовані на території, підконтрольній Україні. Тому необхідно подавати позовну заяву про розірвання шлюбу до відповідного суду на території, що знаходиться під контролем України.

Такий підхід покликаний забезпечити відповідність процесу розірвання шлюбу в умовах воєнного стану та забезпечує відповідність основним принципам законності та справедливості. Згідно з цим, зміна підсудності судів у стані війни є необхідним кроком для забезпечення доступу до правосуддя для всіх громадян, незалежно від їхнього місцезнаходження.

Повноваження судів щодо розгляду справ за територіальною юрисдикцією можливо перевірити на офіційному сайті Верховного Суду.

Варто зазначити, що на окупованих територіях Суди та РАЦС не працюють, РАЦС не має права видавати документи про розірвання шлюбу, зазначена заборона передбачена законодавством України. На окупованих територіях процедури розірвання шлюбу складніші, але особи мають право подати заяву онлайн або направити поштою до відповідного органу РАЦС.

При дослідженні було виявлено, що актуальним питанням також є оформлення розлучення у випадку, коли один з подружжя перебуває за кордоном або обидва перебувають за межами України, якщо не має спільних неповнолітніх дітей, процедура розлучення може здійснюватися через консульські установи. У випадку, коли одна сторона проти або у пари є діти, розірвання шлюбу відбувається у судовому порядку на території України.

Досліджуючи зазначене питання, ми виокремили основну проблематику та зазначили шляхи її вирішення з подальшим алгоритмом дій під кожен окремий випадок у питанні, як розірвати шлюб в умовах війни аналізуючи різні життєві ситуації:

Незважаючи на всі складнощі, важливо пам'ятати, що право на розірвання шлюбу базується на принципі добровільності, а воєнний стан не повинен перешкоджати здійсненню цього права. Тому важливо, щоб система правосуддя забезпечувала доступність та ефективність процесу розірвання шлюбу навіть у складних умовах воєнного стану.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ В УКРАЇНІ

Акташ Вейсел Ведат, Гюнеш Берфін 4 курс ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. Роговенко О.В.
Сумський НАУ

Проблема внутрішнього переміщення актуальна не лише в Україні, а й у всьому світі. Згідно з даними Верховного комісара ООН у справах біженців кількість внутрішньо переміщених осіб наприкінці 2014 року становила 59,5 мільйонів, з яких 38,2 мільйона були внутрішньо переміщеними особами (ВПО) [3]. В Україні внутрішнє переміщення осіб - це актуальна та складна проблема, яка вимагає уваги як з боку законодавців, так і з боку суспільства та владних структур. Правове регулювання цього питання базується на законодавчих актах та міжнародних договорах, а також враховує міжнародні стандарти та практику їх застосування, що становити мету нашого дослідження.

Нормативно-правовою базою правового регулювання внутрішнього переміщення в Україні є Конституція України, Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII [2], Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII, які визначають правові та організаційні аспекти переміщення осіб у разі внутрішніх конфліктів, природних катастроф або інших надзвичайних ситуацій, а також забезпечують права та гарантії для внутрішньо переміщених осіб, включаючи право на безпеку, житло, медичну допомогу, освіту та інші соціальні послуги, забезпечують захист від дискримінації та насильства.

Важливим кроком у забезпеченні правового регулювання внутрішнього переміщення стало прийняття Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках» від 07.04.2023 № 312-р. [4]. Нова Стратегія спрямована на розробку державної політики, яка забезпечує ефективну відповідь на нові виклики, спричинені масовим переміщенням внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації та забезпечує задоволення потреб осіб, які постраждали від війни. Стратегія визначає п'ять основних стратегічних цілей, кожна з яких має окремі завдання: посилення спроможності держави реагувати на виклики внутрішнього переміщення та забезпечення умов для реалізації державної політики щодо внутрішнього переміщення; забезпечення безпечної евакуації людей, які проживають у районах активних бойових дій, та вирішення проблеми гуманітарні потреби; допомога в інтеграції ВПО на початковому етапі; сприяння інтеграції ВПО шляхом створення умов для розвитку та зміцнення потенціалу приймаючих громад; підтримка безпечного повернення до рідних громад та реінтеграції ВПО [4].

Україна зіткнулася зі значними викликами у зв'язку з великою кількістю внутрішньо переміщених осіб через конфлікт на сході країни та анексію Криму. Влада робить значні зусилля для забезпечення потреб цих осіб та врегулювання їх статусу: останні зміни в законодавстві свідчать про те, що Уряд України активно вживає заходів щодо реалізації Стратегії. Серед цих кроків – прийняття Закону України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23.02.2023 № 2923-IX, низка постанов про обов'язкову евакуацію, соціальний захист та інші.

Правове регулювання внутрішнього переміщення осіб в Україні є елементом захисту прав та інтересів громадян у надзвичайних ситуаціях. Законодавство в цій області має захищати права та гарантувати підтримку внутрішньо переміщеним особам, відповідно до міжнародних стандартів та кращих практик їх використання.

Список використаної літератури

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
3. Законодавче врегулювання і практика реалізації прав внутрішньо переміщених осіб: аналітичний звіт. URL: <https://drive.google.com/file/d/1M1EiTZyUtYbJZ7JY5H8rpVlgMf-ZSW-Y/view>
4. Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План, Заходи від 07.04.2023 № 312-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2023-%D1%80#Text>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРОСЕКТОРУ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Акулін Д.О. студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: доцент Н.О. Петрова
Сумський НАУ

На сьогодні сучасний світ не можна уявити без інформаційно-комунікаційних цифрових технологій, що проникли у всі сфери суспільного життя, включаючи і державне управління. Практично кожен орган публічної влади сьогодні володіє власним сайтом та веде бази даних.

Концепція «держава в смартфоні», започаткована у 2019 році і за рік активного використання показала свою ефективність. Потреба в цифровізації публічного адміністрування продиктована вимогою сучасності та необхідності публічного та прозорого урядування. Цей підхід став рушійною силою для створення нового державного органу - Міністерства цифрової трансформації України. Згідно з Положенням про Міністерство цифрової трансформації України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856, цей орган покликаний забезпечити цифрову трансформацію всіх сфер суспільного життя та оптимізувати роботу державних структур. Досягнення цих цілей здійснюється шляхом впровадження систем електронного документообігу, які роблять роботу з документами ефективнішою та прозорішою та удосконалення засобів електронної ідентифікації, що полегшує доступ громадян до державних послуг та підвищує рівень їхньої безпеки.

Запровадження цифровізації і в аграрній сфері обумовлено необхідністю спростити комунікацію між виробниками сільськогосподарської продукції, органами державної влади та місцевого самоврядування щодо швидкого та прозорого вирішення організаційно-правових питань, які, зокрема, стосуються аграрних, земельних правовідносин, державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції та агровиробництва тощо. Окрім цього, цифрова трансформація аграрного сектору розглядається як ключовий інструмент диверсифікації національної економіки. Завдяки впровадженню інноваційних, інформаційно-комунікаційних технологій та рішень, Україна може суттєво зменшити залежність від експорту сировини та переорієнтуватися на виробництво та постачання продуктів з високою доданою вартістю. Українське аграрне господарство активно оновлюється, впроваджуючи інноваційні технології, що відкривають нові можливості, наприклад: - застосування аерозйомки дозволяє отримувати високоякісні зображення своїх посівів, які можна використовувати для виявлення проблем на ранніх стадіях розвитку; - використання систем точного землеробства, дозволяє оптимізувати використання ресурсів, таких як вода, добрива та пестициди, що веде до значного зростання врожайності при одночасному зниженні витрат; - ведення історії полів, що веде до більш ефективного використання земельних ресурсів та підвищення рентабельності.

Прикладами цифровізації здійснення інфраструктурного обслуговування є започаткування електронного фермерського реєстру, пілотний проект якого створювався на підставі Указу Президента України № 837/2019 від 08.11.2019 року «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» метою якого є запровадження державної підтримки щодо підвищення фінансової спроможності фермерів та малих сільськогосподарських виробників. Прикладом спеціальної цифровізації є ведення реєстру аграрних розписок, Порядок ведення якого визначено у ст. 10 Закону України «Про аграрні розписки» та «Порядку ведення Реєстру аграрних розписок», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 665 від 17.08.2013 року.

Подальше удосконалення процесу цифровізації набуло розвитку через формування єдиної державної електронної платформи – автоматизованої інформаційної системи «Державний аграрний реєстр», метою якої є ідентифікація суб'єктів агробізнесу та налагодження підтримки для виробників сільськогосподарської продукції. Функціонування Державного аграрного реєстру передбачено Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України», Порядком ведення та адміністрування Державного аграрного реєстру та Переліком відомостей Державного аграрного реєстру, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 року № 573. Позитивними факторами започаткування функціонування Державного аграрного реєстру є забезпечення доступу всіх стейкхолдерів до публічної інформації про виробників сільськогосподарської продукції, їхні активи та історію операцій, що сприятиме кращому розумінню агоринку й знизить ризики шахрайства та недобросовісної конкуренції. В свою чергу, це сприятиме стимулюванню інвестицій, завдяки чому потенційні інвестори матимуть доступ до чіткої та надійної інформації про ринок, що полегшить прийняття ними інвестиційних рішень, результатом якого стане підвищення рівня правової культури, а саме відкритість та прозорість ринку, який сприятиме кращому розумінню суб'єктами агробізнесу своїх прав і обов'язків.

Підсумовуючи вищенаведене, слід наголосити на необхідності продовження удосконалення організаційно-правового забезпечення впровадження цифрових технологій в аграрному секторі України, що має значний потенціал для його модернізації та підвищення ефективності. Це дозволить оптимізувати виробничі процеси, покращити контроль над публічними ресурсами, що надаються в якості підтримки виробникам сільськогосподарської продукції, розширити доступ суб'єктів агробізнесу до ринків збуту та, зрештою, сприятиме зростанню конкурентоспроможності українського агросектору на світовому рівні.

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА ЮРИДИЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Арістова І.В., д.ю.н, професор
Сумський НАУ

Актуальність теми даного дослідження безпосередньо пов'язано із визначенням завдань для досягнення Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР), що закріплені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [1], за напрямом – ефективне управління. Слід зазначити, що у статті [2] було запропоновано авторський підхід до посилення інституційної спроможності органів публічної влади України задля здійснення ефективних кроків під час досягнення ЦСР № 16 «Мир, справедливість та сильні інститути». Водночас, враховуючи міждисциплінарний характер конференції СНАУ, вважалось за доцільне привернути увагу наукової спільноти до цієї проблематики, оскільки від досягнення цієї цілі в Україні значною мірою залежить досягнення всіх інших ЦСР [1]. Це, у першу чергу, стосується ЦСР № 2 «Подолання голоду, розвиток сільського господарства» та ЦСР № 15 «Захист та відновлення екосистем суші», враховуючи специфіку заходу вищої освіти СНАУ.

Запропонований підхід впроваджує рішення Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства 2023 р. щодо конструктивного використання усіх можливостей інформаційного суспільства для досягнення ЦСР, зокрема, щодо його ефективного інституційного забезпечення [2]. Визначено структуру інституційного забезпечення: органи публічної влади України (органи державної влади та місцевого самоврядування), суб'єкти господарювання, організації громадянського суспільства. Акцентовано увагу на зміні технологій комунікації управлінських інституцій між собою та з організаціями громадянського суспільства [1]. Усвідомлено значення здійснення якісного інформаційного забезпечення моніторингу досягнення ЦСР, що зумовлює потребу у застосуванні різноманітних типів інформації, зокрема для розроблення відповідної державної політики у напрямку подолання негативних тенденцій.

Виходячи із необхідності вирішення нових креативних завдань органами публічної влади України, що поставлені у Національній доповіді [1], виникла ідея щодо комплексного дослідження шляхів реалізації управлінської, публічно-сервісної та інформаційної функцій органів публічної влади (як основних суб'єктів розбудови інформаційного суспільства та важливої частини інституційного забезпечення досягнення ЦСР). Оскільки для реалізації зазначених функцій органи публічної влади України (передусім органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування) повинні мати відповідні повноваження, у статті [2] було висунуто гіпотезу щодо необхідності розгляду цих органів і як суб'єктів адміністративного, так і інформаційного права. Справедливість цієї гіпотези було доведено, використовуючи методологію наукової діяльності як вчення про організацію наукової діяльності у сфері адміністративного та інформаційного права [2].

Акцентовано особливу увагу на одному із елементів схеми методології дослідження – засобах та методах, а саме, на інформаційних засобах пізнання. Обґрунтовано, що ці заходи сприяють підвищенню ефективності наукової комунікації, значно спрощують обробку статистичних даних, зокрема, щодо діяльності суб'єктів публічної влади в Україні стосовно доступу до публічної інформації, захисту персональних даних, створення різноманітних реєстрів інформації, надання публічних (інформаційних, адміністративних) послуг тощо. Встановлено, що завдяки методу моделювання було конструйовано нову модель органів публічної влади України як суб'єктів інформаційного права [2]. Запропоновано розглядати організацію наукової діяльності щодо органів публічної влади України, як суб'єктів адміністративного та інформаційного права, у проектній формі з огляду на розбудову інформаційного суспільства в Україні [2]. Відмічається роль одного із етапів концептуальної стадії фази проектування (висунення наукової гіпотези та побудова моделі, що формує план її реалізації) – виявлення наукових протиріч. Встановлено, що цей етап сприяв коректному формулюванню наукової гіпотези.

Проведені дослідження дозволили розширити систему наукових (юридичних) знань про окремі органи публічної влади України, які постають основою інституційного забезпечення досягнення ЦСР. Запропонований підхід [2] сприятиме отриманню синергетичного ефекту від інформаційної взаємодії усіх частин інституційного забезпечення в умовах інформаційного суспільства.

Література:

1. Цілі сталого розвитку: Україна: Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://goo.su/mcolJDC>
2. Арістова І.В. Національний механізм реалізації цілей сталого розвитку в умовах інформаційного суспільства в Україні: роль юридичного механізму та його складових. Монографія: Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку. Scientific monograph. Vol. 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P. 1-31. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-1>

СУЧАСНІ ВИДИ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Бенюх Д.С., студ.4 курсу ЮФ
Науковий керівник: д-р філософії Шульженко А.В.
Сумський НАУ

Ефективна судова діяльність безпосередньо залежить від застосування потенціалу сучасних судових експертиз, своєчасного їх проведення та вдалого використання. Сучасні можливості судових експертиз, зокрема, криміналістичних, постійно зростають. Це пов'язано із появою нових криміналістичних об'єктів, а також із розробкою нових засобів експертного дослідження. Сфери застосування вже існуючих криміналістичних експертиз постійно розширюються і виникають нові їх види. Підвищення ефективності результатів експертних досліджень в розслідуванні кримінальних правопорушень, а також розвиток наукових знань потребують подальшого дослідження теоретичних основ криміналістичних експертиз.

Криміналістична експертиза є найбільш поширеним видом судової експертизи та полягає у дослідженні об'єктів з метою встановлення їх фактичного стану; обставин, за яких були проведені дії; невидимих слідів; можливості проведення певних дій; групової належності об'єктів або їх тотожності. Така експертиза вимагає застосування спеціальних криміналістичних знань.

Залежно від об'єктів дослідження можна виділити такі сучасні види криміналістичної експертизи: біологічна експертиза; трасологічна експертиза; експертиза зброї та слідів і обставин її використання; лінгвістична експертиза мовлення; почеркознавча експертиза; технічна експертиза документів; фототехнічна й портретна експертизи; експертиза голограм; експертиза відео-, звукозапису; експертиза матеріалів, речовин і виробів; вибухотехнічна експертиза й експертиза техногенних вибухів.

Під час розслідування різних кримінальних правопорушень застосовуються різні види спеціальних криміналістичних знань.

Необхідно зазначити, що під час призначення експертиз виникає чимало проблемних аспектів, вирішення яких допоможе зробити діяльність експертів більш ефективною.

Наприклад, при розслідуванні кримінальних правопорушень проти власності обов'язково призначається товарознавча експертиза. Сутність товарознавчої експертизи полягає в тому, щоб за допомогою спеціальних товарознавчих досліджень ідентифікувати об'єкти дослідження, вивчити їх споживні властивості, визначити фактичний стан їх якості та на основі цього обґрунтувати вартість наданих на дослідження об'єктів. Ідентифікація об'єктів дослідження має носити комплексний характер, з якої найбільше значення має оцінка критеріїв належності до конкретного виду продукції, порівнювання та верифікації. В існуючих нормативних документах такі критерії зазвичай відсутні, тому виникає необхідність розробити спеціальні критерії ідентифікації, які б використовували експерти-товарознавці під час проведення експертизи. Отже, на даний час потребують вдосконалення окремі види ідентифікації об'єктів дослідження, що може значно підвищити рівень захисту товарного ринку від надходження підробленої та недоброякісної продукції, а також отримувати результати експертиз, які відповідатимуть принципам законності, об'єктивності і повноти досліджень.

З розвитком ІТ-технологій з'явилася можливість підписувати документи за допомогою електронного підпису. Проте це у свою чергу викликало деякі проблеми під час проведення почеркознавчої експертизи при ідентифікації підписів та почерку в електронних документах. Проведення встановлення тотожності особи стає необхідним як у процесі досудового розслідування кримінальних справ, так і в цивільному судочинстві під час вивчення доказів, які мають електронний вигляд. У зв'язку з відсутністю певних методів та методик здійснення почеркознавчих експертиз рукописних записів і підписів, що містяться в електронних документах, а також із відсутністю чіткого розуміння проведення комплексних досліджень, що включають використання спеціальних знань у сфері ІТ-технічних досліджень, виникає проблема в ґрунтовному та об'єктивному дослідженні доказів. Отже, для дослідження електронних документів під час проведення почеркознавчих експертиз доцільно внести зміни до чинних нормативних документів, а також розробити та впровадити нові методи і методики проведення почеркознавчих досліджень рукописних записів та підписів, що містять електронні документи, в тому числі і з використанням спеціальних знань у сфері ІТ-технічних досліджень.

Таким чином, види криміналістичної експертизи постійно розвиваються і знаходять своє широке застосування в судово-слідчій практиці. Проте на даний час деякі з них, зокрема, товарознавча та почеркознавча, потребують удосконалення шляхом створення нових і покращення наявних методів і методик дослідження. Вирішення проблем проведення окремих видів криміналістичних експертиз допоможе зробити діяльність експертів більш результативною та об'єктивною.

ЗАСТОСУВАННЯ ГАРАНТІЇ, ЯКА ПЕРЕДБАЧЕНА Ч.3 СТ.40 КЗПП УКРАЇНИ

Бизюков М., Лисянська В., студ. ЮФ
Науковий керівник: доц. М.Ю. Кузнецова
Сумський НАУ

Принцип рівності справедливо відносять до загально-правових принципів права, завдяки якому, зокрема, забезпечується панування права в суспільстві, реалізація інтеграційного принципу верховенства права. На цьому наголошує Конституційний Суд України (далі – КСУ) у своєму Рішенні від 02.11.2004 року у справі №15-рп/2004. То ж реалізація конституційних прав загалом й права на працю зокрема, мала би здійснюватися із дотриманням зазначених принципів права. Але як у вітчизняній доктрині, так й у правозастосовній практиці досі точаться жваві дискусії щодо того, хто може формулювати загально-правові принципи права, хто може їх тлумачити, кому саме адресовані ці принципи права, хто уповноважений їх безпосередньо застосовувати. То ж пошук відповіді на ці питання є надзвичайно актуальним, а тому йому й буде присвячено цю роботу.

Право на працю, котре проголошене не лише в тексті Основного Закону України, але й у низці міжнародно-правових актів, котрі ратифіковані вітчизняним парламентом, охоплює не лише можливість заробляти собі на життя працею (ч.1 ст.43 Конституції України), але гарантію захисту від незаконного звільнення (ч.6 ст.43 Основного Закону України). Наповнюючи змістом цю гарантію, законодавець обмежив підстави й порядок можливого розірвання роботодавцем трудового договору із працівником. Зокрема, відповідно до ч.3 ст.40 КЗпП України, не допускається звільнення працівника з ініціативи роботодавця в період його тимчасової непрацездатності (окрім звільнення за п.5 ст. 40 КЗпП), а також у період перебування працівника у відпустці. Відповідно до усталеної практики застосування цієї гарантії, звільнення в період тимчасової непрацездатності не допускається лише у тих випадках, коли трудовий договір розривається з ініціативи роботодавця, зокрема з підстав, зазначених у статтях 40, 41 КЗпП України. В інших випадках (зокрема, при розірванні трудового договору з ініціативи працівника, а також з підстав, у тому числі зазначених у статті 36 КЗпП України) таке звільнення допускалося.

Тетяна Жабо, котра була звільнена з останнього місця роботи за п.2 ст.36 КЗпП України, на момент припинення дії трудового договору перебувала на лікарняному, була переконана, що таке застосування ч.3 ст.40 КЗпП України ставить її у нерівні умови щодо інших працівників, трудові відносини із якими не є строковими та призводить до порушення конституційних гарантій її захисту від їх незаконного звільнення з роботи, а тому звернулася із конституційною скаргою до КСУ. Розглядаючи її скаргу щодо конституційності вищезазваної ч.3 ст.40 КЗпП України, у регулятивній частині Рішення КСУ від 04.09.2019 року № 6-р(II)/2019 визнав оспорювану норму конституційною, однак у мотивувальній частині свого Рішення КСУ констатував: непоширення дії ч.3 ст.40 КЗпП України на працівників, котрі працюють за контрактом, порушує гарантії їх захисту від незаконного звільнення, а тому ставить їх у нерівні умови у порівнянні із іншими працівниками. Однак, на момент розгляду цієї скарги КСУ вже не мав повноважень здійснювати офіційне тлумачення законів України.

Така позиція КСУ істотно вплинула на практику застосування ч.3 ст.40 КЗпП України, дію якої суди стали поширювати на всі підстави припинення трудового договору (зокрема, котрі здійснюються відповідно до ст.36 КЗпП України) у період тимчасової непрацездатності працівника. Зокрема, така позиція відображена у постановках Верховного Суду від 07.09.2022 (справа №753/7130/20), від 29.01.2020 (справа №320/7991/16), від 11.06.2020 (справа №481/1043/17) тощо.

Підсумовуючи вищевикладене можемо констатувати наступне: суди повинні обережно застосовувати загально-правові принципи права, здійснюючи правозастосовну діяльність. Адже принцип рівності у трудовому праві реалізується через галузевий принцип єдності й диференціації правового регулювання трудових відносин. Це дозволяє законодавцю запроваджувати спеціальне правове регулювання трудових відносин із окремими категоріями працівників, залежно від їх віку, статі, сфери роботи тощо. Така ж позиція відображена й у ч.3 ст.66 Закону України «Про правотворчу діяльність», відповідно до якої у разі виникнення колізій між актами з однаковою юридичною силою слід застосовувати спеціальне законодавство. Оскільки суди (відповідно до вищезгаданого Закону) не віднесені до суб'єктів правотворчої діяльності, тому вони не повинні були б формулювати нові правила поведінки, змінюючи зміст, обсяг норм права, сформульованих законодавцем.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ СТАТТІ 365 ЦК УКРАЇНИ

Бойко В.Б., к.ю.н., доцент кафедри правосуддя та філософії
Сумський НАУ

Конституція України у низці норм закріпила положення щодо непорушності права власності, заборони свавільного позбавлення цього права, недопущення завдання шкоди іншим особам при реалізації права власності. Водночас, за змістом ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Наведені положення дозволяють зробити висновок про те, що захист права власності забезпечено на найвищому законодавчому рівні. Окрім того, Конституція України закріплює і принцип рівності у здійсненні прав та свобод як гарантію реалізації і захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб. Проте, як неодноразово наголошував у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини, право власності не є абсолютним, відповідно, Держави-учасниці вправі регулювати відносини власності, вживати заходи втручання у право власності, в тому числі позбавляти власності, проте з дотриманням принципу правомірного і допустимого втручання. Зокрема в кожному конкретному випадку необхідно з'ясувати: чи є такий захід законним; чи переслідує втручання в право власності «суспільний інтерес»; чи є захід пропорційним переслідуванню цілям (наприклад справа «Шокін проти України», «Булвес» АД проти Болгарії).

Основним актом цивільного законодавства України є Цивільний кодекс України (далі – ЦК), який у статтях 3, 13, 15, 319, 321, 346 до основних засад цивільного законодавства також відносить неприпустимість позбавлення права власності та передбачає, що позбавлення права власності особи на майно можливе лише з підстав, передбачених Конституцією України та законом.

Як відомо, перелік загальних підстав припинення права власності наведено у ч. 1 ст. 346 ЦК, при цьому частина 2 даної статті містить застереження про те, що наведений перелік не є вичерпним, а право власності може бути припинене і в інших випадках, встановлених законом. При так званих похідних підставах набуття права власності, таке суб'єктивне право найчастіше припиняється у зв'язку з виникненням цього права у іншої особи, тобто має місце перехід права власності від відчужувача до набувача. Для такого переходу права власності необхідне волевиявлення сторін, зокрема, волевиявлення первісного власника.

В свою чергу, глава 26 ЦК визначає спеціальні підстави припинення права спільної часткової власності, до яких віднесено: відчуження співвласником своєї частки (ст. 361 ЦК); виділ співвласником у натурі частки з майна (ст. 364 ЦК); припинення права на частку співвласника у майні (ст. 365 ЦК); звернення стягнення на частку співвласника у майні (ст. 366 ЦК) та поділ майна (ст. 367 ЦК).

Не зважаючи на те, що норма статті 365 ЦК є незмінною з моменту набрання нею сили, її конструкція і особливості застосування і дотепер викликають певні труднощі та спори, як серед науковців, так і серед практиків, про що свідчить зміст деяких науково-практичних коментарів до ЦК, а також наявність неоднотайної судової практики. Не випадково, найвища судова інстанція України була вимушена неодноразово висловлювати свою позицію з приводу особливостей припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.

Зокрема, за змістом ч. 1 ст. 365 ЦК, право особи на частку у спільному майні може бути припинене за рішенням суду на підставі позову інших співвласників на наявності чотирьох обставин, якщо: 1) частка є незначною і не може бути виділена в натурі; 2) річ є неподільною; 3) спільне володіння і користування майном є неможливим; 4) таке припинення не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членам його сім'ї.

Насамперед слід відмітити, що таке припинення права власності застосовується лише в судовому порядку, тобто за наявності спору між співвласниками. Основною проблемою у правильному розумінні та застосуванні положень ч. 1 ст. 365 ЦК, є якраз те, чи підлягають задоволенню вимоги співвласників виключно за наявності усіх чотирьох обставин? Як зазначалось вище, така точка зору і досі є поширеною. Окрім того, існує дискусія і щодо можливості припинення права на частку у спільній частковій власності, якщо вона належить суб'єкту господарювання. Також викликає спір і питання, чи мають бути позивачами одночасно усі співвласники майна? Проте, як послідовно упродовж кількох років висловлюється Верховний Суд, конструкція ст. 365 ЦК не містить вказівки про необхідність для задоволення позову одночасного існування усіх чотирьох обставин, передбачених ч. 1 ст. 365 ЦК. Таке припинення права власності можливе за наявності хоча б однієї з перелічених в пунктах 1-3 обставин та за умови, що воно не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членів його сім'ї. Висновок про істотність шкоди, яка може бути завдана співвласнику, вирішується в кожному конкретному випадку, з урахуванням обставин справи.

Окрім того, за змістом ст. 7 Господарського кодексу України та ст.ст. 1 та 9 ЦК, до господарських правовідносин також можуть бути застосовані положення ст. 365 ЦК, оскільки вона призвана регулювати майнові відносини, а співвласником у спільному майні можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. До такого висновку дійшла, зокрема, Велика Палата Верховного Суду в постанові від 18.12.2018 року, розв'язавши одне зі спірних питань у судовій практиці.

ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Бойко Д.Ю., студ. 2 курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії Гресь Н.М.
Сумський НАУ

Сімейні відносини є важливим складником соціального життя, що регулюють права та обов'язки кожного учасника цих відносин. Захист сімейних прав та інтересів має ключове значення для забезпечення стабільності та благополуччя в сімейному колі.

Захист сімейних прав та інтересів є фундаментальним принципом правової системи багатьох країн. Він базується на визнанні важливості індивідуальних та колективних прав та свобод кожного учасника сімейних відносин, а також на забезпеченні їхнього захисту від будь-яких порушень чи надмірного втручання. Основною метою захисту сімейних прав є забезпечення здоров'я, безпеки, добробуту та розвитку членів сім'ї, а також підтримка стійких та здорових сімейних відносин.

У сучасній правовій системі існують кілька ключових принципів, які лежать в основі захисту сімейних прав та інтересів. Кожен учасник сімейних відносин, який досяг чотирнадцяти років, має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу. Ключовим принципом захисту сімейних прав є принцип рівності перед законом, де кожен учасник сімейних відносин має право на рівний захист своїх прав незалежно від статусу, релігії, раси, національності чи інших ознак. Це означає, що незалежно від соціального становища або матеріального стану, усі учасники сімейних відносин мають право на однаковий захист своїх прав. Другим ключовим принципом є захист дитячих прав. Оскільки діти є вразливою категорією учасників сімейних відносин, особлива увага приділяється захисту їхніх прав та інтересів. Цей принцип передбачає не лише захист від фізичного та психологічного насильства, але й забезпечення доступу до освіти, медичної допомоги та належного виховання.

Суд застосовує способи захисту, які встановлені законом або домовленістю (договором) сторін. Способами захисту сімейних прав та інтересів зокрема є:

1. Встановлення правовідношення, що полягає у встановленні або уточненні правових відносин між учасниками сімейних відносин. Наприклад, це може бути встановлення або встановлення режиму опіки чи патронату над дітьми.

2. Примусове виконання добровільно не виконаного обов'язку. Використовується в ситуаціях, коли одна зі сторін не виконує свої обов'язки щодо іншої сторони сімейних відносин. Це може бути виплата аліментів або виконання інших зобов'язань по догляду за дітьми.

3. Припинення правовідношення, а також його анулювання в випадках, коли існуючі сімейні правовідносини перестають бути прийнятними для однієї зі сторін. Приміром, розірвання шлюбу або припинення опіки над дитиною.

4. Припинення дій, які порушують сімейні права передбачає припинення незаконних або шкідливих дій, які порушують права однієї зі сторін сімейних відносин. Наприклад, суд може вжити заходів для припинення домагань або фізичного насильства в сім'ї.

5. Відновлення правовідношення, яке існувало до порушення права за якого суд може прийняти рішення про відновлення правовідношень, які існували до порушення. Скажімо, у разі визнання шлюбу недійсним, може бути відновлено стан сторін до шлюбного стану, який існував до укладення недійсного шлюбу.

6. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди у випадках, коли одна зі сторін зазнала збитків або моральної шкоди внаслідок порушення сімейних прав, суд може призначити відшкодування цих збитків. Зокрема, це може бути компенсація за витрати на медичне лікування в разі травм або компенсація за моральні страждання.

7. Зміна правовідношення, що передбачає зміну вже існуючих сімейних правовідносин у зв'язку з зміною обставин чи потребами сторін. Наприклад, зміна умов розподілу опіки над дитиною.

8. Визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органу влади, що передбачає визнання незаконними рішень, дій чи бездіяльності органів влади, які порушують сімейні права та інтереси. Це може бути визнання неправомірної дії службової особи органу опіки та піклування.

У практиці захист сімейних прав та інтересів часто зустрічаються складні випадки, які вимагають індивідуального підходу та глибокого розуміння законодавства. Зокрема, вирішення питань щодо опіки та патронату над дітьми, розподілу майна при розлученні, визначення аліментів чи розв'язання сімейних конфліктів. У таких ситуаціях важливо звернутися за кваліфікованою юридичною допомогою та дотримуватися процедур, встановлених законодавством.

Захист сімейних прав та інтересів є важливим аспектом сучасного правового порядку, що визначається принципами справедливості, рівності та захисту прав людини. Судовий шлях та позасудові механізми захисту є основними інструментами забезпечення прав та інтересів учасників сімейних відносин. Враховуючи складність сімейних справ та індивідуальні потреби кожної сім'ї, важливо встановити ефективні механізми захисту, які забезпечать справедливе та розсудливе вирішення конфліктів та забезпечать стабільність та благополуччя в сімейному колі.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Бондар Н.А., доцент, доктор філософії права
Сухонос Є.О., студ. ЮФ
Сумський НАУ

Відповідно до Національної стратегії у сфері прав людини (далі – Стратегія) [1], прийнятої Указом Президента України, є необхідність удосконалення діяльності держави щодо ратифікації та забезпечення прав і свобод людини, створення ефективних механізмів реалізації та гарантування прав і свобод людини, захист і вирішення системних проблем у зазначеній сфері. Одним із стратегічних підходів до забезпечення прав людини, на нашу думку, може стати екологізація вищої освіти, яка полягає в створенні умов для збереження природи, особливо в умовах правового режиму військового стану, та забезпечення життєздатного майбутнього для наступних поколінь.

Параграф 15 Стратегії визначає завдання щодо забезпечення екологічних прав, які полягають у забезпеченні доступу до інформації про стан навколишнього природного середовища та вільне одержання, використання, поширення та зберігання такої інформації; підвищення обізнаності людей про екологічні права, механізми їх реалізації та захисту; удосконалення правових процедур оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки, особливо для забезпечення інформування громадськості та їх участі в процесі прийняття рішень; створення загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи для забезпечення доступу до екологічної інформації [1]. Саме ці завдання можуть бути забезпечені шляхом екологізації вищої освіти, адже вища освіта сприяє формуванню у молоді цінностей та навичок, необхідних для сталого розвитку суспільства. Фактором на користь процесу екологізації освіти, зокрема і вищої, є статистичні дані наведені в Аналітичному звіті за 2023 рік. Так, у 2022 році щодо порушення екологічних прав кількість звернень громадян до Уповноваженого ВРУ з прав людини – 175, а вже 2023 році – 410, тобто майже на половину більше, при цьому звернень до Міндовкілля майже не змінилося: 2022 р.- 1490, 2023 р. – 1224 [2].

У контексті забезпечення права на освіту, зокрема і якісну вищу освіту, необхідно передбачити формування екологічних компетентностей в Стандартах вищої освіти, освітньо-професійних та освітньо-наукових програмах ЗВО. Екологізація вищої освіти допоможе підвищити обізнаність щодо потенційних небезпек, сприяти розвитку стратегій протидії таким кризам, засобом поширення інформації про екологічні проблеми, сформувати екологічну правосвідомість та екологічну правову культуру. Отже, реалізація прав людини через екологізацію вищої освіти - це комплексний стратегічний підхід, який спрямований на забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів, а також на виховання громадян, що розуміють важливість екологічних проблем.

Підсумовуючи вище викладене, екологізація вищої освіти може бути важливим стратегічним підходом у забезпеченні прав людини з кількох причин.

По-перше, екологізація вищої освіти має формувати у здобувачів вищої освіти знання про природні процеси, забруднення довкілля та вплив людини на екосистеми, що допоможе розумінню важливості природних ресурсів та потреби в їхньому збереженні для майбутніх поколінь. Зростаюча екологічна свідомість буде сприяти розвитку екологічної культури, що має стати важливим аспектом забезпечення права людини на безпечне довкілля.

По-друге, екологізація вищої освіти, як процес підготовки майбутніх фахівців, має включати сформовану компетентність щодо підготовки та реалізації проектів та програм спрямованих на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та стимулювання до екологічно відповідального способу життя.

По-третє, екологізація вищої освіти має сприяти розвитку наукових досліджень та впровадження інновацій в галузі екології, нормативного забезпечення та сталого розвитку, шляхом співпраці здобувачів вищої освіти, науково-педагогічного складу ЗВО, територіальних громад, органів влади, громадськими організаціями для розробки рішень, спрямованих на збереження природи та покращення якості довкілля для всіх громадян, що сприяє забезпеченню прав людини.

Отже, екологізація вищої освіти відіграє важливу роль у забезпеченні прав людини на здорове та безпечне середовище, і вона може бути важливим стратегічним підходом для досягнення цієї мети.

Отже, екологізація вищої освіти може бути важливим стратегічним підходом, що сприяє реалізації прав людини, шляхом формування свідомого та відповідального ставлення до довкілля та забезпечуючи громадянам не лише знання, а й інструменти для захисту їх прав.

Література:

1. Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 24.03.2021 р. №119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>;
2. Аналітичний звіт про стан виконання Національних стратегій у сфері прав людини у 2023 році. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2024/03/20/20240320104259-37.pdf>

АКТИ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ЯК ФАКТОР ВПРОВАДЖЕННЯ ТРУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ

Брижань Ю.В., аспірант кафедри приватного та соціального права
Науковий керівник: проф. С.І. Запара
Сумський НАУ

У сучасний період постійно зростає значення міжнародних трудових норм для національного законодавства. В зазначеному аспекті важливе значення мають акти Міжнародної організації праці, адже вони суттєво впливають на розвиток міжнародних інститутів у сфері трудових відносин.

Розвиток трудової медіації в Україні також тісно пов'язаний з імплементацією в законодавство України актів МОП, які хоч і не містять прямих посилань щодо застосування медіації в трудових відносинах, але при цьому значно вплинули на законодавче закріплення примирних процедур вирішення трудових спорів.

Основною метою діяльності МОП є встановлення мінімальних стандартів основних трудових прав, що реалізується шляхом видання конвенцій і рекомендацій, які є основними актами у сфері міжнародних трудових відносин.

Реалізація основоположних принципів та прав у сфері праці, забезпечення гідної праці та винагороди для працівників, посилення ефективності соціального захисту, зміцнення соціального діалогу, сприяння колективним переговорам, вирішення трудових спорів примирним шляхом є основними стратегічними цілями МОП.

Конвенції МОП як один із видів міжнародних договорів України є частиною трудового законодавства України.

Важливе значення має Конвенція МОП №154 про сприяння колективним переговорам 1981 року, яка ухвалила ряд вимог щодо сприяння колективним переговорам, зокрема, встановила, що проведенню колективних переговорів не має перешкоджати відсутність правил, що їх регулюють, чи неповна або невідповідна суть цих правил. Передбачено також, що органи й процедури розв'язання трудових конфліктів мають створюватися таким чином, щоб сприяти колективним переговорам.

Можна стверджувати, що зазначені положення Конвенції № 154 є підставами для законодавчого закріплення можливості звернення до медіації в колективних переговорах.

Рекомендації МОП також встановлюють спеціальні норми щодо застосування примирно-посередницьких процедур вирішення колективних трудових спорів.

Так, Рекомендація МОП № 92 щодо добровільного примирення та арбітражу 1951 року акцентує увагу на таких ознаках примирних процедур, як добровільність, доступність та невідкладність проведення процедури примирення, ініційованого як будь-якою зі сторін трудового конфлікту, так і органом добровільного примирення.

Рекомендація МОП № 94 щодо консультацій та співробітництва між роботодавцями та працівниками на рівні підприємства 1952 року наголошує про необхідність вжиття заходів, що сприяють співпраці сторін соціального діалогу на локальному рівні шляхом заохочення добровільних угод між сторонами та/або через запровадження відповідними органами законодавства для проведення консультацій та забезпечення співробітництва між роботодавцями та працівниками.

Рекомендація МОП № 130 щодо розгляду скарг на підприємствах з метою їх вирішення 1967 року передбачає можливість залучення до розгляду скарг на підприємстві посередників як при застосуванні процедур, передбачених колективним договором, так і шляхом звернення до процедури примирення або арбітражу з боку компетентних державних органів. Логічно вважати, що таким посередником може бути і медіатор.

В Рекомендації МОП № 163 щодо сприяння колективним переговорам 1981 року звертається увага, що при потребі належить вживати відповідних до національних умов заходів, щоб процедури врегулювання трудових конфліктів допомагали сторонам, які ведуть переговори, самостійно розв'язувати конфлікти, що виникають між ними в ході переговорів.

Не викликає сумніву той факт, що впровадження медіації у врегулювання трудових конфліктів відповідає вимогам Рекомендації № 163, адже медіація є саме тією процедурою, яка допомагає сторонам розв'язати конфлікт.

З огляду на викладене, можна дійти висновку, що Конвенції та Рекомендації МОП, закріплюючи основоположні принципи примирно-посередницьких процедур вирішення трудових спорів, є важливим фактором впровадження трудової медіації в Україні.

СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Великодна В., студ. ЮФ
Науковий керівник: доц. В.В. Стрельник
Сумський НАУ

Громадяни, які вперше мають можливість успадкування, часто поширюється запитання щодо процесу прийняття спадщини та передачу майна спадкодавця. З введенням воєнного стану на території України багато сфер правового регулювання зазнали змін, і спадкові відносини не є винятком. Умови воєнного стану підсилюють актуальність правового регулювання спадкових відносин. Військові конфлікти та їх відповідь потребують корекцій у звичайному порядку речей, що вимагає адаптації законодавства та практики його застосування.

У період воєнного стану, процес успадкування стикається з численними унікальними викликами та проблемами, які вимагають особливої уваги й регулювання. Військові дії часто призводять до втрати документів, що підтверджують право власності, а також ускладнюють визначення місцезнаходження та статусу спадкоємців. Це ставить під загрозу можливість належного виконання волі спадкодавця та захисту прав спадкоємців.

Українське спадкове право базується на заповіті або законі. Основні принципи спадкування визначені в шостій книзі Цивільного кодексу України. Згідно зі статтею 1216 ЦКУ, спадкування - це передача прав та обов'язків, тобто спадщини, від померлої фізичної особи (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємців). Відповідно до статті 1268 Кодексу, спадкоємець за заповітом або за законом має можливість прийняти або відмовитися від спадщини. Прийняття спадщини з умовою або застереженням є недопустимим.

Згідно зі статтею 1258 Цивільного кодексу України, спадкоємці здійснюють спадкування у порядку черги. Кожна послідовна черга спадкоємців має право на спадкування, лише якщо попередня черга відсутня, була виключена з права спадкування, не прийняла спадщину або відмовилась від неї на користь іншої особи.

Згідно зі статтею 1270 ЦКУ, для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з моменту відкриття спадщини. У випадку, коли особа має право на спадщину тільки в разі відмови або неприйняття спадщини іншими спадкоємцями, терміном для прийняття спадщини є три місяці з моменту, коли інші спадкоємці відмовились від спадщини або не прийняли її. Якщо залишилось менше трьох місяців строку, він автоматично продовжується до трьох місяців.

Проте через воєнний стан, строк прийняття спадщини чи відмови від неї призупиняється на період дії воєнного стану, але він не може бути більшим ніж 4 місяці. Після завершення терміну для прийняття спадщини спадкоємцям виділяється свідоцтво на право успадкування.

Також, відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 11 березня 2022 року № 1118/5, у випадку воєнного або надзвичайного стану будь-який нотаріус України може розглянути спадкову справу, незалежно від місця відкриття спадщини. Особи, які є неповнолітніми, недієздатними або мають обмежену цивільну дієздатність, вважаються спадкоємцями за винятком випадків, передбачених у частинах другій-четвертій статті 1273 Кодексу.

Ще однією важливою складовою спадщини є той факт, що для того, щоб стати спадкоємцем, не достатньо лише існування заповіту на користь певної особи або включення її до черги спадкоємців. Крім цього, необхідно мати бездоганну поведінку. Це закріплено в статті 1224 Цивільного кодексу України, в якій перераховані обставини, які можуть позбавити особу права на спадщину. Такі обставини призводять до відсторонення їх від права на спадкування як за заповітом, так і за законом, і називаються «негідними спадкоємцями».

Згідно зі статтею 1269 Кодексу, якщо спадкоємець, який має намір прийняти спадщину, не мешкав постійно з спадкодавцем на момент відкриття спадщини, йому необхідно особисто подати заяву про прийняття спадщини перед нотаріусом або уповноваженою посадовою особою відповідного органу місцевого самоврядування у сільських населених пунктах.

Також важливо враховувати, що у випадку, коли смерть фізичної особи зареєстрована пізніше, ніж через один місяць з дня смерті, строки для відкриття спадщини обчислюються з дня державної реєстрації смерті особи. При цьому час відкриття спадщини вважається днем смерті спадкодавця або днем, з якого спадкодавця оголошено померлим, незалежно від часу державної реєстрації смерті.

У зв'язку з воєнним станом в Україні, були внесені зміни до законодавства, які стосуються регулювання питань спадкування. Особливу увагу привертає визначення термінів отримання спадщини, створення можливості виконання зобов'язань незалежно від місцезнаходження спадкоємця, а також регулювання порядку внесення даних до Спадкового реєстру. З цього випливає те, що законодавець передбачає адаптацію нормативних приписів до воєнних умов. Отже, на сьогодні законодавець повинен працювати над розробкою законодавчих норм таким чином, щоб зберегти баланс між обмеженнями та реалізацією суб'єктивних цивільних прав.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЙ В РАЙОНАХ ОСУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬ: АНАЛІЗ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вільбой Д.О., Грушко В.В. студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: Н.І. Прокопенко
Сумський НАУ

В сучасних умовах глобального зростання населення та зростаючого попиту на продовольство та інші сільськогосподарські ресурси, ефективне використання земельних ресурсів стає критично важливим завданням. Одним із ключових аспектів забезпечення ефективності використання землі є осушення земельних угідь, особливо в районах з високим рівнем ґрунтового водостоку. Дослідження та розробка ефективних стратегій організації територій в районах осушення земель має велике значення для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору та підтримки життєздатності сільських громад.

Перш за все, необхідно ретельно проаналізувати існуючі методи та технології осушення земель. Сучасні підходи включають в себе використання дренажних систем, зрошення, а також механічні та біологічні методи. Крім того, розробка нових інноваційних методів осушення, які б максимально ефективно враховували специфіку кожного конкретного регіону, є важливою складовою процесу.

Далі необхідно ідентифікувати проблеми, що виникають у процесі організації територій в районах осушення земель. Серед таких проблем можуть бути високі витрати на будівництво та експлуатацію дренажних систем, відсутність координації між різними зацікавленими сторонами, а також екологічні наслідки втручання в природні водні системи.

Наступним кроком у дослідженні є розробка конкретних шляхів вирішення виявлених проблем. Це може включати в себе розробку програм співпраці між державними органами, місцевими громадами та приватним сектором для спільного фінансування та управління інфраструктурними проектами. Крім того, важливо розвивати екологічно стійкі методи осушення земель та сприяти збереженню біорізноманіття в регіональних екосистемах.

Важливим аспектом є також вивчення соціоекономічних наслідків осушення земельних угідь. Осушення може спричинити зміни у структурі занять та зайнятості населення, зокрема в сільському господарстві та суміжних галузях. Розвиток додаткових галузей, таких як агротуризм або рекреаційне використання земель, може стати перспективним напрямком для компенсації можливих негативних соціальних наслідків. Також важливо враховувати вплив осушення на місцеві економічні системи та забезпечення життєздатності малих та середніх підприємств у сільських районах.

У контексті аналізу та розробки стратегій організації територій в районах осушення земель, необхідно також враховувати потенціал для розвитку інфраструктури та доступу до послуг. Вдосконалення систем транспорту, енергетики та комунікацій може значно покращити якість життя та забезпечити стійкий розвиток регіонів, що піддаються осушенню. Зокрема, інвестиції в будівництво доріг, залізниць та інших транспортних мереж можуть сприяти розвитку сільськогосподарських та інших промислових підприємств, а також полегшити доступ до ринків для місцевих фермерів та підприємців.

Значна увага також має бути приділена питанням управління природними ресурсами та охорони довкілля. Важливо розробляти та впроваджувати стратегії збереження ґрунтів, водних ресурсів та біорізноманіття, а також мінімізувати вплив осушення на екологічний баланс регіонів. Це може включати в себе заходи з рекультивациі земель після осушення, впровадження програм охорони лісів та водойм, а також стимулювання використання екологічно чистих технологій у сільському господарстві та промисловості.

Сільське господарство є вкрай чутливим до погодних умов, які фундаментально успішні у вирощуванні сільськогосподарських культур у будь-якій географічній області. Зміни в кліматі, надто, примушують аграріїв використовувати традиційні методи та впроваджувати нові, щоб забезпечити стабільну високу врожайність. Особливо важливо адаптуватися до несприятливих або нетипових погодних явищ, таких як недостатність снігового покриву взимку, що може збільшити значний ризик недобору озимих культур. Також, аномально спекотні літні місяці та різке підвищення температури взимку можуть спричинити серйозні труднощі у вирощуванні сільськогосподарських культур.

Отже, завданням організації території в районах осушення земель є забезпечення стійкого та ефективного використання земельних ресурсів у відповідності з вимогами сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, 15 листопада 2022 р., Науково-методичний центр ВФПО. Київ, 2022. 170 с.

2. Світловий, О. В. (2023). Інноваційні агротехнології як інструмент адаптації сільського господарства до змін клімату. Економічний часопис-XXI, 1. С. 177-187.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Гаврик С. І., Андреев В.С., студ. ЮФ
Науковий керівник: Прокопенко Н. І.
Сумський НАУ

Сільське господарство є важливим сектором економіки багатьох країн, а організація сільськогосподарських підприємств визначає їх конкурентоспроможність та стабільність. В умовах постійних змін у світовому аграрному секторі та екологічних проблем ефективне використання земельних ресурсів, раціональна організація виробничих структур та впровадження інноваційних підходів стають реальними викликами для аграрного сектору.

Територіальна організація сільськогосподарських підприємств є вирішальним фактором досягнення ефективності виробництва, забезпечення економічної стійкості та підтримки життєздатності сільських громад. Належне розташування польових структур, сільськогосподарської техніки, складських та адміністративних приміщень має безпосередній вплив на продуктивність та ефективність виробничого процесу. Крім того, раціональне використання земельних ресурсів, оптимізація транспортних маршрутів та зручний доступ до ринків збуту є важливими аспектами конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств у світовому аграрному секторі.

Через постійні зміни в економічному, екологічному та соціальному середовищі сучасні сільськогосподарські підприємства стикаються з новими викликами та можливостями. Вирішення проблем місцевих організацій вимагає впровадження інноваційних технологій, використання сучасних методів управління та врахування вимог сталого розвитку. Такий підхід оптимізує постачання ресурсів, зменшує негативний вплив на навколишнє середовище та забезпечує стаке зростання продуктивності сільського господарства.

Територіальної організації сільськогосподарських підприємств відображають комплексний характер проблем, з якими стикається сільське господарство. Однією з головних проблем є неефективне використання земельних ресурсів, що є наслідком поганого планування та управління земельними ресурсами. Прикладами є відсутність раціональної системи розміщення посівів, неправильний вибір культур, пристосованих до кліматичних умов, та недостатня увага до впливу географічних особливостей на виробничий процес.

У зв'язку з цим важливим кроком є пошук та впровадження ефективних стратегій та підходів до організації території сільськогосподарських підприємств. Використання сучасних технологій, таких як геоінформаційні системи, покращує планування та управління виробничими процесами. Крім того, міжгалузева співпраця та інтегровані підходи можуть допомогти покращити координацію між різними підрозділами компанії.

Загалом, обговорені проблеми та можливості вдосконалення організації території сільськогосподарських підприємств відображають важливі аспекти, які потребують уваги та детального аналізу для забезпечення сталого розвитку сільського господарства.

Організація території сільськогосподарських підприємств є вирішальним фактором для досягнення ефективності виробництва, забезпечення стійкості господарства та підтримки життєздатності сільських спільнот. Правильне розташування полягротехнічних структур, сільгосптехніки, складських та адміністративних приміщень має пряий вплив на продуктивність та ефективність виробничого процесу. Крім того, раціональне використання земельних ресурсів, оптимізація транспортних маршрутів та забезпечення зручного доступу до ринків збуту є ключовими аспектами, що визначають конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств у глобальному аграрному секторі.

Організація території сільськогосподарських підприємств є складним процесом, який вимагає уважного аналізу, планування та впровадження ефективних стратегій. Правильне розміщення сільгоспдприємств на території може визначати їхню ефективність, доступність ресурсів, логістику постачання та інші фактори, які впливають на продуктивність господарства. З урахуванням постійних змін у глобальній аграрній сфері, а також екологічних та соціальних викликів, важливою стає потреба в постійному вдосконаленні підходів до організації сільськогосподарських підприємств.

Водночас було виявлено потенціал для подальшого розвитку. Сучасні технології, методи управління та інноваційні підходи можуть бути використані для підвищення ефективності та сталості сільськогосподарського виробництва. Інтеграція геоінформаційних систем, впровадження агроекологічних принципів та розвиток міжгалузевого співробітництва є ключовими елементами у досягненні цих цілей.

Тому важливим завданням для сільськогосподарських підприємств є постійний аналіз, планування та впровадження інноваційних рішень у сфері регіональної організації, що призведе до сталого розвитку сільського господарства та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

РЕТРИБУТИВНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Гелеверя К.О., студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії Бондар Н.А.
Сумський НАУ

Серед усіх важливих аспектів правотворчості в Україні особливо актуальною є проблема ефективного виконання прийнятих законів. Науковий аналіз показує, що певні закони, на розробку яких витрачається значна кількість інтелектуальних ресурсів, не здатні належним чином функціонувати через недостатню увагу до механізмів їх виконання.

При цьому, в контексті активних реформ правової системи в Україні, спостерігається парадоксальна тенденція. Незважаючи на значну кількість нових нормативних актів, частина з них не отримують належного практичного застосування через низький рівень правосвідомості суспільства й відсутність належних механізмів контролю за їх виконанням. Такий стан речей знижує авторитет правової системи, створює сприятливі обставини для порушень та невизначеностей у сфері правопорядку.

Принцип ретрибутивної забезпеченості чинних норм права перебував у фокусі уваги таких відомих учених, як В.Дудченко, О. Легка, Д.Мацюк В. Селіванов, Ю. Цуркан-Сайфуліна та інші.

Метою нашої роботи є дослідження важливості ретрибутивної забезпеченості для ефективного функціонування правової системи.

Ретрибутивна забезпеченість являє собою функціональну характеристику правової системи, умову її ефективної дії. У давнину цей механізм забезпечення реалізовувався через релігійні принципи та моральні звичаї, які були здатні корегувати поведінку людини відповідно до соціальних потреб. В українському суспільстві, за словами науковців, рівень правосвідомості є настільки низьким, що в багатьох випадках закон відкрито саботується. Юридичні механізми, які були б здатними втілити в життя принцип ретрибутивної забезпеченості чинних норм права, часто взагалі не напрацьовані [1, с.209].

На сучасному етапі ми можна говорити про інший механізм, що забезпечує ефективність правових норм - юридичні санкції. Основна їх функція полягає в "силовому захисті" правових норм, забезпеченні превентивної гарантії певного правопорядку та правової безпеки суспільно-особистісного існування. Справжня ефективність закону проявляється лише в разі наявності відповідних санкцій, які можуть застосовуватися у випадку порушення правових норм. Без санкцій закон стає лише декларативним актом, позбавленим здатності забезпечити виконання встановлених правил. Санкції виступають не лише як інструмент покарання, але й як засіб запобігання можливим порушенням.

Крім того, наявність санкцій стимулює відповідальність і свідомість громадян перед законом. Якщо покарання буде невідворотним, такий закон буде шануватись і виконуватись. В іншому разі – проголошене право буде ілюзорним. Такий підхід сприяє підтримці правопорядку та забезпеченню загальної стабільності в суспільстві.

Принцип юридичної ретрибуції передбачає, що особа, яка вчинила злочин, повинна зазнати справедливого покарання, яке має бути пропорційним тяжкості злочину й відображати моральні та етичні стандарти суспільства. Однак можливі різні причини, які можуть призвести до того, що норми, передбачені в законодавстві, не діють або не здійснюються ефективно. Зокрема це недостатні ресурси (персонал, технічні ресурси, ефективні механізми), неповага до правової системи (ігнорування накладених санкцій), недоліки в законодавчих актах (прогалини, суперечності чи відсутність певних норм), корупція, політичні фактори тощо.

Так, відсутність ефективних механізмів для моніторингу та виконання штрафів зумовлює неефективне функціонування Закону про функціонування української мови як державної, за порушення якого передбачено різні види санкцій, визначені в ст.57 [2].

Чинний Кодекс адміністративного судочинства України передбачає відповідальність за порушення права на інформацію. Втім, аналіз практики застосування судами в 2016 році статті 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення показав, що 63% справ закінчились закриттям провадження і звільненням від накладення адміністративного стягнення [3]. Серед основних причин названі процедурні проблеми, пов'язані із складанням та врученням копії протоколів про адміністративне правопорушення; незначний строк притягнення до адміністративної відповідальності, встановлений статтею 38 КУпАП; недостатня кількість кадрів Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та судів;

Отже, ретрибутивна забезпеченість виступає як ключовий фактор у зміцненні правопорядку, підтриманні справедливості та забезпеченні ефективності правової системи в цілому.

Література

1. Цуркан-Сайфуліна Ю. Владність як властивість права: філософсько-правовий вимір підприємництво. *Господарство і право*. 2016. № 6 С.206 - 210.
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України № 2704-VIII від 25. 04. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
3. Аналіз практики застосування судами статті 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення 2016-му році. Київ, 2017. 20 с.

СТАНОВЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В АНГЛІЇ

Гончаров В.В., ст. викладач
Сумський НАУ

Питання дефіциту землі в Англії, зробила її найбільш затребуваною житлова криза. Ціни на землю в 1995 році згідно з статистикою стрімко зросли в п'ять разів, а тим часом землевласники сільської місцевості отримують прибутки від платників податків за володіння землею через систему субсидій. Такі виплати відбуваються не від вкладу в суспільні блага, а від площі землі. Підтримка такої системи інтенсивного сільського господарства в кінцевому результаті нанесла великої шкоди природним середовищам.

Власність на землю на різних історичних етапах формувало доступ громадян до сільської місцевості. І хоча останні роки доступ до цієї місцевості став більш відкритим для мандрівників, але закон про незаконне проникнення переважає на значних територіях Англії.

Спроби встановити кому належить земельний ресурс Англії не дає в повній мірі відповісти і сам орган реєстрації прав власності. Становлення земельного кадастру відбулося в 1862 році, але цей термін не дав можливість встановити всіх власників. Так на цей час стосовно 17% земельної власності не відбулася реєстрація, а землевласники відмовляються розкриватися.

Розглядаючи спадщину короля Вільгельма стосовно обговорення власності на землю в Англії існує певне табу: це вважається не ввічливим, «політикою заздрості». Причина криється в історичних глибинах Англії. Земельна власність це підґрунтя до влади багатства і її приховання це одна із складових її збереження. Великі землевласники протистоять владі в розкритті кількості володіння земель.

Розглядаючи історичний шлях землеволодіння Англії виділяємо основні періоди розвитку земельних відносин:

- 1066 рік. Оголошення Вільгельмом Завойовником про те що вся земля належить короні і робить її поділ баронам і церкві;

- 1500-1914 р.р. За цей період земельний ресурс, який використовували бідні верстви населення для випасу худоби скоротився з 30% території Англії до 3%, в зв'язку з огороженням території аристократією;

- 1649 рік. Після громадянської війни і страти короля Карла-I рух «Diggers» очолюваний Джеральдом Вінстенлі, мета якого була перевернути ідеї права власності на землю проголосивши її «загальною скарбницею для всіх»;

- 1873 рік. Вікторіанський період. «Другий судний день». Повернення власників землі показує, що 4 тисяч аристократів володіють половиною Англії, що спонукало до закликів земельної реформи;

- кінець 1800-х початок 1900 років. Приймається законодавство направлене на здійснення земельних реформ щодо права на наділ для вирощування сільськогосподарської продукції. Засновуються перші фермерські господарства, які мають підтримку влади;

- 1919 рік. В зв'язку з дефіцитом деревини, який виник після Першої світової війни відбулося заснування лісової комісії. Дефіцит виник в зв'язку з відчуженням значних площ земель для військових полігонів;

- 1947 рік. Створена сучасна система планування націоналізує права на забудовані землі. В післявоєнний період органам влади дозволено покупати землю дешево, що спричинило бум будівництва будинків рад, але землевласникам вдалося змінити правила компенсації за землю;

- 1979 рік. Земля, що перебуває у власності держави починають розпродувати під час наступних урядів.

- 2000 рік. Прийняття закону про сільську місцевість і права на дорогу надає можливість пересуватися приблизно на 10% території Англії та Уельсу;

- 2003 рік. Перший закон про земельну реформу в Шотландії забезпечує право на пересування по Шотландії та запроваджує право громади на право викупу землі у відсутніх землевласників.

Власність сьогодення на земельний ресурс Англії складає: аристократії-30%; компанії (Великобританії та іноземні) -18%; невраховані-17%; громадський сектор-8,5%; домовласники-5%; церква-2% та ін.

Багато найбільших землевласників у сучасній країні завдячують своїм становищем рішенням, прийнятим нормандським королем Вільгельмом майже 1000 років тому. Після завоювання Англії Вільгельм оголосив, що вся земля остаточно належить йому, а потім роздав її своїм наблизеним.

Настав час до реформування земельних відносин в Англії і владі необхідно відкрити земельний кадастр та сказати хто володіє державою.

Література:

1. Who owns England? History of England's land ownership and how much is privately owned today: BBC COUNTRYFILE. URL: <https://www.countryfile.com/news/who-owns-england-history-of-englands-landownership-and-how-much-is-privately-owned-today>

ПРОБЛЕМА ПОДІЛУ НЕПОДІЛЬНИХ РЕЧЕЙ ЯК СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ

Гончарова А.Є. студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії. Н.М. Гресь
Сумський НАУ

У зв'язку з тим, що статистика розлучень зростає, неухильно збільшується кількість позовів про поділ спільного майна подружжя. Більшість спорів стосуються неподільних речей, які так і лишаються не вирішеними.

Вважається, що причиною є застарілі правові норми, які створюють недієвий механізм поділу, що зовсім не здатний підлаштуватися під сучасні сімейні відносини.

По-перше, це підтверджується наявністю положення у Сімейному кодексі України про згоду одного з подружжя на матеріальну компенсацію. Проте насправді це більше схоже на додаткову можливість навмисного затягування спору та маніпулювання між колишнім подружжям.

По-друге, установлена обов'язкова вимога внесення вищезазначених коштів на рахунок суду, що на практиці зустрічається не часто. І це має цілком логічне пояснення. Зазвичай у переважних випадках, судові спори щодо поділу спільного майна трапляються між громадянами середньостатистичного рівня доходу та нижчого за цей рівень. Тому це спричинено недостатнім матеріальним становищем і як результат, відсутністю можливості внесення компенсації відразу.

В категорії справ про поділ автомобіля або будинку, судова практика свідчить, що суд не зможе допомогти реально поділити такі речі між подружжям. Але щоб довести неподільність нерухомого майна, треба провести відповідну судову експертизу.

Присудження одному з подружжя грошової компенсації замість його частки у праві спільної сумісної власності на майно, зокрема на житловий будинок, квартиру, земельну ділянку, допускається лише за його згодою, крім випадків, передбачених Цивільним кодексом України. Далі, відбувається типова ситуація: ніхто з подружжя не готовий поступатися своєю часткою взамін на компенсацію, а тим більше жоден не погодиться на внесення коштів на рахунок суду. Тому суд закріплює за кожним із них частку в спільному майні. Тобто фактичного його не ділить, а трансформує неподільне майно у спільну часткову власність.

Законодавче закріплено, що користування таким автомобілем/будинком має відбуватися за згодою. Проте ці дії ситуацію не змінять. І подружжя надалі матиме невирішене питання з майном та незакритий спір.

По-третє, частку у спільному майні ми можемо такі припинити, якщо це не завдасть шкоди інтересам співвласника.

Однак чи доцільне застосування цього положення, якщо у більшості випадків при поділі будинку або квартири житло для обох із подружжя є єдиним місцем проживання? Тому що при такому поділі, інтереси того, хто залишиться без житла, в будь-якому випадку зазнають значних порушень.

По-четверте, важливо враховувати стан виконання подружжям сімейних обов'язків, участь у господарському аспекті сімейних відносин. Адже чи можемо говорити про справедливий поділ спільного майна, якщо один з подружжя нехтував цим?

Враховуючи вищесказане, звертаємо увагу на необхідність створення чіткого механізму поділу нерухомого майна та неподільних речей. При цьому щоб відбувалося дотримання прав для обох сторін. Адже звичайна трансформація сумісної власності в часткову, яка найчастіше і трапляється на практиці, є недієвою та неефективною. Крім цього, такий процес супроводжується порушенням інтересів одного із подружжя.

Доцільно актуалізувати укладення шлюбних договорів. За період протягом 2022-2023 рр., зросла кількість укладення шлюбних договорів на 1,6 %. Дану позитивну тенденцію важливо не лише підтримувати, а й розвивати. Вважається, що це є дієвим механізмом, який допоміг би вирішити спірні майнові питання шляхом прямої вказівки на процедуру поділу неподільних речей, передбачення майна, яке могло б надаватися іншому з подружжя, як компенсація, або грошовий розрахунок компенсації.

Аналіз судової практики наштовхує на висновок, що більшість справ і судових рішень аналогічні. Тому виникає питання щодо можливості впровадження судового прецеденту для цієї категорії справ. А точніше, при відсутності шлюбного договору і згоди між подружжям щодо поділу спільного майна, вважаємо єдиним справедливим способом розподілу є продаж неподільної речі і поділ отриманих коштів між подружжям. Така процедура допоможе уникнути та навіть в певній мірі мінімізувати заподіяння шкоди інтересам співвласників.

Окрім цього потребує удосконалення інститут дієвих і реально виконуваних засобів забезпечення повного дотримання прав того з подружжя, хто фактично лишається права власності на неподільну річ.

ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Гурін Д.Т., студ. 2ст курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. Кузнецова М.Ю.
Сумський НАУ

Охорона праці в Україні залишається актуальною проблемою, вимагаючи постійного удосконалення та узгодження з міжнародними стандартами. Забезпечення безпеки та здоров'я працівників є ключовим аспектом соціальної відповідальності держави та підприємств.

Конституція України гарантує основні соціальні права громадян в галузі праці та соціального захисту, вона закріплює право кожного на належні, безпечні і здорові умови праці.

Трудове право України включає в себе норми та правила, що регулюють взаємовідносини між працівниками та роботодавцями, містить низку положень, що стосуються охорони праці, зокрема щодо прав та обов'язків роботодавців і працівників у сфері безпеки та здоров'я на роботі, професійної підготовки та навчання з цих питань, проведення атестації робочих місць на відповідність вимогам безпеки, а також процедури державного контролю за дотриманням вимог охорони праці.

Досліджуючи зазначену тематику, ми виявили, що однією з основних проблем у сфері охорони праці в трудовому праві України є розбіжність та неоднозначність нормативно-правового регулювання. Норми, що стосуються безпеки та здоров'я на робочому місці, розпорошені по різних законодавчих актах, що ускладнює їх розуміння та використання.

Брак ефективного контролю за дотриманням вимог щодо охорони праці та відповідальності за порушення цих вимог є ще однією серйозною проблемою. Недостатнє покарання за порушення правил безпеки створює умови для безвідповідальної поведінки з боку роботодавців.

Тривала проблема безпеки та охорони праці в Україні, яка проявлялася через велику кількість нещасних випадків на виробництві, є серйозним викликом для суспільства. Статистика про травмування та смертельні випадки на робочому місці свідчить про те, що питання безпеки праці потребує негайного та ефективного вирішення. Для вирішення цієї проблеми необхідно вжити комплексу заходів, включаючи, проведення системних реформ у сфері охорони праці, включаючи удосконалення трудового законодавства та наглядових органів, підвищення обізнаності роботодавців та працівників з питань безпеки та охорони праці через навчальні програми та тренінги.

Хоча трудове право містить ряд норм, що стосуються захисту прав працівників та охорони праці, часто відбуваються випадки невиконання цих норм або їх обхід.

Державні органи нагляду за дотриманням законодавства у сфері трудового права та охорони праці часто мають обмежені ресурси та не можуть забезпечити ефективний контроль.

Для вирішення цих недоліків необхідно здійснити широкомасштабні реформи у сфері трудового законодавства та охорони праці, зосереджуючи увагу на підвищенні контролю за дотриманням трудового законодавства, підвищенні кваліфікації працівників у сфері охорони праці, а також залученні громадськості та професійних організацій до участі у вирішенні проблем в цій галузі.

Варто зауважити, що трудове право в Україні наразі стикається зі значними викликами під час війни. Воєнний стан породжує низку унікальних проблем у сфері охорони праці, які потребують негайного вирішення.

Однією з основних проблем є забезпечення безпеки та захисту прав працівників, які працюють на територіях, що перебувають під контролем агресора. Вони часто стикаються з ризиком порушення своїх прав, включаючи право на безпечні умови праці та медичний захист.

Під час військових дій нерідко виникає проблема недостатньої доступності кваліфікованих медичних служб для надання першої допомоги та лікування поранених працівників. Це ставить під загрозу їхнє здоров'я та життя та ускладнює виконання їхніх професійних обов'язків.

Воєнний стан спричиняє підвищений ризик порушення основних людських прав працівників, включаючи право на життя, свободу та безпеку. Безадекватна реакція на такі порушення може призвести до серйозних наслідків для цих осіб.

У воєнних умовах необхідно забезпечити гнучкість у трудовому законодавстві, щоб враховувати специфіку ситуації та захистити права працівників. Гнучкість у законодавстві може сприяти ефективному вирішенню проблем, що виникають у зв'язку з воєнним конфліктом.

Охорона праці в трудовому праві України під час військового стану стикається зі значними викликами, які потребують комплексного та негайного рішення. Забезпечення безпеки та захисту прав працівників, надання доступної медичної допомоги та забезпечення гнучкого трудового законодавства є важливими аспектами у вирішенні цих проблем. Тільки через спільні зусилля держави, міжнародних організацій та громадськості можна забезпечити ефективний захист прав працівників під час війни.

Зважаючи на вище викладене, ми можемо дійти висновку, що охорона праці в Україні залишається складною проблемою, яка потребує комплексного підходу та системних змін у трудовому законодавстві. Необхідно забезпечити відповідальність всіх сторін - як роботодавців, так і працівників, забезпечити достатнє фінансування та вдосконалити контрольні механізми. Тільки через спільні зусилля можна досягти значного покращення у сфері охорони праці та забезпечити безпеку та здоров'я українських працівників.

LEGAL ASSISTANCE IN PROTECTING THE RIGHTS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

David Mercy Shekwolo, st. of 4th year Law Faculty
Scientific supervisor: PhD, assoc. prof. N. Volchenko
Sumy NAU

When counseling internally displaced persons (IDPs) or refugees, several international legal norms can be applied, including:

1. Universal Declaration of Human Rights (UDHR): Provides the fundamental rights and freedoms to which all human beings are entitled, including the right to seek asylum from persecution (Article 14) and the right to freedom from torture or cruel, inhuman, or degrading treatment (Article 5).

2. International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR): Guarantees civil and political rights, including the right to life, liberty, and security of person (Article 6), and prohibits torture and other cruel, inhuman, or degrading treatment or punishment (Article 7).

3. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR): Protects economic, social, and cultural rights, including the right to an adequate standard of living (Article 11) and the right to the highest attainable standard of physical and mental health (Article 12).

4. 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol: Defines who is a refugee, their rights, and the legal obligations of states towards them, including the principle of non-refoulement (Article 33), which prohibits the return of refugees to a country where they would face persecution.

5. Guiding Principles on Internal Displacement: Developed by the UN, these principles outline the rights and guarantees of internally displaced persons, including the right to protection and assistance during displacement and the right to voluntary return or resettlement.

6. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: Prohibits torture and other forms of ill-treatment, and requires states to prevent such acts, investigate allegations, and provide redress to victims.

7. Convention on the Rights of the Child (CRC): Protects the rights of children, including the right to special protection and assistance in situations of displacement (Article 22) and the right to education (Article 28).

When counseling IDPs or refugees, it's essential to be familiar with these legal norms to ensure that their rights are respected and upheld during the counseling process.

The specific national legal acts regulating the procedure for acquiring the status of a refugee or the status of an internally displaced person (IDP) can vary from country to country. However, here are some common types of legislation that might cover these procedures.

Many countries have specific laws or regulations governing the process of seeking asylum and obtaining refugee status. These laws typically outline the criteria for refugee status determination, the rights and obligations of refugees, and the procedures for applying for asylum. Immigration laws may include provisions related to asylum and refugee status, including procedures for applying for refugee status, grounds for granting or denying asylum, and mechanisms for appealing asylum decisions. Some countries have laws or policies specifically addressing the needs and rights of internally displaced persons (IDPs). These laws may cover issues such as protection, assistance, and durable solutions for IDPs, as well as procedures for registering as an IDP and accessing government support. National human rights laws and constitutional provisions may also play a role in protecting the rights of refugees and IDPs. These laws may include provisions related to non-discrimination, the right to seek asylum, the prohibition of torture and inhuman treatment, and the rights to housing, health care, and education. In addition to specific laws, administrative regulations and procedures established by government agencies or immigration authorities may govern the process of applying for refugee or IDP status, including requirements for documentation, interviews, and appeals.

For internally displaced citizens in the Sumy region of Ukraine, the following consultations may be relevant: assistance with understanding rights, legal procedures, and documentation related to displacement, including issues such as property rights, housing, employment, and social benefits; support for coping with trauma, stress, and emotional challenges associated with displacement, including individual or group therapy, counseling sessions, and mental health education; information and assistance regarding access to social services and support programs, including healthcare, education, childcare, and social welfare benefits; guidance on finding temporary or permanent housing solutions, understanding rental agreements, resolving landlord-tenant disputes, and accessing housing assistance programs; assistance with job search, resume writing, interview skills, vocational training, and accessing employment opportunities and support services; information and support for enrolling in schools, universities, or vocational training programs, understanding educational rights and resources, and accessing educational support services; advice on managing finances, budgeting, debt management, and accessing financial assistance programs or microfinance initiatives; healthcare consultation etc.

ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЕКОЛОГІЧНИХ МІГРАНТІВ

Добродумов О.І., студ. 2 с.т. курсу ЮФ
Ахмедлі Елнур Малік огли, студ. 5 курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. Роговенко О.В.
Сумський НАУ

Статистичні дослідження Центру моніторингу внутрішнього переміщення Міжнародної організації з міграції (МОМ) демонструють, що останнім часом люди втричі частіше залишають звичне місце проживання через кліматичні зміни, а не через війну чи переслідування. У 2020 році через стихійні лиха мігрувало 30,7 мільйона осіб, в той же час прогнозується збільшення показників: до 2050 року від 25 мільйонів до одного мільярда екологічних мігрантів. Незважаючи на те, що ці мігранти стикаються з багатьма проблемами, однією з найактуальніших є проблема правового захисту [1].

Достатньо серйозною перешкодою для формування правового захисту екологічних мігрантів є проблема термінологічного визначення у цій сфері. Правового визначення потребують наступні терміни: «екологічна/кліматична переміщена особа», «екологічний мігрант» і «екологічний біженець» та інші. Міжнародною організацією з міграції екологічні мігранти визначаються як люди або групи людей, які внаслідок раптових або поступових несприятливих змін природного середовища, які впливають на умови життя, змушені залишити місце проживання, тимчасово чи постійно жити в іншому місці та переїжджати у своїй країні чи за її межами.

Проте міжнародне співтовариство далеке від досягнення консенсусу щодо визначення цієї категорії мігрантів і статусу захисту, на який вони повинні мати право. У період з кінця 20-го до початку 21-го століття особливу увагу привернули п'ять пропозицій щодо визначення та надання допомоги переміщеним особам з екологічних причин. Це були: 1) розширення Конвенції 1951 р. про статус біженців; 2) додавання протоколу про кліматичних біженців до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (РКЗК ООН); 3) прийняття нової законодавчої бази (Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року, Нью-Йоркська декларація щодо біженців і мігрантів 2016 року); 4) просування Керівних принципів внутрішнього переміщення; 5) використання механізмів тимчасового захисту. Однак жодному з них не вдалося переконати керівників держав їх опрацювати далі [3].

Проблема захисту екологічних мігрантів заохочує держави визначити заходи для захисту та допомоги транснаціональним переміщеним особам унаслідок катастрофи. Замість того, щоб вести переговори про нову міжнародну угоду, міжнародна нормативно-правова база підкреслює необхідність для держав підтримувати інтеграцію ефективних практик на національному та субрегіональному рівнях у власні нормативні рамки відповідно до їхніх конкретних ситуацій та проблем. Таким чином, постає питання сприяння внутрішнім рішенням екологічної міграції, забезпечуючи комплексний, високоякісний і прагматичний правовий і політичний аналіз екологічної міграції, а орієнтир на правовий захист також допомагає державам впроваджувати Порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року, метою якого є нікого не залишити осторонь. Останній визнає, що несприятливий вплив зміни клімату та деградації навколишнього середовища є причиною вимушеної міграції. Тому він закликає держави забезпечити адекватні рішення щодо зміни клімату та захистити людей, які постраждали від них, як на їхній території, так і за її межами [2].

Важливими аспектами формування міжнародної міграційної політики є наступні: впровадження системи прогнозування міграцій, викликаних екологічними подіями, шляхом постійного моніторингу конкретних регіонів та громад, вразливі до екологічного стресу; розробка процедур підтримки громад, які постраждали від екологічних катастроф; розвиток каналів зв'язку та співпраці між організаціями, що спеціалізуються на правах людини та захисті навколишнього середовища, підтримка населення, яке потребує зовнішньої допомоги, та мігрантів; підтримка країн і регіонів, які приймають мігрантів, у мінімізації шкоди навколишньому середовищу в результаті збільшення міграційних потоків; соціальне та правове підтвердження того, що права людини та сталі використання навколишнього середовища є основою будь-якої політики підтримки.

Список використаної літератури

1. Chiara Scissa. Recognition and Protection of Environmental Migrants in International Law. URL: <https://www.e-ir.info/2021/06/24/recognition-and-protection-of-environmental-migrants-in-international-law/>
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
3. Пьотр Вацлав Краєвський. Міграція та зміна клімату: відкрита проблема статусу екологічних мігрантів у національному та міжнародному праві. JoMS 2022; 48 (1): 61-79. URL: <https://doi.org/10.13166/jms/149205>

ІНСТИТУТ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Довгаль А.В., студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. Роговенко О.В.
Сумський НАУ

Питання правового статусу фізичних осіб є найголовнішим з фундаментальних питань у всіх галузях права. Це припущення впливає із встановленого у ст. 3 Конституції України зазначено, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави», а також зазначено, що основним обов'язком держави є «утвердження і забезпечення прав і свобод людини»[3]. Питання громадянства є актуальним і водночас цікавим для України та всієї світової спільноти.

Серед вчених природу і зміст громадянськості досліджував Томас Гоббс, який вперше поставив питання про місце людини і громадянина в суспільстві, з'ясував співвідношення суспільства і держави. І саме він використав поняття «громадянин»[4, с. 12]. В. В. Лазарєв, який пізніше вплинув на формування громадянства, досліджував, що держава об'єднує людей в єдине ціле, а їх приналежність до певної держави охоплюється поняттям «громадянство»[5, с. 2]. Ю. М. Тодика розкриває сутність того, що постійний правовий зв'язок між особою та державою виявляється у взаємних правах та обов'язках[6, с. 25].

Основною метою наукового дослідження є висвітлення сутності, змісту та проблем набуття та припинення громадянства України з урахуванням світового досвіду, з'ясування міжнародної практики вирішення питань громадянства, особливо подвійного громадянства.

Історично інститути громадянства виникли на рівні національних держав і традиційно розглядаються в юриспруденції та практиці як стабільні правові відносини між особами та націями, визначені набором взаємних прав і обов'язків. Сьогодні існує багато визначень режимів громадянства як у вітчизняній науці, так і в міжнародному праві.

Що стосується натуралізації, то це похідний спосіб отримання громадянства. Цей спосіб призначений для задоволених людей і вимагає від них виконання певних формальностей. Існує три види натуралізації. Перший – за особистим бажанням. Другий - на основі Закону або іншого національного законодавства. Третій — на основі міжнародних угод. Важливо виділити та підкреслити, що ці підходи не є однозначними, оскільки деякі типи громадянства можна класифікувати відразу на два або три типи. Таким чином, натуралізація — це прийняття громадянства певної держави на прохання особи, зацікавленої в цій державі. Ситуація подвійного громадянства також може виникнути, якщо такий запит задовольняється щодо особи, яка визнана громадянином цієї країни. Інший стан. Щодо припинення громадянства України, то статтю 17 Закону України «Про громадянство України» передбачено припинення громадянства України.

Зважаючи на євроатлантичні тенденції нашої країни, доцільно було б говорити про громадянство ЄС. Громадяни ЄС мають право вільно пересуватися та проживати на території держав-членів[1, с.255]. Усі громадяни ЄС (не громадяни), які постійно проживають на території держави-члена ЄС, мають право брати пасивну та активну участь у муніципальних виборах на тих же умовах, що й громадяни цієї країни[2]. Громадяни ЄС мають право звернутися до будь-якої установи Співтовариства однією з офіційних мов ЄС і отримати відповідь цією ж мовою. Омбудсмен, який призначається Європейським парламентом, проводить незалежні розслідування за власною ініціативою або на підставі отриманих скарг. Громадяни ЄС мають право вимагати надання такого захисту дипломатичним представництвом або консульством будь-якої країни, якщо вони потребують дипломатичного захисту на території третьої країни, де держава-член, громадянином якої вони є, не має прав представництв. Країни-члени ЄС діють у цій країні на тих же умовах, що й громадяни цієї країни [1].

Отже, можна зробити висновок, що питання набуття громадянства в Україні та на міжнародному рівні має свою цінність і важливість. У цьому дослідженні підкреслюється конституційно-правове значення питань громадянства з урахуванням та аналізом міжнародного досвіду, чітко аналізується правова база щодо набуття та припинення громадянства в Україні та порушується питання подвійного громадянства. У той же час, природа і зміст становлення громадянина ЄС стали зрозумілими.

Список використаних джерел:

1. Договір про заснування Європейської спільноти: ЄС; Договір, Перелік, Міжнародний документ від 25.03.1957 URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/994_017
2. Європейська конвенція про громадянство: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ, Доповідь від 06.11.1997 № ETS 166 URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/994_004
3. Конституція України: чинне законодавство станом на 22 вересня 2014 р. Київ.: Алерта, 2014. 96 с.
4. Копейчиков В. В. Правознавство: підручник В. В. Копейчиков. URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrknigatext/706/32/>
5. Міжнародне право: навч. посіб. за ред. М. В. Буроменського. Київ.: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
6. Тодика Ю. М. Конституционное право Ю. М. Тодика URL: <http://uristinfo.net/2010-12-18-14-34-28/9-2010-12-18-14-33-20/151-roz5.html>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Дорошенко С. Ю. студентка 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю н., доцент Стрельник В. В.
Сумський НАУ

Велика кількість людей володіє майном на підставі спільної власності. Проте не кожен розуміє різницю між видами спільної власності, між особливостями кожного з виду спільної власності, не знають які бувають спірні питання і не знають як в досудовому порядку вирішити питання, яке пов'язане зі спільною власністю.

Спільна власність – це майно, яке знаходиться у власності двох або більше осіб, належить їм на праві спільної власності. Спільна власність відповідно до статті 355 Цивільного кодексу України поділяється на спільну сумісну власність і спільну часткову власність.

Спільна сумісна власність – це власність двох або більше власників без визначених часток кожного із співвласників. Суб'єктами даного виду власності можуть бути фізичні особи, юридичні особи, держава, територіальна громада. Право спільної сумісної власності виникає на підставах, які не заборонені законом. Відповідно до статті 368 Цивільного кодексу України спільним сумісним майном вважається майно набуте в шлюбі, майно набуте в результаті спільної праці та за спільні кошти членів сім'ї.

Спільна часткова власність – це власність двох і більше осіб із чітко визначеними частками кожного із співвласників. Суб'єктами права спільної часткової власності можуть виступати фізичні особи, юридичні особи, держава, територіальні громади. Відповідно до статті 356 Цивільного кодексу України вважається, що майно належить на праві спільної часткової власності, якщо договором або законом не визначено таке майно як спільна сумісна власність. Зазвичай право спільної часткової власності виникає ід час спадкування, спільного будівництва майна, купівлі майна, приватизації майна.

Є велика кількість проблем пов'язаних з питанням спільної часткової власності, зокрема питання про невизнання, не визначення, порушення прав власників, перешкоди в користуванні майном, що є спільною частковою власністю, оспорування права на частку в спільній власності. Одними з найпоширеніших проблем спільної часткової власності є визначення, виділення та поділ часток спільного майна.

Під час визначення часток майна зазвичай виникає питання про те який саме розмір частки буде належати кожному із співвласників. Відповідно до ч.1 та ч.2, ст. 357 Цивільного кодексу України розмір часток майна може бути встановлений: за домовленістю співвласників, за законом, відповідно до рішення суду. Відповідно до ч.3, ст. 357 Цивільного кодексу України кожен із співвласників може збільшити свою частку праві спільної часткової власності шляхом поліпшення спільного майна, якщо таке поліпшення неможливо відокремити і воно зроблено своїми коштами за згодою всіх співвласників. Відповідно до ч.5, ст. 357 Цивільного кодексу України поліпшення спільного майна яке можна відокремити від основного майна, належить співвласнику який його зробив, за умови що інше не встановлено домовленістю між співвласниками.

Під час виділення часток майна найчастіша проблема полягає у тому, який саме розмір грошової або іншої матеріальної компенсації. Відповідно до ст. 364 Цивільного кодексу України кожен із співвласників має право на виділення у натурі частки з майна. Проблеми виникають під час визначення суми компенсації, один із співвласників може цілеспрямовано завищувати ціну або завищені вимоги для матеріальної компенсації. При виділі часток майна правовідносини спільної часткової власності не зберігається тільки для співвласника який виділив свою частку, для інших співвласників майно так і залишається спільною частковою власністю.

Відповідно до ст. 367 Цивільного кодексу України при поділі майно ділиться між всіма співвласниками і правовідносини спільної часткової власності припиняються для всіх співвласників. Проблемою при поділі майна (будівель, споруд) спільної часткової власності зазвичай виступає відсутність змоги оформлення окремої адреси на такі об'єкти.

Також однією із проблем є перешкоджання у користуванні майном, що є спільною частковою власністю. Відповідно до статті 391 Цивільного кодексу України кожний власник має право на захист прав власності від порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння. Зазвичай таке право порушується через створені іншим співвласником перешкоди. В деяких випадках неможливо вирішити питання мирним шляхом, тоді співвласники вирішують спір через суд.

Аналізуючи практику суду можна зробити висновки, що існують такі проблеми пов'язані з правом спільної часткової власності: визначення частки у спільній частковій власності; виділення у власність в натурі частки із власності, що є спільною частковою власністю; поділ часток майна, що є спільною частковою власністю; перешкоджання у користування своєю часткою в спільній частковій власності; визначення порядку користування майном що є спільною частковою власністю; вирішення хто повинен утримувати майно, що є спільною частковою власністю; порушення першочергового права купівлі частки у праві спільної часткової власності.

ЗАХИСТ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Дорошенко А.С., студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник; доктор філософії А.В. Шульженко
Сумський НАУ

Війна в Україні веде до трагічних наслідків для дітей. Держави-члени Ради Європи повинні подвоїти свої зусилля для захисту та підтримки дітей, які страждають внаслідок жорстокої війни Росії в Україні. Потрібно закликати всі держави-члени Ради Європи зробити вирішення проблеми важкого становища всіх дітей, які постраждали від цієї війни, своїм головним пріоритетом. Це включає в себе надання гуманітарної допомоги народу України. Це також включає надання належного притулку, медичної допомоги, освіти та задоволення інших базових потреб на постійній і довгостроковій основі дітям та їхнім сім'ям, які вважаються занадто малими, щоб повернутися додому. Діти, які тікають від війни, де б вони не перебували, повинні бути захищені від торгівлі людьми, експлуатації та сексуального насильства. Як повідомляється і задокументовано багатьма джерелами, українських дітей примусово вивозять до Росії, далеко від їхніх сімей та опікунів. Після законодавчих змін, спрямованих на спрощення надання російського громадянства українським дітям, деякі з них, як видається, були усиновлені російськими сім'ями, які навмисно використовують їхню вразливість. Відповідно до рекомендацій ЮНІСЕФ, діти, розлучені зі своїми батьками під час надзвичайних гуманітарних ситуацій, не вважаються сиротами і не мають права на усиновлення. Тому усиновлення не повинно відбуватися під час або відразу після надзвичайної ситуації.

Згідно з доповіддю ООН від 1996 року, під час війни порушуються права дітей, зокрема, право на життя, право бути зі своєю сім'єю та громадою, право на здоров'я, право на особистий розвиток, право на турботу та захист. Порушені права дітей мають бути відновлені та захищені за допомогою національних та міжнародних організацій. Держава не може відсторонитися від справ дітей. Під час війни виникає нагальна потреба в законодавчому врегулюванні низки питань, пов'язаних із захистом прав дітей, які не можуть бути вирішені в загальному порядку, що діє в мирний час. Зрозуміло, що в нових реаліях воєнного стану та активних бойових дій в Україні та загальні процедури захисту прав дітей, встановлені чинним законодавством, що діяло в мирний час, значною мірою перестали працювати.

Забезпечення захисту прав дітей в умовах воєнного стану є викликом для всіх громад. І не лише для дітей у власному населеному пункті, а й для дітей, переміщених з територій, які окуповані або де тривають бойові дії. Зрештою, в результаті бомбардувань і бойових дій діти губляться, втрачають батьків або під час евакуації чи переселення прибувають в інші населені пункти без дорослих. Ситуація під час війни відрізняється. Широкомасштабні та регулярні порушення прав дітей під час війни, враховуючи умисні дії, які можуть вважатися воєнними злочинами або злочинами проти людяності, повинні бути зупинені любым чином, а винні в скоєному мають бути притягнуті до відповідальності. Держави-члени Ради Європи повинні повністю поважати принцип найкращих інтересів дитини і погоджати всі зусилля, скеровані на пошук і возз'єднання всіх українських дітей, які були розлучені зі своїми сім'ями та опікунами.

Державні органи та правозахисні організації системно працюють над документуванням воєнних злочинів, у тому числі скоєних проти дітей. Важливим напрямком роботи нашої держави у сфері захисту дітей є вдосконалення чинного законодавства, в тому числі імплементація норм міжнародного права, ратифікація міжнародних договорів. Як наслідок, Україна є учасницею низки міжнародних документів у сфері прав дитини. Координаційний штаб є неперервним консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України, «народжений» для підтримки координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування з питань охорони прав дитини в умовах воєнного стану. Завдяки уповноваженим Координаційного штабу, держава забезпечує гідну підтримку та захист прав дітей в умовах воєнного стану.

Ще одним суттєвим кроком для захисту дітей під час воєнного стану стало було впровадження всенациональної програми «Дитина не сама». Програма ініційована Офісом Президента України у співпраці з ЮНІСЕФ в Україні та Міністерством соціальної політики. Ця програма - це чат-бот «Дитина не сама» - ресурс для підтримки дітей під час війни, контент якого доступний онлайн.

Із появленням чат-боту кожен громадянин України може знайти відповіді на різноманітні питання щодо тимчасового захисту дітей у сім'ї чи пошуку загублених дітей, а також повідомити про факти дитячої бездоглядності. Крім того, ресурс містить багато корисної інформації для тих, хто не знає, як захистити права дитини в умовах воєнного стану.

З вищезазначеного можна зробити висновок, що на сьогодні наша держава належним чином виконує свої функції щодо забезпечення захисту прав дітей. Водночас, це дуже складне завдання. Тому в цей непростий і важливий для нашої країни час усі небайдужі до долі України громадяни повинні допомогти захистити та реалізувати права найбільш вразливих верств населення - дітей. Також сприяти вирішенню цієї проблеми може укріплення міжнародних зв'язків та продуктивна діяльність міжнародних організацій в Україні.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЗАХИСТУ ОБВИНУВАЧЕНОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Дручок Я.М. студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: д-р філософії Шульженко А.В.
Сумський НАУ

У рамках реалізації гуманно-центричного принципу, одним із найголовніших завдань правоохоронних та судових органів є реалізація обвинуваченим гарантованих міжнародними законами та Конституцією України прав і свобод у процесі здійснення правосуддя.

Так як обвинувачений в кримінальному процесі постає в якості особи, чії дії зазнають державного та законодавчого осуду, то можливо допускати таку думку, що у суду буде зверхне ставлення до цієї особи. Такий з принципів кримінального процесу, як рівність учасників процесу перед законом і судом позбавляє сумнівів щодо привілеїв або наданні переваг стороні потерпілого щодо реалізації будь-яких матеріальних чи процесуальних прав, але не варто забувати, що у обвинуваченого все-таки присутній законодавчо визначений ряд обмежень.

Одним з основних принципів прав людини, на яких базується здійснення кримінального правосуддя є право на захист. Аналіз ефективності та доступності правової допомоги для обвинувачених осіб може включати низку головних аспектів - доступність юридичної допомоги для різних категорій населення та незалежно від регіону, якість надання таких послуг, якість юридичного представництва, рівень досвіду, компетентності адвокатів, а також фінансування юридичної допомоги у всіх її формах, включаючи безкоштовну або субсидовану. Таких аналіз може допомогти удосконалити систему надання правової допомоги, а обвинуваченим особам мати право на справедливий захист у судовому процесі.

Однією з найпоширеніших проблем в реалізації прав обвинуваченого є право на професійний захист в судовому засіданні, а саме: доступ до адвоката, отримання безоплатної правової допомоги або навіть самостійний вибір захисника .

Окрім ненадання прав на належний захист, нерідко порушуються й інші права та свободи підозрюваних, які не набувають розголосу, але є вагомим порушенням. Основні права, які можуть бути порушено під час кримінального провадження закріплюються в Конституції України, тому наведемо для прикладу статтю 29 Конституції України, де зазначено, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність та не може бути заарештована або триматися під вартою безпідставно. Найчастішим порушенням є такі дії правових органів, як перевищення терміну тримання під вартою, порушення вимог затримання, незаконне поміщення особи в приміщення непридатними для цього, а також не повідомлення як саму особу про причину арешту, так і її близьких родичів. Отже, з цього виходить, що особа не може належним чином захистити себе та реалізувати свої права, а причиною цього є неправомірні дії з боку державних органів.

Система забезпечення справедливості та прозорості в кримінальному судочинстві має позитивний вплив на забезпечення рівних прав обвинуваченого. Право на захист, доступ до інформації, публічність судових засідань надають можливість обвинуваченому впливати на процес та дозволяють використовувати всі можливості для захисту своїх інтересів. Такий з механізмів як публічність судових засідань допомагає запобігти зловживань з боку держави в особі правоохоронних органів та забезпечує прозорість та відкритість перед громадськістю. Але не варто забувати, що забезпечення прозорості може суперечити інтересам конфіденційності та безпеки. Для цього у законодавстві присутні положення , про розгляд деяких справ, в закритому судовому засіданні, які можуть містити розголошення таємної чи іншої інформації або необхідності захисту особистого та сімейного життя людини .

Отже, підводячи підсумки, наразі в кримінальному процесі присутні проблеми, які потребують негайного вирішення, задля повної реалізації прав, свобод та інтересів, які закріплені не тільки в Конституції України, а і в міжнародних договорах . Підозрювані, обвинувачені особи не можуть повною мірою захистити свої права в суді, тому постає питання щодо правомірного та точного ухвалення вироку в судовому засіданні.

Оцінка додержання принципів під час кримінальних проваджень передбачає аналіз дій державних органів, судів та інших учасників судового процесу з моменту набуття статусу підозрюваного і до ухвалення вироку. Це містить переконання, що обвинувачений матиме можливість для належного захисту, можливість збору та представлення доказів у розумний строк, а також уникнення тиску під час судового розгляду.

СОЦІАЛЬНИЙ ВПЛИВ ЗЕМЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Дубовик І.І., старший викладач кафедри «Геодезії та землеустрою»
Сумський НАУ

Україна має складну систему земельних відносин та контролю, яка включає в себе законодавство, державні органи, місцеві влади та інші зацікавлені сторони. Нижче наведено деякі ключові аспекти земельного контролю в Україні.

Земельні відносини в Україні регулюються рядом законів та нормативно-правових актів, серед яких головними є Земельний кодекс України.

Контроль за дотриманням земельного законодавства та забезпеченням справедливості землекористування здійснюється державними органами, зокрема Держгеокадастром, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та іншими відомствами.

Однією з важливих проблем у сфері земельних відносин в Україні є корупція та недостатня прозорість у процесі надання земельних ділянок та управління ними. Це може призводити до незаконного захоплення земель, недотримання прав громадян та екологічних негараздів.

Україна має розвинену кадастрову систему, що дозволяє реєструвати права на землю та вести облік земельних ділянок. Проте існують проблеми з оновленням та точністю кадастрової інформації. Також вона здійснює співпрацю з міжнародними організаціями та партнерами з метою вдосконалення земельного законодавства, забезпечення сталого розвитку та протидії корупції в сфері земельних відносин [1].

Соціальний вплив земельного контролю відображається на різних аспектах суспільного життя та економічного розвитку. Основними напрямками цього впливу є регулювання земельних відносин, забезпечення справедливого розподілу та використання земельних ресурсів, а також збереження екологічної рівноваги та сталого розвитку [2].

Одним із важливих аспектів соціального впливу земельного контролю є вивчення взаємозв'язку між земельними відносинами та соціально-економічним розвитком. Державний контроль у цій сфері визначає правила використання та розподілу землі, сприяючи створенню сприятливих умов для ефективного господарювання, розвитку аграрного сектору та підтримці сільських та міських громад.

Роль державного контролю у забезпеченні справедливості полягає у впровадженні правових механізмів, які гарантують рівні можливості доступу до земельних ресурсів для всіх громадян, запобігають монополізації землі та забезпечують захист прав власності. Це включає в себе розробку та виконання земельного законодавства, контроль за додержанням правил використання землі, а також розслідування порушень та захист прав постраждалих сторін.

В цілому, ефективний земельний контроль сприяє створенню стабільної економіки, збереженню соціальної справедливості та забезпеченню сталого розвитку, що є ключовими факторами підвищення якості життя громадян.

Додатково, земельний контроль впливає на соціальну справедливість шляхом регулювання доступу до земельних ресурсів для різних соціальних груп. Наприклад, державний контроль може забезпечувати підтримку малих сільських господарств або захищати права індігенних народів на землю.

Правильно організований земельний контроль також сприяє забезпеченню екологічної стабільності та збереженню природних ресурсів. Це досягається через встановлення екологічних стандартів для використання землі, контроль за впливом господарської діяльності на довкілля та заходи з ландшафтного планування.

Крім того, земельний контроль визначає стратегічні напрямки розвитку територій, зокрема шляхом встановлення місцевих планів землеустрою, розвитку сільськогосподарських та інфраструктурних проектів, а також регіональної політики землекористування.

Узагальнюючи, земельний контроль в Україні є складною та актуальною проблемою, яка потребує системних заходів з боку держави, громадськості та міжнародних партнерів для досягнення справедливого та ефективного управління земельними ресурсами. У цілому, державний контроль у сфері земельних відносин відіграє ключову роль у забезпеченні справедливості, стабільності та розвитку суспільства, сприяючи гармонійному використанню землі для потреб економіки, екології та соціального благополуччя.

Література

1. Гладій М. В., Лузан Ю. Я. Земельна реформа: сучасні проблеми і шляхи вирішення. Економіка АПК. 2020. № 2. С. 6 — 19. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202002006>
2. Chriss J. Social control: an introduction / James Chriss. – Hardcover : Polity, 2007. – 240 p

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІД ПІДРИВУ КАХОВСЬКОЇ ГЕС

Євтушенко Д.В., студ. 4 курсу ЮФ
Гончаров В.В., ст. викладач
Сумський НАУ

Актуальність цієї теми пов'язана з тим, що руйнування греблі Каховської ГЕС спричинило серйозну екологічну кризу. Наразі спостерігається масова загибель тварин і риби, значний збій в сільськогосподарських угіддях і серйозні пошкодження екосистеми регіону. Внаслідок цього території стали зазнавати необоротних змін.

Підрив дамби Каховської ГЕС призвів до серйозної екологічної кризи, забруднення водних ресурсів та негативного впливу на природні екосистеми. Зона впливу цієї трагедії становить принаймні 5 тис. км², які були затоплені чи осушені. За підрахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, збитки довкіллю вже перевищили 55 млрд. грн. Станом на 14 червня 2023 року об'єм води в Каховському водосховищі зменшився близько 70%. Катастрофічна ситуація в національних парках: загроза винищення 30% природно-заповідного фонду Херсонщини. Фахівці Державної екологічної інспекції зафіксували, що рівень солоності Чорного моря поблизу Одеси вже втричі нижче норми. Ці зміни можуть невідворотно позначитися на екосистемі та призвести до масового вимирання чорноморських рослин і тварин. Екологічні злочини Росії продовжуються, і їх наслідки для нашого довкілля ми будемо бачити і відчувати впродовж багатьох років [1].

У ніч на 6 березня 2023 року в Україні сталася непоправна техногенна катастрофа: окупанти підірвали Каховську гідроелектростанцію. Руйнування дамби в Новій Каховці розглядається як військовий злочин та екоцид. Згідно зі Статтею 56 Додаткового протоколу I 1977 року до Женевської конвенції, підрив Каховської ГЕС вважається військовим злочином невибіркової дії і розглядається як зброя масового знищення. За даними Офісу президента, станом на 11:30 6 березня 2023 року в зоні підтоплення опинилися близько 80 населених пунктів вниз по течії від ГЕС.

Руйнування греблі спричинило висихання водосховища, а це, в свою чергу, призвело до припинення подачі води в більш як 30 систем зрошення полів у Дніпропетровській, Херсонській та Запорізькій областях. Вода, яка затопила міста, містить сміття, небезпечні хімікати, токсичні відходи та інші забруднювачі. Рештки, які залишаються в висохлій частині, будуть розноситися пиловими бурями. Будучи затопленими, населені пункти, включаючи вигрібні ями, сільськогосподарські землі та автозаправки, виливають надзвичайно великий об'єм забруднювачів в море. Це може негативно вплинути на різноманіття живих організмів, від планктону до китоподібних. Загалом були постраждалі популяції понад 70 видів риб, серед яких 18 вважаються червонокнижними. Також фахівці побоюються можливого повторного забруднення води в річці Дніпро та водноносних шарах.

Наукові дослідження показали, що Каховське водосховище тепер розділене на 5-8 великих водойм, які з'єднані старим руслом Дніпра, а також на 15-20 середніх та великих водойм, які втратили пряме з'єднання з Дніпром, та на кілька сотень середніх і малих відокремлених водойм.

Отже, екологічні наслідки підриву Каховської гідроелектростанції надзвичайно серйозні та мають далекосяжні наслідки для природного середовища. Деякі з найважливіших екологічних наслідків включають

1. Забруднення води: руйнування греблі може призвести до викиду токсичних речовин та хімічних забруднень у водойму та водні потоки. Це створює загрозу для водних екосистем та здоров'я людей, які користуються цими водними джерелами.

2. Втрата біорізноманіття: руйнування греблі може призвести до масової загибелі риби та інших водних організмів. Це порушує екологічний баланс у водоймах та може призвести до вимирання деяких видів.

3. Затоплення екосистем: великі обсяги води, які вилилися після підриву греблі, можуть затопити прилеглі природні території, включаючи ліси, болота та річкові долини. Це призводить до втрати життєвого середовища для різних видів рослин і тварин.

4. Забруднення ґрунту: водні потоки, які несуть токсичні речовини та інші забруднюючі речовини, можуть забруднити ґрунт у прилеглих районах. Це може мати негативний вплив на сільське господарство та різноманітність ґрунтових екосистем.

5. Вплив на водні ресурси: підрив греблі може вплинути на водний режим регіону, змінюючи рівні ґрунтових вод та розподіл водних ресурсів. Це може викликати проблеми з доступом до води для різних галузей господарства та життєвого середовища.

У зв'язку з цими проблемами необхідно проводити широкомасштабні заходи з екологічної реабілітації, відновлення екосистем та контролю за якістю води у затоплених районах. Також важливо вживати заходів для запобігання подібним екологічним катастрофам у майбутньому, зокрема, шляхом підвищення безпеки та моніторингу інфраструктури водної енергетики.

Література: Підрив Каховської ГЕС: чотири категорії наслідків та план подальших дій: *Економічна правда: веб-сайт*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701156/> (дата звернення 01.04.2024)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТІВ НЕПОВНОЛІТНІХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Єременко А.С., студ. ЮФ
Науковий керівник: д-р філософії Шульженко А.В.
Сумський НАУ

Проведення допитів неповнолітніх є делікатною процедурою в будь-яких обставинах, але в умовах воєнного стану в Україні цей процес набуває особливих викликів і вимагає ще більшої уваги та врахування специфічних аспектів. Воєнний стан, оголошений у відповідь на збройну агресію, ставить перед правоохоронними органами завдання захисту держави та її громадян, при цьому необхідно забезпечувати дотримання прав людини, зокрема прав неповнолітніх.

Специфіка допитів неповнолітніх у воєнний час:

1. Психологічний стан. Воєнний стан суттєво впливає на психологічний стан дітей та підлітків. Вони можуть бути травмовані через безпосередні бойові дії, втрату близьких, переміщення або життя в умовах постійної загрози. Під час допиту слідчим важливо враховувати ці фактори, бути особливо тактовним і уважним для бажаного результату необхідно пройти курси дитячого психолога для розуміння дітей.

2. Правові норми. Правова основа допитів неповнолітніх, навіть в умовах воєнного стану, має базуватися на міжнародних конвенціях про права дитини та національному законодавстві. Важливо дотримуватись всіх процедур, що гарантують захист прав неповнолітніх, зокрема забезпечення участі психолога та правозахисника під час допиту.

3. Освітні програми. У воєнний час важливо проводити освітні програми для правоохоронців, що залучені до допитів неповнолітніх. Ці програми мають містити інформацію про особливості спілкування з дітьми, які пережили травму, та навчати методам м'якого допиту.

4. Захист від впливу пропаганди. У воєнний час діти та підлітки можуть бути вразливими до впливу ворожої пропаганди. Під час допиту важливо з'ясувати, наскільки їхні свідчення можуть бути забарвлені внаслідок такого впливу, і спробувати об'єктивно оцінити отриману інформацію.

5. Соціальний захист. Окрім безпосередньо допиту, слід звертати увагу на соціальний захист неповнолітніх свідків або потерпілих. Це означає забезпечення їм належної підтримки, включно з психологічною допомогою та, за потреби, соціальним забезпеченням.

Допити неповнолітніх вимагають від правоохоронців наявності спеціальних навичок та знань. Це стосується як психологічних аспектів спілкування з дітьми, так і особливостей правового регулювання. У воєнний час ці аспекти набувають ще більшого значення, оскільки діти можуть бути піддані додатковим стресам та травмам. Зазвичай, неповнолітні особи, особливо молодші, мають право на участь батьків або інших законних опікунів під час допиту. Це допомагає забезпечити захист інтересів дитини та надати підтримку у складних ситуаціях. Під час допиту неповнолітнього важливо використовувати спеціальний підхід до комунікації, з урахуванням рівня розвитку та розуміння дитиною. Це може включати використання простої мови, візуальних засобів та інших методів, які сприяють зрозумінню та комфортному спілкуванню. Проведення допиту неповнолітнього повинно відбуватися у без стресовому середовищі, щоб забезпечити безпеку та психологічний комфорт дитини. Психологічний підхід може включати застосування методів дитячої психології та підтримку від спеціалізованих фахівців. Інформація, отримана під час допиту неповнолітнього, повинна бути конфіденційною та захищеною від несанкціонованого розголошення. Це має важливе значення для збереження приватності та безпеки дитини. Під час допиту неповнолітніх слід забезпечити їхню безпеку та емоційну підтримку. Це може включати участь психолога або спеціалізованого дитячого адвоката, який може захищати інтереси дитини. В умовах воєнного стану особлива увага має бути приділена забезпеченню фізичної безпеки всіх учасників процесу. В умовах воєнного конфлікту діти можуть бути свідками або жертвами серйозних злочинів. Правоохоронцям необхідно враховувати можливий психологічний вплив цих подій на дитину та забезпечити, щоб допит проводився чутливо та з повагою до її переживань. Захист інформації про неповнолітніх, які беруть участь у допитах, є критично важливим. Воєнний стан створює додаткові ризики для безпеки дитини та її родини, тому забезпечення конфіденційності їх особистих даних має. Україна зобов'язана дотримуватися міжнародних стандартів захисту прав дитини, включаючи Конвенцію ООН про права дитини та Женевські конвенції. Органи правопорядку повинні діяти професійно та об'єктивно під час допиту неповнолітнього, враховуючи особливості військового конфлікту та його вплив на психічний стан дитини. Неповнолітні мають право на правовий захист та об'єктивне розглядання їхніх справ. Правоохоронні органи повинні дотримуватися законодавства та міжнародних стандартів прав людини, зокрема прав дитини, під час проведення допиту.

Проведення допитів неповнолітніх в умовах воєнного стану в Україні вимагає від правоохоронних органів не лише професіоналізму, але й високої моральної відповідальності, глибокого розуміння психології дитини. Також важливі аспекти з метою забезпечення справедливого, етичного та безпечного процесу для дитини.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Зеленський О.М., здобувач ступеня доктора філософії, кафедра міжнародних відносин
Науковий керівник: д.ю.н. проф. А.М. Клочко
Сумський НАУ

Корупційні кримінальні правопорушення становлять вагому проблему для України, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану в державі. Рівень безпеки держави від зовнішніх загроз, до яких належить військова агресія, залежить в тому числі від внутрішньої консолідації та міцності державного механізму. В цьому аспекті корупційні кримінальні правопорушення в Україні є чи не головним чинником внутрішніх політичних і економічних негараздів. В Україні хоча і поступово, проте впроваджуються окремі заходи, спрямовані на мінімізацію корупційних зловживань в умовах воєнного стану з метою недопущення їх поширення. Наведемо короткий огляд окремих заходів, сформувавши таким чином тенденції розвитку антикорупційного законодавства України.

Зокрема, слід звернути увагу на проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (далі- КК України) щодо **посилення відповідальності за корупційні діяння під час дії воєнного стану**¹. Згідно з пропозицією в проекті відповідного закону, дії особи, яка має повноваження виконувати державні або місцеві управлінські функції, щодо отримання активів, вартість яких перевищує її законні доходи на понад шість тисяч п'ятсот мінімумів доходів громадян, під час воєнного стану та упродовж року після його завершення, запропоновано вважати рівнозначними державній зраді. В умовах воєнних дій в Україні виникають нові форми корупційних зловживань, зокрема, такі, що пов'язані із **корупційними ризиками під час оформлення виїзду за кордон для військовозобов'язаних чоловіків у період воєнного стану** віком від 18 до 60 років. Відповідні ризики вже були належним чином оцінені Національним агентством з питань запобігання корупції (далі - НАЗК)², таким чином усвідомлення цієї проблеми є цілком очевидним. Наприклад, до таких корупційних проявів належить ризик використання службового положення, вимагання та одержання незаконної вигоди посадовцями з Міністерства інфраструктури України чи обласних військових адміністрацій для ухвалення рішень про дозвіл на виїзд з України військовозобов'язаних, зокрема, таких як перевізники гуманітарних вантажів та інших товарів, через систему «Шлях»³ або вирішення цих питань при наявності конфлікту інтересів. Система «Шлях» дозволяє водіям призовного віку виїжджати за кордон, під час перевезення гуманітарної допомоги чи медичних товарів, була запущена в Україні 17 березня 2022 року. Необхідно також звернути увагу на Проект Закону про внесення змін до КК України та КПК України щодо забезпечення ефективності здійснення кримінального провадження та притягнення до відповідальності за корупційні злочини⁴. Пояснювальна записка до відповідний проекту закону від 29.09.2023 року містить відомості, що констатують про неприпустимість корупції в Україні, зокрема в умовах війни з РФ. Пропонований законодавчий акт передбачає **визначення відсутності строків давності для тяжких та особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень**, вчинених під час дії воєнного стану. На думку законодавця, такі зміни теоретично мали би позитивний вплив на громадян (зокрема на потенційних корупціонерів) та посилили би прояв політичної рішучості щодо неминучості відплати за корупційні зловживання. Під час дії правового режиму воєнного стану надзвичайно важливим стає розроблення такої законодавчої бази та дієвого юридичного механізму, що здатні забезпечити протидію та попередження корупції у всіх її проявах як складової кримінальної-правової політики держави. Таким чином, окремі тенденції розвитку антикорупційного законодавства України спрямовані на трансформації санкцій окремих корупційних кримінальних правопорушень, а саме - посилення кримінальної відповідальності за корупційні злочини вчинені в умовах воєнного стану, а також на оптимізацію окремих положень Загальної частини КК – а саме, щодо утвердження відсутності строків давності для тяжких та особливо тяжких корупційних злочинів. Проте, вказані законодавчі ініціативи ще перебувають на розгляді профільних комітетів Верховної Ради України. На нашу думку в умовах дії правового режиму воєнного стану та посилення євроінтеграційних процесів із набуттям Україною офіційного статусу кандидата на членство у ЄС, оновлення антикорупційного законодавства держави має бути більш інтенсивним.

¹ Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за корупційні діяння під час дії воєнного стану № 7348 від 04 трав. 2022 р. Верховна Рада України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=74188.

² Корупційні схеми та ризики під час виїзду з України в умовах воєнного стану – Київ, Національне агентство з питань запобігання корупції, 2022. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Koruptsiy-ni-shemy-ta-ryzyky-pid-chas-vyi-zdu-z-Ukrainy-v-umovah.pdf>.

³ Виїзд чоловіків-водіїв, волонтерів: порядок видачі дозволів на перетин кордону через систему «Шлях». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NZ224753?fullText>.

⁴ У Верховній Раді зареєстрували законопроект, спрямований на покращення ефективності розслідування й притягнення до відповідальності за корупційні злочини. URL: <https://espreso.tv/radi-proponuyut-skasuvati-stroki-davnosti-dlya-rozsliduvannya-koruptsiynikh-zlochiv-pid-chas-viyni>.

ПРАВОВА АКУЛЬТУРАЦІЯ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Зібров О.Ю., студ. 5 курсу ЮФ
Науковий керівник: доц., к.ю.н. Ткаченко В.В.
Сумський НАУ

У контексті глобалізації суспільних відносин, зокрема і правових, особливої актуальності набуває дослідження питання правової акультурації. Правова акультурація, як процес, передбачає врахування впливу міжнародних правових стандартів та їх взаємодія з правовими системами країн. Також необхідно зауважити, що правова акультурація є актуальним питанням для України, як окремий напрямок в рамках реалізації євроінтеграційних процесів.

Вперше термін «акультурація» був введений у науковий обіг американськими антропологами в 1936 році, як взаємодію між різними культурами. Пізніше, а саме в 70-х роках минулого століття, Жаном Карбоньє була розроблена концепція «правової акультурації». У сучасній юридичній науці правову акультурацію розуміють крізь призму різних аспектів: розвитку правової культури держави; порівняльного аналізу акультурації та рецепції римського права; взаємодії норм національного та міжнародного права; інструмент реформування правової системи; зближення правових систем, гармонізацію законодавства різних держав тощо.

Таким чином, сучасна юридична наука відійшла від трактування «правової акультурації» лише через взаємодію між різними правовими культурами та тлумачиться, як важливий аспект забезпечення ефективного функціонування правової системи, підтримання правопорядку та розвитку суспільства в цілому. Звертаючи увагу на те, що правова система багатокomпонентна юридична конструкція, яка включає не лише правову культуру, а й правове виховання, правову свідомість, систему права, систему законодавства тощо необхідно враховувати плюралізм думок науковців.

Правова акультурація може впливати на правову систему різними засобами. Окреслимо деякі з них:

- зміни у законодавстві та/або прийняття нових нормативно-правових актів для адаптації до нових соціокультурних реалій, правової реальності та міжнародних стандартів;
- розвиток та удосконалення правових інститутів здатних відповідати на нові виклики розвитку суспільства та правової системи в цілому;
- вплив на міжнародні відносини, вибудова геополітичних процесів та зближення правових систем;
- вплив на культурні особливості суспільства, сприяючи розвитку нових цінностей та стандартів поведінки, які потім відображаються у правовій системі;
- підвищення рівня правової свідомості громадян, що в свою чергу може вплинути на дотримання законів та загальний стан правопорядку тощо.

Звичайно, це не повний перелік засобів, бо вплив правової акультурації може бути комплексним та залежати від багатьох чинників, таких як культура, історія, політика та інші чинники.

Також необхідно зазначити про деякі потенційні негативні риси цього процесу. Ось кілька можливих негативних аспектів:

- втрату власних традиційних цінностей та культурних особливостей, оскільки рецепційовані правові концепції можуть переважити національні;
- при включенні до правової системи нової складової, може відбутися неприйняття інтегрованого елемента, наслідками чого можуть бути конфлікти між міжнародними та національними цінностями, порушення прав та інтересів громадян держави;
- ризик нав'язування сильною стороною своїх стандартів; затримка у розвитку власної правової ідентичності та системи тощо.

Необхідно ретельно враховувати ці аспекти, працюючи над процесом правової акультурації, щоб мінімізувати ймовірні негативні наслідки та забезпечити збалансованість між глобальними та національними правовими цінностями.

Отже, правова акультурація є важливим аспектом в розвитку сучасного суспільства, оскільки вона сприяє взаєморозумінню між різними правовими системами та підтримує стабільність і розвиток правопорядку. Під правовою акультурацією слід розуміти процес, доволі тривкий у часі, якій забезпечує взаємодію правових систем, що призводить до зміни одного чи кількох елементів правової системи.

Список використаних джерел:

1. Кізлов С. Поняття та особливості правової акультурації. URL: http://www.yurvisnyk.in.ua/v4_2015/38.pdf (дата звернення: 10.03.2024).
2. Тарабукін О.Ю. Правова акультурація у сучасній правовій системі України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2012. Вип.19. том 1. С.111-114

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ НЕСІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Зіль М.Л., студ. 3 курсу ЮФ
Дубовик І.І., ст. викл.
Сумський НАУ

Правове регулювання ринку земель несільськогосподарського призначення є важливою складовою державної політики земельних відносин. Це область, що становить значний інтерес для багатьох галузей економіки та суспільства, оскільки визначає умови і правила обігу земельних ділянок, їх використання та власності.

Одним із ключових аспектів правового регулювання є встановлення процедур і умов придбання, продажу та оренди земельних ділянок. В різних країнах існують різноманітні законодавчі акти та нормативно-правові акти, які визначають правила цього процесу. Вони можуть включати в себе вимоги до суб'єктів права, які можуть придбати земельні ділянки, а також обмеження щодо їхнього використання [1].

Правове регулювання також передбачає встановлення прав та обов'язків власників земельних ділянок несільськогосподарського призначення. Це може включати в себе встановлення обмежень щодо видів діяльності, які можуть здійснюватися на цих ділянках, а також вимоги до збереження природних ресурсів та дотримання екологічних стандартів.

Крім того, важливим аспектом є контроль за виконанням земельного законодавства та вирішенням спорів, що виникають у зв'язку з правами на земельні ділянки. Для цього можуть існувати спеціалізовані державні органи, які відповідають за нагляд за додержанням законодавства та розгляд спорів у цій сфері.

Правове регулювання ринку земель несільськогосподарського призначення визначає умови та правила обігу земельних ділянок, їх використання та власності. Однак одним із ключових аспектів цього регулювання є забезпечення доступу до земельних ресурсів для різних суб'єктів господарювання та громадян.

Стимулювання підприємницької діяльності через надання земельних ділянок для будівництва та розвитку підприємств є важливим аспектом правового регулювання. Це сприяє створенню сприятливого клімату для бізнесу та економічного зростання. Забезпечення доступу до земельних ресурсів для підприємств може включати в себе встановлення процедур та умов для отримання земельних ділянок, а також розробку програм підтримки та стимулювання інвестицій.

Крім того, правове регулювання повинно передбачати підтримку житлового будівництва для населення. Надання доступу до земельних ділянок для будівництва житла є важливим для забезпечення доступного та якісного житла для громадян. Це може включати в себе розробку програм соціального житлового будівництва, надання пільг та підтримки молодим сім'ям, а також створення умов для розвитку житлового будівництва у різних регіонах країни [2].

Отже, правове регулювання ринку земель несільськогосподарського призначення має важливе значення для забезпечення доступу до земельних ресурсів для різних суб'єктів господарювання та громадян. Шляхом стимулювання підприємницької діяльності та підтримки житлового будівництва, воно сприяє розвитку економіки та соціальному забезпеченню населення.

Крім того, правове регулювання має за мету забезпечити збалансований підхід до використання земельних ресурсів з урахуванням їхнього природного, екологічного та соціального значення. Це означає, що потрібно застосовувати обґрунтований підхід до вирішення питань зміни цільового земельного ділянок вимагає обґрунтованого підходу, де враховуються інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи місцеве населення, екологічні організації та інші зацікавлені сторони.

Також важливою складовою правового регулювання є механізми контролю за додержанням встановлених правил та норм. Це може включати в себе проведення моніторингу за використанням земельних ділянок, надання ліцензій на їхнє використання, а також вжиття заходів щодо запобігання незаконному відчуженню або неправомірному використанню земельних ресурсів.

Загалом, правове регулювання ринку земель несільськогосподарського призначення має велику роль у створенні сталого розвитку суспільства та ефективного використання земельних ресурсів. Воно сприяє забезпеченню прав та інтересів різних суб'єктів господарювання, а також впровадженню принципів екологічної стійкості та соціальної відповідальності. Тому постійне вдосконалення законодавства у цій сфері є важливим завданням для будь-якої держави.

Література

1. Миценко І. М., Решитько Т. В. Проблеми формування ринку землі в Україні в контексті дотримання соціальних гарантій для мешканців сільської місцевості. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2019. Вип. 3 (36). С. 24 – 36.

2. Касич А. О., Підкуйко О. О., Терещенко А. В., Тимошенко В. О. Сучасні проблеми державного регулювання ринку землі в Україні. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1565> (дата звернення 04.04.2024).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Зінченко Є. О., студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. О. В. Роговенко
Сумський НАУ

Початком процесу децентралізації в Україні варто вважати прийняття Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015) та внесення змін до Бюджетного і Податкового кодексів які забезпечили фінансову децентралізацію.

Внаслідок цього процесу Україна має змогу формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади. [1]

Варто визначити, що станом на березень 2024 рік вже відбулося остаточне формування територіальних громад, свідченням чого є реалізація Кабінету Міністрів України положення пункту 7¹ щодо визначення адміністративних центрів територіальних громад та затвердження територій територіальних громад шляхом видання розпоряджень від 12 червня 2020 року №707р-730р. [2]

Внаслідок завершення процесу формування територіальних громад в нас є можливість оцінити переваги та недоліки, що були виявлені під час реалізації цієї концепції місцевого самоврядування.

Сьогодні можна з упевненістю стверджувати, що, незважаючи на ряд недоліків, реалізація даної ініціативи стала одним із найвагоміших досягнень влади. Ця ініціатива призвела до надання органам місцевого самоврядування більш широкого спектру повноважень у використанні наявних ресурсів, збільшення інтересу їх до збільшення надходжень до місцевих бюджетів та пошуку нових джерел фінансування. Також вона покращила матеріальну та фінансову базу населених пунктів, сприяла появі нових центрів активності у господарській сфері тощо. У результаті територіальні громади мали змогу підвищити якість надання публічних послуг, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для залучення інвестицій і розвитку місцевого бізнесу, розробляти та реалізовувати програми місцевого розвитку.

Отже, ця реформа мала на меті побудову якісно нової системи місцевого самоврядування, основою якої стало зміна адміністративно-територіальне устрою через створення об'єднаних територіальних громад. Проте, залишаються проблеми в організації та здійсненні місцевого самоврядування. Для подальшого розвитку та забезпечення ефективності місцевого самоврядування в Україні необхідно, зокрема, чітко визначити правовий статус місцевого самоврядування на рівні Конституції, враховуючи різні концепції, що закріплені в законодавстві, а також розмежувати повноваження різних рівнів самоврядування та органів виконавчої влади. Також потрібно змінити систему управління на регіональному та районному рівнях, щоб уникнути «одержавлення» місцевого самоврядування та зберегти його самостійність. Крім того, важливо визначити сфери відання муніципальної влади з урахуванням принципу субсидіарності і розширити її компетенцію. [3]

При цьому, варто визначити, що завершення формування територіальних громад дозволило перейти до наступного етапу, а саме скорочення кількості районів за допомогою ліквідації районів та утворення нових, до складу яких як територіальні одиниці входили саме територіальні громади. Цей етап відбувся за допомогою видання постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року № 807-ІХ.

Відповідно до вказаної постанови на території України ліквідовувалися 490 районів та утворювалися 136 нових. Після місцевих виборів почався процес ліквідації старих районних рад та адміністрацій і формування укрупнених, відповідно до оновленого районування, проте поки він ще не завершився. Також районні державні адміністрації виконуватимуть функції місцевого органу державної виконавчої влади, доки їх не ліквідує парламент і повноваження перейдуть до відповідної районної ради. [4]

У підсумку, для сталого розвитку та підвищення ефективності місцевого самоврядування в Україні варто привести законодавство у відповідність з європейськими стандартами, розмежувати повноваження між різними рівнями влади, надавати місцевим громадам правову гарантію самостійного регулювання суспільних справ та забезпечувати їх захист відповідно до конституційних норм.

Список використаних джерел:

1. Реформа децентралізації. URL: <https://shorturl.at/cosv5>
2. Про утворення та ліквідацію районів. Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>. (дата звернення: 23.03.2024)
3. Щebetун І.С., Волошина К.Ю.. Проблеми реформування місцевого самоврядування: зарубіжний досвід та українські реалії. Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2022. №2. с. 81-92
4. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 23.03.2024)
5. Попенко А.С., Наливайко Л.П.. Переваги та недоліки реформи місцевого самоврядування

ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ У ДОТРИМАННІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ УЧАСНИКІВ СПРАВИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Зленко С.М., аспірант кафедри правосуддя та філософії
Науковий керівник: проф. М.П. Курило
Сумський НАУ

Відповідно до приписів Цивільного процесуального кодексу України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що, зокрема, виникають з земельних, цивільних, трудових, сімейних, житлових правовідносин. Вирішення спорів, у порядку цивільного судочинства, передбачає реалізацію процесуальних прав та обов'язків учасниками судового процесу. Дотримання встановлених законом процедур та правил як учасниками справи так і судом зрештою здатне забезпечити виконання завдання цивільного судочинства, яке полягає у справедливому, неупередженому та своєчасному розгляді і вирішенні цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. За таких обставин, акцентуючись на чинниках справедливості та своєчасності, варто приділити увагу питанню реальної здатності системи правосуддя забезпечити як справедливість так і своєчасність під час вирішення цивільних спорів. Проблеми ефективного функціонування судів, які тільки підсилюються у зв'язку із введенням в Україні правового режиму воєнного стану, у свою чергу, створюють додаткові складнощі щодо дотримання у цивільному судочинстві процесуальних гарантій прав учасників справи.

В цьому контексті доречно звернути увагу на те, що одним з основних показників ефективності українського правосуддя є кількість справ проти держави Україна у Європейському суді з прав людини. Протягом багатьох років Україна займала перше місце серед держав-членів Ради Європи за кількістю справ, які перебували на розгляді в Європейському суді. Станом на 31 грудня 2020 року Україна посідала третє місце. Зокрема, на розгляді в Європейському суді перебувало загалом 62000 справ проти держав – сторін Конвенції, з них 10400 справ – проти України, що складає 16,8 % від загальної кількості справ [3]. Велика кількість справ стосувалась, зокрема, виконання судових рішень, тривалості розгляду судових справ, порушення майнових прав, незабезпечення права на належний судовий захист.

Викладене вище беззаперечно вказує на складність правової реальності, що сформувалась у нашій державі, а також на те, що сприятливі умови для безперешкодної реалізації прав учасників справи у цивільному судочинстві все ще не створені.

Розуміння того факту, що обов'язковим елементом процесуальних гарантій прав учасників справи є взаємодія таких учасників між собою та з судом, під час вирішення спору, спонукає звернути особливу увагу на реальні спроможності суду щодо відновлення (підтримання) справедливості в суспільстві. Розсудливість особи, яка відправляє правосуддя, перебуває у залежності від ряду факторів, зокрема, і від завантаженості. Також відіграє свою роль і конфлікт між встановленими законом жорсткими строками на вчинення процесуальних дій та фактичними умовами і обставинами, в яких відбувається відправлення правосуддя.

Згідно відомостей, оприлюднених Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, станом на 18.03.2024 року із 6684 посад суддів усіх інстанцій вакантними залишаються 2278 [2]. Очевидно, що в таких умовах навантаження на велику кількість суддів є надмірним. Цей факт у поєднанні з уже згаданим конфліктом між встановленими законом жорсткими строками на вчинення процесуальних дій та фактичними умовами та обставинами в яких відбувається відправлення правосуддя (періодична відсутність електропостачання, оголошення повітряної тривоги протягом робочого дня, недофінансування тощо) створюють підґрунтя для погіршення якості правосуддя, коли справедливість і своєчасність втрачають свою пріоритетність. До обставин, що зумовлюють необхідність забезпечення дієвості процесуальних гарантій прав учасників справи слід також віднести недостатньо високий професійний рівень правозастосовців, поширеність правового нігілізму та корупції в суспільстві.

Правова реальність, якій притаманні описані вище властивості та обставини, не тільки гальмує, а й нерідко, взагалі робить неможливим своєчасне поновлення порушених, невизнаних, оспорюваних прав та інтересів. Слід особливо відмітити, що формування такої реальності є, в першу чергу, наслідком політичної діяльності суспільства, відповідно, вирішення проблем дотримання на практиці юридичних гарантій прав осіб слід починати також саме з цієї сфери.

Отже, проблеми дотримання процесуальних гарантій прав учасників справи в цивільному судочинстві лежать не тільки і не стільки у площині якості правових засобів, способів та інструментарію. Ключове значення для їх вирішення має розуміння природи вад та недоліків формування і функціонування державних інституцій, а також підвищення морально-правових стандартів у суспільстві, за яких справедливість має визнаватись чесною якою поєднує у собі добросовісність і мудрість.

Список використаних джерел: 1. Головатий С. Верховенство права: Монографія: У 3-х кн. Книга перша. Верховенство права: від ідеї до доктрини. К.: Видавництво «Фенікс», 2006 с. 61 624.2. Облік посад суддів. URL: https://vkksu.gov.ua/oblik?date_filter%5Bvalue%5D%5Bdate%5D=&date_filter_1%5Bvalue%5D%5Bdate%5D=&tid=All 3. Україна та Європейський суд з прав людини. URL: <https://coe.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/ukrayina-ta-yevropejskij-sud-z-prav-lyudini>

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Йилмаз Омер, студ. 4 курсу ЮФ
Чавушоглу Муххамед Білан, студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. О.В. Роговенко
Сумський НАУ

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала широкомасштабне військове вторгнення, фактично оголосивши війну проти територіальної цілісності, суверенітету та незалежності України, що стало продовженням анексії Криму та окупації частини територій Донецької та Луганської областей в 2014 році. Одразу після російського вторгнення Уряд України відповів ухваленням законів, спрямованих на забезпечення безперебійної та ефективної роботи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, правовий аналіз яких стало метою нашого дослідження.

Правове регулювання дії режиму воєнного стану здійснюється на підставі Конституції України, Законом України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII [3], Указом Президента «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 [2], іншими нормативно-правовими актами.

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII визначає воєнний стан як «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [1].

Основними аспектами нормативно-правової реалізації правового режиму воєнного стану в Україні є наступні:

Конституційні засади: відповідно до Конституції України введення воєнного стану може бути чинним лише за умови прийняття відповідного рішення Верховною Радою України у разі загрози територіальній цілісності країни або загрози національній безпеці; військовий стан не може вводитися на території всієї держави [1].

Нормативно-правова база: правові та організаційні засади введення та функціонування воєнного стану встановлені Конституцією України, Законами України, Указами Президента України та іншими підзаконними нормативно-правовими актами, які регламентують процедури, повноваження та обмеження, пов'язані з введенням воєнного стану.

Повноваження влади: під час воєнного стану влада має розширені повноваження з наданням послуг безпеки та захисту громадян, що може включати обмеження прав та свобод громадян, мобілізацію ресурсів, контроль за використанням масової інформації тощо.

Україна зіткнулася з потребою введення воєнного стану у зв'язку з окупацією Криму Росією та військовим конфліктом на сході країни. Введення воєнного стану було обговорено в умовах реальної загрози національній безпеці та територіальній цілісності. Практика введення воєнного стану в Україні показала необхідність вивчення та регулювання всіх аспектів цього правового режиму. Важливо забезпечити баланс між захистом прав та свобод громадян і забезпеченням національної безпеки.

Правовий режим воєнного стану в Україні є складною та деталізованою системою, що регулює поведінку влади та громадян у надзвичайних ситуаціях. Ця система обґрунтовується на конституційних принципах, законодавчих актах та практичних потребах нації в умовах загрози національній безпеці. Важливо забезпечити збалансований підхід до застосування воєнного стану, як з урахуванням потреб безпеки, так і забезпечення прав та свобод громадян.

Список використаної літератури

1 Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2 Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

3 Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

ПЕРЕПОНИ У ДОСТУПІ ДО ПРАВОСУДДЯ У СПРАВАХ ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Івченко Л.С., здобувачка вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 081
“Право”
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Стрельник В.В.,
Сумський НАУ

Згідно Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини від 04.11.1950 р. та Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25.06.1998 р. кожен (в тому числі і громадські організації) має право звернутися до судових органів з метою захисту порушених прав у сфері охорони навколишнього середовища.

Відповідно до Указу Президента України “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” № 722/2019 від 30.09.2019 р. (з урахуванням резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 р. № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року) держава повинна сприяти верховенству права, забезпечити всім рівний доступ до правосуддя та збільшити ефективність виконання рішень національних і міжнародних судів. Законом України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року” №2697-VIII від 28.02.2019 р. проголошено аналогічні цілі сталого розвитку.

Враховуючи сучасні виклики для екологічної безпеки суспільства (споживацьке ставлення до природних ресурсів, військові конфлікти, штучні екологічні катастрофи та інше) притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за екологічні правопорушення є основним механізмом для захисту порушеного стану довкілля та попередження вчинення нових правопорушень. Проте захист екологічних прав ускладнюється наявністю перешкод у доступі до правосуддя.

Так, одним із факторів, які перешкоджають у доступі до правосуддя є судовий збір. Наприклад, станом на 2024 рік ставка судового збору за подання позовної заяви фізичною особою становить від 0,4 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (додатково коливається залежно від виду позову та інстанції судів). При перерахуванні сума такого збору становить $\frac{1}{5}$ мінімальної заробітної плати, що явно стає перепорою для звернення громадян до суду. Відповідно до статті 8 Закону України “Про судовий збір” суд може розстрочити або відстрочити судовий збір, але така можливість не знімає загальну проблему.

Одним із елементів принципу верховенства права є дотримання правової визначеності - особа за допомогою норм закону повинна “передбачати” можливе рішення за результатами розгляду справи. Тобто повинна існувати “якість закону”. Проте не всі норми чинного законодавства України у сфері охорони навколишнього середовища відповідають даному критерію. Наприклад, нормативне закріплення статті 441 “Екоцид” (масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу) у Кримінальному кодексі України безумовно відповідає викликам сьогодення. Проте дана норма не містить роз'яснення, уточнень або відсилок на інші норми права щодо визначення такого терміну як “масове знищення рослинного або тваринного світу”. Зміст норми не дає можливості передбачити наслідки її застосування. При цьому мова йде про кримінальне правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Безумовно існування таких законодавчих недоліків має прямий вплив на доступ до правосуддя та його якість. Але надмірний формалізм у трактуванні процесуального законодавства також визнається неправомірним обмеженням права на доступ до суду як елемента права на справедливий суд згідно зі ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод - такого висновку дійшов Верховний Суд у справі 500/1912/22 (постанова від 29 вересня 2022 р.). Згідно фабули справи суди першої та апеляційної інстанції відмовили особі у поновленні строку на звернення у зв'язку з воєнним станом. Проте суди не врахували того, що особа, яка звернулась є учасником бойових дій та мала поважні причини для пропуску строків подання заяви та дані факти є підставою для поновлення судом строків, установлених ч. 2 ст. 122 КАС України.

Наступним елементом, що обмежує право на доступ до правосуддя, є довготривалий розгляд справи, який зумовлений завантаженістю судової системи. Додатково вплив на ситуацію здійснила повномасштабна військова агресія РФ - частина судів змінила місцезнаходження, розгляд справ сповільнено через перебої електричної енергії та постійні повітряні тривоги. В перспективі варто було б розглянути питання щодо створення спеціалізованого суду з розгляду справ у сфері охорони навколишнього середовища, зважаючи на їх кількість, різноманітність флори і фауни, високий відсоток родючості земель і велику кількість корисних копалин в Україні.

Таким чином, норми матеріального та процесуального права у сфері охорони навколишнього середовища мають прогалини, які впливають на забезпечення державою реалізації права на доступ до правосуддя та їх положення потребують подальшого вдосконалення.

РОЛЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТА МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Канівець О.М., доктор філософії зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», доцент
Бабич А.О., студ. 4 курсу ЮФ
Сумський НАУ

Землеустрій, як процес організації та регулювання земельних відносин, відіграє ключову роль у розвитку як сільських, так і міських територій. Він спрямований на раціональне використання земельних ресурсів, забезпечення сталого розвитку, підвищення якості життя населення та збереження природного середовища.

Однією з основних функцій землеустрою в сільських територіях є розподіл та управління земельними ділянками з метою забезпечення ефективного використання сільськогосподарських земель. Вона охоплює визначення меж та призначення кожної земельної ділянки з урахуванням її природних умов, геологічних особливостей та потреб сільськогосподарського виробництва. Раціональне розподілення земельних ресурсів сприяє максимізації їх використання та підвищенню продуктивності сільського господарства.

Землеустрій у сільських територіях сприяє розвитку сільського будівництва та інфраструктури. Це діяльність, яка охоплює будівництво та реконструкцію доріг, водопровідних та каналізаційних систем, енергетичних мереж, а також створення інших життєво важливих об'єктів і мереж. Забезпечення доступу до сучасних комунікацій та інфраструктури є ключовим чинником для підвищення якості життя сільського населення та залучення інвестицій у сільське господарство.

Невід'ємною частиною землеустрою у сільських територіях є здійснення заходів з охорони та раціонального використання природних ресурсів, які включають в себе здійснення меліоративних робіт, контроль за ерозією ґрунтів, збереження лісів та водних ресурсів. Забезпечення сталого використання природних ресурсів дозволяє зберегти родючість земель та збалансувати екосистеми сільських територій.

Землеустрій на сільських територіях є ключовим інструментом для створення сприятливих умов для розвитку сільськогосподарського сектору, підвищення якості життя сільського населення та забезпечення сталого використання природних ресурсів. Ефективне впровадження землеустрою сприяє сталому розвитку сільських територій та зміцнює економічну та соціальну стабільність у сільських громадах.

Землеустрій у межах міст є невід'ємною частиною їх розвитку та відіграє ключову роль у створенні функціонально організованих, ефективних та стало розвиваючих міських середовищ. Він охоплює розподіл, розвиток та управління міськими земельними ресурсами з метою забезпечення збалансованого розвитку міста, зручностей для мешканців, підтримки економічного зростання та збереження природних екосистем.

Однією з головних функцій землеустрою у містах є планування та розвиток міських земельних територій. Це визначення цільового призначення та використання кожної земельної ділянки з урахуванням потреб міста, його інфраструктури, комерційних та житлових зон, а також зон відпочинку та зелених насаджень. Ефективне планування дозволяє максимізувати використання земельних ресурсів та забезпечити зручність та комфорт для мешканців.

Землеустрій на міських територіях включає в себе розвиток міської інфраструктури. Він охоплює сфери будівництва та реконструкції доріг, водопроводів, каналізаційних та енергетичних мереж, а також розвиток транспортної інфраструктури, включаючи громадський транспорт та мережу велосипедних доріжок. Забезпечення доступу до сучасних комунікацій та інфраструктури є важливим аспектом для забезпечення комфортного життя та розвитку бізнесу у місті.

Невід'ємною частиною землеустрою у міських територіях є здійснення заходів з охорони та збереження природних ресурсів, що включає в себе створення зелених зон, парків, скверів та відкритих просторів для відпочинку та рекреації мешканців, а також збереження природних ландшафтів та екосистем. Збереження природних ресурсів є важливим аспектом сталого розвитку міських територій та забезпечує здорове середовище для проживання та розвитку мешканців.

Землеустрій у міських територіях є ключовим інструментом для розвитку міст, забезпечення комфорту та зручностей для мешканців, підтримки економічного зростання та збереження природних ресурсів. Ефективне впровадження землеустрою сприяє сталому розвитку міських територій та створює умови для процвітання та благополуччя містян.

Роль землеустрою в розвитку як сільських, так і міських територій неocenенна. Він є важливим інструментом для забезпечення сталого розвитку, збалансованого використання земельних ресурсів та створення сприятливих умов для життя та розвитку людей у всіх регіонах.

ПОЄДНАННЯ НАЗЕМНОГО, СУПУТНИКОВОГО ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНОГО ЗНІМАННЯ

Канівець О.М., доктор філософії зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», доцент
Коломієць М.В., студ. 4 курсу ЮФ
Сумський НАУ

Можливості методу знімання та отримання інформації в умовах розвитку геодезії та поєднування різних методик знімання надає більше можливостей отримання якіснішої та більш продуктивної інформації.

Фототопографія вирішує задачі по створенню топографічних карт та планів у побудові цифрової моделі місцевості із використанням фотоматеріалу. Це і є основною частиною фотограмметрії. Фототопографічним зніманням називають систему робіт, яка виконується на основі зображень задля створення топографічних планів і карт. В залежності від технічного засобу, який використовуються у зйомці місцевості, поділяють на такі два типи фотозйомки місцевості: наземна зйомка місцевості, аерофотозйомка місцевості, у гірських місцевостях зйомки можуть комбінувати.

Наземну фототопографію використовують самостійно, або у поєднанні з аерофотозйомкою у створенні топографічних планів кар'єрів чи для інших гірничих робіт [1]

Під час проведення наземної фототопографії фототеодолітом місцевість фотографують в декількох точках земної поверхні. Зазвичай це використовується у високогірних і гірських районах, переважно на відкритих ділянках зі складним рельєфом. На невеликих площах фототопографію можна застосовувати в поєднанні з іншими методами вимірювання. Зокрема, фототеодоліт успішно використовують в геодезичних роботах в гірничих умовах.

Основними процесами аерофотозйомки є: політзнімальні, топографічногеодезичні і фотограмметричні процеси. При політзнімальних фотозйомках враховують наступне: аерофотозйомка місцевості, реєстрація матеріалу спецобладнання, місця, де були встановлені фотографії під час їх зйомки, також не є виключенням фотообробка матеріалів та їх виготовлення (фотокамери за виключенням цифрової).

Супутникові системи навігації являються інтегрованими електронними системами, що складаються з набору наземного та космічного обладнання, які призначені для позиціонування у часі та просторі, у визначенні параметру руху об'єкту на землі, в повітрі та під водою.

Фотографії земель зі супутника є якіснішими, та не такими трудомісткими в порівнянні з традиційними методами вимірювання, що стало доступним дякуючи штучним супутникам планети, які відносяться до GNSS [2]

Наземна фотозйомка – це топографічна зйомка, яка входить до ряду продуктивних, оскільки заснована на використанні супутникової навігаційної системи «GPS» (Global Positioning System). Дана система експлуатує декілька спеціальних штучних супутників Землі, як єдину точну та скоординовану опорну точку руху, а також використовує супутниковий навігаційний приймач для визначення тривимірних координат точок рельєфу за допомогою наземних методів «Глобальної системи позиціонування». Цілком реальним може бути, що в майбутньому, класичну наземну топографічну зйомку замінить космічна фотографія [3]

За допомогою топографо-геодезичної зйомки проводиться ідентифікація координат топографічних точок, що зображені на фотознімку. Кількість точок залежить від прийнятої техніки зйомки, розміру і якості ряду знімків та фізикогеографічне місцезорозташування на якому проводилася зйомка. Топографо-геодезичний процес включає також розшифровку ідентифікації топографічних об'єктів, зображених на фотографіях. Розрізняють камеральне, польове та комбіноване розшифрування. Комбінаторне декодування частіше використовується, коли область складається з еталонних зображення, яке ідентифікує найбільш характерні об'єкти в регіоні. Потім вони будуть використані для розшифровки інших зображень.

За допомогою наземних знімків ущільнюють опорну геодезичну мережу, а топографічні карти зазвичай складають на основі аерофотознімків. Наземна фотозйомка зазвичай проводиться оптико-електронним теодолітом із наземної станції.

Фотограмметрія передбачає собою процес використання наявних геодезичних, електронних даних польових робіт і даних спеціального електронного обладнання задля поєднання супровідних доказів із зображень, потім завдяки ним розробляють плани та карти різного масштабу. Після цього проводиться проектування та тиражування цифрової моделі місцевості та фотоплану.

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт Верховної ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0393-98#Text>.
2. Черняга П.Г. Супутникова геодезія. Частина 1. Теоретичні відомості: навч. посіб. Рівне, 2012. 118 с.
3. Купріянич І.П. К92 Фотограмметрія та дистанційне зондування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. // І.П. Купріянич, Є.В. Бутенко. К.: МБЦ «Медінформ», 2013. 392 с.

ЕКОЛОГІЧНА КРИЗА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЗАГРОЗИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Канівець О.М., доктор філософії зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», доцент
Склярів В.Г., студ. 4 курсу ЮФ
Сумський НАУ

Умови війни нерідко призводять до серйозних порушень екологічного балансу та руйнування природних екосистем. Збройні конфлікти завжди поглиблюють екологічні проблеми, що негативно впливає на якість ґрунтів, водні ресурси та біорізноманіття. Загроза забруднення та знищення земельних ресурсів внаслідок військових дій стає серйозним викликом для екології та життєзабезпечення населення. Зокрема відбувається знищення і деградація ґрунтів, оскільки бойові дії часто супроводжується масовими бомбардуваннями, вибухами та пожежами, які призводять до знищення родючих шарів ґрунту та його деградації через забруднення токсичними речовинами і нафтою. Втрачається родючість землі, оскільки воєнні дії призводять до переміщення людей, евакуації сільських населених пунктів і руйнування сільськогосподарських угідь, що веде до втрати родючої землі і відповідно до зниження продуктивності сільського господарства.

Забруднюються водні ресурси, адже розміщення бойової техніки, боєприпасів, вибухи спричиняють забруднення водних джерел хімічними речовинами, нафтою та іншими шкідливими речовинами, що має негативний вплив на якість ґрунтових вод та водойм.

Втрачається природне біорізноманіття та відбувається руйнування сталих екосистем в результаті військових дій, що призводить до вимирання цілих видів та зниження стійкості екосистем до зовнішніх стресових факторів.

Відбувається поширення забруднень повітря, спалахи епідемій і різних захворювань. Військові конфлікти спричиняють поширення забруднень атмосфери, ґрунтів та води, а також захворювань серед цивільного населення внаслідок вибухів боєприпасів, викидів із бойових систем, а також втрату контролю над небезпечними речовинами.

Наслідки екологічної кризи земельних ресурсів в умовах війни можуть бути довгостроковими і важко відновлюватися. Відновлення екосистем та очищення забруднених земель може зайняти роки або навіть десятиліття. Крім того, втрата природних ресурсів та зруйноване середовище можуть призвести до соціально-економічних проблем, таких як зростання бідності та безробіття у зоні конфлікту.

Екологічна криза земельних ресурсів у зоні воєнного конфлікту є однією з найбільш нагальних проблем, яка потребує комплексного та невідкладного розв'язання. Військові дії, велика кількість людей, переміщених внаслідок конфлікту, і незважаючи на це, є важливими чинниками, що призводять до серйозного погіршення стану навколишнього середовища та екологічної стабільності.

Основні шляхи подолання екологічної кризи земельних ресурсів у воєнних умовах повинні включати застосування комплексних підходів з усунення негативних наслідків.

Потребує налагодження дипломатії у сфері міжнародного співробітництва. Спільні зусилля між країнами, міжнародними організаціями та громадськими організаціями можуть сприяти мирному врегулюванню конфлікту, а також спрямувати увагу на екологічні проблеми та забезпечити ресурси для їх вирішення.

Надання гуманітарної допомоги та фінансування проектів з відновлення інфраструктури може сприяти зменшенню негативного впливу війни на навколишнє середовище та земельні ресурси.

Необхідність запровадження екологічного контролю та проведення експертиз завданих збитків. Проведення систематичного моніторингу стану навколишнього середовища та оцінка збитків, завданих екосистемам під час воєнних дій, дозволить зрозуміти обсяг проблеми та розробити ефективні заходи для її вирішення.

Важливим кроком є підвищення обізнаності населення та військових про екологічні проблеми та наслідки війни для природи за рахунок впровадження освітніх заходів. Це може сприяти формуванню екологічної свідомості та збереженню природних ресурсів.

Сприяння розвитку технологій та методів, спрямованих на стале використання земельних ресурсів, може допомогти зменшити негативний вплив військових дій на середовище та сприяти його відновленню.

Загальною метою в забезпеченні сталого розвитку та збереження природних екосистем навіть у найважчих умовах воєнного конфлікту є консолідація спільних зусиль за рахунок ефективною координації діяльності для досягнення результатів у подоланні екологічної кризи земельних ресурсів в умовах війни.

Література:

1. Екологічна і біологічна безпека в умовах війни: реалії України. Збірник матеріалів науково-практичної конференції (Україна, Київ, 19-20 липня 2023 р.). Київ. 2023. 114 с.

ВПЛИВ ГЕОДЕЗІЇ НА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Канівець О.М., доктор філософії зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», доцент
Тельбіз М.М., студ. 5 курсу ЮФ
Сумський НАУ

Геодезія є невід'ємною складовою сучасного управління земельними ресурсами, вона забезпечує точність, надійність та комплексність геопросторової інформації. Вплив геодезії на ефективне управління земельними ресурсами виявляється у багатьох аспектах.

Одним із ключових аспектів впливу геодезії на управління земельними ресурсами є її роль у визначенні точних меж ділянок землі. Геодезичні вимірювання дозволяють з високою точністю визначити розміщення, форму та розміри земельних ділянок. Ця інформація є критичною для забезпечення правової власності та вирішення земельних спорів.

Геодезія відіграє ключову роль у сільському господарстві, створюючи фундаментальну базу для ефективного використання земельних ресурсів. Ця наука допомагає вирішувати різноманітні завдання, починаючи від планування розташування полів і закінчуючи оптимізацією систем поливу та врожайів.

Перш за все, геодезія в сільському господарстві використовується для визначення меж земельних ділянок. Точне вимірювання та картографування забезпечують уточнені дані щодо розташування границь поля, що дозволяє сільськогосподарським підприємствам чітко визначити свої земельні права та уникати конфліктів з іншими власниками.

Другим важливим аспектом є планування розміщення культурних рослин на полях. Геодезія допомагає визначити оптимальні розташування різних видів культур з урахуванням географічних особливостей та ґрунтових умов. Наприклад, за допомогою геодезії можна визначити найбільш родючі ділянки для посіву певних культур або розташування полів з різною вологістю для зменшення ризику посухи.

Геодезія відіграє важливу роль у міському плануванні, допомагаючи забезпечити організоване та ефективне використання міських територій. Вона забезпечує необхідну геопросторову інформацію для розробки та впровадження стратегій розвитку міст та населених пунктів.

Геодезія використовується для зонування та розміщення інфраструктури у містах. З точними геодезичними даними про рельєф, розташування ділянок та інших об'єктів, міські планувальники можуть ефективно визначити місця для будівництва житлових комплексів, комерційних центрів, індустріальних зон, транспортних магістралей та інших об'єктів інфраструктури.

Крім того, геодезія відіграє ключову роль у розробці та впровадженні планів забудови та благоустрою міських територій. Геодезичні вимірювання дозволяють точно визначити межі забудови, розташування зелених зон, парків, скверів, а також водних об'єктів та інші важливі елементи міського ландшафту.

У міському плануванні геодезія також використовується для вирішення екологічних проблем та збереження природних ресурсів. Точне вимірювання дозволяє ефективно визначити місця для збереження зелених зон, водних басейнів та інших природних екосистем, що сприяє збереженню біорізноманіття та покращенню якості довкілля. Застосування геодезичних вимірювань впливає на управління земельними ресурсами у багатьох аспектах, надаючи необхідну інформацію для ефективного використання землі в різних галузях.

За допомогою геодезичних прийомів та засобів здійснюється:

Визначення меж земельних ділянок, оскільки геодезичні вимірювання забезпечують точну інформацію про їх розміщення. Це допомагає уникнути спорів про власність та правових проблем, а також сприяє чіткому визначенню власницьких прав.

Планування та оптимізація використання земель, надає дані для планування ефективного використання землі у різних галузях, включаючи сільське господарство, промисловість, житлово-комунальне господарство та інші сектори. З точними геодезичними даними можна раціонально розміщувати об'єкти та інфраструктуру, що сприяє оптимізації використання земельних ресурсів.

Подолання проблем екологічного характеру, адже виявляються екологічні порушення, такі як ерозія ґрунтів, деградація ґрунтів, забруднення водойм та інші екологічні проблеми. Це дозволяє розробляти та впроваджувати ефективні стратегії збереження та відновлення земельних ресурсів.

Застосування геодезії відіграє важливу роль у сучасному управлінні земельними ресурсами, забезпечуючи необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих рішень щодо використання та охорони землі в різних галузях господарювання.

Література:

1. Гуцуляк Ю.Г. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Чернівці : Прут, 2002. 124 с
2. Ковальчук І.П., Зуб Л.О. Планово-картографічне забезпечення в управлінні земельними ресурсами. Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення : Зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2019. С. 22–25.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

Карпенко В.О студ. 2 курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Бойко В.Б
Сумський НАУ

Шлюбний договір є письмовою угодою між подружжям чи нареченими, який регулює їхні майнові відносини, права та обов'язки. Це, передусім, домовленість між подружжям, яка має правову силу та може регулювати сімейні аспекти відносин.

Шлюбному договору присвячено главу 10 Сімейного кодексу України (далі - СК). Однак, перш ніж розглядати норми діючого законодавства, коротко згадаємо історію. Шлюбні договори почали укладати ще 2 тисячі років тому. Ці домовленості переважно мали усну форму і зазвичай були угодами між батьками наречених, які визначали місце проживання молодої пари, розподіл «приданого» між ними тощо. В українському законодавстві поняття шлюбного договору (тоді він називався «шлюбний контракт») було введено 23 червня 1992 року. Згодом, 10 січня 2002 року, був прийнятий СК, внаслідок чого термін «шлюбний контракт» було змінено на термін «шлюбний договір».

Отже, цей засіб регулювання сімейних відносин в українському законодавстві існує протягом 32 років, проте його і досі сприймають як щось чуже, звичайно, через фільми, а не з нашого життя. У багатьох громадян сформувалася думка, що шлюбний договір - це певна ознака недовіри в стосунках та передвісник розлучення. Чому? Можливо, тому що ми часто розглядаємо його лише в контексті розлучення. Проте такий підхід є невірним. Шлюбний договір призначений регулювати відносини до або в період існування шлюбу, а не тільки у разі його розірвання.

У 2020 році в Україні лише 1,9% пар, які вступили в шлюб, уклали шлюбний договір. Ця тенденція розвивається значно повільніше ніж в Європі та США, в яких цей показник становить близько 50%. Особливо у США, де шлюбний контракт є стандартною частиною підготовки до весілля та є абсолютною нормою.

В українському законодавстві поняттю шлюбного договору присвячена глава 10 СК та, як вже було зазначено, на відміну від Кодексу про шлюб та сім'ю України, в СК чітко визначені сторони шлюбного договору, порядок його укладення, умови та порядок розірвання.

Хочу звернути увагу на сторони шлюбного договору. Закон чітко вказує що сторонами шлюбного договору є подружжя, яке знаходиться у зареєстрованому шлюбі, або ж майбутнє подружжя, яке на момент підписання шлюбного договору подало заяву про реєстрацію шлюбу, про що видається відповідна довідка.

А як бути тим парам, які живуть разом протягом багатьох років і мають спільних дітей, але не одружені офіційно? Багато пар проживають разом в незареєстрованому шлюбі. Такі сім'ї також іноді бажають регулювати свої майнові відносини шляхом укладення шлюбного договору, проте ч. 1 ст. 92 СК України робить це неможливим. І на мою думку це правильно, так як реєстрація стосунків - це певна офіційна домовленість, і йдеться не тільки про штамп у паспорті, а про згоду між двома людьми мати максимально довго стосунки разом. І щасливий шлюб – той, в якому обом добре. Тому і шлюбний договір можна вважати привілеєм пар які вирішили офіційно засвідчити свої стосунки.

Важливо зауважити, що шлюбний договір не визначає, хто виконує домашні обов'язки, наприклад, миття посуду чи виніс сміття, або скільки разів на тиждень прибирається вдома. Також, випадки зради в шлюбі не підпадають під регулювання цим документом. Шлюбний договір врегульовує: майнові відносини між подружжям; майнові права та обов'язки подружжя; майнові права та обов'язки подружжя як батьків.

Згідно з частиною 3 статті 93 СК України, шлюбний договір не може визначати особисті відносини подружжя або особисті відносини між ними та дітьми. Також, українське законодавство забороняє ставити одного з подружжя у надзвичайно не вигідне матеріальне становище. Це є механізм захисту прав за законом. Однак на практиці це складно довести у судовому спорі, оскільки поняття "надзвичайно не вигідне матеріальне становище" досить суб'єктивне. Крім того, за шлюбним договором не може бути передано у власність нерухоме чи інше майно, право на яке підлягає державній реєстрації.

Шлюбний договір укладається у письмовій формі у трьох примірниках і обов'язково нотаріально засвідчується. Якщо сторони не дотримались вимог закону щодо нотаріального посвідчення договору, то такий договір є нікчемним.

Аналіз судової практики свідчить про те, що найчастіше спори щодо шлюбних договорів стосуються випадків поділу майна, якщо воно було розподілене за шлюбним договором; випадків невиконання однією із сторін умов шлюбного договору, а також визнання шлюбних договорів недійсними.

Не дивлячись на потребу уточнення деяких моментів в законодавстві, запровадження шлюбного договору надало додаткові можливості врегулювання сімейних відносин і беззаперечно є позитивним явищем.

КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Кішінець Ю.А., здобувач ступеня доктора філософії, кафедра міжнародних відносин
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Клочко А.М.
Сумський НАУ

У доктрині кримінального права тема класифікації кримінальних правопорушень є однією з найбільш досліджуваних, і одночасно однією з найбільш дискусійних. Питання класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин не є виключенням. Слід зазначити, що класифікація кримінальних порушень має важливе теоретичне та практичне значення, особливо в умовах реформування кримінального законодавства та прийняття нового закону про кримінальну відповідальність.

Серед безлічі досліджень, ми звернули увагу на найбільш часто пропоновані варіанти класифікації, зокрема, Н. В. Бондарчуком, запропоновано класифікувати такі кримінальні правопорушення на дві групи: 1) кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, об'єктом яких є земля як природний об'єкт; 2) кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, об'єктом яких виступають права на землі [1, с. 74], а В.О. Скриннік, О.О. Погрібний та М.І. Сингаєвська, у свою чергу, виділяють чотири групи кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин за цим критерієм: 1) кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, які носять екологічний характер: а) спеціальні склади: забруднення або псування земель (ст. 239 КК України); порушення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин (ст. 240 КК України); безгосподарське використання земель (ст. 254 КК України); б) загальні склади: порушення правил екологічної безпеки (ст. 236 КК України); невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення (ст. 237 КК України); приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238 КК України); проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля (ст. 253 КК України) тощо); 2) кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, які мають економічний характер (загальні склади – умисне знищення або пошкодження майна (стаття 194); необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК України) тощо); 3) кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, які посягають на землю як на об'єкт державного управління (самовільне захоплення земельної ділянки (ст. 197-1 КК України)); 4) кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, які мають безпосереднє відношення до того, що вирощується на землі (знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу (ст. 245 КК України), незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК України) тощо) [1, с. 80; 2, с. 418; 3, с. 48]. Щодо вищезазначеного, відмітимо, що приклади відповідних правопорушень не є вичерпним і залежить від авторського бачення кожного науковця.

Підсумовуючи вищенаведене дослідження особливостей класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, зробимо висновок про те, що не зважаючи на високий рівень уваги з боку науковців до питань, пов'язаних із досліджуваним, сучасний стан дослідження даного питання характеризується різноманітністю підходів до питань класифікації кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Такі поняття, як «земля», «земельні відносини», «правопорушення у сфері земельних відносин» чи «кримінальне правопорушення у сфері земельних відносин» переважно визначаються вітчизняними науковцями по-різному, що в кінцевому результаті призвело до відсутності загальноприйнятих концепцій щодо їх розуміння. Так само неоднозначним є бачення вітчизняних авторів щодо того, які кримінальні правопорушення варто відносити до кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. На думку одних авторів ними є лише ті кримінальні правопорушення, в яких земельні відносини виступають основним безпосереднім об'єктом, інші додатково виділяють кримінальні правопорушення, в яких земельні відносини є додатковим об'єктом. Усі проаналізовані нами аспекти, що неоднозначно тлумачаться на науковому рівні, засвідчили, що в умовах земельної реформи в Україні питання, пов'язані із кримінальними правопорушеннями у сфері земельних відносин, мають і надалі досліджуватись з метою формування їх однозначного сприйняття і розуміння.

Використані джерела

1. Бондарчук, Н.В. Злочини у сфері земельних правовідносин. Правові засади функціонування публічної влади щодо забезпечення інтелектуального розвитку та безпеки суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19-20 травня 2016 р. / Редкол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, О.М. Резнік та ін. Суми: СумДУ, 2016. С. 73-76.
2. Скриннік В.О. Класифікація кримінальної відповідальності за порушення земельного законодавства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/361269013.pdf>
3. Сингаєвська М.І. Земельні відносини як об'єкт кримінально-правової охорони. Південноукраїнський правничий часопис. 2020. №2. С. 45-49.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Клочко А.М., д.ю.н., професор, кафедра міжнародних відносин
Сумський НАУ

З 2014 року спостерігається зростання кількості викликів конституційному устрою, суверенітету, територіальній неподільності та цілісності України, а починаючи з 24 лютого 2022 року - дати повномасштабного вторгнення РФ на територію України кількість лише офіційно зареєстрованих злочинів проти основ національної безпеки України почала динамічно зростати, про що свідчать відповідні статистичні показники 2022-2024 років. Необхідно зазначити, що повномасштабне вторгнення стало каталізатором криміналізації ряду діянь, зокрема серед них й діяння вчинювані проти основ національної безпеки. Так, необхідно звернути увагу на появу абсолютно нових норм у розділі I Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України), а саме: ст. 111¹ «Колабораційна діяльність» та ст. 111² «Пособництво державі-агресору». Разом з тим ст. 111 КК України «Державна зрада» була доповнена другою частиною, диспозиція якої встановлює кримінальну відповідальність за вчинення умисних діянь на шкоду територіальній цілісності та суверенітету держави в умовах дії правового режиму воєнного стану.

За даними Єдиного звіту про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року (далі ЄЗпКП) за 2022 рік офіційно обліковано 17 422 кримінальних правопорушень (далі – кп) проти основ національної безпеки України⁵. Серед них переважають особливо тяжкі злочини. За ст. 110 КК України «Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України» обліковано 10 487 кп, за ст. 111 КК України «Державна зрада» - 1957 кп, за ст. 111¹ КК України «Колабораційна діяльність» офіційно обліковано 3 851 кп, 379 кп - за ст. 111² «Пособництво державі-агресору».

Зокрема за даними ЄЗпКП січень-грудень 2023 року офіційно обліковано 6270 злочинів проти основ національної безпеки із яких 3207 кп кваліфікованих за ст. 111¹ КК України та 1169 кп за ст. 111 КК України, 619 кп за ст. 111² «Пособництво державі-агресору»⁶.

За звітний період 2024 року (січень-березень) офіційно обліковано 1948 злочинів проти основ національної безпеки. При цьому 300 кп за ст. 111 КК України, 988 кп за ст. 111¹ КК України, 155 кп за ст. 111² КК України⁷. Такі тенденції статистичних даних не є дивними, враховуючи появу нових видів внутрішніх та зовнішніх загроз. Необхідно також зауважити, що, наприклад, колабораційна діяльність є досить специфічним діянням, у певному сенсі таким, що викликає достатньо багато дискусій як серед науковців так і практиків. Зокрема, занепокоєння обумовлене тим, що предмет доказування та кваліфікація діянь, які охоплюються об'єктивною стороною колабораційної діяльності повинні бути абсолютно очевидними та достовірними, для того щоб уникнути можливих зловживань із боку зацікавлених осіб. Кримінально- правова норма про колабораційну діяльність у тому вигляді як вона наразі викладена у КК України спонукає до думки, що така діяльність належить до видів державної зради. Питання співрозмірності покарання за відповідні види діянь теж викликають дискусії, оскільки суворість останніх (зокрема 15 років позбавлення волі, або навіть довічне позбавлення волі) також викликають певні сумніви, з урахуванням того, що таке діяння як публічне заперечення збройної агресії проти України (яке є усиченим за конструкцією об'єктивної сторони), напевно не варте призначення покарання на строк від 10 до 15 років позбавлення волі. В той же час, як встановлення та утвердження тимчасової окупації території України, що складає одне з альтернативних діянь у ч.1 ст. 111¹ КК України за ступенем суспільної небезпечності вимагає такого суворого покарання. Додержуємося думки, що зі ст. 111¹ доцільно було виділити декілька кримінально-правових норм, встановивши санкції, співрозмірні вчинюваним діянням. Виникає також необхідність відмежування державної зради від колабораційної діяльності, що вимагає аналізу об'єктивної сторони вказуваних кримінальних правопорушень. Як колабораційна діяльність, так і державна зрада спричинюють шкоду суверенітету, територіальній неділимості, обороноздатності та безпеці України. Разом з тим, державна зрада можлива на користь будь-якої країни, а колабораційна діяльність на підтримку держави-агресора. Одним із критеріїв для визначення колабораціонізму є місце, де було вчинено злочин, зокрема на території, що перебуває під тимчасовою окупацією. Вчинення державної зради може мати місце де завгодно, включаючи територію поза межами України. Додержуємося думки, що все ж криміналізація колабораційної діяльності була своєчасною, оскільки відповідна кримінально-правова норма визначає правову рамку для протидії діям, що підтримують або сприяють ворожим державам або окупаційним адміністраціям, проте її об'єктивна сторона потребує певної оптимізації для забезпечення відправлення справедливого правосуддя.

⁵ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

⁶ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2023 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

⁷ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-березень 2024 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

МОЖЛИВОСТІ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ҐРУНТІВ, ПОРУШЕНИХ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ

Ковальчук В.С., ст.викладач
Сумський НАУ

Спираючись на попередні авторські дослідження, здійснені в рамках курсів з підготовки фахівців з оцінки стану ґрунтів, пошкоджених внаслідок бойових дій, проведених в 2023 році Королівським аграрним університетом (Велика Британія) та Сумським національним аграрним університетом на базі останнього, було систематизовано та проаналізовано деякі особливості використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) з метою розробки методики та визначення технологічних особливостей оцінки впливу антропогенних факторів, спричинених військовими діями, на стан сільськогосподарських угідь.

Визначено, що використання БПЛА є ефективним для вивчення фізичного впливу на ґрунти та фіксації геопросторових параметрів наступних об'єктів та подій:

1. Фортифікаційні споруди (лінійні, точкові, площадні).
2. Воронки від ракетних та артилерійських обстрілів.
3. Залишки засобів ураження та військової техніки, інші відходи.
4. Порухення верхнього шару ґрунту.
5. Вигорання верхнього шару ґрунту.
6. Хімічне забруднення поверхні (у разі оптичних ознак).

Основними завадами при виконанні аерофотознімання є складні погодні умови, необхідність дозволу на польоти, no-fly зони, рослинний покрив поверхні, .

Аерофотознімання за допомогою БПЛА має багато переваг, серед яких виділимо наступні.

Актуальність. Фотографування місцевості виконується після прийняття рішення про її виконання. Тому такі матеріали є найсвіжішими й актуальними для подальшого опрацювання.

Для забезпечення аерофотознімання наразі достатньо мати доволі доступне та поширене аерофотознімальне обладнання, навіть комерційні квадрокоптери, які серійно випускаються та наявні у вільному продажі. Оператори повинні мати відповідну підготовку (як практичну, так і теоретичну), пов'язану насамперед з геодезичним напрямом використання обладнання.

Точність може визначатись, в першу чергу, деталізацією зображення, а другою її компонентою є геодезична прив'язка аерофотознімання. Завдяки наземним маркерам, визначеним з сантиметровою точністю або бортовому навігаційному обладнанню геодезичного класу, стає можливе створення ортофотопланів або просторових моделей місцевості.

Можливість 3D-моделювання для визначення об'ємів порушених ґрунтів. За допомогою точної геодезичної прив'язки (в державній системі координат) можна виконати суміщення створених ортофотопланів з даними державного земельного кадастру. Крім того, 3D-хмара точок є основою для вимірювань розмірів об'єктів на земній поверхні.

Такі дані для розмінування та рекультивації, як конфігурація порушень земної поверхні може допомогти з визначенням типу застосованого озброєння, і як наслідок – отримати характеристики забруднюючих речовин. Поєднання фотознімання з тепловізійним дозволяє (за певних умов) також визначити наявність металевих предметів.

Моніторинг поверхні виконується по аерофотозніманню через певні проміжки часу, завдяки чому можна проаналізувати зміни в ґрунтовому покриві.

Нижча собівартість на невеликих ділянках. Супутниковий метод вивчення поверхні традиційно є більш економічно вигідним на великих територіях, але досить витратний і може бути недостатньо точним для поставлених задач. Натомість, для локальних застосувань більш вигідним є аерофотознімання бюджетним обладнанням. До прикладу, площа зйомки високої якості за один підйом квадрокоптера зазвичай становить від десятків до кількох сот гектарів і з часом зростає за рахунок їх постійного технічного вдосконалення (збільшення часу польоту, якості фотокамери та інших характеристик).

Звичайно, у вартість аерофотознімання входять багато чинників: транспортні витрати, знос обладнання, відрядні витрати, заробітна плата тощо. Але порівняно з традиційними геодезичними методами, які вимагають значно більше витрат на польові роботи, саме сучасні фотограмметричні методи мають беззаперечну перевагу у даному виді робіт.

Крім того, важливим фактором є *безпека виконання робіт* з огляду на вибухонебезпечність території.

Таким чином, дана технологія може бути однією з основних при дослідженні порушень сільськогосподарських угідь внаслідок військових дій.

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ: ДЕМОКРАТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА, ЧИ НЕВИПРАВДАНІ ОЧІКУВАННЯ?

Колодненко А.В., студ. 1 курсу ЮФ.
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Сумський НАУ

Відповідно до ст. 40 Конституції України та ст. 1 Закону України «Про звернення громадян», усі громадяни України мають право направляти звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб. Електронні петиції – це один з існуючих інструментів реалізації цих прав, який вирізняється наступними перевагами:

Перша. Процедура створення електронних петицій надзвичайно проста і доступна.

Друга. Підписати петицію може будь-який громадянин України незалежно від місця знаходження, що особливо важливо в умовах війни, коли кілька мільйонів українців перебувають закордоном, а близько мільйона в силах оборони. При цьому підробити підпис під електронною петицією на Офіційному інтернет-представництві Президента України та сайті Кабміну практично неможливо, оскільки авторизація можлива лише за допомогою електронного підпису, Bank ID НБУ або «Дія. Підпис». У той же час «мокрі» підписи під письмовим колективним зверненням цілком реально підробити маючи необхідний фінансовий або адміністративний ресурс.

Третя. При поданні електронної петиції забезпечується максимальна публічність звернення.

Четверта. У випадку електронних петицій збір необхідних «електронних» підписів являє собою набагато більш зручну і менш затратну процедуру, ніж збір «мокрих» підписів під колективними зверненнями.

П'ята. Публікація петиції на спеціальному сайті та її поширення у соцмережах пришвидшує збір зацікавлених у прийнятті петиції осіб. Якщо ж порушене в петиції питання набуде великого суспільного резонансу, є велика ймовірність, що влада на нього належним чином відреагує.

Шоста. За допомогою електронних петицій влада може моніторити найбільш актуальні суспільні запити і своєчасно реагувати на них.

Водночас, електронні петиції як форма звернень мають низку недоліків, а саме:

Перший. Під час створення онлайн-петицій неможливо отримати зворотній зв'язку, який можна отримати безпосередньо від працівників установ, які реєструють письмові звернення.

Другий. Сайти, на яких розміщуються петиції не можуть бути надійними, цьому прикладом є зависання системи Офіційного інтернет-представництва президента України 26 травня 2023 року. З цих причин законні права людей, вказані у ст. 40 Конституції України та ст. 1 Закону України про звернення громадян, не здійснювалися.

Третій. У багатьох випадках підписи під петиціями можна підробити. Інтегрована система електронної ідентифікації діє лише на сайтах окремих органів державної влади (Кабміну, Президента України) та місцевого самоврядування. Вона не використовується навіть на сайті Верховної Ради (ідентифікація здійснюється за номером телефону та e-mail).

Четвертий. За даними інтернет-видання руху «ЧЕСНО» із 1196 петицій, які були подані й підтримані громадянами у 2023 р., без відповіді залишилися 1046. Зазначимо, що це суперечить ЗУ «Про звернення громадян», відповідно до якого відповідь на електронну петицію, яка збрала відповідну кількість підписів, оприлюднюється на офіційному веб-сайті а також надсилається у письмовому вигляді її автору. Більше того, електронна петиція, яка в установленний строк не набрала необхідної кількості голосів на її підтримку, після завершення строку збору підписів все одно має бути розглянута, але вже як звернення громадян, тобто у термін не більше одного місяця від дня їх надходження.

П'яте: Питання, порушені в петиціях, не обов'язкові до вирішення, про що, зокрема зазначає у своїй статті політолог Олександра Радчука. Це, власне, витікає й з положень ЗУ «Про звернення громадян»: «у разі визнання за доцільне викладені в електронній петиції пропозиції можуть реалізовуватися органом, якому вона адресована, шляхом прийняття з питань, віднесених до його компетенції, відповідного рішення».

Отже, можна зробити висновок, що електронні петиції можуть стати ефективним засобом взаємодії влади та суспільства лише за умов створення швидкого і дієвого механізму реакції на них.

ГЕОДЕЗИЧНІ МЕТОДИ В МІСТОБУДІВЕЛЬНОМУ ПРОЄКТУВАННІ: ТОЧНІСТЬ ТА НАДІЙНІСТЬ ВИМІРЮВАНЬ

Костюченко Ю.С., студент 4 курсу ЮФ

Канівець О.М., доктор філософії зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», доцент
Сумський НАУ

В сучасному містобудівному проєктуванні важливе місце займають геодезичні методи, що забезпечують точність та надійність вимірювань. Забезпечуючи необхідну точність і вірогідність вимірювань, геодезичні методи визначають якість та ефективність усіх подальших робіт у містобудуванні. Таким чином постає необхідність висвітлити важливість геодезичних методів у містобудівному проєктуванні, їхню роль у забезпеченні точності та надійності вимірювань.

Одним із широко використовуваних геодезичних методів є тахеометричне обстеження. Цей метод відзначається одночасним визначенням горизонтального та вертикального положення точок місцевості, забезпечуючи вимірювання їх координат — напрямів, відстаней та висотних рівнів. Тахеометрія є важливим інструментом в геодезичних дослідженнях та містобудівельних проєктах, оскільки надає можливість отримати повну інформацію про рельєф місцевості та точно визначити розташування об'єктів у просторі. Його унікальність полягає в тому, що він поєднує в собі можливості теодоліта і нівеліра, що дозволяє одночасно виконувати вимірювання кутів та відстаней, а також визначати висотні рівні з високою точністю і ефективністю.

Наступним методом є геодезичне допоміжне вимірювання, яке в основному використовується для контролю якості та відповідності розмірів побудованих споруд проєктним документам. Охоплює розмірів, глибин, висот, а також розташування точок у просторі з використанням різних геодезичних інструментів, зокрема: теодоліти (для замірів кутів і напрямків), оптичні нівеліри (для вимірювання різниці висот між точками), лазерні далекоміри (вдосконалений аналог звичайної рулетки, що дозволяє набагато швидше і зручніше вимірювати відстані), штативи, рейки, масштабні лінійки, центрири, рівні, рулетки, транспортири, візуальні й фотоелектричні автоколіматори, гіртеодоліти (прокомпаси), радіофізичні засоби (прилади для вимірювання довжин ліній за часом розповсюдження електромагнітних коливань між кінцевими точками лінії) та інші [1].

Окремо виділимо GPS-техніку, яка є невіддільною складовою сучасного геодезичного обладнання, що відкриває безліч можливостей для точного та швидкого визначення місця розташування об'єктів на місцевості. Вона забезпечує можливість вимірювати відстані, проводити розбивку ділянок та виконувати інші геодезичні завдання з дуже високою точністю та ефективністю.

Безпілотні літальні апарати, відомі як дрони, стали невід'ємною частиною сучасної геодезії. Дрон — це автономний літальний пристрій, який може бути як на базі літака, так і на базі мультироторної платформи. Використання безпілотних літальних апаратів дозволяє здійснювати обмір земельних ділянок з урахуванням рельєфу з високою точністю та GPS-прив'язкою. Вони оснащені супутниковим навігатором та програмованим модулем, що робить їх ефективними інструментами для геодезичних вимірювань. Також, дрони можуть виконувати функції збору, зберігання та передачі інформації оператору за допомогою карт пам'яті та передавачів, що робить їх незамінними в галузі геодезії, картографії та проєктуванні містобудування [2].

Геодезичне допоміжне вимірювання в містобудівному проєктуванні використовується для таких цілей: розміщення будівельних об'єктів, доріг, тротуарів, зон відпочинку на місцевості відповідно до проєкту; контроль якості будівельних робіт. Тобто, перевірка відповідності фактичних розмірів та розташування будівельних об'єктів проєктним параметрам; визначення висот та рельєфу: висоти місцевості, створення профілю та рельєфних карт для оптимального розташування будівельних об'єктів; моніторинг змін в місцевості таких як ерозія, зсуви ґрунту тощо; оптимальне розташування інфраструктурних об'єктів, таких як водовідведення, електропостачання, газопроводи тощо [3].

Отже, сучасне містобудівне проєктування неможливе без застосування точних і надійних геодезичних методів. Геодезія в містобудівному проєктуванні відіграє важливу роль у визначенні географічних координат, рельєфу місцевості, розташування будівель та інфраструктурних об'єктів. Точність та надійність вимірювань геодезичними методами визначають якість та безпеку майбутніх будівельних робіт, ефективність використання територій та раціональне використання ресурсів.

Література:

1.Мамонов К., Нестеренко С. Системи мобільного лазерного сканування в геоінформаційних технологіях. Комунальне господарство міст. Серія: «Технічні науки та архітектури». 2016. Вип. 132. С. 121–126.

2.Розум Р.І., Буряк М.В., Вітровий А.О., Волошин Р.В. Геодезія та землеустрій: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 247 с.

3. Григоровський П.Є. Роль і місце геодезичних робіт у будівельному комплексі. Нормативна база геодезичних робіт. Будівельне виробництво: науково-технічний збірник. 2018. № 64. С. 8-12.

ГЕНЕЗА ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Кравчук В.В., студент 5 курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Котвяковський Ю.О.
Сумський НАУ

Принцип змагальності є одним з основних принципів цивільного процесу, який полягає в тому, що сторони в судовому процесі мають рівні права і можуть вільно висловлювати свої докази та аргументи перед незалежним і неупередженим судом. Генеза цього принципу пов'язана з історичним розвитком правосуддя. Принцип змагальності є фундаментальною концепцією цивільного судочинства, яка зародилася в давніх правових практиках і розвивалася з плином часу. На основі аналізу наукової юридичної літератури пропонується виділити наступні етапи становлення розвитку принципу змагальності в цивільному процесі:

Етап зародження принципу змагальності сягає своїм корінням стародавніх правових систем, де спори вирішувалися за допомогою конфронтаційних методів, таких як судовий процес у вигляді поєдинку або випробування. У цих системах сторони безпосередньо представляли свої справи судді, який приймав рішення на основі представлених аргументів і доказів. У період античності особливе місце посіло римське право де змагальний процес був розроблений у найбільш досконалій формі. Тягар доведення (*onus probandi*) покладалася як на позивача, так і на відповідача, але суд доказів не збирав. Принцип змагальності в римській процедурі відображався в трьох діях, які могли вчинити сторони. Якщо доводи позивача не були спростовані відповідачем, то суд ухвалював рішення на користь позивача. Якщо позивач не надав доказів на обґрунтування своїх вимог або якщо докази суперечать доказам відповідача, заявлений позов не підлягає встановленню. Особливий інтерес становили так звані подвійні судові процеси, в яких доводи позивача і заперечення відповідача мають рівну доказову силу [1]. У період середньовіччя в Європі юридичні процедури стали більш формалізованими, але змагальний характер судочинства зберігся. Однак роль суддів почала змінюватися: деякі з них стали відігравати більш активну роль у розслідуванні та оцінці доказів, а не просто виступати в ролі пасивних арбітрів. Правила римського цивільного були сприйняті європейськими країнами в епоху раннього феодалізму.

Етап розвитку процесуальної концепції принципу змагальності прийшовся на другу половину XVIII ст. - першу половину XX ст. У XVIII-XIX століттях в багатьох країнах почали формуватися принципи справедливості та незалежності суду. Це призвело до посилення принципу змагальності, коли сторонам надавалася можливість представляти свої інтереси перед судом на рівних умовах. Затвердження Статутів цивільного та кримінального судочинства 20 листопада 1864 р. вважається початком великої епохи судової реформи, пов'язаної з перетворенням старої судової системи на нову, яка вибудовувалася на принципах гласності, рівності та справедливості. Насправді ці статuti являли собою величезний прогрес, оскільки вони не покращили, а радше створили абсолютно нову систему судових процедур, таким чином спричинивши своєрідний переворот і започаткувавши нову еру правового розвитку в країні. Так, відповідно до статті 367 Статуту «суд у жодному випадку не збирає доказів або довідок, а обґрунтовує рішення виключно на доказах, наданих сторонами [2].

Сучасний етап окреслюється другою половиною XX ст. та початком XXI ст. У сучасному світі принцип змагальності є одним із основних принципів судочинства. Він закріплений у багатьох міжнародних документах і конституціях країн. Суди повинні гарантувати, що обидві сторони мають можливість представити свої аргументи та докази, а рішення приймається на підставі об'єктивного розгляду всіх обставин справи. Принцип змагальності справив глибокий вплив на розвиток правових систем у всьому світі. Багато сучасних правових систем, у тому числі ті, що базуються на загальному праві, приймають змагальну модель, коли сторони представляють свої справи перед неупередженим суддею, який приймає рішення на основі представлених доказів та аргументів.

Отже, загалом, генезис принципу змагальності в цивільному судочинстві можна простежити у давніх правових традиціях, а його розвиток з часом зазнавав впливу різних історичних, культурних та правових чинників. Сьогодні він залишається наріжним каменем багатьох правових систем, підкреслюючи важливість процесуальної справедливості, захисту та пошуку істини через змагальність сторін.

Список використаних джерел:

1. Калюжний Р.А. Римське приватне право: Курс лекцій. Київ: Істина, 2005. 144 с.
2. Ковалишин О. Р. Особливості цивільного процесу за Статутом цивільного судочинства 1864 року. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. 2017. Вип. 45. С.166-175.

ОСОБЛИВОСТІ ПОДІЛУ АВТОМОБІЛЯ, ЯКИЙ Є СПІЛЬНОЮ СУМІСНОЮ ВЛАСНІСТЮ ПОДРУЖЖЯ

Круподер К. А. студ. 2 курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Бойко В.Б.
Сумський НАУ

Обираючи тему дослідження - поділ майна подружжя, спиралась на актуальність та важливість даного питання. Відповідно до ст. 60 Сімейного кодексу України (далі – СК), майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності, незалежно від того, що один з них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) сімейного заробітку (доходу). Об'єктом спільної власності подружжя можуть бути будь-які види майна, незалежно від того, на яке ім'я з подружжя воно було придбано. При цьому дружина та чоловік мають рівні права на володіння, користування і розпорядження майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено домовленістю між ними.

Окрім того, СК передбачає, що чоловік та дружина мають право на поділ майна, яке належить їм на праві спільної сумісної власності. Як роз'яснено у пунктах 22-24 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007 № 11, вирішуючи спір між подружжям про майно, необхідно встановлювати обсяг спільно нажитого майна.

Під час поділу майна чоловік та дружина розподіляють майно, що перебуває у спільній власності між собою, це може бути як подільна, так і неподільна річ. За змістом ст. 183 ЦК України, неподільною є річ, яку не можна поділити без втрати її цільового призначення. Неподільна річ переходить до одного зі співвласників, але в свою чергу, інший повинен виплатити компенсацію, або продати її та розподілити кошти порівну.

Для висвітлення питання про розподіл неподільної речі обрала автомобіль.

Виходячи з положень чинного законодавства, якщо хтось один із колишнього подружжя має намір провести поділ неподільної речі - автомобіля, він може реалізувати своє право в судовому порядку в один з наступних способів:

- вимагати визнання права власності на $\frac{1}{2}$ частину автомобіля;
- вимагати залишення автомобіля у своїй власності з виплатою іншому подружжю вартості його частки;
- вимагати компенсації вартості своєї частки із залишенням автомобіля у власності іншого з подружжя;
- вимагати зарахування вартості частки автомобіля у вартість іншого майна.

Розглянемо приклад з судової практики щодо поділу неподільної речі, яка є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

Зокрема, в одній із справ позивачка звернулась до чоловіка з позовом про поділ майна подружжя, посилаючись на те, що сторони з 1995 року перебувають у шлюбі та ними був придбаний автомобіль марки Kia Sportage, 2013 р.в., зареєстрований за відповідачем. Шлюб між сторонами не розірвано, проте сторони не досягли згоди щодо добровільного розподілу спільно нажитого майна. Позивачка зазначає, що вказаний автомобіль є неподільною річчю та може бути присуджений відповідачу, а їй, в свою чергу, має бути сплачена грошова компенсація замість частки у праві спільної сумісної власності у розмірі, визначеному автотоварознавчою експертизою. Згідно висновку цієї експертизи, ринкова вартість автомобіля на дату її проведення становить 324564 грн. Враховуючи, що відповідачем не було спростовано висновки експертизи щодо вартості спірного об'єкту, та також не було надано доказів щодо внесення більшої частини коштів на придбання автомобіля, суд прийшов до висновку про необхідність задоволення позовних вимог та стягнення з відповідача компенсації за $\frac{1}{2}$ частину вартості вищевказаного автомобіля в сумі 162282 грн.

Як зазначалось вище, існує декілька механізмів поділу автомобіля між подружжям, проте я обрала варіант поділу транспортного засобу саме у судовому порядку, тобто у випадку, коли між подружжям не було добровільної домовленості. Під час розгляду справи судом враховувалися усі обставини, зокрема наявність у відповідача водійського посвідчення. Окрім того, суд, вирішуючи даний спір, встановив як обсяг спільно нажитого майна, наявного на час припинення спільного проживання, так і перевірів джерело та час його придбання.

Одним із проблемних моментів у даній категорії справ, є також і те, що один з подружжя, за ким зареєстровано право власності на автомобіль, фактично не обмежений у можливості провести відчуження транспортного засобу, хоча він є спільною сумісною власністю подружжя та був набутий за спільні кошти. Виходом з цієї спірної ситуації може бути застосування положень ч. 2 ст. 65 СК, тобто визнання недійсним в судовому порядку договору щодо розпорядження цінним майном подружжя без згоди одного них. Наслідком відповідного судового рішення буде приведення сторін договору у первісний стан, чим будуть відновлені права співвласника, тобто того з подружжя, хто не брав участь у відповідному правочині.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ (НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ)

Кубишкін Д.О., здобувач ступеня доктора філософії, кафедра міжнародних відносин
Науковий керівник: д.ю.н. проф. А.М. Ключко
Сумський НАУ

Проблема кримінального-правового захисту навколишнього середовища в умовах дії правового режиму воєнного стану для України є новою. Беручи до уваги функції кримінального права, зокрема превентивну, доцільним є вивчення зарубіжного досвіду правового регулювання охорони довкілля в умовах подібних до воєнного, правових режимів.

З метою уникнення не релевантних предметних вихідних даних, обрана держава за час свого існування мала би перебувати в умовах надзвичайних ситуацій або у стані збройного конфлікту, виділяти довкілля (або його елементи) як об'єкт кримінально-правової охорони, впроваджувати особливе правове регулювання для надзвичайних ситуацій або збройних конфліктів, мати стійкий державний режим, оприлюднювати достовірні дані про стан навколишнього середовища та захворюваність населення або підтримувати достатній рівень свободи слова без обтяжливої цензури. Одним з найкращих прикладів цього дослідження є правова система Японії.

Так, Японія пододала шлях від близького до екологічної катастрофи стану в 1960-х роках, політики контролю викидів на національному рівні в 1970-х роках, до глобальної політики сталого розвитку⁸, яку вона продовжує і розвиває. Ймовірно, у наукових колах України могло би скластися хибне враження про природу кримінально-правового регулювання охорони довкілля цієї країни. Зокрема, Савенкова Т.Г., всебічно дослідивши ст. 238 Кримінального кодексу України «Приховування або перекидання відомостей про екологічний стан або захворюваність населення» (далі- КК України), у 2017 році в контексті відмежування суміжних складів цитує Кримінальний кодекс Японії за редакцією 2002 року⁹. В законодавстві Японії з охорони довкілля не виділяється довкілля як окремий об'єкт кримінально-правової охорони. Особлива частина КК Японії не містить положень, тотожних із кримінально-правовими нормами Розділу VIII Особливої частини КК України, а виділяє лише суспільні відносини щодо порядку скидання води, водокористування та питної води як об'єкту охорони. Усі злочини, передбачені Розділами X та XV КК Японії є злочинами з матеріальним складом¹⁰. Окремі регулювання та відповідальність, яка у певних випадках є кримінально-правовою, встановлюються спеціальними законами щодо охорони атмосферного повітря, води, ґрунту, біорізноманіття рослинного та тваринного світу, здоров'я людей, а також відходів, шуму, вібрації.

Особливостями, які вирізняють досліджувані нами положення норми з-поміж інших, є взаємопосилення ефекту від діяльності публічної адміністрації, її автономії у вирішенні реактивних завдань, а також засад соціальної відповідальності, яку кожен несе перед нинішніми та наступними поколіннями. Відповідальність за забруднення передбачає покладання на таких осіб обов'язку, повного або хоча б часткового, відшкодування за відновлення стану довкілля до його первісного ладу

(принцип «порушник платить»)¹¹, запобігання шкоди здоров'ю шляхом фінансування та проведення заходів з охорони здоров'я за рахунок забруднювачів¹². Зважаючи на природні характеристики Японії, припускається, що стихійні лиха можуть мати місце. Завданнями як публічної адміністрації, так і окремих осіб є захист національної землі, життя людей, тіл, мінімізація збитків і досягнення швидкого відновлення; публічна адміністрація, як і окремі особи, мають бути здатними протистояти надзвичайним ситуаціям, впроваджувати попередній набутий досвід. Діяння на шкоду довкіллю та встановленому порядку урядування є караними не лише для самих порушників, а й осіб, в інтересах яких вони діють^{13,14}. Отже, законодавство у сфері охорони довкілля в Японії переважно спрямоване на забезпечення сталого розвитку держави, має компенсаційний та відновний характер. Відсутність тотожного до ст. 238 КК України складу кримінального правопорушення нівелюється високою самосвідомістю населення та ефективною державною політикою у сфері охорони довкілля. Вважаємо доцільним подальший системний аналіз профільного законодавства в повному обсязі, не тільки з позицій юридичної відповідальності та практики його правозастосування в Японії з метою запозичення та удосконалення кримінального законодавства України.

⁸ Akaha, Tsuneo. "RESTRUCTURING ENVIRONMENTAL POLICY IN JAPAN: THE 1990S AND BEYOND." Journal of East Asian Studies, vol. 1, no. 2, 2001, pp. 121–59. JSTOR, URL: <http://www.jstor.org/stable/23417759> (дата звернення: 09.04.2024).

⁹ Савенкова Т. Г. Відмежування злочину приховування або перекидання відомостей про екологічний стан або захворюваність населення від суміжних злочинів та аналогічного адміністративного делікту / Т. Г. Савенкова // Юридична наука. - 2017. - № 9. - С. 103-117. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inn_2017_9_10 (дата звернення: 09.04.2024).

¹⁰ Penal Code (Act No. 45 of 1907) URL: <https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=140AC000000045> (дата звернення: 09.04.2024).

¹¹ Basic Act on the Environment (Act No. 91 of 1993) URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3850/> (дата звернення: 09.04.2024).

¹² Act on Compensation for Pollution-related Health Damage (Act No. 111 of 1973) URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3403> (дата звернення: 09.04.2024).

¹³ Act on Special Measures Concerning Nuclear Emergency Preparedness (Act No. 156 of 1999) URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/106/> (дата звернення: 09.04.2024).

¹⁴ Basic Act on Disaster Management (Act No. 223 of 1961) URL: <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/4171> (дата звернення: 09.04.2024).

НОТАТКИ З РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЧЕРЕЗ ЗБІЛЬШЕННЯ СТУПЕНЮ ІНКЛЮЗІЇ

Кубрак О. В., старший викладач кафедри правосуддя та філософії
Сумський НАУ

Світ гуманізується. Велика кількість груп людей, які мали раніше тавро «другого сорту», зараз оцінюються як рівні, але мають особливості. Ставлення до людей з інвалідністю, яке існувало у суспільстві ще століття тому, значно відрізняється від того, що існує зараз. Включення інвалідів у повноцінне життя суспільства, окрім гуманістичної мети, несе з собою і прагматичну: люди з особливими потребами з утриманців стають корисними працездатними членами суспільства, сприяють збільшенню суспільного продукту. Але для інвалідів, як для жодної іншої групи населення, актуальним стає питання здобуття освіти: низькокваліфікована праця, яка потребує фізичних зусиль і здоров'я, для них найчастіше неможлива. Отже, для повної інклюзії інвалідів у життя сучасного суспільства ми повинні переконатися, що інклюзія існує в освітніх закладах. Ця проблема нині перебуває у фокусі уваги низки авторів, переважно істориків і педагогів. Оцінюються історичні передумови виникнення інклюзивної освіти у світі, аналізуються витоки спеціальної освіти інвалідів з урахуванням різних часових епох (Середньовіччя, Ренесансу та інших), вивчаються історичні передумови виникнення сурдопедагогіки та дефектології в їх розвитку. Цікавим є аналітичний огляд історії становлення та розвитку ідей інклюзивної освіти в країнах Європи та США, вплив соціально-політичних явищ на аналізований процес та досвід організації навчання дітей з обмеженими можливостями в освітніх закладах за кордоном.

Окрім історичних досліджень феномена інклюзії, також вивчаються технологічні особливості впровадження інклюзивних процесів.

Освітній простір у зв'язку зі вступом людства в інформаційний етап розвитку та високим запитом суспільства на знання стає частиною соціальних відносин та суспільного життя суспільства. Введене в науковий обіг у 90-ті роки минулого століття дане поняття розглядається дослідниками як у широкому плані (світовий освітній простір), так і в буквальному значенні – як освітній простір окремих освітніх закладів, у тому числі вищого навчального закладу. Відповідно до цього сам термін інтерпретується і як «простір освіти» (простір процесу), і як «простір для освіти», що включає вплив зовнішніх факторів, взаємодію внутрішніх та зовнішніх процесів та посилення функції управління. Елементами зовнішнього впливу є громадська думка, ідеологічні, соціокультурні установки, системи, що виховують, а також етнічні та інклюзивні процеси. Загальноприйняте визначення освітнього простору – «місце, що охоплює людину та довкілля у процесі їхньої взаємодії, результатом якого виступає збільшення індивідуальної культури того, хто отримує освіту».

Ефект впливу простору на особистість залежить від вибору нею середовищ свого розвитку та самоздійснення, від міри включення системи діяльності особистості в універсум соціального буття, від якості інтеграційних процесів у соціокультурному середовищі.

У рамках актуалізованого сьогодні в освіті компетентнісного підходу компетенції – це метапредметні утворення, які можуть формуватися за допомогою вищезазначених спеціально організованих інтегральних освітніх просторів, в яких вивчається не конкретна дисципліна або навіть комплекс предметів, а якесь наукове явище або подія, відтворена за допомогою теоретичної моделі. Ця теоретична модель змістовно виходить з знання кількох дисциплін, необхідних для її вивчення, але ж не рівнозначна їм. Тобто простір корелює із групою навчальних предметів, але не зводиться до неї. Це поняття допомагає зняти штучні бар'єри між навчальними дисциплінами, відповідає інтеграційним процесам, що пронизують зміст освіти, дозволяє удосконалювати предметну систему за рахунок посиленого розвитку міжпредметних логічних та причинно-наслідкових зв'язків, сприяючи міждисциплінарній конвергенції.

Цілісність освітнього та виховного простору, що функціонує в умовах переживання особистістю насиченості часу, проживання його швидкості та протяжності, забезпечує багатство багатшарової та поліфонічної будови культури в сукупності її компонентів, як то - системи ідей, уявлень, предметів, а також традицій, що утримують ментальний характер культури та її відтворення. Всі ці складові мають дуже важливе значення як обов'язкова частина соціокультурних норм, що регулюють відносини у суспільстві та природі.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ

Кузнецов А. С., аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Науковий керівник: д.ю.н. О.В. Роговенко
Сумський НАУ

Початок ХХІ століття ознаменував і початок динамічних змін та трансформацій з тенденціями глобалізації, регіоналізації та локалізації для центральних та місцевих урядових структур. Органи місцевого самоврядування є найближчими до людей одиницями політичної влади, де люди беруть участь у механізмах прийняття рішень відповідно до принципу субсидіарності. Швидкий розвиток технологій, динамізм соціальної структури, зростання демократичної культури, глобалізація водночас ще більше розширили повноваження суб'єктів муніципальної влади, що зумовлює необхідність дослідження сучасних підходів до їх визначення.

Долучаючись до думки О.В. Роговенка, визначаємо суб'єкта муніципальної правотворчості як особу та/або спільноту, демократичне самоврядне утворення, яке забезпечує потреби та інтереси територіальних громад; діяльність якого передбачає автономію у прийнятті рішень місцевого значення, яку органи державної влади забезпечують і контролюють відповідно до Конституції та законів України [3].

Щодо окреслення сучасних підходів до визначення загального кола суб'єктів муніципальної правотворчості особливої уваги заслуговує дослідження М.О. Баймуратова, який розглядає муніципальну владу як «правовий простір» і аналізує його у вузькому і широкому розумінні. У вузькому розумінні правовий простір місцевого самоврядування на думку автора може бути визначений як сфера регламентації певних моделей конкретними юридичними нормами, а саме: а) особливості самоорганізації членів територіальної громади, б) компетенція органів місцевого самоврядування, в тому числі і суб'єктів муніципальної правотворчості; в) повноваження інших його суб'єктів та органів у межах території здійснення діяльності територіальної громади й конкретного історичного періоду (територіально-хронологічний чинник) [1]. У широкому розумінні дослідник визначає його як: «а) сфера нормативної регламентації і регулювання територіальної громади, б) сфера нормативної регламентації і регулювання органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів системи місцевого самоврядування, сформованих безпосередньо самою територіальною громадою (представницькі органи місцевого самоврядування, інститут голів громад) та від її імені (виконавчі органи місцевого самоврядування), в) з метою виникнення, існування, функціонування та реалізації системи екзистенційних локальних інтересів та потреб на відповідній території держави, в межах існування конкретної територіальної громади, г) при цьому така система екзистенційних локальних інтересів та потреб громади та її членів-жителів, – не суперечить інтересам та законодавству держави» [1].

Загалом, сучасні підходи до визначення суб'єктів муніципальної правотворчості відображають зміни у способах організації та управління муніципальними територіями та передбачають сукупність певних підходів: децентралізація та автономія (муніципальна правотворчість надається самим муніципалітетам, дозволяючи їм приймати власні рішення щодо локальних питань); партнерство та участь громади (залучення громадськості до процесу прийняття рішень на муніципальному рівні); технологічні інновації (використання інформаційних технологій та електронного урядування); стратегічне планування (розробка стратегічних планів розвитку муніципалітету, які враховують потреби та інтереси різних груп населення та спрямовані на досягнення сталого розвитку); удосконалення законодавства (зокрема, чітке визначення структури, повноважень та відповідальності муніципалітетів. Ці підходи можуть застосовуватися окремо або в поєднанні з метою забезпечення ефективного та відповідального управління муніципальними територіями.

Список використаної літератури

1. Баймуратов, М. (2022). Конституційно-правовий простір місцевого самоврядування як простір формування, реалізації конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина, охорони та захисту прав людини. Соціальний Калейдоскоп, 2(3-4), 8-26. URL: <https://doi.org/10.47567/2709-0906.3-4.2022.8-26>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Роговенко, О. Поняття та характеристика суб'єктів муніципальної правотворчості з позиції нових методологічних підходів. Часопис Київського університету права, (2), 72-79. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2019.12>

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кузьменко Н.К., студ. 2 с.т курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. В.В. Ткаченко
Сумський НАУ

Виклики нового століття, прагнення України приєднатися до європейської сім'ї, вимога Європейського співтовариства щодо виконання Україною своїх міжнародно-правових зобов'язань, а також міжнародний принцип доступу до інформації є ключовими причинами розкриття інформації в Україні та докорінної зміни державного регулювання у сфері інформації. О 3:40 ранку 24 лютого 2022 року Росія розпочала війну проти України. Російські війська перетнули кордон наземним і повітряним шляхом і незаконно вторглися в Україну. З початком війни в Україні інформація також стала загрозою для безпеки України. Щоб уникнути ризику, влада прийняла законний режим воєнного стану. Доступ до веб-сайту був тимчасово призупинений, а деякі веб-сайти розпорядників інформації та обмежили інформацію, розміщену на їхніх веб-сайтах. Деякі установи та організації також оголосили, що відкладуть надання відповідей на інформаційні запити до закінчення війни. Запровадження правового режиму воєнного стану в Україні – це існуванням реальної загрози життю українського суспільства і держави та відповідною зміною балансу між приватними і публічними інтересами. Зокрема, це призводить до необхідності вжиття заходів правового характеру, пов'язаних з обмеженням прав людини та відхиленням від зобов'язань держави у цій сфері.

Право на доступ до інформації є конституційним правом людини, передбаченим і гарантованим статтею 34 Конституції України, а саме правом кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. Належним чином врегульовані процедури доступу до інформації мають вирішальне значення в умовах воєнного стану. Процедури доступу до публічної інформації є надзвичайно важливим правовим інструментом, який може врятувати життя і здоров'я громадян та забезпечити національну безпеку. Завчасне інформування громадян про загрозу нападу або окупації може сприяти своєчасній евакуації населення та запобігти гуманітарним катастрофам та масовим вбивствам з боку російських військ.

Термін "право на інформацію" широко використовується в національному законодавстві. Л. В. Кузенко систему прав описує наступним чином. Це права людини і громадянина, тісно пов'язані з іншими конституційними правами та обов'язками, а також мають основоположний характер для їх реалізації, а також є елементами, що гарантують їх фактичну реалізацію. Воєнний стан в Україні характеризується такими особливостями він має відбуватися в умовах повного національного та міжнародного визнання. Ще одним позитивним аспектом інформаційного суспільства України в умовах воєнного стану є поширення нових інструментів комунікації. Ми запустили багато чат-ботів, щоб передавати інформацію українським військовим. Зокрема, інформаційне суспільство це теоретична концепція постіндустріального суспільства, можлива історична стадія еволюційного розвитку цивілізації в інформаційному просторі. Україна вперше зосередилася на побудові "інформаційного суспільства". Вперше це було офіційно закріплено в "Стратегії інтеграції України до ЄС" (Розділ 13). Слід зазначити, що у 1998 році було прийнято одночасно два закони: Закон України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" та "Про Національну програму інформатизації". Необхідно також зазначити, що Європейська конвенція з прав людини також передбачає цифрові та інформаційні права, закріплюючи такі фундаментальні права, як право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8), свободу вираження поглядів (стаття 10).

Питання реалізації цифрових та інформаційних прав в умовах воєнного стану є особливо актуальним. Окупаційні війська, не отримавши військової переваги на полі бою, все частіше вдаються до так званої кібервійни (цифрової війни). Кібератаки на сайти центральних та місцевих органів влади, заклики до цивільного населення як "ставлеників української влади", поширення дезінформації в українських ЗМІ, розповсюдження нижче наведено приклади поширення дезінформації в українських ЗМІ. Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну соціальні мережі, такі як Facebook, почали класифікувати контент про війну в Україні як "чутливий контент". Відтак, вважаємо що держави-учасниці зобов'язані створити на національному рівні нові національні інституції, які безпосередньо займаються реалізацією цих прав та зобов'язує їх безпосередньо займатися реалізацією цих прав.

Забезпеченню інформаційної безпеки в умовах воєнного стану потрібно приділяти більше уваги. Як зазначає І.Б. Котерлін з моменту оголошення воєнного стану приймаються зміни до нормативно правових актів з врахуванням реалій війни. Ці нормативно-правові акти стосуються окремих аспектів інформаційних відносин, таких як заборона поширення певної інформації суспільно небезпечного характеру, врегулювання ключових аспектів технічної фіксації інформації в умовах воєнного стану, встановлення або посилення відповідальності за поширення інформації. Регламентація встановлення або посилення відповідальності за поширення певної інформації та процедурних заходів щодо видалення інформаційних даних. Кіберінфраструктура та критичні інформаційні системи потребують посилення. Необхідно створити ефективні механізми гарантування національної інформаційної безпеки та прав людини на захоплених територіях. У деяких конкретних випадках доступ до інформації в умовах воєнного стану має бути обмежений в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності та громадського порядку, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛИ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРО ВІДМОВУ У ЗАСТОСУВАННІ ЗУСТРІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кулібаба О. О., асп. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. Ю. О. Котвяковський
Сумський НАУ

Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК України) після проведення реформи зазнав суттєвих змін, в тому числі й у частині забезпечувальних заходів. Так, в процесуальному законі з'явився новий підінститут забезпечення позову – зустрічне забезпечення. Призначення цього підінституту полягає в забезпеченні балансу між сторонами та уникненні потенційних негативних наслідків для відповідача, якщо суд вжив щодо нього заходи забезпечення позову.

На думку Луспеника Д.Д., з якою ми в цілому погоджуємося, зустрічне забезпечення направлено, перш за все, на захист інтересів відповідача, фактично це є збереженням існуючого стану status-quo між сторонами до ухвалення кінцевого рішення суду.

Розгляд клопотання про зустрічне забезпечення здійснюється судом відповідно до загальних вимог процесуального закону з урахуванням особливостей, передбачених ст. 154 ЦПК України.

Слід зауважити, що процесуальний закон містить обмеження в частині дискреційних повноважень суду під час прийняття рішення щодо застосування зустрічного забезпечення, адже відповідно до ч. 3 ст. 154 ЦПК України суд зобов'язаний застосовувати зустрічне забезпечення, якщо позивач не має зареєстрованого в установленому законом порядку місця проживання (перебування) чи місцезнаходження на території України та майна, що знаходиться на території України, в розмірі, достатньому для відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову, у випадку відмови у позові або суду надані докази того, що майновий стан позивача або його дії щодо відчуження майна чи інші дії можуть ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду про відшкодування збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову, у випадку відмови у позові.

З цього приводу Верховний Суд у постанові від 10.04.2019 у справі №753/2380/18-ц сформував правовий висновок, за яким «вжиття заходів зустрічного забезпечення є не диспозитивним правом суду, а його обов'язком незалежно від майнового стану відповідачів».

Частина 6 ст. 154 ЦПК України регулює порядок розгляду клопотання про застосування зустрічного забезпечення. Згідно зі згаданою нормою питання застосування зустрічного забезпечення вирішується судом в ухвалі про забезпечення позову або в ухвалі про зустрічне забезпечення позову. Якщо клопотання про зустрічне забезпечення подане після застосування судом заходів забезпечення позову, питання зустрічного забезпечення вирішується судом протягом десяти днів після подання такого клопотання.

Водночас, ч. 11 ст. 154 ЦПК України встановлює, що ухвала про зустрічне забезпечення може бути оскаржена разом із ухвалою про забезпечення позову або окремо.

При цьому, ст. 353 ЦПК України визначає перелік ухвал, на які можуть бути подані скарги окремо від рішення суду. Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 353 ЦПК України окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції щодо зустрічного забезпечення або зміни чи скасування зустрічного забезпечення.

Тобто, виходячи з наведених норм можна зробити висновок, що незалежно від способу фіксації прийнятого судом рішення щодо застосування зустрічного забезпечення: прийняття судом рішення про застосування зустрічного забезпечення під час постановлення ухвали про забезпечення позову або в ухвалі про зустрічне забезпечення, на таку ухвалу може бути подана апеляційна скарга окремо від рішення суду.

Втім, процесуальний закон, на відміну від окремого оскарження відмови у забезпеченні позову (п. 4 ч. 1 ст. 353 ЦПК України), не містить застереження щодо можливості оскарження відмови суду першої інстанції у застосуванні зустрічного забезпечення.

Доцільно буде звернути увагу на правовий висновок Верховного Суду, сформованого у постанові від 17.03.2021 у справі №439/1347/19, згідно з яким «ухвала суду першої інстанції про відмову у задоволенні клопотання про зустрічне забезпечення не може бути оскаржена в апеляційному порядку до ухвалення рішення суду по суті спору й окремо від цього рішення».

Хоча викладена правова позиція суду касаційної інстанції формально узгоджується з нормами ЦПК України, однак сама норма, на нашу думку, суперечить принципам рівності сторін та пропорційності. Це пов'язано з тим, що позивач має право на апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції про відмову у забезпеченні позову, що ставить його у більш вигідне становище порівняно з відповідачем.

З огляду на вищезазначене, пропонуємо внести зміни до процесуального закону, за якими відповідач буде мати право на апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції про відмову у застосуванні зустрічного забезпечення.

ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ЇХ ЗАСТОСУВАННІ.

Куріцький Р.В., аспірант
Науковий керівник: д.ю.н., професор М.П. Курило
Сумський НАУ

Відповідно до положень Закону України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 № 2365-III (далі – Закон), визначено державні органи, що здійснюють державний контроль за діяльністю політичних партій: Міністерство юстиції України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Центральна виборча комісія та Рахункова палата. У разі встановлення порушення політичними партіями положень Конституції України, Закону та інших законів України, до них можуть бути вжиті такі заходи: 1) попередження про недопущення незаконної діяльності (до яких можна віднести: внесення припису про усунення виявленого порушення, зупинення/ припинення державного фінансування); 2) заборона політичної партії (анулювання реєстрації (анулювання реєстраційного свідоцтва) та припинення діяльності політичної партії).

Водночас підстави та порядок застосування до політичних партій такого виду санкцій як заборона її діяльності, зокрема передбачені положеннями Конституції України (головним нормативно-правовий актом держави), тим самим законодавець підкреслив особливість статусу політичної партії. Враховуючи положення Конституції та Закону, що визначають політичну партію як «зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах».

Таким чином, можна дійти висновку, що будь-які політичні партії насамперед створюються для боротьби за політичну владу у державі та для реалізації своїх цілей (визначених у своїх передвиборних програмах), у зв'язку з чим їх роль в політичній системі не лише України, а і будь-якої країни демократичного світу, є досить значною. Враховуючи зазначене, як запобіжник від ймовірних зловживань владою, Верховною Радою України було передбачено в положенні Конституції те, що заборона діяльності політичної партії здійснюється виключно на підставі ухваленого рішення суду за відповідним позовом Міністерства юстиції (відповідно до положень частини 1 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 06.11.2011 № 395/2011).

Починаючи з проголошення незалежності України 1991 року судовими органами було ухвалено близько 20 рішень про заборону діяльності політичних партій, діяльність яких була антидержавницькою та такою, що суперечила інтересам суспільства. На наш погляд, проблемою зазначеної категорії справ є доволі тривалий процес ліквідації таких політичних партій (їх фактичної та остаточної ліквідації).

Так, відповідно до інформації щодо стану виконання рішень суду щодо заборони політичних партій, ухвалених ще у 2014 році, та відомостей Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (далі – ЄДРПОУ), такі партії фактично станом на березень 2024 року залишаються неліквідованими, а саме: справа № 826/4716/14 про заборону діяльності політичної партії «Руська єдність», код ЄДРПОУ 36222876, за якою керівник партії обвинувачений у вчиненні злочинів, передбачених частиною 1 статті 255, частиною 4 статті 28, частиною 1 статті 109, частиною 4 статті 28, частиною 3 статті 110, частиною 1 статті 111 КК України; та справа № 826/4717/14 про заборону діяльності політичної партії «Руський блок», код ЄДРПОУ 21721560, за якою керівник партії обвинувачений у вчиненні злочинів, передбачених за частиною 1 статті 111 КК України.

На нашу думку, з метою вирішення зазначеної проблеми, доцільно було б призначити ліквідатором партії відповідальну особу з числа посадових осіб Мін'юсту або арбітражних керуючих як фахівців, які призначаються судом для управління різними процедурами банкрутства юридичних осіб (у деяких випадках вони виконують повноваження розпорядника майна, керуючого санацією, керуючого реалізацією та реструктуризацією або ліквідатора), оскільки безпосередньо сам керівник забороненої партії не зацікавлений у проведенні заходів з ліквідації останньої.

Водночас, ознайомившись з положеннями судових рішень з адміністративних правопорушень, вбачається, що існує певна проблема у визначенні суб'єкта вчинення такого правопорушення, відповідальність за яке передбачене статтею 212-21 Кодексу України про адміністративні правопорушення (порушення порядку подання фінансового звіту про надходження і використання коштів виборчого фонду, звіту партії про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру), оскільки нерідко судді при розгляді справ зазначеної категорії вважали суб'єктом правопорушення не посадову особу партії (її керівника), а саму політичну партію, фактично ігноруючи положення статей 19, 22 Закону, яка не передбачає притягнення політичної партії до інших видів юридичних санкцій, окрім тих, які визначені у розділі V Закону.

Вважаємо що, вирішити зазначену проблему можна шляхом внесення змін до положення самої статті 212-21 КУпАП, визначивши суб'єктом даного правопорушення «керівника партії або уповноважену особу відповідальну за подання фінансової звітності політичної партії/виборчого фонду/фондів референдумів», оскільки з моменту прийняття Закону України «Про всеукраїнський референдум» дана стаття КУпАП потребує відповідних змін.

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ІНШИХ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Липченко О.С., студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник, к.н.ю., доцент Ю.О. Котвяковський
Сумський НАУ

Внаслідок реформування системи правосуддя зумовлено суттєві зміни і у чинному цивільному процесуальному законодавстві. Зокрема, до числа таких суб'єктів цивільно-процесуальних правовідносин, як інші учасники судового процесу, вперше були включені помічник судді та експерт з питань права. Тому, виникла необхідність ретельного вивчення процесуального статусу та функцій інших учасників цивільного процесу.

Метою даного дослідження є дослідити процесуальний статус і функції інших учасників цивільного судочинства, їх роль у судовому процесі та вплив на результати справи.

Суб'єкти цивільних процесуальних відносин, окрім осіб, що беруть участь у справі, також включають інших учасників цивільного процесу. Така категорія осіб також має важливе значення для забезпечення правосуддя у цивільних справах та виконанні завдань цивільного судочинства.

Серед українських вчених особливу увагу присвятили цій проблематиці такі автори, як А. Кравченко, О. Дубинський, І. Зеленкова, В. Кравчук, Ю. Червоний, О. Угриновська.

Правовий статус інших учасників цивільного процесу в Україні докладно визначено цивільним процесуальним законодавством. Це визначення обумовлене необхідністю чіткого нормативного визначення статусу ключових учасників цивільного судочинства.

Аналіз нормативно-правових актів та юридичної літератури дозволяє розділити всіх суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин на такі категорії: 1) суд (як обов'язковий суб'єкт); 2) особи, які беруть участь у справі; 3) інші учасники цивільного процесу. ЦПК України визначає перелік осіб, що відносяться до інших учасників цивільного процесу. Зокрема визначено, що учасниками цивільного процесу, окрім осіб, що активно взяли участь у справі, до учасників цивільного процесу включаються: 1) помічник судді; 2) секретар судового засідання; 3) судовий розпорядник; 4) свідок; 5) експерт; 6) експерт з питань права; 7) перекладач; 8) спеціаліст. Водночас, на думку багатьох вчених, перелік цих осіб, не є вичерпним. В. М. Кравчук та О. І. Угриновська, допускають, що до інших учасників цивільного процесу можна залучати вчителів та лікарів.

У цивільних справах можуть виникати питання, які потребують спеціалізованих знань, наприклад, медичні або освітні аспекти. Лікарі та вчителі можуть бути запрошені як експерти для надання своїх професійних думок або висновків у судовому процесі. Вони можуть бути свідками у справах, пов'язаних з травмами, медичними діагнозами чи лікуванням. Вчителі також можуть бути запрошені як свідки у справах, які стосуються дитячої освіти або сімейних відносин.

Іноді лікарі та вчителі можуть надавати докази у цивільних справах, наприклад, медичні записи або звіти про навчання.

Також особи, які вказані у статті 65 ЦПК України, можна розділити на дві категорії: 1) особи, які відповідають за організаційно-технічне забезпечення цивільного процесу (помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник); 2) особи, які сприяють у проведенні розгляду та вирішенні цивільної справи за суттю (свідок, експерт, експерт з питань права, спеціаліст, перекладач). Участь інших учасників судового процесу у цивільному судочинстві призначена для того, щоб сприяти організації та проведенню судового процесу, глибокому та повному вивченню обставин справи, а також допомагати особам, які беруть участь у справі, у реалізації їхніх прав і обов'язків під час процесу.

Проаналізувавши функції осіб, що визначені законодавцем як "інші учасники цивільного процесу", можна виокремити загальні характеристики цієї групи осіб: усі особи, що є учасниками цивільного процесу є фізичними, вони володіють знаннями, що необхідні під час розгляду і прийняття рішення судом у справі. Дана категорія осіб не має юридичного інтересу під час розгляду і вирішення судом справи, сприяють її розгляду та вирішенню. Усі учасники цивільного процесу, крім судового розпорядника та секретаря судового процесу, за потреби можуть бути залучені судом, тобто самостійно вони у процес не вступають.

Отже, розуміння індивідуальних функцій та правового статусу кожного учасника цивільного процесу важливо для забезпечення правосуддя та ефективного врегулювання правових суперечок. Професійні навички кожного учасника є важливими аспектами, що сприяють дотриманню принципів справедливості та розвитку правової культури в суспільстві. Віднесення до інших учасників цивільного процесу лікарів та вчителів може бути корисним кроком для розширення кола учасників процесу та забезпечення більш ефективного досягнення завдань цивільного судочинства.

ЕЛЕКТРОННІ ТОРГИ АРЕШТОВАНИМ МАЙНОМ: ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Лисаченко І.А., студ. 1 м курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю.н, доцент В. Б. Бойко
Сумський НАУ

Вимога обов'язкового виконання судових рішень на всій території України встановлена в Конституції України, а обов'язок їх своєчасного, повного та безперешкодного виконання покладено на структури державної виконавчої служби та приватних виконавців. У випадках, коли мова йде про виконання рішень майнового характеру (стягнення коштів), усе майно продається через Систему електронних торгів арештованим майном (СЕТАМ).

Це державне підприємство, яке протягом дев'яти років активно допомагає у впровадженні державної політики щодо виконання судових рішень, проте має свої переваги та недоліки.

Реалізація арештованого майна виключно шляхом проведення електронних торгів фактично була запроваджена з травня 2014 року в окремих регіонах держави, а майже по всій території України – із серпня 2014 року, однак юридичного закріплення вона набула з набуттям чинності 29.12.2015 Наказу Міністерства юстиції України (далі - МЮУ) № 2710/5, яким було припинено дію значної кількості нормативно-правових актів, що регулювали минулу процедуру здійснення та реалізації арештованого майна шляхом залучення організаторів торгів – спеціалізованих суб'єктів, відібраних за результатами конкурсів [2].

На сьогоднішній день Державне підприємство «СЕТАМ» (далі – ДП) є єдиним організатором та виконавцем, який займається реалізацією арештованого майна. Він діє як особа, уповноважена МЮУ для організації та проведення електронних аукціонів.

Процес реалізації майна відбувається після того, як його вартість буде оцінено відповідно до статті 57 Закону України «Про виконавче провадження». У випадку, коли суд визначив вартість майна боржника, виконавець продає майно за ціною, встановленою судовим рішенням, без додаткової оцінки.

Відповідно до офіційних даних, опублікованих на веб-сайті ДП, підприємство у 2023 році реалізувало майно на аукціоні на понад 1,9 млрд грн. Загально успішно реалізовано 4 339 лотів. Підприємство активно сприяє збільшенню доходів державного бюджету України через сплату податків, виконавчих зборів, а також отримання коштів від продажу митного конфіскату. ДП також активно взаємодіє з державною виконавчою службою, банками та Держгеокадастром.

Можна виділити наступні ключові переваги ДП:

- Система є автоматизованою, тому дії адміністратора майже не впливають на процес. Після того,

як ціна за майно внесена, система сама визначає дату торгів;

- Система є прозорою, адже вся інформація про аукціон є у вільному доступі для будь-яких осіб (можна ознайомитися, які торги були проведені та, які плануються);

- Встановлено початкову вартість майна, що виключає можливість його продажу за незначну суму;

- Можливість безоплатного передання майна.

- Безпечність отримання завдатку в разі відмови, а в разі перемоги в аукціоні отримання відповідного майна;

- Проводиться можливість огляду майданчиків для перевірки рухомого майна перед торгами.

- Здійснюється продаж майна як фізичних так і юридичних осіб у рамках добровільної

Реалізації;

- Можливість будь-кому, хто бажає, зареєструватися та взяти участь в аукціонах;

Проте, ця система, як і будь-яка інша має певні недоліки. Зокрема, адже ДП монополізує ринок, оскільки займає домінуюче становище в сфері проведення електронних торгів для реалізації арештованого майна. Це означає, що інші аукціонні підприємства не мають змоги конкурувати з ним.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що ДП забезпечує ефективний механізм виконання обов'язків. Воно має ряд значних переваг порівняно з аукціонними підприємствами, які існували до нього. Проте, важливо передбачити можливості іншим суб'єктам господарювання здійснювати діяльність на ринку реалізації арештованого майна через електронні торги, для створення конкурентного середовища.

Крім того, потрібно суттєво збільшити обізнаність суспільства у використанні цієї системи торгів, створивши брошури для розповсюдження серед громадян. Було б доречно провести онлайн-конференції для пояснення діяльності ДП та акцентування уваги на його перевагах.

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ. ПАРЛАМЕНТ

Лісовенко Н.О., студ. 2ст курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. Роговенко О. В.
Сумський НАУ

Відповідно до теорії поділу влади, законодавча влада єдина з виконання вищої влади, вона є однією з трьох самостійних і формально незалежних гілок державної влади. Як самостійна гілка державної влади в Україні, законодавча влада має багато характерних ознак, які відрізняють її від інших гілок державної влади. До характерних ознак належать наступні.

1. Законодавча влада є законною владою, яка формується і отримує свої повноваження безпосередньо від народу України, який, згідно з Конституцією, є єдиним джерелом усієї влади. Правомірність та законність дій органу законодавчої влади – Верховної Ради України – визнається і підтверджується народом як єдиним джерелом усієї влади, який безпосередньо формує орган законодавчої влади.

2. Основним призначенням законодавчої влади є забезпечення законодавчого регулювання суспільних відносин, тобто розробка та прийняття законів – актів, які набрали чинності після проголошення Конституції України. Відповідно до принципу поділу влади, законодавчі повноваження, які належать до всієї триади гілок державної влади, не можуть бути передані органам виконавчої чи судової влади або місцевого самоврядування. Цей принцип передбачає запровадження механізму стримувань і противаг у побудові та функціонуванні органів влади. Отже, виконання законодавчої функції є виключно прерогативою законодавчого органу.

3. Однією з ключових характеристик законодавчої влади є її представницький характер. Це проявляється у тому, що народні депутати, яких вибирають громадяни країни, стають представниками усього українського народу у Верховній Раді України. Таким чином, Верховна Рада, як єдиний законодавчий орган, є найвищим представницьким органом всього українського народу.

4. Законодавча влада виконує установчі функції, які суттєво відрізняються від аналогічних функцій інших гілок влади. Ця діяльність полягає в тому, що законодавча гілка влади, по-перше, створює органи виконавчої і судової влади, мережу місцевого самоврядування, встановлює інші ключові інститути держави і її державності, а по-друге, бере участь у їх формуванні.

Наприклад, через ухвалення законів орган законодавчої влади визначає процес утворення та діяльність Уряду України, Конституційного Суду України, загально юрисдикційних судів, органів місцевого самоврядування та інші аспекти. При цьому, залучаючи український парламент, формуються Конституційний Суд України та інші судові органи, Кабінет Міністрів України, місцеві органи самоврядування та інші.

5. Однією з характерних ознак законодавчої влади є здійснення нею функції контролю. Ця функція полягає у парламентському контролі, який проводиться відповідно до вимог Конституції України та законів. Наприклад, Верховна Рада України здійснює контроль за виконанням Кабінетом Міністрів України Закону про Державний бюджет на поточний рік.

Парламент є органом законодавчої влади, який виступає як єдиний представницький орган народу і основний законодавчий орган, що частково або повністю формує інші вищі владні структури, встановлює основи внутрішньої та зовнішньої політики держави та бере участь у їх здійсненні, а також контролює діяльність інших вищих органів та посадових осіб.

Парламент виконує ряд функцій:

1) Представницька – виражається у зобов'язанні представляти інтереси різних верств народу через депутатський корпус.

2) Законодавча – полягає у праві приймати закони, які мають юридичну силу.

3) Фінансова – охоплює право ухвалювати рішення з фінансових питань, зокрема щорічне затвердження бюджету країни.

4) Установча – включає участь у формуванні вищих виконавчих та судових органів.

5) Контрольна – виражається у праві на контроль за діяльністю уряду, інших вищих органів та посадових осіб.

6) Політична – включає участь у визначенні основ внутрішньої та зовнішньої політики та зобов'язання брати участь у її здійсненні.

Законодавча влада в Україні відіграє важливу роль у системі державного управління. Вона має на меті прийняття законів, які регулюють життєві сфери суспільства, забезпечуючи правову стабільність та захист прав і свобод громадян. Характерною ознакою цієї влади є здійснення контрольної функції, що передбачає парламентський нагляд за діяльністю виконавчої влади та виконанням законів. Принципи демократії, прозорості та відкритості визначають роботу законодавчого органу, сприяючи розвитку правової держави в Україні.

ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ ЗЛОВЖИВАНЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Малова Д.І. студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. Ю.О. Котвяковський
Сумський НАУ

Аналізуючи судову практику, можна зробити висновок, що поширеним явищем є випадки обходження та трансформації юридичних норм. Нерідко зустрічаються спроби навмисного затягування розгляду справи учасниками цивільного судочинства. Одним із механізмів вищеприписаного явища є зловживання процесуальними правами.

Дане питання досліджувалося в працях М. М. Агаркова, В. В. Комарова, Н. О. Чечиної, В. В. Бутнєва, М. Й. Штефана, Н. В. Кузнецова, А. Г. Новікова, А. Н. Єрмакова, А. В. Юдіна, М. Л. Гальперіна Голубєвої Н.Ю., Бичкової С.С., Чурпіти Г.В., Чвакіна С.А. та інших відомих вчених.

Законодавець виокремив широкий спектр процесуальних прав, які легко трансформуються на засіб зловживання. Наведемо приклад тих, які зустрічаються найчастіше (ст.44 ЦПКУ).

По-перше, це можливість залучення або навпаки незалучення осіб, які мають бути присутні при вирішенні спору.

По-друге, подання позову, не маючи для цього наявних підстав, чи навмисне створення конфлікту.

По-третє, задля зміни підсудності або розподілу справ між суддями, корисливе і необґрунтоване об'єднання позовних вимог.

По-четверте, замовчування про наявність підстав для відводу судді.

Також нерідко трапляються спроби юридично бездоказового подання процесуальних документів у випадках, коли така можливість виключена. Крім цього немало засідань були перенесені через безпричинне ухилення від участі у цивільному процесі.

Важливим обов'язком суду є розмежування реалізації гарантованих процесуальних прав та зловживанням. Суддя повинен не просто виявити дане порушення, а і результативно на нього відреагувати, при цьому забезпечуючи вирішення спору.

Законодавчо закріплені санкції зазвичай пов'язані лише з матеріальним стягненням. Однак не у всіх випадках такий механізм повноцінний і дієвий (ст. 143 ЦПКУ).

Ми не можемо стверджувати, що першочерговими причинами зловживання є відсутність повного розуміння і усвідомлення своєї ролі кожним учасником цивільного процесу.

Адже такі дії можуть вчинятися тільки умисно і з корисливих мотивів.

Тому санкції повинні бути спрямовані не лише на настання негативних наслідків, а і частково мати ознаки виховного характеру.

Крім цього необхідно забезпечити загальну зацікавленість вирішення спору і закриття справи, а не просто прийняття рішення на чийсь користь.

Пошук дієвих засобів подолання зловживання процесуальними правами має ґрунтуватися на досконалому вивченні, усвідомленні і розумінні своїх обов'язків кожного учасника судочинства.

Ще однією проблемою є тенденція застосування присічних способів, таких як залишення заяви без розгляду, повернення позову, закриття провадження. Безперечно таким чином ми припинимо зловживання, однак якщо наявний спор, з яким до нас звернулася особа, то він так і залишиться нерозглянутим і не вирішеним.

При навмисному створенні штучного спору присічних способів замало, вважаємо доцільним додати в подібних випадках матеріальне стягнення. При порушенні своїх обов'язків до особи повинні застосовуватися як заходи виховного характеру, так і грошові стягнення.

При бажанні умисної зміни підсудності та розподілу справ винний повинен розуміти, що своїми діями він спричинив шкоду системі судочинства, тому і відповідальність повинна застосовуватись більш жорстка.

Отже, зловживання є доволі частим явищем, однак законодавче закріплені способи не допомагають повністю припинити негативний вплив на розгляд справи. Цей механізм потрібно оновити і доповнити. Ще одним напрямком повинно стати виховання юридично грамотних громадян, загальна зацікавленість у вирішенні спорів, розуміння ролі учасників судочинства і усвідомлення своїх обов'язків.

Також кожне зловживання повинно супроводжуватись грошовим стягненням. Вважаємо доцільним підняти суму штрафу, щоб кожен із учасників усвідомлював негативні наслідки за порушення.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВНУТРІШНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Мельник В.В., аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Науковий керівник: д.ю.н., проф. І.В. Арістова
Сумський НАУ

Сталий розвиток є невід'ємною складовою стратегії сучасного суспільства, спрямованої на забезпечення гармонії між економічним, соціальним та екологічним розвитком. У контексті досягнення цих цілей особливе значення має правове регулювання, зокрема у сфері надання адміністративних послуг, які є ключовим інструментом забезпечення доступу громадян до публічних ресурсів та послуг.

Водночас, на шляху до сталого розвитку стикаємося з численними викликами та обмеженнями, які потребують адекватного правового регулювання. У цьому контексті важливо вивчати міжнародний досвід та внутрішні перспективи щодо створення ефективної системи надання адміністративних послуг.

У світі існує різноманітність підходів до правового регулювання надання адміністративних послуг. Так, в Естонії, Німеччині, Швейцарії, Швеції існують закони про адміністративну процедуру, у Литві – Закон про публічне адміністрування, у Польщі – Кодекс адміністративного провадження тощо. Впровадження стандартів публічних послуг разом з системою показників та інструментарієм для вимірювання рівня виконання встановленого стандарту в Європі розглядається як практичне забезпечення конституційного права громадян на отримання доступних публічних послуг одного рівня та високої якості. Аналіз вищезазначених правових актів дозволив визначити відмінності між правовим регулюванням механізмів надання адміністративних послуг у європейських країнах із урахуванням особливостей правових систем, їх політичного контексту та потреб громадян.

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, нова Стратегія реформування державного управління на 2022-2025 роки та План заходів до неї ґрунтуються на спільних цінностях, таких як дотримання демократичних принципів, верховенстві права, належному врядуванні. Українська держава не лише успішно впоралась з викликами в сфері адміністративних послуг в умовах збройного конфлікту, а й продемонструвала адаптованість низки послуг до безпекових викликів, їх беззаперечну корисність в умовах мирного стану. На різних щаблях державного управління прийняті правові акти, що регулюють правовідносини у вказаній сфері, приміром, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523-р «Деякі питання надання адміністративних послуг через центри надання адміністративних послуг», рішення Виконавчого комітету Сумської міської ради від 18.08.2020 № 427 «Про затвердження концепції вдосконалення системи надання адміністративних послуг і розвитку управління «Центр надання адміністративних послуг у м. Суми» Сумської міської ради та інші.

Україна, як і багато інших країн, активно працює над удосконаленням системи надання адміністративних послуг. Зокрема, прийняття Закону «Про адміністративні послуги», Закону України «Про адміністративну процедуру», впровадження електронного урядування (зокрема, централізованої онлайн-платформи «Дія») стали правовими кроками у напрямку створення прозорої та ефективної системи. Проте, існують певні проблеми, такі як: корупція, недостатня ефективність та якість послуг, неоднаковий доступ до послуг для різних соціальних груп, нестабільність та неузгодженість між різними нормативними актами в сфері надання адміністративних послуг, а також недостатнє використання інформаційних технологій. Для подальшого розвитку системи надання адміністративних послуг в Україні важливо дотримуватися багатофакторного підходу, який включає в себе удосконалення законодавства у відповідній сфері, активне впровадження електронних сервісів, забезпечення відкритого доступу до інформації, здійснення ефективного моніторингу та контролю за наданням послуг, а також розвиток соціальної інфраструктури задля забезпечення рівних умов доступу до послуг для всіх громадян і бізнесу. Пропонується комплексне використання правових та інформаційно-технічних засобів, правовим підґрунтям якого може бути, наприклад, Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг».

На основі міжнародного досвіду зроблено відповідні рекомендації, зокрема:

1. Запровадити електронні системи, що дозволить зменшити бюрократичні процедури та покращити доступність для громадян. Приміром, прийняття Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» створило правове підґрунтя для використання електронних підписів та ідентифікаційних засобів з метою забезпечення безпеки та створення умов для безпечного та ефективного користування електронними послугами.

2. Забезпечити прозорість у наданні послуг та доступ до інформації: варто звернути увагу на посилення інституту юридичної відповідальності за недотримання у процесі надання адміністративних послуг уповноваженими суб'єктами принципів прозорості та відкритості.

3. Забезпечити безпеку та захист даних: необхідно постійно вдосконалювати та впроваджувати технічні заходи безпеки та конфіденційності персональних даних громадян, такі як шифрування даних, двофакторна аутентифікація та захист від кібератак, у процесі надання адміністративних послуг через електронні канали.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ

Михайленко С.Ю., студ. 2 СТ курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чернадчук Т.О.
Сумський НАУ

Сьогодні цивільний шлюб – не рідкість. Однак, через відсутність юридичного підтвердження того, що певний період особи проживали як одна сім'я в майбутньому породжує велику кількість спорів.

У більшості випадків, необхідність підтвердження факту спільного проживання чоловіка та жінки без шлюбу виникає у зв'язку з поділом майна, яке вони нажили разом або при спадкуванні.

Визначення терміну "сім'я" закріплене в Сімейному кодексі України, зокрема, в частині 3 статті 3 вказується, що сім'ю становлять особи, які спільно проживають, мають спільне господарство та взаємні права та обов'язки.

У разі виникнення потреби, факт проживання однією сім'єю може бути встановлений судом у порядку окремого провадження. Однак встановлення даного факту ускладнене суперечністю ст.21 і ст.74 СК України. Відповідно до частини другої статті 21 СК України проживання однієї сім'ї без шлюбу між чоловіком та жінкою не є підставою для виникнення прав та обов'язків подружжя. Іншими словами, для осіб, які перебувають у фактичному шлюбі, немає жодних правових наслідків.

Відповідно до ст.74 Цивільного кодексу України встановлено, що якщо жінка та чоловік проживають спільним домогосподарством, але не перебувають у шлюбі або в шлюбі з іншою особою, майно, набуте ними за час спільного проживання, належить до їхньої спільної сумісної власності. Право власності, якщо інше не встановлено письмовим договором сторін, до цих осіб переходять також права спільного утримання подружжя (ст. 91 СК України). Отже вказані особи мають обсяг взаємних майнових прав та обов'язків, який тотожний обсягу прав та обов'язків подружжя.

Належними та прийнятними доказами того, що чоловік та жінка проживають однією сім'єю, але не зареєстрували шлюб, є докази, що підтверджують факт спільного проживання, спільного ведення господарства, спільного бюджету, спільного витрачання коштів, придбання майна в сімейних інтересах, і мають у спільному шлюбі між сторонами права та обов'язки, інші докази, що свідчать про наявність шлюбних відносин між сторонами, а покази свідків не можуть бути єдиною підставою для встановлення такого факту.

Довести ці обставини можуть такі документи: свідоцтво про народження дитини, довідка з місця проживання, ділові та особисті листи, фотографії спільного дозвілля тощо. В такого роду справах, дуже важливо тактично розпланувати захист прав та інтересів так, щоб при цьому була можливість досягти максимального позитивного результату.

Заява фізичних осіб про встановлення факту проживання однією сім'єю жінки та чоловіка одним домогосподарством подаються до районного, районного у місті, міста, районного у місті суду в порядку окремого провадження за місцем проживання заявника і має включати наступні пункти

- який факт заявник прагне довести і з якою метою
- причини, чому документи, що підтверджують цей факт, не можуть бути отримані або відновлені
- докази, що підтверджують факт;

Також до заяви про встановлення факту проживання однієї сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу додаються документи і докази того, що між заявником та іншою особою мали місце фактичні шлюбні стосунки, їх перелік вже згадувався вище.

Рішення суду має включати той факт, що суд встановив, що чоловік і жінка не перебувають у шлюбі та проживають однією сім'єю, мету висновку та докази, на основі яких суд встановив цей факт.

Отже, погоджуючись на спільне проживання без реєстрації шлюбу, громадяни тим самим допускають певну невизначеність подальших відносин та взаємних прав і обов'язків. Подружжя користується правовим захистом лише за умови реєстрації шлюбу, і дружина та чоловік не будуть позбавлені цього захисту, навіть якщо вони не проживають разом з поважних причин (навчання, робота, лікування, необхідність догляду за батьками, дітьми тощо).

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Негрєєв О.П., студ. ЮФ
Науковий керівник: доц. Кузнецова М.Ю.
Сумський НАУ

Повномасштабна агресія Росії проти України докорінно змінила підхід до регулювання трудових відносин, який підкріплено Конституцією України, зокрема стаття 64 якої проголошує, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Проте, в умовах воєнного можуть встановлюватися обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Деякі обмеження запровадили й до трудового права серед яких належить місце укладенню трудовому договору.

З початком війни було прийнято новий Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який регулює особливості трудових відносин за трудовим договором, укладеним між роботодавцем і працівниками, а саме на період дії воєнного стану в Україні встановлені такі особливі моменти укладення трудового договору:

- учасники трудових відносин за власною згодою визначають форму укладення трудового договору. Це положення дозволяє відступити від загальних правил укладення трудового договору, визначених статтею 24 КЗпП, де також визначено обов'язкові випадки укладення трудового договору в письмовій формі.

- при укладенні трудового договору з працівником в період дії воєнного стану, умова про випробування може встановлюватися роботодавцем для будь якої категорії працівників. Дане положення можна розуміти як обмеження права на працю через те, що в статті 26 КЗпП визначено перелік категорій працівників, з якими у трудовому договорі забороняється встановлювати умову про випробування.

- з метою швидкого залучення до виконання роботи нових працівників, усунення кадрового дефіциту або браку робочої потужності, у тому числі внаслідок фактичної відсутності працівників, які евакуювалися в інші місцевості, перебувають у відпустці чи простій чи тимчасово втратили свою працездатність або місцезнаходження яких тимчасово невідомо, роботодавець може укладати з новими працівниками строкові трудові договори у період дії воєнного стану або на період заміщення тимчасово відсутнього працівника. Тобто роботодавець матиме право приймати нових працівників за трудовими договорами на обмежений строк в період дії воєнного стану або на період заміщення тимчасово відсутнього працівника, незалежно від причин його відсутності.

Варто зазначити, постає питання колізії норм Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» та Кодексу Законів про працю України, адже вони обидва регулюють укладення трудового договору, і як наслідок існує ризик протистояння даних норм, що може призвести до незрозумілого їх трактування під час укладення трудового договору.

Тому Міністерство економіки України надало коментар, який пояснює, що норми Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», які регулюють деякі елементи трудових відносин інакше, ніж Кодекс законів про працю України та інше законодавство про працю - мають пріоритетне застосування на період дії воєнного стану для працівників усіх підприємств, установ, організацій в Україні незалежно від форми власності, виду їх діяльності й галузевої приналежності, а також для осіб, які працюють за трудовими договорами з фізичними особами. Також зазначається, що інші норми законодавства про працю, які суперечать положенням згаданого Закону, під час дії воєнного стану не застосовуються.

Отже, наведені вище особливості укладення трудового договору під час воєнного стану в Україні повинні сприяти швидкій й корисній організації продуктивності праці на підприємствах, установах чи організаціях, а також з урахуванням необхідності захистити права осіб, під час працевлаштування. Тому обмеження, які встановлені Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо укладення трудового договору в умовах сьогодення вони є виправданими та необхідними, так які дозволяють працівникам і роботодавцям адаптуватися до умов, хоча й погіршують деякі положення працівників, які накладає війна.

Однак в Прикінцевих положеннях Закону чітко вказується, що він діє в періоді дії воєнного-стану і припиняє чинність з дня припинення або скасування воєнного стану, крім статей, перелік яких перелічений в ньому.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. в редакції. 01.01.2020 р. 254к/96-ВР - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр/ed20200101#Text>
 2. Кодекс Законів про Працю України від 10.12.1971 р. в редакції. від 24.12.2023 р. № 322-VIII - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
 3. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 в редакції. від 24.12.2023 № 2136-IX - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
- Коментар Мінекономіки до Закону України від 15 березня 2022 Р. № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» - <https://me.gov.ua/Documents>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ КОНСТРУКЦІЇ «ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ»

Однороб В.С., Ляш І.М., студ. ЮФ
Науковий керівник: доц. М.Ю. Кузнецова
Сумський НАУ

На сьогоднішній день в умовах особливого режиму функціонування трудових відносин у зв'язку із введеним на території України воєнним станом, одним із актуальних є питання призупинення дії трудового договору.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», призупинення дії трудового договору - це тимчасове припинення роботодавцем забезпечення працівника роботою і тимчасове припинення працівником виконання роботи за укладеним трудовим договором у зв'язку із збройною агресією проти України, що виключає можливість обох сторін трудових відносин виконувати обов'язки, передбачені трудовим договором.

Правова конструкція «призупинення дії трудового договору» означає звільнення працівника від обов'язку виконувати трудові функції із збереженням трудового правовідношення. Таке призупинення можливе на певний період часу з різних підстав [1, с. 125]. На думку О. Ю. Іванова та Л. В. Котової, таке законодавче закріплення механізму призупинення дії трудового договору сприятиме балансу прав та обов'язків працівника та роботодавця не тільки в період воєнного стану, а також у інших випадках, які об'єктивно виникають у трудових відносинах, наприклад, у зв'язку з карантинном, тимчасовим припиненням виробництва або надання послуг з будь-яких причин тощо [1, с.125].

Д.М. Нестеренко виділяє наступні ознаки призупинення трудового договору: - чітко обумовлений строк дії призупинення трудового договору; - чітко визначені сторони призупинення трудового договору; - чіткі підстави для застосування призупинення трудового договору, які розглядаються виключно у їх сукупності; - ініціатива призупинення трудового договору може виходити як від роботодавця, так і від працівника; - призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин; - оформлення призупинення трудового договору відбувається на підставі наказу, який готується незалежно від того, хто був ініціатором призупинення трудового договору; - прийняття на роботу працівника, який призупинив дію трудового договору можливо лише за сумісництвом; - обмеження щодо призупинення трудового договору; - при призупиненні трудового договору заробітна плата працівників не виплачується; - відшкодування заробітної плати, гарантійних і компенсаційних виплат працівникам за час призупинення дії трудового договору в повному обсязі покладається на державу, що здійснює збройну агресію проти України [2, с. 129-134].

Водночас слід звернути увагу на відсутність визначення механізму відшкодування заробітної плати, наприклад, компенсаційних та гарантійних виплат у період призупинення, хоча й підкреслюється, що це завдання покладається країну агресора. Якщо говорити про обмеження у застосуванні призупинення трудового договору, то подібна можливість не може бути реалізована щодо працівника, який обіймає посаду керівника, заступника керівника державного органу влади, є посадовою особою органу місцевого самоврядування, але при цьому його посада є виборною [3, с. 124].

Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок про те, що правова конструкція «призупинення дії трудового договору» є доволі затребуваною для функціонування трудових відносин в умовах воєнного стану. Однак з огляду на невизначеність або нечітку прописаність окремих її елементів у трудовому законодавстві, на практиці виникає ряд запитань щодо її застосування та подальшого використання після припинення дії правового режиму воєнного стану. Зокрема, і в частині механізму реалізації законних гарантій прав працівників.

Список використаних джерел

1. Іванов О. Ю., Котова Л. В. Призупинення дії трудового договору в контексті нормативного закріплення форм балансу інтересів працівників і роботодавців. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. № 44. С. 117-127
2. Нестеренко Д.М. Щодо визначення ознак призупинення трудового договору. Правове забезпечення соціальної сфери : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 квітня 2023 р.) укл. А. А. Сірякова ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Г.І. Чанишевої ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, Фенікс, 2023. 330 с.
3. Сидоренко А. С., Петренко Д. С. Особливості розірвання та призупинення трудового договору з ініціативи суб'єктів трудових правовідносин в умовах сучасності. Питання боротьби зі злочинністю. 2022. № 44. С. 120-127.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Олійник А.С., студ. 2ст курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. Котвяковський Ю.О.
Сумський НАУ

Цивільне процесуальне законодавство надає учасникам судового процесу широкий спектр прав для захисту своїх інтересів. Однак вони також зобов'язані використовувати ці права добросовісно. Часто учасники процесу зловживають своїми правами і обов'язками. Це може бути спричинено недостатнім знанням процесуального права або бажанням затягнути розгляд справи або створити перешкоди опонентам. Відповідно до цього суд має застосовувати певні заходи, щоб попередити порушення і притягнути до відповідальності до недобросовісних учасників судового процесу, які в цивільному судочинстві називаються заходами процесуального примусу.

Згідно ст. 143 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених випадках з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства [1].

Сучасні науковці пропонують розглядати підстави застосування заходів процесуального примусу у двох аспектах. По-перше, в загальноюридичному – як сукупність правових норм, відповідно до яких вони встановлюються й застосовуються; по-друге, в спеціальному, цивільному процесуальному – як сукупність передбачених цивільним процесуальним законодавством конкретних обставин, які зумовлюють виникнення підстав для застосування заходів процесуального примусу [2, с. 159].

Стаття 144 ЦПК встановлює різновиди заходів процесуального примусу.

Попередження застосовується до учасників судового процесу та інших присутніх осіб у залі судового засідання за порушення порядку або невиконання ними розпоряджень. Видалення зі залу судового засідання застосовується у випадку повторного порушення порядку або невиконання розпоряджень головуєчого. Тимчасове вилучення доказів для подальшого дослідження судом застосовується у випадку, коли письмові, речові або електронні докази, що вимагалися судом, не надані без поважних причин або без повідомлення причин їх неподання.

Привід застосовується у випадку, коли належно викликаний свідок без поважних причин не з'явився на судові засідання або не повідомив про причини своєї відсутності.

Штраф застосовується за невиконання процесуальних обов'язків, зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству, неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин, невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів, ненадання копії відзиву на позов, апеляційну чи касаційну скаргу, відповіді на відзив, заперечення іншому учаснику справи у встановлений судом строк, порушення заборон, встановлених частиною дев'ятою статті 203 ЦПК України [1].

Беручи до уваги особливості нашого менталітету, застосування судом у порядку процесуального примусу штрафу на сьогоднішній день є найефективнішим заходом, який здатний ефективно запобігти та попередити зловживання своїми правами та порушення прав інших учасників справи. Це в цілому може позитивно позначитися на здійсненні правосуддя.

На нашу думку, коли виникає необхідність у застосуванні заходів процесуального примусу, суд повинен обов'язково враховувати наявність всіх необхідних обставин, щоб таке застосування було правомірним. Зокрема, відзначається, що відповідно до частини 1 статті 90 Цивільного процесуального кодексу України можливе застосування заходів процесуального примусу у випадку порушення встановлених судом правил або протиправного утруднення здійснення цивільного судочинства. Водночас в нормах кожної зі статей ЦПК України, які регулюють порядок застосування заходів процесуального примусу, додатково конкретизується, за яких саме порушення кожний конкретний захід має бути застосований.

Застосування заходів процесуального примусу запобігає маніпулюванню судовою системою та сприяє дотриманню сторонами та учасниками процесу своїх процесуальних обов'язків. Це також сприяє більш швидкому та ефективному розгляду справ. Метою судового процесу не є застосування заходів процесуального примусу. Воно має на меті заохочувати відповідних осіб до дотримання правил, встановлених у суді, добросовісного виконання своїх процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання протиправним перешкодам у процесі судочинства.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Цивільний процес України : підручник / Нац. ун-т «Одес. юрид. академія» ; за ред. Мінченко Р.М., андропова І.в. – Х. : Одісей, 2012. – 495 с.

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Осіпова Я. В., студ. 2 с.т. курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії, доцент А. В. Шульженко
Сумський НАУ

Від початку запровадження воєнного стану в країні органами законодавчої влади в Україні було прийнято низку законопроектів та наказів, що регулюють діяльність державних органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та фізичних-осіб підприємців.

Не залишилася без змін і діяльність судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану. Наказ Міністерства юстиції України «Про деякі питання забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану», що набрав чинності від 14 березня 2022 року, зробив певні коригування у діяльності судових експертів. По-перше, зміни стосуються щодо проведення перевірок діяльності судових експертів. По-друге, зміни стосуються щодо термінів розгляду заяв та документів, що подаються до Центральної експертно-кваліфікаційної комісії.

Під час воєнного стану судова експертиза має особливе значення для забезпечення доказів в судовому процесі. Під час воєнного стану важливі такі аспекти судової експертизи:

У результаті воєнного стану відбуваються різні кримінальні правопорушення проти людяності, воєнні злочини та конфлікти, що призводять до серйозних наслідків. Судова експертиза може бути використана для збору доказів, які допомагають встановити вину та притягти винних до відповідальності.

У разі збройних конфліктів дуже часто виникає проблема ідентифікації загиблих, особливо в масових трагедіях. Судова медична експертиза стане одним із важливих інструментів для ідентифікації осіб за допомогою ДНК, антропологічних та медичних даних.

Оскільки воєнні конфлікти призводять до руйнування майна та інфраструктури, для встановлення обставин, відповідальних за руйнування, вибухи, збройні атаки та інші небезпечні події, для дослідження запрошуються судові експерти.

Під час воєнного конфлікту зазнають поранень військовослужбовці та цивільні особи Судові медичні експерти проводять дослідження поранень, для визначення характеру поранень, можливості порушення правил ведення війни та інших аспектів, які можуть бути важливими для встановлення відповідальності.

Судові експерти можуть бути залучені для аналізу зброї війни, таких як зброя, військова техніка та інше обладнання, з метою встановлення їхнього походження, технічних характеристик та можливостей їх використання у конфлікті.

В умовах воєнного стану всі зазнають психологічного тиску та працюють під високим навантаженням. У тому числі, це стосується і судової експертизи. Однак, у будь-якому випадку, судові експерти мають діяти об'єктивно та безпристрасно, дотримуючись міжнародних стандартів та правил.

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Остапенко С.С., студ. 2 с.т. курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н. Роговенко О.В.
Сумський НАУ

Збройна агресія російської федерації продовжує завдавати величезної шкоди життю дітей в Україні. В умовах безперервного переміщення, погіршення соціально-економічних умов і насильства діти щодня наражаються на надзвичайні ризики щодо порушення їх прав. За даними досліджень Плану реагування на гуманітарні потреби (HNRP) на 2024 рік, понад 14,6 млн осіб, у тому числі 3,2 млн (22%) дітей, гостро потребують гуманітарної допомоги. Майже дві третини дітей, які були змушені залишити свої домівки, продовжують наражатися на різні ризики, включаючи розлучення з родинами, жорстоке поводження, викрадення, фізичну та сексуальну експлуатацію, травми та інвалідність, насильство та торгівлю людьми, психосоціальний стрес, проблеми зі здоров'ям, що призводить до гострої кризи у сфері правового захисту прав дітей [1].

Ключовими проблемами у сфері захисту прав дітей в умовах збройних конфліктів є наступні: прямі загрози життю та безпеці дітей; порушення прав дитини (в першу чергу, таких як право на життя, безпеку, освіту, медичну допомогу та захист від насильства); руйнування інфраструктури та доступу до основних послуг; вимушені переміщення та бідність.

Правове регулювання захисту прав дітей включає різноманітні законодавчі акти, міжнародні конвенції та норми, які спрямовані на забезпечення добробуту та безпеки дітей, огляд яких є метою даного дослідження.

Основоположним документом у сфері захисту прав дітей є *Конвенція про права дитини*, яка була прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року [2]. Ця міжнародна конвенція встановлює фундаментальні права та принципи, які повинні бути забезпечені для всіх дітей без ознак будь-якої дискримінації.

Законодавство про захист від насильства: нормативно-правові акти, які забороняють фізичне, психологічне та сексуальне насильство проти дітей, а також закони, що визначають механізми захисту та покарання за порушення цих прав (наприклад, Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення; Політичні рекомендації Ради Європи щодо комплексних національних стратегій захисту дітей від насильства)

Законодавство про освіту та педагогічну діяльність: норми, що стосуються права дітей на якісну освіту, а також стандарти педагогічної практики та заходи з попередження насильства в освітніх закладах (наприклад, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу» від 09.08.2017 № 526-р)

Системи соціального захисту та підтримки сім'ї: законодавство, що стосується державних програм підтримки сім'ї, допомоги дітям у складних життєвих обставинах (наприклад, Державна соціальна програма запобігання та протидії насильству в сім'ї та ґендерно зумовленому насильству на період до 2025 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 145.)

Захист прав дитини в судовій системі: закони та процедури, що забезпечують захист прав дітей у судових процесах, включаючи право на адекватне представництво та участь у судових процедурах (наприклад, Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дитини)

Отже, означені аспекти складають лише частину широкого спектру правового регулювання захисту прав дітей в умовах збройних конфліктів, що може включати також норми щодо медичного захисту, захисту прав дитини в міграційних процесах, боротьби з дискримінацією та інші аспекти.

Список використаної літератури

5. Annexed Document to Narrative Summary for: Humanitarian Needs and Response Plan 2024 Shelter Cluster Ukraine. URL: <https://sheltercluster.org/ukraine/documents/annexed-document-narrative-summary-humanitarian-needs-and-response-plan-2024>

6. Конвенція про права дитини: Конвенція, Міжнародний документ від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Першин Є., Мокренко В. студ. 2 ст курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії, доц. Н.А.Бондар
Сумський НАУ

Під функціями держави розуміють основні напрямки діяльності держави щодо управління суспільством. Необхідно констатувати, що процес глобалізації значною мірою вплинув на функції держави, посиливши роль держави як гаранта соціальної стабільності та запобігання зростанню жорстокості, злочинності та тероризму у глобальному масштабі. Актуальність соціальної функції держави значно зросла у зв'язку з тривалою пандемією, пов'язаною з COVID-19. Як наслідок, кожна країна розробила та/або удосконалила національну стратегію становлення соціальної держави та механізми реалізації соціальної функції держави.

Необхідно зазначити, що соціальна функція держави є внутрішньою та дістала закріплення в національному законодавстві. Так, ст. 1 Конституції України, санкціонує, що Україна є соціальною державою; ст. 3 визначає - людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; ст. 24 закріплює рівність конституційних прав та свобод, яка знаходить своє відображення наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [2]. Звичайно, це не повний перелік статей та нормативно-правових актів.

Досліджуючи наукову літературу з окресленого питання, необхідно звернути увагу на відсутність єдиного тлумачення дефініції соціальної функції держави. На наше переконання, необхідно погодитися з думкою професора І. Арістової, яка запропонувала розуміти під соціальною функцією держави напрям діяльності держави, який полягає у створенні державою необхідних умов, що забезпечують гідне життя людини незалежно від її соціального стану, участі у виробництві сукупного національного доходу, а також належного правового механізму її соціальної захищеності відповідно до міжнародних стандартів [1, с.21].

Соціальна функція держави полягає у забезпеченні соціальної справедливості, захисті прав та інтересів громадян, створенні умов для забезпечення соціального благополуччя громадян. На нашу думку, до основних аспектів соціальної функції держави належить: держава зобов'язана захищати соціальні права та свободи громадян, такі як право на працю, соціальне забезпечення, освіту, медичне обслуговування та інші; держава вживає заходів для зменшення соціальної нерівності, шляхом розроблення механізмів розвитку соціальних програм, які надають допомогу менш заможним групам населення; держава встановлює систему соціального забезпечення, відповідає за розвиток системи освіти, культури; держава забезпечує медичні послуги, організовує систему охорони здоров'я; держава регулює трудові відносини, забезпечує безпеку праці, захищає права та інтереси працівників; держава може вжити заходів для зменшення бідності шляхом розробки соціальних програм та підтримки ініціатив економічного розвитку; держава захищає права та інтереси вразливих груп, таких як діти, інваліди, люди похилого віку та мігранти.

В умовах військового стану соціальна функція держави зазвичай змінюється, точніше розширюється щодо захисту громадян, підтримки національної безпеки та підтримки стабільності. Складовими соціальної функції держави можуть бути: захист громадян, який включає заходи оборони, мобілізації, евакуації та інші; розподіл та забезпечення гуманітарної допомоги для осіб, які постраждали від війни; належне функціонування різних соціальних служб; захист інформаційного поля; перерозподіл суспільних благ тощо.

Отже, необхідно підкреслити, що соціальна функція держави не може бути сталою, тобто не змінною. Соціальна функція держави є комплексною, динамічною і завжди залежить від зовнішніх факторів.

Список використаних джерел

1. Арістова І.В. Соціальна функція держави як визначальна категорія права соціального забезпечення України. *Форум права*. 2006. №2. С. 18-21
2. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.03.2024)

ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

Петренко Я.О., студ. 5 к. ЮФ
Науковий керівник: к. е. н., доцент Л.О. Богінська
Сумський НАУ

Сучасна практика землеустрою, що становить єдиний комплекс взаємопов'язаних дій, включає такі основні аспекти, як: аналіз стану земель, розробку планів раціонального використання та охорони земельних ресурсів, проведення територіального та внутрішньогосподарського землеустрою. Економіка сільськогосподарського сектору та ефективне використання земельного фонду суттєво залежать від екологічного стану аграрних ландшафтів, що відрізняється високим ступенем техногенного впливу.

Аграрне виробництво значно впливає на забруднення ґрунтів. Згідно з експертними оцінками, у зонах сільськогосподарського виробництва з екологічно сприятливими умовами промислового підприємства вносять від 10% до 30% загального обсягу техногенних забруднювачів у ґрунт сільськогосподарських угідь, тоді як діяльність сільськогосподарських підприємств відповідає за 70% - 90% цього процесу. Екологічна обстановка у сільському господарстві створює проблему ефективного використання земель, схильних до забруднення. Вирішення цієї проблеми в основному залежить від землеустрою, який має зазнати змін у наповненні, щоб враховувати не лише правові, соціально-економічні, організаційно-територіальні, а й екологічні аспекти землекористування. Сучасна теорія землеустрою недостатньо приділяє уваги питанням, пов'язаним з її еколого-економічною функцією як ефективного інструменту гарантії стійкої еколого-економічної рівноваги у процесі розвитку землекористування в умовах негативного впливу техногенних факторів, зумовлених забрудненням довкілля [2,3].

Актуальні економічні та юридичні інструменти використання забруднених земель не сприяють мотивації для здійснення дій щодо запобігання та усунення наслідків забруднення. Оскільки землекористування являє собою сукупність організаційно-господарських дій, спрямованих на цілеспрямоване використання землі та пов'язаних з нею ресурсів виробництва, воно спричиняє постійний вплив на навколишнє середовище та його компоненти. Внаслідок цих впливів формується стан екосистеми, що робить техногенно-змінені екосистеми реальною основою землекористування та його визначальним фактором.

Внаслідок сучасної екологічної кризи порушується екологічна рівновага, що потребує суворого планування використання трудових, земельних, капітальних та інформаційних ресурсів. Це зумовлює важливість дотримання принципів симбіозу між економікою та екологією, що включає досягнення певного балансу між природними процесами в природному середовищі і впливом економічної діяльності, що визначає цілі економічного розвитку суспільства. Повноцінне землекористування, засноване на інтегрованому використанні земельних ресурсів, праці, капіталу та інформації, має прагнути дотримання принципів гармонійної взаємодії економічних та екологічних інтересів. Проблеми землекористування вирішуються через проведення заходів із землеустрою [2].

Суть землеустрою визначається його сутністю, яка зазнає змін на різних етапах його еволюції. Вивчення історичного розвитку землеустрою вказує на те, що наприкінці минулого століття в його межах стали розглядатися не лише окремі ділянки земельного використання, їх місцеві групи та адміністративно-територіальні утворення, а й територіальні формування, об'єднані специфічними природними (агроекологічними) умовами, що визначало особливості їх використання. Оцінка ефективності землеустрою є важливим аспектом, що визначає його значущість та роль у суспільному виробництві, яке входить до загального економічного механізму країни [1].

Висновок. Пройшовши через різні етапи розвитку, землеустрій перетворився на носія впорядкованого знання, яке має внутрішні та зовнішні зв'язки, а також певну сутність. Він представлений самостійними дисциплінами, кожна з яких має власний предмет та об'єкт дослідження. Землепорядкування перетворилося на науковий напрям, що досліджує прояв природних та соціальних законів у процесі експлуатації земельних ресурсів та виявляє закономірності оптимальної організації даного процесу.

Список використаних джерел

1. Дутов О.І. Радіаційно-екологічні аспекти використання ґрунтів, забруднених радіонуклідами / О.І. Дутов, М.М. Єрмолаєв // *Вісн. аграр. науки*. 2013. № 2. С. 51–54.
2. Концепція екологічного нормування допустимого антропогенного навантаження на ґрунтовий покрив / Харків, 2014. 23 с.
3. Добряк Д.С., Кузін Н.В. Наукові основи використання земель в умовах радіаційного забруднення / Д.С. Добряк, Н.В. Кузін // *Збалансоване природокористування*. 2018. № 1. С. 6-12.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ ЕРОЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Поляков О.А., студ. 4 курсу ЮФ
Капінос Н.О., к.е.н., доцент
Сумський НАУ

Зміни в ландшафті, які ми спостерігаємо, часто є результатом складних і взаємопов'язаних процесів. Один з найважливіших серед них - ерозійні процеси. Ці процеси відіграють важливу роль у формуванні нашого оточення, впливають на якість ґрунту, водні ресурси, а також на людське життя та інфраструктуру.

Україна, з її різноманітним ландшафтом від степів до лісових масивів, від гірських хребтів до річкових долин, справедливо вважається однією з країн, які стикаються з серйозними проблемами ерозії. Причини цього явища можна виявити на різних рівнях. Природні фактори, такі як кліматичні умови, геологічна будова, рельєф, і гідрологічні особливості, також мають вагомий вплив у розвитку ерозійних процесів в Україні. Клімат України, з його різкими змінами температур та опадів, сприяє утворенню поверхневої ерозії, особливо у весняний та осінній періоди. Геологічна будова регіонів також грає свою роль: наприклад, наявність пісковиків і глин в південних областях сприяє ерозії, особливо в умовах сильних опадів та вітряних бурь.

Рельєф України, з його різноманітністю від гірських хребтів до рівнин, також має значення для ерозійних процесів. Схили гір, особливо якщо вони обнажені внаслідок лісозаготівель чи розробок кар'єрів, піддаються активній ерозії, особливо під впливом дощів та сніготанення. У рівнинних областях нерівномірний рельєф, в тому числі наслідки антропогенного впливу, може сприяти утворенню ерозійних явищ, таких як формування балок та стоків. Таким чином, ерозійні процеси в Україні є результатом взаємодії природних та антропогенних факторів, що вимагає комплексного підходу до їхнього вивчення та управління.

Розвиток ерозійних процесів в Україні призводить до серйозних наслідків, які впливають на різні сфери життя суспільства та навколишнього середовища. Один з головних наслідків - втрата родючого ґрунту. Ерозія викликає видалення верхніх шарів ґрунту, які містять поживні речовини необхідні для сільськогосподарського виробництва. Це може призвести до зменшення врожайності та зниження якості сільськогосподарських культур [1].

Помітний вплив ерозії також спостерігається на гідрологічних системах. Великі об'єми виносу ґрунту земельних угідь можуть призвести до забруднення ґрунтових вод, що загрожує якості питної води та зменшення кількості водних ресурсів придатних для сільськогосподарського та промислового використання. Крім того, ерозійні процеси можуть спричинити засмічення річкових долин та затоплення природних водосховищ, що може призвести до загрози життю людей та тварин.

Ерозія також має значний вплив на інфраструктуру. Пошкодження доріг, залізниць та інших інженерних споруд може призвести до значних витрат на їх відновлення та ремонт. Крім того, ерозійні процеси можуть призвести до зруйнування будівель та споруд, особливо в зоні активних стоків та осипів.

Висадження лісів на схилах та ерозійно-небезпечних територіях може зменшити швидкість водотоку, покращити водоутримувальні властивості ґрунту та запобігти ерозійним процесам. Другим ефективним методом є використання технічних споруд для регулювання водного режиму. Будівництво терас, дренажних систем та гідротехнічних споруд дозволяє зменшити швидкість водотоку та зберегти ґрунт на місці.

Сільське господарство також може зробити свій внесок у запобігання розвитку ерозійних процесів. Використання методів землеробства, таких як терасування, мульчування та використання культур, що зміцнюють ґрунт, може значно зменшити винос ґрунту під час дощів та танення снігу.

Крім того, освітня робота та популяризація знань про проблему ерозії серед населення є також важливим кроком у боротьбі з цим явищем. Інформування людей про шкідливі наслідки ерозії та навчання їх методам збереження ґрунту може сприяти зміні поведінки та підвищити рівень усвідомленості.

Загалом, поєднання природоохоронних, технічних та агротехнічних заходів, а також освітня діяльність, дозволяє ефективно боротися з розвитком ерозійних процесів в Україні і зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь.

Природні та антропогенні чинники сприяють активізації ерозії, що призводить до втрати родючого ґрунту, забруднення водних ресурсів, пошкодження інфраструктури та загрози життю людей та тварин. Однак за допомогою комплексного підходу, що включає в себе лісовину, будівництво технічних споруд, використання сучасних методів землеробства та освітню роботу, можливо зменшити негативний вплив ерозійних процесів. Важливо враховувати інтереси природи та забезпечити сталі використання природних ресурсів для забезпечення екологічно стійкого розвитку країни.

Література

1. Захист ґрунтів від ерозії - запорука достатку кожного українця. Агропрофі. URL: <http://surl.li/dgedy> (дата звернення: 10.04.2024)

СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ

Резніков Р. Г., студ. 3 курсу ЮФ
Дубовик І.І. старший викладач кафедри «Геодезії та землеустрою»
Сумський НАУ

Зміна цільового призначення земель є предметом постійної уваги у сфері містобудування та земельних відносин. Цей процес відображає постійні зміни у потребах суспільства та економіки і має значний вплив на соціальний розвиток територій. При цьому, зміна цільового призначення земель відкриває широкі можливості для розвитку та модернізації, одночасно вносячи ризики і виклики для мешканців та природного середовища. Вивчення цього динамічного процесу дозволить зрозуміти як його позитивні, так і негативні впливи на соціальний розвиток, що є важливим для прийняття обґрунтованих рішень у сфері містобудування та землекористування.

Соціальні наслідки зміни цільового призначення земель є важливим аспектом в управлінні територіальним розвитком та плануванням містобудівних заходів. В Україні зміна цільового призначення земель регулюється законодавством, зокрема Земельним кодексом України та регіональними нормативно-правовими актами [1]. Відповідно до цих нормативів, зміна цільового призначення земель може здійснюватися тільки за умови дотримання встановлених процедур та врахування інтересів громади.

Конкретні аспекти процедури зміни цільового призначення земель можуть бути деталізовані у регіональних нормативно-правових актах, таких як рішення обласних та місцевих рад або постанови відповідних урядових органів. Наприклад, місцеві закони чи регламенти можуть встановлювати вимоги до зміни цільового призначення земельних ділянок у конкретних адміністративних одиницях або територіях.

Такий підхід забезпечує врахування особливостей і потреб місцевих громад у процесі прийняття рішень щодо зміни цільового призначення земель, сприяючи більш ефективному управлінню земельними ресурсами та забезпеченню сталого розвитку територій.

Одним з найбільш очевидних соціальних наслідків зміни цільового призначення земель є зміна умов проживання мешканців. Зокрема, забудова раніше відкритих просторів може призвести до перенаселення та зменшення доступу до зелених зон, що негативно впливає на якість життя мешканців. Проте, враховуючи законодавчу базу, можливо розробляти містобудівні проекти з максимальним врахуванням потреб місцевого населення та збереженням екологічно чистого середовища.

Перш за все, нові будівлі та споруди, що встановлюються після зміни цільового призначення земель, можуть вирішувати соціальні потреби мешканців. Наприклад, будівництво шкіл, лікарень чи культурних центрів може покращити якість життя та загальний рівень благополуччя населення. Такі об'єкти створюють сприятливі умови для розвитку освіти, охорони здоров'я та культурного життя в спільноті.

Однак важливо розуміти, що будь-які будівництва також можуть викликати нові соціальні проблеми. Наприклад, збільшення транспортного навантаження внаслідок будівництва нових житлових комплексів або комерційних об'єктів може призвести до заторів на дорогах та загального погіршення якості середовища життя. Крім того, будівництво лікарень та інших медичних закладів може спричинити збільшення потреби у медичному персоналі та інфраструктурі, що може бути проблематичним для місцевої влади.

Також слід враховувати, що зміна цільового призначення земель може вплинути на існуючу соціальну інфраструктуру території. Наприклад, розширення житлових зон може призвести до збільшення потреби у шкільних класах та іншому освітньому обладнанні. Такі зміни можуть вимагати додаткових інвестицій у розвиток освіти та інших сфер соціальної інфраструктури.

Отже, важливо враховувати потреби мешканців та ефективно планувати розвиток інфраструктури в контексті зміни цільового призначення земель. Для досягнення цього необхідно проводити широкий громадський діалог, залучати експертів з різних галузей та враховувати найкращі практики з планування та розвитку інфраструктури. Тільки таким чином можна забезпечити стале та гармонійне соціальне розвиток територій.

Крім того, зміна цільового призначення земель може вплинути на соціально-економічний розвиток території, змінюючи характер економічних діяльностей та розподіл ресурсів. Відповідно до законодавства, зміни у використанні земельних ділянок мають здійснюватися з урахуванням інтересів місцевих громад та збереженням екологічного балансу.

Таким чином, аналіз соціальних наслідків зміни цільового призначення земель вимагає комплексного підходу та урахування вимог законодавства, що дозволяє забезпечити стале та гармонійне розвиток територій з урахуванням соціальних потреб та інтересів всіх зацікавлених сторін.

Література

1. Склад та цільове призначення земель України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>. - (дата звернення 07.04.2024).

«НОВОМОВА» РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Рожкова Л.І., к.і.н., доцент
Сумський НАУ

Термін «новомова» уперше з'явився у романі - антиутопії англійського письменника Джорджа Оруела «1984», виданому 1948 р. Дія відбувається у вигаданій тоталітарній державі, в якій влада контролює все – роботу, особисте життя, вільний час громадян, їхні вчинки і навіть думки. Ідеологія держави поширюється за допомогою гасел: «Війна – це мир», «Свобода – це рабство», «Незнання – це сила». Подібні алогічні, абсурдні гасла, названі письменником «новомою», забезпечують обробку масової свідомості, пригнічують особистість і, зрештою, змушують мешканців Океанії повірити у спотворену реальність.

Антиутопія Дж. Оруела була замислена як попередження про те, яким може бути тоталітарний режим. В ХХІ столітті методи, описані у романі, використовуються російськими пропагандистами. Загалом пропаганда є одним з методів інформаційного впливу. Цей термін з'явився ще в XVII столітті, у перекладі з латинської дослівно означає віру, яку треба поширити. Пропаганда – це спосіб поширення будь якої ідеї, твердження, факту або аргументу в інтересах певної держави, організації чи групи людей. Вона має на меті впливати на світогляд суспільства, спонукати до спільної справи, або, навпаки, до бездіяльності. В наш час пропаганда поширюється, насамперед, через новини по радіо, телебаченню, пости в Інтернеті, соціальні мережі. Після анексії Криму, окупації Луганщини та Донеччини 2014 р. російська пропаганда всіляко поширювала гасла порятунку місцевих мешканців від «бандерівців /западенців», розганяла у масовій свідомості образ кривошерлих «правосеків», в той же час участь у конфлікті російських військових називала «братньою допомогою» так званим «добровольцям - ополченцям» з самопроголошених республік ЛНР та ДНР, саму ж окупацію пропагандисти називали «русской весной». З початком широкомасштабного вторгнення в Україну 2022 р. арсенал засобів російських пропагандистів розширився і «збагатився» новими зразками новомови. Один з найбільш промовистих прикладів – використання замість поняття «війна» терміна «спеціальна військова операція». Мета – приховати та спотворити реальність та водночас зняти з себе відповідальність у межах міжнародного права. Терміни на зразок «сво», «українська криза», «вирішення українського питання» розмивають справжнє поняття війни, нівелюють асоціації з чимось жорстоким та кривавим і маскує мету вторгнення під «операцію заради порятунку». Тим самим значно применшуються масштаби і значущість подій в Україні для російського суспільства, хоча час від часу в тих самих пропагандистських медіа з'являються повідомлення, що «Росія воює проти всього НАТО (або – проти Заходу)» на території України». У такий спосіб медіа просувають пропаганду щодо іноземних бійців, які стали на захист України. Іноземний легіон є частиною ЗСУ, в ньому служать винятково військові – добровольці, але російська пропаганда називає їх «найманцями». У викривленій реальності світ поділений на «недружні» до країни агресора держави (усі країни Євросоюзу, США, Канада і навіть Японія та Австралія) та «дружні» – Білорусь, Еритрея, Сирія, КНДР. Фактично ж йдеться про те, що більшість держав засудила російську агресію і підтримала економічні санкції. Намагаючись применшити наслідки війни та санкцій для російської економіки, пропагандисти використовують мовні кліше «від'ємне зростання», «імпортозаміщення». За допомогою словосполучення «київський режим» (варіант – «київська хунта») розмивається реальність поняття Української держави, якої вже нібито не існує, використовується поняття «маріонеткова держава», якою керують США. «Київський режим» означає що він діє лише в межах Києва, та не поширюється на інші території, нібито українці є заручниками цього режиму та не можуть його самостійно повалити без допомоги Росії. Терміном «денацифікація» роспропаганда називає викорінення нібито нацистів з території України. Порівняння українців з нацистами має на меті викликати асоціації з Другою світовою війною, таким чином Росія намагається виправдати агресію та геноцид українців. Терміном «русифікація» агітпроп позначає усі дії, спрямовані на стримування російської агресії проти України. Будь які дії, що суперечать політиці Москви, зокрема, антивоєнні акції, гасла, виступи розцінюються як «екстремізм». До нього можуть віднести навіть вподобайку у соцмережах. Дії «екстремістів» підлягають покаранню. Ще одне постійно вживане пропагандистами слово новомови – «хлопок», який замінив слово «вибух». Починаючи з 2017 р., цим словом позначалися, будь які масштабні руйнування з людськими жертвами на території Росії. Мета такої підміни – знизити рівень тривоги та негативних асоціацій. В Україні це поняття більше відоме як «бавовна», тобто переклад російського слова «хлопок». З воєнними діями пов'язані такі новотвори, як «погружение» (затоплення крейсера «Москва» українською ракетою «Нептун»), «силові дії» (атаки на цивільні об'єкти – лікарні, заклади освіти тощо, які виправдовуються нібито перебуванням там українських військових), «зачистка» (ліквідація усіх, навіть цивільних, яких називають «небажаними елементами»). Пропаганда впливає на емоційний стан обивателів, породжує в одних випадках – жах та паніку, в інших - відчуття переваги над усім світом. Новомова, як засіб приховування правди, створення альтернативної реальності, унеможливорює вільне мислення, виправдовує злочини та безкарність.

ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Світловський С. С., студ. 4 ЮФ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Волченко Н. В.

Сумський НАУ

Правове регулювання відносин публічної служби в Україні та зарубіжних країнах піддається впливу численних викликів і проблем, які мають значний вплив на ефективність державного управління та довіру громадян до влади. По-перше, однією з центральних проблем є необхідність ефективного регулювання діяльності державних службовців з метою запобігання корупції та зловживань владою. Недостатня прозорість та відповідальність управлінських процесів можуть сприяти корупційним схемам та неправомірному використанню публічних ресурсів, що порушує принципи доброчесності та справедливості в публічному секторі. По-друге, недостатня професійна підготовка та кваліфікація державних службовців можуть обмежувати їх здатність до ефективного виконання своїх обов'язків та здійснення неупередженого прийняття рішень. Недостатній рівень кваліфікації може призвести до некомпетентності в прийнятті рішень, порушення процедур та виконання обов'язків, що має негативний вплив на якість надання публічних послуг. По-третє, важливим аспектом є забезпечення незалежності публічних службовців від політичних та інших небажаних впливів. Залежність від політичних володарів може підірвати незалежність професійного рішення, а також може спричинити політизацію публічної служби, коли прийняття рішень залежить від політичних амбіцій чиновників.

Аналіз законодавчої бази, що регулює публічну службу в Україні та зарубіжних країнах, дозволяє виявити ряд конкретних недоліків та прогалин, які мають прямий вплив на ефективне функціонування цієї сфери. Починаючи зі статуту публічної служби, було встановлено, що в ньому не завжди визначені чіткі критерії відбору та найму кваліфікованих кандидатів на посади публічних службовців. Відсутність об'єктивних та прозорих процедур може призвести до некомпетентного складу публічних службовців, що має негативний вплив на якість виконання їхніх обов'язків [1, с. 41].

Деякі спеціальні закони, що регулюють публічну службу, можуть бути недостатньо конкретними та докладними. Наприклад, вони можуть не визначати чіткі процедури оцінки професійної компетентності публічних службовців або механізми забезпечення їхнього постійного професійного розвитку. Відсутність таких деталей у законодавстві утруднює створення ефективної системи підвищення кваліфікації та розвитку кадрів в публічній службі. Крім того, виявлено проблему недостатньої координації та співпраці між різними нормативними актами, що регулюють публічну службу. Це може призводити до суперечностей та неузгодженості у вимогах та процедурах, що ускладнює роботу публічних службовців та створює правові прогалини [2, с. 69].

Отже, на основі аналізу законодавчої бази було виявлено конкретні недоліки, такі як недостатня чіткість процедур відбору, відсутність деталей щодо оцінки компетентності та професійного розвитку, а також проблеми з координацією між різними нормативними актами. Вирішення цих проблем може сприяти покращенню ефективності та якості публічної служби.

Після проведення детального аналізу правового регулювання публічної служби в Україні та зарубіжних країнах можна зробити наступні висновки. Проблеми недостатньої прозорості та відповідальності є загальними для багатьох країн. У більшості випадків, системи контролю та механізми встановлення відповідальності потребують значного поліпшення. Це може бути досягнуто шляхом зміцнення аудиторських процедур, створення незалежних контролюючих органів та забезпечення прозорих процедур розгляду скарг. Важливим аспектом ефективної публічної служби є незалежність службовців від політичних та інших небажаних впливів. Це передбачає забезпечення незалежного процесу відбору кандидатів, професійного розвитку та кар'єрного росту на основі компетенцій, а не політичних зв'язків. Професійна підготовка та розвиток службовців є важливим чинником успішної публічної служби. Для цього потрібно розробляти навчальні програми, тренінги та інші форми професійного розвитку, враховуючи вимоги до професійних компетенцій та встановлюючи механізми оцінки рівня знань та навичок службовців.

Загальний висновок полягає в тому, що для забезпечення ефективності державного управління та підвищення довіри громадян до влади, необхідно розробити та впровадити більш прозорі, відповідальні та професійно орієнтовні механізми управління та контролю в публічній службі. Це передбачає реформування законодавчої бази, впровадження ефективних систем відбору, розвитку та контролю за службовцями, а також зміцнення механізмів встановлення відповідальності та боротьби з корупцією.

Список використаних джерел

1. Smith, J. *Public Service Governance: A Comparative Analysis*, London: Academic Press, 2016. p. 41
2. Johnson, A. *Coordination and Cooperation in Public Service Regulation*. New York: HarperCollins Publishers, 2020. p. 69

ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ: СУЧАСНИЙ ІНСТИТУТ ДЕМОКРАТІЇ ЧИ ВТРАТА ДОВІРИ ВИБОРЦІВ

Семенець Д.С., студ. 1 курсу ЮФ.
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Сумський НАУ

Запровадження процедур електронного голосування є актуальним питанням політичного життя нашої країни. Відповідно до Концепції розвитку електронної демократії в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р, електронне голосування - голосування з будь-якого публічного питання, зокрема участь в опитуваннях, виборах, референдумах, що передбачає використання електронних засобів для ідентифікації та підрахунку голосів. Вважаємо, що такі вибори є сучасним механізмом демократії, оскільки:

Перше: Традиційна система голосування потребує чималих фінансових витрат на організацію та проведення процедури виборів.

Друге: Виборець, який бере участь у електронному голосуванні, отримує можливість вибору зручного для нього формату волевиявлення. Так, за практикою електронних парламентських виборів у Естонії 2023 року, процес голосування може проходити як онлайн, так і за допомогою спеціальної машини у виборчій дільниці.

Третє: Аналіз досвіду парламентських виборів у Болгарії, здійснений депутаткою Анною Пуровою свідчить про те, що електронне голосування виключає можливість маніпуляцій у підрахунку голосів, а також випадкове або навмисне псування бюлетенів. Справність приладу перевіряється та підтримується спеціалістом.

Четверте: Україна має суттєві напрацювання у напрямку розробки механізмів електронної демократії. Міністерство цифрової трансформації України спільно з міжнародними партнерами впроваджує та розвиває такі інструменти електронної демократії, як електронні консультації, електронні петиції, електронні звернення, бюджети участі. Додатком "Дія" користується значна частка українців, а саме 18 млн.

П'яте: Для створення механізмів (у тому числі й правових) електронних виборів Україна може використати вже існуючі рекомендації Ради Європи щодо запровадження електронного голосування, а також досвід зарубіжних країн, які мають позитивну практику електронного голосування, зокрема Естонії.

Водночас слід зауважити, що виборці будуть довіряти результатам електронних виборів лише в тому випадку, якщо будуть впевнені в тому, що їх процедура не порушена, а результати не сфальсифіковані. Досвід іноземних країн вказує на цілу низку вад, які можуть призвести до зменшення або навіть повної втрати довіри виборців до результатів таких виборів:

Перше: слабкі сторони самої процедури інтернет-голосування, які проявляються у непрозорість процедури підрахунку голосів, труднощах спостереження, відсутності гарантії таємниці волевиявлення. Процедура електронного голосування реалізується так, що ускладнює безпосереднє фізичне спостереження за важливими процедурами голосування. Також важко проконтролювати самостійність та добру волю виборця, відсутність примусу та маніпуляцій.

Друге: Вразливість платформ Інтернет-голосування. Варто згадати, що навіть надсекретні бази даних можуть стати жертвами атак хакерів. Так, у 2016 році у штатах Арізона та Іллінойс були зламані бази даних виборців. У 2018 році було зламано базу даних Пентагону, а у 2023 році Мінтрансу США. Співробітники Інституту стратегічних досліджень О.Токар-Остапенко та І.Павленко, у своїй доповідній записці щодо ризиків для впровадження цифрових виборчих технологій в Україні зазначають, що досвід успішного використання інструменту Інтернет-голосування на європейських теренах поки що обмежується Естонією, адже після нетривалого застосування онлайн-голосування деякі країни (Франція, Німеччина, Нідерланди, Ірландія, Великобританія) повністю або тимчасово відійшли від такої практики, переважно через занепокоєння щодо кібербезпеки.

Третє. Неготовність суспільства до таких змін. Так, за результатами соціопитування, які у жовтні 2023 р. оприлюднив Київський міжнародний інститут соціології, 65% українців негативно ставляться до ідеї дистанційного голосування через Інтернет, підтримують таку ідею лише 29% громадян України. В тому ж році за аналітичними напрацюваннями й на замовлення Громадянської мережі ОПОРА було проведено дослідження «Медіаспоживання та громадсько-політична активність українців за кордоном», яке продемонструвало схожі результати – найвищий рівень довіри виборці виявляють до процедури голосування на дільниці (76%). Електронному ж голосуванню довіряють 68% респондентів.

П'яте: Довіра породжується демократією. В диктаторській державі електронні вибори дають додаткові можливості для фальсифікацій, як це відбувається в РФ, яка у якості експерименту запровадила процедуру електронного дистанційного голосування ще у 2018 р.

Отже, ми вважаємо, що електронні вибори є сучасним та перспективним способом волевиявлення, однак лише в умовах існування правової держави та повноцінної демократії.

РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕМЛЕВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ

Синявін В.Л., студ. 5 к. ЮФ
Науковий керівник: к. е. н., доцент Л.О. Богінська
Сумський НАУ

Раціональне використання землі є необхідною екологічною вимогою при її експлуатації, оскільки відповідно до базового законодавчого акту в сфері екології, а саме Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", експлуатація природних ресурсів повинна проводитися з урахуванням ефективного та економічного використання цих ресурсів за допомогою впровадження сучасних технологій [1].

Актуальність щадного землевикористання розкривається Земельним кодексом України [7], зокрема статтею 5, де визначається дотримання раціонального використання та охорона земель принципами земельного законодавства.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» та Земельний кодекс України не містять тлумачення дефініції "раціональне використання землі", що, на наш погляд, є недоліком, оскільки "раціональне землекористування - елемент правової підсумковості осіб, оскільки обов'язком для них є раціональне використання землею, яке торкається права власності, права користування землею, включаючи оренду землі" [3]

Раціональне використання землі включає:

1. Відповідний розподіл земельних категорій відповідно до їх призначення.
2. Бережне ставлення до землі та її родючості.
3. Високий рівень освоєння земель з урахуванням охорони природних екосистем.
4. Ефективне використання кожного гектара землі з погляду економіки.
5. Застосування комплексу заходів для збереження родючості ґрунту та ресурсів землі.
6. Оптимальні розміри господарств, що забезпечують найкращі умови для виробництва.
7. Ефективне використання соціальних ресурсів у виробничих процесах.

Раціональне використання землі передбачає:

1. Повне врахування природних, економічних особливостей та умов даної місцевості.
2. Гарантування основних соціально-економічних інтересів суспільства.
3. Досягнення високої виробничої ефективності та ефективності в інших сферах діяльності.
4. Захист та збереження продуктивних та інших якісних характеристик землі. [2].

Ефективна система землекористування передбачає оптимальне використання земельних ділянок у відповідності з інтересами суспільства. Зворотна сторона цього - якщо землекористування не є раціональним, це веде до додаткових витрат як для певних землекористувачів, так і для країни взагалі. Процес використання землі має забезпечувати раціональне землекористування, враховуючи інтереси як суспільства, так і приватних осіб, з метою досягнення оптимальності в економічних, соціальних та екологічних аспектах. Досягнення цих цілей можливе через досягнення компромісів у питанні землекористування, які включають в себе проведення комплексу робіт з прогнозування потреб територіальної громади. Процес ефективного використання та збереження природних, зокрема земельних ресурсів є ключовим завданням земельної реформи і одним з глобальних завдань, які постають перед людством [1].

Паралельно з присутністю глобальних проблем і завдань, проблеми екологічного збереження та раціонального землевикористання мають виразність регіонального характеру і відіграють ключову роль у сприянні процесу інтенсифікації виробництва завдяки прискоренню науково-технічного прогресу.

Висновок. Таким чином, раціональне землевикористання полягає в цільовому і комплексному використанні земельних ресурсів, що сприяє досягненню балансу, оптимального, пропорційного і гармонійного збігу між ефективністю та екологічними вимогами щодо користування землею.

Ефективне використання земель - це збалансований, науково обґрунтований та систематичний підхід до використання земельних ресурсів, який враховує довгострокові інтереси суспільства і спрямований на досягнення максимальної вигоди за мінімальних витрат.

Комплексним використанням земель є таке користування землею, коли враховуються взаємозв'язки, взаємодія та взаємозалежність усіх природних чинників та довкілля.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: станом на 1 січня 2017 року. – К.: Паливода А. В, 2017. – 144с.
2. Кривень О.В. Формування екологічно збалансованого природокористування у контексті екологічної конституції землі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. № 19. С. 203-210.
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991, № 41, ст. 546

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ, ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ПРОЦВІТАННЯ КРАЇНИ

Склярова А.Р., студ. 4 курсу ЮФ
Капінос Н.О., к.е.н., доцент
Сумський НАУ

Раціональне використання земельних ресурсів є важливою складовою ефективного економічного розвитку сучасної країни. Земля - це обмежений ресурс, який виступає як основа для аграрної, промислової та будівельної діяльності. Її раціональне використання забезпечує не лише сталий ріст виробництва, а й забезпечує збалансованість між економічними, екологічними та соціальними аспектами розвитку.

В загальному розумінні під раціональним використанням земельних ресурсів слід розуміти це систематичний та цільовий підхід до управління землею з метою забезпечення максимальної користі для суспільства при мінімальних втратах і негативних наслідках для навколишнього середовища. Це означає не лише ефективне використання землі для сільськогосподарського виробництва, а й її раціональне розподіл між різними видами господарської діяльності з урахуванням потенціалу та специфіки кожного регіону.

Раціональне використання землі також включає в себе використання сучасних технологій та методів, спрямованих на підвищення врожайності і якості виробленої продукції, а також на збереження родючості ґрунтів та зниження впливу господарської діяльності на екологію. Врахування соціальних аспектів, таких як забезпечення доступу до землі для всіх верств населення та створення сприятливих умов для розвитку сільських громад, також є необхідною складовою раціонального використання земельних ресурсів. Такий підхід дозволяє досягти балансу між економічними, екологічними та соціальними аспектами використання землі, що сприяє сталому розвитку суспільства і економіки в цілому. Через управління земельними ресурсами можна досягти оптимального використання землі, що сприяє збільшенню виробництва сільськогосподарської продукції, підвищенню рівня життя селянського населення та забезпеченню продовольчої безпеки країни. Такий підхід дозволяє ефективно використовувати земельні ресурси для забезпечення стійкого економічного процвітання та підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Раціональне використання земельних ресурсів є важливою передумовою для економічного процвітання України. Країна має значний аграрний потенціал, що базується на родючих ґрунтах та сприятливому кліматі для сільськогосподарського виробництва. Однак необхідно не лише використовувати ці ресурси, а й раціонально господарювати ними. Ефективне використання земель дозволить досягти збалансованого розвитку аграрного сектору, підвищити врожайність та якість сільськогосподарської продукції. Крім того, забезпечення стійкого використання земельних ресурсів сприятиме збереженню екологічної рівноваги та зменшенню негативного впливу людської діяльності на довкілля. Такий підхід стане основою для підвищення ефективності аграрного сектору, залучення інвестицій у сільське господарство та забезпечення сталого економічного зростання України [1].

Особливості раціонального використання земельних ресурсів полягають у комплексному підході до їх управління та використання. По-перше, це включає в себе вивчення географічних, кліматичних та ґрунтових умов регіону для визначення оптимальних видів сільськогосподарської діяльності. По-друге, раціональне використання передбачає здійснення технологічних інновацій у сільському господарстві, що сприяють підвищенню врожайності та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. По-третє, це означає раціональне розподіл земельних площ між різними видами господарської діяльності з урахуванням їхнього потенціалу та попиту на ринку. Крім того, важливо враховувати соціальні аспекти використання земельних ресурсів, забезпечуючи доступ до землі для малих та середніх сільськогосподарських підприємств та забезпечуючи розвиток сільських територій. Тільки інтегрований підхід до використання земельних ресурсів дозволить досягти сталого розвитку сільськогосподарського сектору та економіки в цілому.

Отже, раціональне використання земельних ресурсів виступає невід'ємною складовою успішного економічного розвитку країни. Це не лише сприяє підвищенню виробництва сільськогосподарської продукції, а й забезпечує стійке зростання економіки через оптимальне використання ресурсів. Раціональне господарювання землею сприяє ефективному використанню аграрного потенціалу, забезпечує сталу продовольчу безпеку, зменшує негативний вплив на довкілля та створює сприятливі умови для розвитку сільських громад. Такий підхід сприяє збалансованому розвитку економіки, підвищенню життєвого рівня населення та зміцненню позицій країни на міжнародній арені. Тому важливо надавати належну увагу раціональному використанню земельних ресурсів як стратегічному напрямку розвитку, що сприяє загальному процвітанню та благополуччю суспільства.

Література

1. Афанасьєв О.В., Касьянов В.В. Раціональне використання та охорона земель: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 77 с.

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧІВ

Смоленко Є.Г., аспірант 2 курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н., проф., академік М.М. Ясинок
Сумський НАУ

У світлі розвитку сучасного суспільства та зростаючої потреби у збалансованому використанні земельних ресурсів, питання правового захисту землекористувачів набуває особливого значення.

На сьогодні, спеціальні права землекористувачів часто порушують, як з боку власників земельних ділянок, так і органів державної влади та місцевого самоврядування, що призводить до необхідності захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав в судовому порядку.

Загальні способи захисту порушених прав чи інтересів визначені в ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України. В даній нормі права перераховані не всі можливі способи захисту, оскільки вона містить положення про те, що суд може забезпечити захист майнового права або інтересу іншими методами, які передбачені законом або договором.

Зокрема, Земельний кодекс України (надалі – ЗК України) в ч. 3 ст. 152 встановлює, що захист прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки здійснюється шляхом: а) визнання права; б) відновлення стану земельної ділянки, який існував до порушення прав, і запобігання вчиненню дій, що порушують права або створюють небезпеку порушення прав; в) визнання угоди недійсною; г) визнання недійсними рішень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування; г) відшкодування заподіяних збитків; д) застосування інших, передбачених законом, способів.

Деякі норми ЗК України та інші нормативні акти, які стосуються земельних ділянок, не завжди надають чітке розуміння тих чи інших способів захисту.

У контексті захисту прав землевласників та землекористувачів, можна виділити фактичні і юридичні підстави для звернення за захистом порушених прав на земельні ділянки суб'єктів земельних правовідносин. Фактичні підстави це випадки позбавлення власника права на користування земельною ділянкою, наприклад, через проведення робіт, які перешкоджають її використанню. У свою чергу, до юридичних підстав можна віднести знищення або фальсифікацію правовстановлюючих документів (державних актів, договорів про встановлення сервітутів, договорів оренди), а також відсутність державної реєстрації обмежень, що суперечить вимогам статті 111 частини 2 ЗК України.

Важливим аспектом є питання про різноманітність способів захисту прав землекористувачів у випадку обмеження їх прав на земельні ділянки.

Згідно з частиною 1 статті 124 Конституції України, правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Однак, керуючись пунктом 1 статті 158 ЗК України, земельні спори розглядаються не лише судами, але і органами місцевого самоврядування.

Суди вирішують земельні спори щодо володіння, користування та розпорядження земельними ділянками, що належать на праві власності громадянам і юридичним особам, або передані іншим особам за умовами договорів емфітевзису або суперфіцію.

Органи місцевого самоврядування розглядають спори у сфері земельних правовідносин в межах території територіальних громад, щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності та користуванні громадян, обмежень у використанні земель та земельних сервітутів, а також дотримання громадянами правил добросусідства.

Отже, викладені вище положення дають змогу стверджувати, що часті порушення прав землекористувачів вимагають їх судового захисту, оскільки вони можуть виникати як через дії власників земельних ділянок, так і через дії державних органів. Загальні способи захисту прав на земельні ділянки, передбачені законодавством, є обмеженими, тому іноді не надають повного розуміння всіх можливих способів захисту. Зокрема, ЗК України визначає різні способи захисту, але деякі норми не завжди є чіткими.

РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У СИСТЕМІ СУЧАСНОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Снежко А.О., студ. 5 курсу ЮФ
Науковий керівник: к. е. н., доцент Л.О. Богінська
Сумський НАУ

Необхідність гарантувати населенню продовольчу безпеку потребує вжиття серйозних заходів та зміни підходу до розгляду аграрного сектору як важливої галузі народного господарства. Зменшення площ сільськогосподарських угідь, зокрема оброблюваних земель, по всій території призводить до зниження загального обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, або іншими словами, продуктів харчування. Для поліпшення адаптивності та посилення ресурсозберігаючої функції сільського господарства необхідне використання системного підходу до аналізу сільськогосподарських угідь, їх оцінки з метою раціональнішого використання основного виробничого ресурсу - землі.

Методи землеустрою спрямовані на організацію території таким чином, щоб створити систему використання земель, що забезпечує їх економічну ефективність та екологічну безпеку. У світлі посилення регіональних проблем, пов'язаних з масовою деградацією земель, погіршенням їх екологічного стану та функціональних можливостей, а також використанням земель способами, що завдають шкоди навколишньому природному середовищу, ці завдання набувають особливої актуальності для самої землі як природного об'єкту і як природного ресурсу.

Основними базовими елементами районування є еколого-господарські зони, райони зі схожими еколого-господарськими характеристиками та ділянки з однорідним природним середовищем. Основна мета районування полягає у створенні наочного образу на карті, що відображатиме всі об'єктивні умови для розвитку сільського господарства шляхом максимального використання природних ресурсів землі. З цією метою агроекологічні ресурси аналізуються як територіальні ресурси [2].

Існуюча система вивчення земель переважно орієнтована вирішення завдань сільського господарства, що звужує можливості використання результатів досліджень на вирішення ширшого спектра проблем землекористування. Вплив людського фактору на раціональне використання землі є багатоаспектним: різні цілі та завдання використання ділянок землі залежать від правового статусу земельних ділянок; збільшення урбанізації та формування сільських агломерацій збільшує антропогенне навантаження на землю; ставлення до використання конкретної ділянки землі визначається трудовою кваліфікацією та мотивацією працівника.

Людська дія на природні ландшафти призводить до формування культурних ландшафтів. У ході цього процесу людина може як покращити, так і погіршити початковий ландшафт, що може виражатися в таких проблемах, як ерозія ґрунтів, спустошення, деградація та інші. Тому важливим завданням стає стале природовикористання. У своєму прагненні до отримання максимальної вигоди від використання земельних ресурсів людина застосовує сучасні технології та обладнання, щоб уникнути присутності бур'янів, хвороби та шкідників рослин та тварин. Це може виявитися як сприятливим, так і несприятливим фактором для якості земельної ділянки [3].

Земля відіграє роль основного елемента виробничих процесів у сфері людської діяльності. Вона також є просторовою основою для різних видів діяльності, не пов'язаних з аграрним виробництвом. В результаті землепорядних проектів формується основа для організації виробництва у різних секторах народного господарства. Земля залишається ключовим фактором виробництва. Обсяги та якість виробничої агропродукції, а також її собівартість залежать від безлічі чинників, таких як кількість та якість земель, структура земельних угідь, конфігурація та протяжність земельного масиву, а також його розташування щодо доріг та пунктів зовнішнього зв'язку. Тому землепорядні проекти мають значне значення для формування, організації або покращення використання землі [1].

Висновок. Концепція "раціонального використання землі" у сільському господарстві тісно пов'язана з поняттям виробничого потенціалу ґрунту, який є верхньою межею врожайності сільськогосподарських культур і визначається кліматичними особливостями регіону. Численні фактори впливають на розумне використання земельних ресурсів, які можна класифікувати залежно від їх походження – природних чи зумовлених діяльністю людини. Подальше екологічне здоров'я землі та її науково обґрунтоване використання залежать від того, наскільки ретельно опрацьовано базові фактори, такі як земельна політика та економічні механізми, а також від ступеня розвиненості та культури відносин людини до таких аспектів як агроландшафт, виробничі технології тощо.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Землеустрій та охорона земель. URL: <http://land.gov.ua/icat/zemleustrii-ta-okhoronazemel/>.
3. Солов'яненко Н. Наукові засади раціонального використання земельних ресурсів та охорона навколишнього природного середовища на шляху до європейської інтеграції / Н.Солов'яненко // Землепорядний вісник. – 2014. – № 6. – С. 38-42.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ ТА ГРОМАД

Солдаткін І.В., аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Науковий керівник: проф. І.В. Арістова
Сумський НАУ

Визначальною моделлю людського розвитку в сучасних умовах є концепція сталого розвитку, яка передбачає гармонійне поєднання економічної, соціальної та екологічної складових. Що стосується цілей сталого розвитку, затверджених в Україні до 2030 року, Ціль 11 втілює сталий розвиток міст і громад, спрямована на вдосконалення міського планування, управління та методів розвитку міст і громад, враховуючи такі принципи: інклюзивність, безпечність та сталість, включно запобігання ризику можливого погіршення якості життя.

В умовах реалізації Угоди про асоціацію з ЄС і запровадження реформи децентралізації влади стратегічне управління сталим розвитком міст та громад характеризується фрагментарністю та відсутністю координації. Виходячи з необхідності підвищення якості життя населення та формування легітимних умов життєдіяльності міст і громад як головних критеріїв сталого розвитку міст і громад, вирішення деяких існуючих універсальних і специфічних проблем у містах і громадах, враховуючи соціально-економічний розвиток та покращення екологічної ситуації міст України, в умовах сьогодення потребують розроблення на нормативному рівні та реалізації вдосконалення управління їх сталим розвитком з урахуванням керівних принципів в контексті забезпечення прав людини.

Сьогодні міста та громади опиняються серед десятків нових і старих викликів — військова агресія в нашій країні, забезпечення прав людини, становлення інформаційного суспільства, системна робота з громадами, міграційні процеси, необхідність гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами тощо. У контексті зазначених змін досліджувані питання набувають особливого значення

Проведене дослідження дозволило здійснити систематизацію нормативно-правової бази щодо прав людини в контексті сталого розвитку міст та громад за трьома рівнями – надсистема, система та підсистема. Вважаємо, що до рівня надсистеми належать - Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966), Конвенція про всесвітню спадщину (1972), Віденська конвенція про охорону озонного шару (1985), Монреальський Протокол про речовини, що руйнують озонний шар (1987), Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (1992), Кіотський протокол (1997), Конвенція про біологічне різноманіття (1992) тощо.

До рівня системи відносимо національне законодавство, яке потребує подальшого удосконалення враховуючи прагнення України стати членом ЄС та подолання наслідків військової агресії, а саме, Конституцію України зокрема статті 30, 33, 36, 38, 40,41, 47, 48,50, 56 тощо, Угоду про асоціацію України з ЄС, Закони України, які регламентують та закріплюють права людини та громадянина в контексті сталого розвитку міст та громад, зокрема, «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (2014), «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (2014), «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» (2023) тощо.

Вважаємо за необхідне розкрити особливості підсистеми в умовах правового режиму воєнного стану. Так, наприклад, реалізація конституційного права на житло санкціоновано рядом підзаконних актів. Механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції закріплено відповідною Постановою КМУ [1]. Концепція Державної цільової соціальної програми забезпечення реалізації права на житло осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України має за мету покращення житлового забезпечення захисників України та членів їх сімей з урахуванням об'ґрунтованих потреб і можливостей зазначених категорій осіб у поєднанні з можливостями територіальних громад, регіонів та держави в цілому [2] тощо.

Отже, кожна епоха створює нові виклики, на які суспільство змушене реагувати. Одним із таких глобальних викликів для нашої держави є військові дії. Незважаючи на ситуацію, Україна прагне до забезпечення реалізації прав людини в контексті сталого розвитку міст та громад, що обумовлено чинними нормативно-правовими актами та необхідністю удосконалення законодавства.

Список використаних джерел: 1. Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 280. 2. Концепція Державної цільової соціальної програми забезпечення реалізації права на житло осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9.06.2021 р. № 618-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2021-%D1%80#Text>

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Солдаткін С.В., аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Науковий керівник: проф. І.В. Арістова
Сумський НАУ

Воєнний стан в Україні кардинально вплинув на всі сфери життя українців, зокрема і в аграрній сфері, яка посідає особливе місце у національній економіці, відіграючи важливу роль у формуванні та забезпеченні продовольчої безпеки держави. У контексті формування інформаційного суспільства та з огляду на схвалені в Україні Цілі Сталого Розвитку до 2030 року, невід'ємною складовою яких є доступ до суспільно необхідної інформації, що дозволяє швидко реагувати на загрозливі та небезпечні ситуації, сприяти захисту прав громадян. Становлення інформаційного суспільства в якому сама інформація стала продуктом суспільного виробництва, правове регулювання інформаційної діяльності, доступ до інформаційних ресурсів, а також організаційно-правові механізми забезпечення ефективної реалізації інформаційних прав і обов'язків визначають рівень розвитку державних інститутів, діяльність яких відображає стан публічного інформаційного порядку, ступінь гарантування захисту права на доступ до публічної інформації, зокрема і в аграрній сфері.

Право на доступ до інформації слід розглядати як одну із правомочностей права на інформацію, що складає частину його змісту; воно означає право на одержання (отримання) інформації [1, с.73]. Право на доступ до публічної інформації в Україні регулюється національним законодавством. Відповідно до ст. 19 Закону України "Про доступ до публічної інформації" запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту [2].

Громадяни мають право на доступ до інформації в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях, які утримуються за рахунок бюджетних коштів або здійснюють адміністративну функцію. У сфері аграрного сектору це означає, що громадяни мають право запитувати інформацію від державних органів, які відповідають за аграрну політику, таких як Міністерство аграрної політики та продовольства (далі – Мінагрополітики), Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Держпродспоживслужба), Державна регуляторна служба України у контексті агропромислового комплексу та інші відповідні органи. Ця інформація може стосуватися, наприклад, програм та політики в галузі, стану ринків сільськогосподарської продукції, заходів з підтримки сільського господарства, земельних питань та інших аспектів, що стосуються аграрної сфери.

Вважаємо за необхідне розкрити право на доступ до публічної інформації в аграрній сфері шляхом аналізу та узагальнення запитів на отримання публічної інформації протягом 2023 року до Мінагрополітики та Держпродспоживслужби. Так, до Мінагрополітики за 2023 рік надійшло 837 звернень та 365 запитів. Переважна кількість запитів стосується наступних питань: роз'яснення чинного законодавства в сфері земельних правовідносин (23%), проблеми, що виникли з доступом до публічної кадастрової карти (20%); державної підтримки сільгоспвиробників та питання інвестиційних програм в аграрному секторі в умовах воєнного стану (18%); скарги стосовно невиплати орендної плати за землю (12%); проблеми, що виникають з експортом української с/г продукції (11%); підтвердження трудового стажу (5%); грошової допомоги (кредитування) сільгоспвиробників (5%); бронювання військовозобов'язаних (4%); проблеми, що виникають на тимчасово окупованих територіях (0,3%); питання щодо розмінування с/г земель (0,1%) тощо [3]. Отже, найбільша кількість запитів на отримання публічної інформації стосується тлумачення земельного законодавства, доступу до кадастрової карти та державної підтримки с/г виробників.

Держпродспоживслужба та її територіальними органами протягом 2023 року розглянуто 1250 запитів, зокрема, щодо наступних питань: ветеринарії та надання ветеринарної допомоги (15%); захисту прав споживачів (14%); якості харчових продуктів (13%); використання бюджетних коштів (10%); реєстрації сільськогосподарської техніки (9%); санітарного стану (8%); екології та забруднення навколишнього середовища (3%); захист рослин та фітосанітарії – 10 (2%); діяльність посадових і службових осіб (1%) тощо [4]. Найбільша кількість запитів на отримання публічної інформації, стосується безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини.

Отже, незважаючи на всю важливість цих правових відносин реалізація права доступу до публічної інформації в аграрній сфері України містить низку характерних недоліків, зокрема, у неузгодженості норм різних нормативних актів в аграрній сфері, відсутність реальних механізмів забезпечення відповідальності тощо. Безумовно, це зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень саме у цьому напрямку, що сприятиме розбудові в Україні інформаційного простору на засадах європейських цінностей.

Список використаних джерел: 1. Арістова І.В. Право на доступ до публічної інформації в екологічній сфері України: організаційно-правове забезпечення: монографія. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2017. 222 с.; 2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL: <http://surl.li/whcm>; 3. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт. URL: <http://surl.li/skvbb>; 4. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: офіційний сайт. URL: <http://surl.li/whcm>

ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Сорока Ю. С., студ. 4 курсу ЮФ
Науковий керівник: к.е.н., доц. Волченко Н. В.
Сумський НАУ

Важливою складовою дослідження правового регулювання відносин публічної служби постає визначення основних проблем даної сфери. Першою є проблема корупції, особливо в контексті публічної служби. Корупція має негативні наслідки для суспільства, оскільки вона порушує прозорість та підриває довіру громадян до державних інституцій. Корупційні практики можуть призвести до неправомірного збагачення посадових осіб та недовіри в управлінні [1, с. 55]. Однією з головних причин поширення корупції є недостатня ефективність контролю та накладання відповідальності на посадових осіб. Існує потреба у зміцненні антикорупційних механізмів та забезпеченні їх ефективності. Важливо, щоб контроль за діями посадових осіб був систематичним, прозорим та незалежним. Накладання жорстких покарань за порушення закону, включаючи адміністративні, дисциплінарні та кримінальні санкції, є необхідним для запобігання корупційним практикам [2, с. 89]. Подолання корупції також передбачає впровадження прозорості у публічну службу. Це означає доступність інформації про роботу посадових осіб, процедури набору на посаду, призначення та звільнення, фінансові звіти та декларації майнового стану.

Друга проблема, пов'язана з недостатньою ефективністю публічної служби, має кілька аспектів, які варто розглянути. По-перше, відсутність чітко визначених процедур, планування та оцінки роботи посадових осіб може призвести до нездатності досягти поставлених цілей та результатів. Відсутність систематичного моніторингу та оцінки діяльності посадових осіб може спричинити втрату прозорості та ефективності в роботі [3, с. 48]. По-друге, недостатня кваліфікація та професійна підготовка посадових осіб можуть стати перешкодою для ефективного функціонування публічної служби. Брак необхідних навичок, знань та досвіду може призвести до неправильних рішень, неефективного використання ресурсів та втрати довіри громадян [4, с. 25]. Для розв'язання цієї проблеми необхідно впровадити сучасні методи управління в публічній службі. Це включає в себе розробку та впровадження чітких процедур, планування та оцінки роботи посадових осіб.

Третя проблема, пов'язана з непрозорістю в управлінні публічною службою, має серйозні наслідки для демократичного функціонування та довіри до державних інституцій. Відсутність доступу до інформації та недостатня відкритість роботи посадових осіб призводять до порушень принципів відкритості, громадяни не можуть відстежити прийняття рішень, а також переконатися в прозорому та справедливому розподілі ресурсів та послуг [5, с. 121]. Для вирішення цієї проблеми необхідно встановити прозорі процедури та механізми в управлінні публічною службою. Це включає забезпечення доступу громадськості до інформації про рішення, процеси та ресурси публічної служби. Потрібно розробити та впровадити ефективні механізми контролю та звітності, щоб громадськість мала можливість брати участь у прийнятті рішень та перевірці діяльності посадових осіб [6, с. 77-89].

Загальною метою розв'язання проблем правового регулювання відносин публічної служби є забезпечення прозорості, ефективності та відповідності демократичним цінностям. Це вимагає не лише вдосконалення законодавства, але й практичного застосування його положень, підвищення свідомості та відповідальності посадових осіб, залучення громадськості до процесу контролю та створення стійкої системи публічної служби, яка буде слугувати інтересам громадян і сприятиме сталому розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Jain, R. *Corruption and Public Service: Impacts and Countermeasures*. New York: Cambridge University Press, 2019. p. 55
2. Rose, P. *Enhancing Accountability and Anti-Corruption Measures in Public Service*. London: Routledge, 2020. p. 89
3. Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. *Governance Matters VIII: Aggregate and Individual Governance Indicators, 1996-2017*. Washington, DC: World Bank Publications, 2016. p. 48
4. Peters, B. G. *The Politics of Bureaucracy: An Introduction to Comparative Public Administration*. Routledge, 2018. p. 25
5. Heywood, P. *The Politics of Public Sector Reform: From Thatcher to the Coalition*. Palgrave Macmillan, 2013. p. 121
6. Schwartz, P., & Gordon, D. M. *Transparency and Accountability in Government: Definitions, Approaches, and Implications*. In *Global Corruption Report: Education* (pp. 77-89). Routledge, 2012

ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ГЕОДЕЗИЧНИХ ЗНІМАНЬ

Суходуб Д.М., студ. 4 курсу ЮФ
Капінос Н.О., к.е.н., доц.
Сумський НАУ

Використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) стає все більш актуальним у сучасному світі, особливо в контексті виготовлення планово-картографічних матеріалів. Цей напрям досліджень і застосувань привертає увагу не лише науковців, а й представників різних сфер, від геодезії та картографії до інженерії та аграрного сектору. Задачі, пов'язані з отриманням точних, швидких та ефективних планово-картографічних матеріалів, стають все більш складними і вимагають нових підходів.

Збір геопросторової інформації за допомогою БПЛА забезпечується швидко та ефективно. Дані, зібрані в ході польоту, підлягають подальшій обробці та аналізу за допомогою сучасних програмних засобів. Автоматизована обробка даних допомагає виокремлювати об'єкти на зображеннях та визначати їх характеристики [1].

Використання БПЛА стає дедалі більш популярним у геодезії, оскільки вони надають численні переваги у порівнянні з традиційними методами знімання. Однією з ключових переваг є точність та деталізація отриманих даних. БПЛА оснащені високороздільними камерами, які дозволяють здійснювати зйомку з висоти з надзвичайною точністю та роздільною здатністю. Це робить їх ідеальними для виконання детальних геодезичних знімків, які вимагають великої точності та якісного зображення. Крім того, використання БПЛА дозволяє здійснювати зйомку з висоти, що раніше було недоступно традиційним методам. Це дозволяє отримувати перспективи та зображення з нових кутів, що може бути корисним у складних геодезичних проектах.

Іншою перевагою їх використання є швидкість та ефективність збору даних. БПЛА здатні оперативно облітати великі території та здійснювати зйомку за короткий період часу, що значно прискорює процес геодезичного знімання та дозволяє швидше отримувати результати. Нарешті, важливо відзначити економічність використання БПЛА у геодезії. Порівняно з традиційними методами, вони можуть зменшити витрати на паливо, обслуговування та оплату праці, що робить їх ефективним та вигідним варіантом для виконання геодезичних знімків.

Використання безпілотних літальних апаратів у геодезії надає численні переваги, включаючи високу точність та деталізацію даних, доступність нових кутів зйомки, швидкість та ефективність збору і економічність виконання завдань. Ці переваги роблять БПЛА незамінними засобами для виконання геодезичних робіт у різних галузях.

Незважаючи на численні переваги, використання БПЛА у геодезії також супроводжується рядом недоліків, які необхідно враховувати. Один з основних недоліків полягає у обмеженнях з точності зйомки. Хоча БПЛА забезпечують високу роздільну здатність і деталізацію зображень, точність їхньої роботи може бути обмеженою факторами, такими як ускладнення у метеоумовах або впливи на сигнали GPS. Це може призводити до неточностей у результаті геодезичного знімання.

Ще одним недоліком є обмеження щодо висоти польоту. Деякі законодавчі обмеження та правила безпеки можуть обмежувати максимальну висоту польоту БПЛА, що може ускладнювати збір даних для певних геодезичних завдань, особливо у великих масштабах.

Також важливо враховувати обмеження щодо часу польоту та автономності. БПЛА можуть мати обмежену місткість акумуляторів або пального, що обмежує тривалість їхньої роботи та віддаленість, на яку вони можуть летіти без повторного заряджання.

Важливо звернути увагу на ризики безпеки та конфіденційності даних. В разі втрати контролю над БПЛА або збоїв в системі може виникнути загроза для безпеки навколишнього середовища та людей. Крім того, зібрані геодезичні дані можуть бути піддані ризику втрати або несанкціонованого доступу, що може порушити конфіденційність та приватність.

Використання БПЛА під час геодезичного знімання виявляється як потужний інструмент, що надає значні переваги у порівнянні з традиційними методами. БПЛА забезпечують високу точність та деталізацію зображень, доступ до нових кутів зйомки, швидкість та ефективність збору даних, а також економію ресурсів. Однак важливо враховувати недоліки, такі як обмеження в точності та висоті польоту, обмежену автономність та ризики безпеки та конфіденційності даних. З цими аспектами необхідно уважно працювати та розробляти стратегії для їх управління та мінімізації впливу. Усунувши ці перешкоди, використання БПЛА може стати невід'ємною частиною сучасної геодезії, допомагаючи забезпечити точність та ефективність виконання геодезичних завдань у різних галузях.

Література

1. Безпілотні літальні апарати та безпілотні авіаційні комплекси : наук.-допом. бібліогр. покажч. / ДНТБ України, Інформаційно-бібліографічний відділ. Київ, 2019. 83 с.

ОЗНАКИ ГЕНДЕРНО ОБУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА

Сухоруков І.Ю., студ. 2 курсу ЮФ
Науковий керівник: доктор філософії А.В. Шульженко
Сумський НАУ

Гендерно обумовлене насильство - це форма насильства, яка виникає на основі гендерних ролей, стереотипів та нерівності між чоловіками та жінками. Це може включати фізичне, емоційне, сексуальне та економічне насильство, спрямоване на людей через їхню стать або гендерну ідентичність.

Гендерно обумовлене насильство має серйозні наслідки для індивідів, сімей та суспільства в цілому. Воно підтримує систему нерівності між чоловіками та жінками, підриває основні права та свободи особи, а також перешкоджає досягненню рівності та справедливості. Проблема гендерно обумовленого насильства потребує уваги суспільства та вжиття ефективних заходів для її запобігання та боротьби. Стереотипи щодо ролей чоловіків та жінок: Суспільні стереотипи про те, які повинні бути ролі чоловіків і жінок, викликають глибокі нерівності та сприяють гендерному насильству. Чоловіків часто підштовхують до ролі домінуючого, сильного і агресивного, в той час як жінок часто уявляють як слабких, пасивних і підкорених. Це створює атмосферу, де насильство вважається прийнятним чи навіть очікуваним у певних ситуаціях.

Гендерне насильство систематично порушує права і свободи людей на основі їхньої статі або гендерної ідентичності. Це може включати фізичне та сексуальне насильство, контроль над фінансами та зниження доступу до освіти та робочих можливостей. Це підриває основні принципи гідності та рівності перед законом. Контроль та знеособлення особи на основі її гендерної приналежності: Гендерне насильство також може виявлятися у формі контролю та знеособлення особи на основі її гендерної приналежності. Це може включати обмеження свободи вибору, нав'язування певних правил поведінки або відмову від самовираження. Це створює ситуацію безпеки, де особа відчувається підданою та позбавленою можливості контролювати власне життя.

Причини виникнення гендерно обумовленого насильства: Культурні та соціальні фактори гендерно обумовлене насильство виникає внаслідок глибоко укорінених культурних і соціальних норм, які підтримують нерівність між чоловіками та жінками. Такі фактори, як патріархальна культура, відображення гендерних стереотипів у масовій культурі, недостатня освіченість про гендерні питання, сприяють збереженню та поширенню насильства.

Відтворення гендерних стереотипів у суспільстві: Гендерні стереотипи, які приписують чоловікам та жінкам певні ролі, відображаються у всіх аспектах суспільства: у сім'ї, освіті, медіа, релігії та інших сферах. Ці стереотипи підтримують ідею переваги однієї статі над іншою, що створює підґрунтя для виникнення та поширення гендерного насильства.

Гендерно обумовлене насильство є складною та багатогранною проблемою, яка виникає внаслідок взаємодії різних факторів у суспільстві. Для ефективного протидії цій проблемі потрібні комплексні підходи, що орієнтовані на усунення культурних, соціальних та системних коренів гендерного насильства.

Психологічні та фізичні травми гендерно обумовлене насильство може призвести до серйозних психологічних та фізичних травм для потерпілих. Це включає в себе депресію, тривожність, посттравматичний стресовий розлад, а також різні травми, включаючи тілесні ушкодження, сексуальні травми та інші.

Гендерне насильство порушує основні права та свободи людини, включаючи право на життя, свободу вираження, право на безпеку та гідне поводження. Це також може призвести до порушень прав на доступ до освіти, здоров'я та рівних можливостей.

Гендерне насильство поглиблює нерівність між чоловіками та жінками та створює відчуття небезпеки в суспільстві. Воно підтримує культуру насильства та створює страх серед жертв, що може перешкоджати їм звернутися за допомогою та вибрати безпечний спосіб життя.

Гендерне обумовлене насильство має далекосяжні наслідки як для індивідів, так і для суспільства в цілому. Ефективна боротьба з цим явищем вимагає комплексних заходів на різних рівнях - від освіти та підтримки потерпілих до політичних та законодавчих змін для запобігання та покарання винних.

Виявлення та боротьба з гендерно обумовленим насильством є невід'ємною частиною процесу побудови рівного та справедливого суспільства. Гендерне насильство підриває основні цінності гідності, рівності та прав людини, порушуючи права та свободи тих, хто стає його жертвами.

Щоб забезпечити безпеку та благополуччя всіх членів суспільства, необхідно активно працювати над усуненням причин та наслідків гендерного насильства. Це означає сприяння усвідомленості, відмову від стереотипів, створення ефективних механізмів підтримки для потерпілих та посилення відповідальності за вчинення насильства. Лише шляхом спільних зусиль громадян, уряду, громадських організацій та міжнародного співтовариства можна забезпечити істинну рівність та справедливість для всіх, незалежно від статі чи гендерної ідентичності.

ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тарасенко Д.С. студ. 4 курсу ЮРБ-2001 спец. «Право»
Науковий керівник: к.ю.н, доцент В.В.Стрельник
Сумський НАУ

Україна є великою за територією відносно європейських країн країною з унікальним екологічним середовищем і біосферою. Навколишнє середовище - це комплекс природних ресурсів, що оточують людину: повітря, води, ґрунту, тваринний і рослинний світ. Саме тому, екологічна безпека є фундаментально важливою для безпечного проживання людей на території України.

Військова агресія з боку Російської Федерації відносно мирного народу України порушила питання безпеки не лише для існування цивільного населення, держави як державного утворення, але й для величезної кількості полів, лісів, річок, озер та інших природних елементів екосистеми. На момент березня 2024 року, за інформацією від інтернет ресурсу «Deep State» під окупацією залишається майже 18 відсотків територій України, що становить близько 108711 км², більшість яких кожного дня зазнають бомбардувань та активного забруднення паливно-мастильними та вибухонебезпечними відходами російського війська.

Окрім окупованих та прифронтових зон, атак які призводять до значних руйнувань також зазнають міста та села які знаходяться глибоко в тилівій зоні, наслідком таких атак окрім людських жертв є масштабні екологічні катастрофи. Під час боїв за Маріуполь, окупантами було знищено велику кількість очисних споруд, які проводили фільтрацію та очистку води. Нині, без даних спеціальних очисних підприємств, вода поглинає шкідливі хімічні елементи зі зруйнованих заводів та розбитої військової техніки, стікаючи не в каналізацію а прямо у відкрите море, забруднюючи цим не тільки прибережні води та акваторію Чорного моря, а ще й ґрунти біля навколишніх міст.

Станом на 2024 рік офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України озвучує загальні збитки від впливу на довкілля на суму 1274 мільярди гривень, але з кожним днем бойового зіткнення з росіянами дана цифра лише збільшується.

Найбільшим екологічним злочином Російської Федерації стосовно українського довкілля, на момент початку 2024 року є ручний підлив греблі Каховської ГЕС. Це є найбільший як за територією, так і за вартістю збитків теракт армії РФ, що призвів до масових смертей тварин, риби, людей. Змінилась екосистема цілого регіону, так як на місці Каховського водосховища, наразі знаходиться великий пустир, який потроху відновлюється у поля та ліси.

У відповідь на російську агресію, оборонним та промисловим підприємствам України зняли деякі обмеження в екологічному регулюванні. Так, у законі України від 15.03.2022 р. № 2120-ІХ "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" йде мова про не нарахування та відміну сплати екоподатку для суб'єктів господарювання, які знаходяться на забруднених вибухонебезпечними предметами землях та на території областей, на яких за списком Міністерства реінтеграції ведуться (велися) бойові дії, або які тимчасово окуповані російською окупаційною армією. Таким чином, даний закон дає можливість облегшити фінансове становище постраждалих підприємств та підвищити обсяги виробництва вцілілих, але даний закон не звільняє від контролю за рівнем викиду небезпечних речовин та експлуатації земель.

Крім тимчасового розблокування обмежень у сфері використання земель, змін також зазнав сектор видобування корисних копалин. За для пришвидшення промислової розробки родовищ, закон України від 01.12.2022 №2805-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства у сфері користування надрами» виділяє механізм придбання родовища з ціллію видобування без проведення аукціону. Умовами для такого виду отримання спеціального дозволу є: подання заяви до Держгеокадастру та пояснювальної записки щодо характеристики об'єкта, обґрунтованої необхідності на користування надрами; ситуаційний план з нанесеними межами ділянки надр та географічними координатами за системою WGS 84 з точністю не менше однієї десятої секунди;

відомості щодо протоколів Державної комісії України по запасах корисних копалин про затвердження запасів корисної копалини; план підрахунку запасів корисної копалини на топографічній основі з нанесеними межами категорії запасів за системою WGS 84; реєстраційні дані висновку про оцінку впливу на довкілля.

До цього закону отримати спеціальний дозвіл на видобування корисних копалин можна було лише шляхом аукціону. На фоні заяв великих збройних концернів як «Rheinmetall» про розміщення заводів з виробництва військової техніки, подальший перегляд та спрощення доступу до родовищ ресурсів дозволить заохотити більшу кількість іноземних компаній, за для підвищення обороноздатності України, при високотехнологічних методах видобування.

Отже, ці кроки показують, що держава під час війни може боротися з загрозою екологічній безпеці не тільки обмеженнями використання природних ресурсів, але й навпаки, збільшенням видобутку корисних копалин та промислових потужностей, так як у воєнний час найбільшим спонсором екоциду являється сусідня країна агресор, тож за для того, щоб її зупинити необхідно йти на розумні жертви, щоб не допустити ще більшої шкоди.

СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СПОРІВ МІЖ СПАДКОЄМЦЯМИ

Ткаченко К.Л., аспірант 1-го року навчання ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н., професор Ясинок М.М.
Сумський НАУ

За відсутності дійсного заповіту питання спадкування земельних ділянок регулюється законодавством, яке встановлює порядок спадкування, права спадкоємців, а також обов'язки та обмеження, пов'язані з успадкуванням земельних ділянок. Основні принципи спадкування земельних ділянок зазвичай визначається з метою забезпечення справедливого розподілу власності та захисту прав спадкоємців.

До таких закономірностей можна віднести: 1) спадкування за законом, тобто це означає, що у відсутності заповіту право на спадкування відчувається відповідно до закону і зазвичай спадкоємці визначаються в законодавстві за принципом черговості; 2) якщо на спадщину претендує більше одного спадкоємця, земельна ділянка може бути розділена між ними в рівних частках за правилами рівності спадкування, встановленими законом; 3) рівність спадкування означає, що малолітні діти і діти, які зачаті за життя спадкодавця, мають рівні права на спадкування із повнолітніми особами. 4) виключення спадкоємців з права спадкування за певних обставин, зокрема, коли вони були позбавлені спадщини у судовому порядку.

Аналіз статей 22, 40, 45, 49, 52, 54, 56, 59, 65, 66, 77 Земельного Кодексу України дає підстави стверджувати, що всі категорії земель, крім земель оборони, можуть бути об'єктом спадкування. Однак цільове призначення земельних ділянок після отримання їх у спадок спадкоємцями, повинно залишитись незмінним. [1, с. 207].

З точки зору суб'єктивних підстав, виникнення цивільно-правових спорів між спадкоємцями за земельні ділянки може мати декілька причин, які часто виникають у вигляді суперечностей щодо площ земельних ділянок, на які претендують спадкоємці, щодо різної участі спадкоємців в утриманні спадкодавців за життя, які трансформуються на різний об'єм спадкування, в тому числі і в питаннях земельних ділянок.

При наявності у спадкодавця декількох земельних ділянок виникають спори щодо володіння тією чи іншою частиною або ж усіма взамін іншого спадкового майна. Виникають спори і щодо усунення спадкоємця від спадкування тощо.

В більшості випадків причинами виникнення спорів між спадкоємцями є недостатня юридична поінформованість учасників спадкових правовідносин, або недотримання спадкодавцем вимог щодо належного оформлення права власності на земельну ділянку [2, с. 40] чи відсутність технічної можливості поділу земельної ділянки в натурі між усіма спадкоємцями, що порушує питання щодо грошової компенсації їхніх спадкових частин [2, с. 41]. Земельні спори у сфері спадкових відносин виникають і на підставі відсутності встановлених меж між різними площами фактичного землекористування різними спадкоємцями, що знаходяться на одній земельній ділянці [2, с. 44].

Отже, спадкування як за заповітом, так і за законом земельних ділянок є складним і багатоаспектним юридичним процесом, який має свої особливості, а відтак може породжувати різні проблемні питання, які набувають спірного характеру між спадкоємцями. Багато спорів виникають через непорозуміння щодо розподілу земельних ділянок серед спадкоємців, відсутність достатньої документації щодо прав на землю, а також різні інтереси та погляди спадкоємців щодо подальшого використання цих ділянок. Проблеми спадкування земельних ділянок можуть призвести до серйозних конфліктів та судових суперечок між спадкоємцями, що часто відбивається на їхніх відносинах та спричиняє значні витрати часу та коштів. Недосягнення згоди стосовно розподілу землі може призвести до вирішення справ у суді, де розв'язання питань спадкування часто затягується та призводить до додаткових суперечливих питань.

Список використаних джерел:

1. Соха Л. До питання про становлення та формування нормативного регулювання порядку спадкування земельної ділянки. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2020. С. 206-208.
2. Огляд практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо розгляду справ у спорах, що виникають із спадкових правовідносин / відп. за вип.: секретар Другої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Червинська М. Є. Київ, 2023. 168 с. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_spadkovi_pravo_vidnos_14_03_2023.pdf

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Токарева В.В., студ. 4 курсу, МП, ЮФ

Науковий керівник: доктор філософії, доцент С.В. Калюжна
Сумський НАУ

Умови воєнного стану вимагають особливої уваги до цифрової компетентності, оскільки вони впливають на різні аспекти життя та функціонування суспільства [1]. Наприклад:

По-перше, захист від кіберзагроз: у ситуаціях воєнного конфлікту наявний підвищений ризик кібератак та шпигунства. Основна складова цифрової компетентності - це здатність ефективно захищати цифрові системи, мережі та дані від несанкціонованого доступу та зловживань.

По-друге, безпечне резервне копіювання даних: розуміння методів резервного копіювання та відновлення даних є ключовим аспектом цифрової компетентності, яка забезпечує безпеку та доступність інформації під час кризових ситуацій.

По-третьє, використання шифрування та інших методів безпеки: знання сучасних методів шифрування та інших заходів забезпечення конфіденційності даних стає важливим у збереженні приватності та захисті інформації, особливо в умовах військових конфліктів.

По-четверте, ефективна цифрова комунікація: в умовах воєнного стану швидка та надійна комунікація через цифрові канали стає вирішальною. Цифрова компетентність включає в себе здатність до ефективного використання цифрових засобів комунікації [3].

По-п'яте, освіта та готовність до кіберзагроз: розуміння основних принципів цифрової безпеки та вміння реагувати на потенційні кіберзагрози є важливою складовою цифрової компетентності для громадян в умовах воєнного конфлікту.

По-шосте, застосування цифрових технологій у кризовому управлінні: Впровадження цифрових технологій у системи кризового управління дозволяє ефективно моніторити ситуацію, аналізувати дані та координувати дії учасників.

По-сьоме, адаптація та навчання: умови воєнного стану можуть вимагати швидкої адаптації та навчання нових навичок для ефективної реакції на зміни. Цифрова компетентність включає у себе здатність швидко вчитися та адаптуватися до нових викликів у цифровому середовищі.

У воєнних умовах цифрова компетентність допомагає військовим забезпечити комунікацію, координацію та аналіз інформації, що в свою чергу сприяє вдосконаленню стратегій та прийняттю обґрунтованих рішень. Забезпечення високого рівня цифрової компетентності серед військовослужбовців та використання сучасних технологій є ключовим елементом для успішного ведення операцій у воєнний час.

Отже, цифрова компетентність в умовах воєнного стану є ключовою для забезпечення безпеки та ефективного управління в цифровому середовищі [2].

Це підкреслює, що сучасні технології і навички цифрової сфери не лише полегшують взаємодію і спілкування серед військових, а й сприяють розумінню ситуації, розробці ефективних стратегій і прийняттю важливих рішень. Висловлене також підкреслює, що цифрова компетентність стає необхідністю для успішного ведення операцій у сучасному воєнному середовищі.

Варто зазначити, що необхідність забезпечення високого рівня цифрової компетентності зумовлена об'єктивною потребою кожного суб'єкта господарювання для забезпечення стабільного управління та досягнення поставлених цілей в умовах розвитку цифрової економіки. Стрімкий розвиток інформаційних технологій. Стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовив необхідність раціоналізації та створення відповідної правової бази для забезпечення цифрової/інформаційної безпеки. Забезпечення цифрової/інформаційної безпеки є важливим не лише для бізнесу, але й для суспільства в цілому.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. No 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.02.2024).
2. Братасюк О.Б., Ментух Н.Ф. Поняття та класифікація цифрових прав в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 10. С. 58.
3. Наукові публікації і видавнича діяльність цифрових прав в Україні. Київ. 2021 URL <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya> (дата звернення: 12.03.2024).
4. Хаустова.Г. Стандарти прав людини в сфері цифрових технологій під впливом глобалізаційних викликів. Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Вип. 5: Цифрові трансформації України 202: виклики та реалії: за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 20 вересня 2021 року) / за ред. С.В. Глібка, К.В. Єфремової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. С. 180.

ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Тягушев Д.С., студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. П.М. Маланчук
Сумський НАУ

Презумпція невинуватості є одним із ключових принципів кримінального права, який передбачає, що обвинувачений вважається невинуватим, поки його вина не буде доведена за вагомими та переконливими доказами. Цей принцип є основоположним для справедливого судочинства та захисту прав людини в кримінальному провадженні.

Принцип презумпції невинуватості має свої витоки у римському праві, де він вперше зазначався ще в античні часи. Згідно римського принципу "ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat" (доказати має той, хто стверджує, а не той, хто заперечує), обвинувачений вважався невинуватим, поки його вина не була доведена. Згодом цей принцип став основоположним для багатьох правових систем у всьому світі. Він знайшов відображення в багатьох міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ) — декларація, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року в Паризькому палаці Шайо, та є складовою багатьох конституцій країн, включаючи Сполучені Штати, країни Європейського Союзу, Канаду, Австралію, Японію, і багато інших.

Презумпція невинуватості надає обвинуваченому право на справедливий судовий розгляд, захист від свавілля та можливість представляти свої докази та аргументи перед судом.

Презумпція невинуватості в кримінальному праві є фундаментальним принципом, який гарантує захист прав людини та забезпечує справедливість судових розглядів. Вона визнає право кожної особи на захист до того часу, поки її вина не буде встановлена за переконливими та об'єктивними доказами. Є одним з каменів кримінальної юстиції, який сприяє зміцненню правової держави та дотриманню прав людини.

Цей принцип гарантує захист основних прав і свобод людини, забезпечує справедливість судових процесів та сприяє легітимності правосуддя. Він підтримує гідність особи та забезпечує, що він не є предметом попереднього засудження до того, як буде доведена її вина. Презумпція невинуватості сприяє збереженню довіри суспільства до правосуддя. Забезпечення справедливого судового процесу та захисту прав обвинуваченого допомагає підтримувати справедливість судових органів та їхніх рішень. Протягом історії принцип презумпції невинуватості виборював собі місце в різних правових системах. З часом він став не лише важливим принципом, але й одним із фундаментальних прав людини.

Презумпція невинуватості є важливим засобом запобігання неправомірним обвинуваченням та захисту прав людини в судовому процесі. Цей принцип зобов'язує суди і правоохоронні органи діяти справедливо та об'єктивно при здійсненні кримінального провадження.

Вважаємо, що під час швидкого розвитку технологій та поширення інформації через мережу інтернет важливо забезпечувати захист прав особи, яка звинувачується, від негативного впливу громадської думки. Він сприяє збереженню справедливості та гарантує, що судові рішення ґрунтуються на об'єктивних доказах і дотримуються принципів справедливості. Без цього принципу судова система могла б допускати безпідставні обвинувачення та порушувати права людини. Тому він є невід'ємною складовою будь-якої демократичної та правової системи.

На нашу думку важливо включити принцип презумпції у законодавство країни як основний принцип кримінального права. Це забезпечить його захист та визнання як невід'ємного елементу справедливого судового процесу. Необхідно проводити інформаційні кампанії та освітні заходи для громадськості щодо значення та важливості презумпції невинуватості. Це сприятиме формуванню правильного розуміння справедливості та захисту прав людини. Важливо гарантувати кожній особі, яка підозрюється в скоєнні злочину, доступ до ефективного захисту. Це може включати право на безкоштовну правову допомогу та можливість залучення кваліфікованих адвокатів. Необхідно встановити ефективні механізми контролю за дотриманням принципу презумпції невинуватості у судових процесах. Це може включати аудити судових рішень, моніторинг за діяльністю правоохоронних органів та інші заходи. Ми вважаємо, що ці пропозиції можуть допомогти удосконалити принцип презумпції невинуватості та забезпечити справедливість у кримінальних справах.

Отже, презумпція невинуватості в кримінальному праві є основоположним принципом, який забезпечує справедливість судових процесів та захист прав людини. Хоча він має старовинне походження, принцип презумпції невинуватості залишається актуальним і важливим у здійсненні кримінального правосуддя, де справедливість та права людини є невід'ємними складовими суспільства. Принцип презумпції невинуватості вважається одним з найбільш фундаментальних принципів кримінального права, оскільки передбачає, що кожна людина повинна вважатися невинуватою доти, поки її провина не буде встановлена в судовому порядку за належними процесуальними правилами. Іншими словами, обвинувачений не повинен бути винним, поки його вина не буде доведена за допомогою об'єктивних та переконливих доказів.

ЩОДО ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ДЛЯ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Удовенко Р.П., аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Науковий керівник: д.ю.н., професор І.О. Кравченко
Сумський НАУ

В основі Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року [1] лежить чітке розуміння того, що права людини, мир, безпека та розвиток глибоко взаємопов'язані та взаємопідсилюють один одного. Верховенство права для захисту довкілля об'єднує екологічні потреби з основними елементами верховенства права, забезпечуючи таким чином основу для покращення екологічного врядування та екологічних аспектів зобов'язань щодо прав людини, які мають виконувати окремі особи та громади в усьому світі.

Верховенство права для захисту довкілля (екологічне верховенство права) ґрунтується на трьох важливих компонентах:

- міцна правова база: ефективні закони та політичні рішення, а також сильні регіональні та національні інституції сприяють стійкості до екологічних криз, зниженню рівня екологічної злочинності та зниженню кількості пандемій, таких як COVID 19, що виникають через неправильне управління навколишнім середовищем.

- ефективні політичні, адміністративні та судові інституції: розвиток ефективних, підзвітних, інклюзивних і прозорих інституцій має вирішальне значення для сприяння верховенству права в навколишньому середовищі та реалізації прав людини (включаючи екологічні виміри), одночасно захищаючи правозахисників від погроз, репресій і переслідувань, включаючи прийняття надзвичайних указів і репресивного законодавства.

- доступ до інформації та правосуддя. влада на усіх рівнях повинна забезпечувати доступ до інформації, заохочувати громадськість до участі у прийнятті екологічних рішень і сприяти доступу до правосуддя [2].

Таким чином, верховенство права для захисту довкілля діє з метою захисту прав та свобод людини щодо навколишнього середовища та підвищення відповідальності для всіх учасників екологічних правовідносин. Екологічне верховенство права може сприяти реалізації багатосторонніх екологічних угод і просуванню до міжнародно погоджених глобальних екологічних цілей, підтримати стійке відновлення екосистем через справедливий перехід до сталої економіки, заснованої на збереженні біорізноманіття, відновлюваних джерелах енергії, сталому використанні ресурсів, розширенні можливостей громади та сприянні заробітку з гідністю.

Екологічне верховенство права вимагає застосування правового підходу до прийняття екологічних рішень. У рамках таких підходів процес прийняття рішень підтримує процедурні права, включаючи права на участь в управлінні суспільними справами, доступ до інформації, вільну, попередню та інформовану згоду на розголошення персональних даних та свободу вираження поглядів. По суті, належне екологічне врядування, підкріплене екологічним верховенством права, гарантує, що прийняття рішень є консультативним і представницьким, надаючи різноманітним зацікавленим сторонам відчуття власності, таким чином надаючи екологічній політиці більшу легітимність.

Часто громади та громадянське суспільство загалом не мають належного доступу до інформації чи можливостей брати участь в екологічному врядуванні. Таким чином, необхідно розвивати підходи, що ґрунтуються на правах, включаючи як процесуальні права доступу до інформації та правосуддя, так і матеріальні права на здорове довкілля. Це також життєво важливі елементи ефективного екологічного верховенства права, що сприяє формуванню мирних та інклюзивних суспільств для сталого розвитку, доступу до правосуддя для всіх і побудови ефективних, прозорих, підзвітних та інклюзивних інституцій як основних будівельних блоків для досягнення ЦСР.

Отже, вдосконалення нормативно-правової бази, ефективні, підзвітні та прозорі інституції, доступ до інформації та правосуддя є передумовами для реалізації економічних, соціальних і культурних прав, у тому числі права на безпечне, чисте, здорове та стале довкілля, та втілюють деякі з ключових елементів екологічного верховенства права, критично важливі для досягнення сталого розвитку.

Список використаної літератури

4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

5. Environment and Human Rights: A New Approach to Sustainable Development. URL: <https://www.iied.org/sites/default/files/pdfs/migrate/11016IIED.pdf>

ЩОДО ОРЕНДИ ЗЕМЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Хвостик Я.В, студ. 4 курсу ЮФ

Науковий керівник: доктор філософії, доцент кафедри В.В. Нежевело

Сумський НАУ

Наша країна наразі має надзвичайно складну політичну, геополітичну, економічну та соціальну ситуації, що породжує собою низку нових викликів у забезпеченні національної безпеки та збереження територіальної цілісності.

Умови введеного на території держави воєнного стану супроводжуються особливим правовим режимом, який включає ряд обмежень та регуляційних процесів у всіх сферах суспільного життя.

Однією з таких сфер, є сфера земельних відносин, зокрема оренди земельних ділянок. Оренда землі є важливим елементом аграрної та економічної політики країни, і в умовах кризових ситуацій дана сфера стає предметом особливого інтересу та регулювання з боку владних органів. Завдяки можливості здійснення оренди землі забезпечується всебічний доступ до земельних ресурсів, що особливим є для сільськогосподарських та інших галузей, з відповідним стимулюванням ефективного використання землі та розвитку агропромислового сектору.

Згідно статті 93 Земельного кодексу встановлено, що право оренди земельної ділянки - це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для провадження підприємницької та іншої діяльності [1].

У контексті введеного в державі воєнного стану оренда землі набуває особливого значення через стратегічне використання земельних ресурсів для особливо актуальних потреб оборони, господарства та інфраструктури. Однак, дані правовідносини можуть створювати низку правових питань і невизначеностей.

Наразі гостро та, свого роду болюче, постає питання щодо регулювання відносин у сфері землекористування на правах оренди ділянок, які знаходяться на території тимчасової окупації.

Саме тому, у зв'язку з необхідністю ефективного управління земельними ресурсами під час воєнного стану, 24.03.2022 року був прийнятий Закон України № 2145-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» [2].

Даним нормативно-правовим актом було встановлено відповідні правила щодо врегулювання земельних відносин під час воєнного стану. Зокрема, даним актом спрощено процедуру передачі земельних ділянок для сільськогосподарської кампанії, що дозволяє швидше та ефективніше використовувати земельні ресурси для вирощування продуктів харчування. Дані дії є особливо важливими в період воєнного стану, особливо коли може бути потреба у збільшенні обсягів продовольства саме для забезпечення національної безпеки.

Загалом даний Закон [2] спрямований на реагування потреб суспільства в умовах кризи та вимушено введеного воєнного стану, забезпечуючи на скільки це можливо простий та свого роду вигідний доступ до земельних ресурсів, в першу чергу для сільськогосподарського виробництва.

На підставі аналізу наукових праць даної сфери, важливо підкреслити, що оренда землі в умовах воєнного стану представляє собою складний аспект, який потребує комплексного підходу та уважного вивчення.

Воєнний стан створює надзвичайні обставини, які можуть значно вплинути на земельні відносини, включаючи умови оренди, права та обов'язки сторін, а також процедури вирішення спорів.

Наразі існує необхідність розробки спеціальних механізмів та правових нормативів, які б забезпечували захист інтересів усіх сторін орендних відносин в період воєнного стану. Важливо забезпечити баланс між необхідністю забезпечення національної безпеки та захистом прав та інтересів громадян і підприємств в державі, яка наразі не просто виживає, але й намагається розвиватися в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III-ВР. [Електронний ресурс]. – (Законодавство України). URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>(дата звернення: 20.03.2024р.).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р. №2145-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (дата звернення: 20.03.2024р.).

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Хобленко В.І, студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: к.ю.н., доцент В.В. Стрельник
Сумський НАУ

В умовах постійної загрози з боку держави-терориста для життя людини питання спадкування не втрачають своєї актуальності. Спадкування за законом відбувається при відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини чи відмови спадкоємцями від її прийняття за заповітом, а також у випадку, коли заповітом не охоплюється уся спадщина. Спадкування за законом відбувається за процедурою черговості.

Так, пунктом 3 Постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» від 28 лютого 2022 р. № 164 визначається, що перебіг строку для прийняття спадщини або відмови від її прийняття зупиняється на час дії воєнного стану, але не більше ніж на чотири місяці.

Питання про отримання спадщини постає для спадкоємців після початку терміну для її прийняття. Зміни внесені наказом Міністерства юстиції України від 11 березня 2022 р. №1118/5 який набув чинності з 19 березня 2022 року, оновили порядок вчинення нотаріальних дій в Україні.

Нововведення передбачають, що спадкові справи можуть розглядатися нотаріусами за зверненням будь-якого заявника умовах воєнного або надзвичайного стану, незалежно від місця відкриття спадщини.

Особа, що досягла чотирнадцяти років, має право подати заяву про прийняття спадщини за відсутності згоди батьків або опікунів. Батьки, усиновлювачі або опікун подають заяву про спадщину від імені неповнолітньої чи недієздатної особи

Той, хто подав заяву про спадщину, може відкликати її протягом строку, встановленого для прийняття спадщини.

Статтею 1270 Цивільного кодексу України визначено шестимісячний строк для прийняття спадщини. Цей строк було подовжено на чотири місяці вищезгаданою постановою, з метою уникнення його пропуску під час воєнного стану. Для зручності громадян запроваджено можливість не залежно від місця відкриття спадщини, за місцем звернення спадкоємця будь-який нотаріус України має право завести спадкову справу.

Під час воєнного стану будь-який нотаріус України може розглянути спадкову справу за проханням спадкоємця, незалежно від місця відкриття спадщини. Заява про прийняття спадщини має подаватися спадкоємцем особисто. Особа, що досягла чотирнадцяти років, має право подати заяву про прийняття спадщини без згоди своїх батьків або піклувальника. Нотаріус видає Свідоцтво про право на спадок у місці відкриття спадщини, яке визначається за останнім місцем проживання спадкоємця.

У випадку, коли місце проживання спадкоємця невідоме, використовується місцезнаходження нерухомого майна або основної його частини, а якщо нема нерухомого майна, то місцезнаходження основної частини рухомого майна.

Особливим аспектом є те, що нотаріус, який розпочав спадкову справу не за місцем відкриття спадщини, не може видати спадкоємцю свідоцтво про право на спадок згідно з законом або за заповітом. У такому випадку спадкоємцю необхідно звертатися до іншого приватного нотаріуса або державної нотаріальної установи для узгодження передачі спадкової справи та отримання свідоцтва. Передача спадкової справи від одного нотаріуса до іншого не має чітких обмежень, тож рішення про передачу за місцем відкриття спадщини повинен ухвалити нотаріус, який ініціював цю справу.

Важливо узгодити ці кроки зі спадкоємцями та нотаріусом, який буде займатися спадковою справою, щоб уникнути можливих конфліктів між усіма сторонами. При передачі спадкової справи між приватними нотаріусами або державною нотаріальною конторою складається акт опису 150 спадкової справи у двох примірниках, де детально описуються всі документи з вказівкою їх основних даних, які передаються між установами. Нотаріус, який доставляє спадкову справу кур'єром, залишає копії документів у своїй діловій документації. Така передача спадкової справи не має обмежень у строках, незалежно від того, чи вже минув строк видання Свідоцтва про право на спадок. Зазначений документ видається спадкоємцям після завершення терміну для прийняття спадщини, що розраховано на десять місяців, замість звичайних шести місяців згідно зі статтею 1270 Цивільного кодексу України.

Отже підкреслимо, що під час воєнного стану було встановлено обмеження у порядку проведення нотаріальних процедур, що спрямовані на захист цивільних прав і законних інтересів фізичної особи у сфері спадкування. Ці заходи були належними для запобігання шахрайству та забезпечення особистих майнових прав громадян, не позбавляючи при цьому можливості звертання за нотаріальними послугами у період воєнного стану.

ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У ЗЕМЕЛЬНО-МАЙНОВИХ СПОРАХ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАСТОСОВЧОЇ ПРАКТИКИ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Хомініч М. С., аспірант 2 курсу ЮФ
Науковий керівник: проф. М. М. Ясинок
Сумський НАУ

Кожна особа при наявності земельно-майнових відносин має право звернутись до суду за захистом свого економічно-правового інтересу. Реалізація такого права відбувається на основі позову. Під поняттям позову розуміється письмова матеріально-правова вимога особи, яка ґрунтується на тих чи інших фактах та обставинах, якими остання обґрунтовує свої вимоги, які спрямовуються до відповідного суду першої інстанції з метою захисту свого порушеного, невизнаного чи оспорюваного права свободи чи інтересу.

Кількість земельно-майнових спорів з часом не зменшується, а тримається на стабільно високому рівні, що підтверджує судова практика. Зокрема, у 2023 році кількість позовних заяв у спорах, що виникають із земельних відносин, які надійшли у звітному періоді, склала 11438 одиниць [1]. У 2022 році вказана цифра склала 7094 од.[2], а в 2021 році – 14444 одиниці [3].

Вирішення будь-якого земельно-майнового спору розпочинається зі стадії відкриття провадження у цивільній справі. Значення даного етапу судочинства в суді загальної юрисдикції вбачається із переліку процесуальних завдань, які воно вирішує. Слід зауважити, що особливість правових положень цивільного процесуального законодавства полягає в тому, що вони проявляються у внутрішньогалузевому взаємозв'язку кожної попередньої дії суду до послідувочої дії як суду так і сторін та кожною стадією правосуддя, що утворює нерозривність всієї судової процедури, яка по суті і утворює поступальність розвитку судового процесу.

Так, згідно ч. 3 ст. 53 ЦПК України, якщо суд при вирішенні питання про відкриття провадження у справі або при підготовці справи до розгляду встановить, що рішення суду може вплинути на права та обов'язки осіб, що не є стороною у справі, суд залучає таких осіб до участі у справі як третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору [4]. Тобто, стадія відкриття провадження у справі легітимізує як увесь цивільний процес в цілому, так і слугує механізмом встановлення повного складу суб'єктів, на права та обов'язки яких може вплинути майбутнє судове рішення.

В той же час, слід відрізнити обов'язок залучення до справи та встановлення процесуальної належності учасників справи, які в судовій практиці відрізняються за своїми наслідками. Зокрема, у випадку незалучення до участі у справі третьої особи на стадії відкриття провадження у справі, є наслідком порушення права такої особи, що є підставою до скасування судового рішення в апеляційному порядку. Разом з тим, встановлення належності сторони спору (належного відповідача) має здійснюватись не на стадії відкриття провадження у справі, а вже в процесі її розгляду і вирішення. Вказане підтверджується судовою практикою Верховного Суду у земельно-майновому спорі, вирішеному 23.08.2022 року у справі №509/4221/16-ц [5].

В цілому ж стадія відкриття провадження у справі щодо вирішення земельно-майнового спору є однією із найважливіших процесуальних етапів в цивільному судочинстві, оскільки нею: 1) започатковується процес розгляду та урегулювання земельно-майнового спору; 2) здійснюється повідомлення відповідача про пред'явлення до нього позову та надання йому права направити до суду свої заперечення проти позову у вигляді відзиву, що передбачено ст. 178 ЦПК України; 3) розпочинається підготовче провадження, спрямований на ефективне вирішення існуючого спору.

Список використаних джерел:

1. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства за 2023 рік (форма № 1-ц(річна)). URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/main_site/1-ts_4-2023.xls (дата звернення: 10.04.2024).
2. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства за 2022 рік (форма № 1-ц(річна)). URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/main_site/1-c%20_%204-%202022.xls (дата звернення: 10.04.2024).
3. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства за 2021 рік (форма № 1-ц(річна)). URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/main_site/1c_2021.xlsx (дата звернення: 10.04.2024).
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.04.2024).
5. Постанова Верховного Суду від 23.08.2022 року у справі № 509/4221/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105862440> (дата звернення: 10.04.2024).

СТРОКИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

Чевгуз А.В., студ. 2 ст курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н., проф. М. М. Ясинок
Сумський НАУ

В Україні поступово відбувається переоцінка та перегляд політичних і правових ідей та цінностей, оновлення правової системи, її галузей та інститутів, трансформація правозастосовчої практики. У цьому контексті важливими є питання щодо ефективності та оперативності правосуддя у сфері розгляду цивільних справ судами загальної юрисдикції.

Таким чином, актуалізація дослідження процесуальних строків у цивільному судочинстві має значну кількість дискусійних як теоретичних, так і практичних питань, як щодо розмірів процесуальних строків, так і практики їх застосування, ролі та їх місця в цивільному судочинстві.

Отже, строки в цивільному судочинстві відіграють значущу роль не лише в контексті своєчасного здійснення судочинства з мінімальними втратами часу, але також є визначальними критеріями при забезпеченні гарантій щодо здійснення суб'єктами цивільних процесуальних відносин своїх суб'єктивних процесуальних прав та обов'язків, що є вкрай важливим з точки зору однакового розуміння суті і значення процесуальних строків.

Загалом у науковій літературі немає єдиної думки щодо правової природи процесуальних строків. Так, одні правознавці вважають, що процесуальні строки належать до категорії юридичних фактів. Це пояснюється тим, що їх початок та закінчення є об'єктивними і не залежать від волі учасників правовідносин. Інші науковці, навпаки, схильються до визнання окремого статусу процесуальних строків у загальній сукупності правових явищ і вважають, що з точки зору цивільного процесуального права строки є поєднанням об'єктивного (перебіг часу) та суб'єктивного (можливість виконання тих чи інших процесуальних дій в межах визначених законом або судом процесуального строку).

Отже, процесуальні строки розглядаються в системі юридичних фактів. Щодо цього твердження в юридичній літературі йдуть гострі наукові дискусії, оскільки більшість фахівців відносить процесуальні строки до юридичних фактів як окремих обособлених подій. В той же час, частина інших фахівців вважають, що процесуальні строки не належать ні до фактів, ні до подій, оскільки вони не посідають самостійне місце у загальній системі юридичних фактів.

За своєю процесуально-правовою дією процесуальний строк в цивільному процесі чітко визначає для учасників процесу певні часові межі щодо реалізації своїх суб'єктивних процесуальних прав та виконання суб'єктивних процесуальних обов'язків. Така процесуальна регламентація, поряд із чітким нормативним обрамленням змісту самої процесуальної діяльності покликана, зокрема: 1) сприяти ефективному здійсненню цивільного судочинства в цілому; 2) своєчасному захисту та відновленню порушеного, невизнаного чи оспорюваного суб'єктивного права, свободи чи охоронюваного законом інтересу; 3) уникненню фактів порушення судом встановлених процесуальних строків щодо розгляду та вирішенню приватно-правових спорів; 4) підвищенню дієвості механізму забезпечення дисципліни та законності у сфері цивільного судочинства.

Процесуальний строк – це строк, який встановлено судом з метою вчинення певних процесуальних дій. Але при цьому суд повинен враховувати конкретні обставини справи, реальність вчинення процесуальних дій у відведений судом строк. Вже такий строк має бути достатнім для вчинення процесуальних дій і водночас не повинен бути таким тривалим, щоб створювати умови, які б затягували остаточне вирішення спору в суді. До процесуальних строків належать, наприклад, строки для подання доказів (ст. 83 ЦПК України), строки для оголошення перерви у розгляді справи (ст. 240 ЦПК України) та інші. Таким чином, процесуальні строки відіграють важливу роль у цивільному судочинстві, забезпечуючи стабільність та визначеність цивільних процесуальних правовідносин під час здійснення цивільного судочинства.

Процесуальні строки безумовно носять міжгалузевий характер. Це стосується як строків, встановлених законом, так і судом, оскільки строки регулюють "рух" справи в судових засіданнях різної юрисдикції.

За джерелом встановлення інші процесуальні строки поділяються на два види: а) строки, які встановлені законом, що регулюють всі ключові питання цивільного процесу: строк проведення попереднього судового засідання; строк призначення справи до розгляду; строк розгляду справи тощо. В той же час, переважна більшість процесуальних строків встановлено законом для учасників цивільного процесу.; б) строки, які встановлені судом стосуються виключно учасників цивільного процесу.

Таким чином, в умовах розбудови правової держави та становлення громадянського суспільства належний судовий захист є показником належного рівня громадянського суспільства, в якому права і свободи людини і громадянина не лише ефективно реалізуються, а й захищаються. Зазначене дає підстави стверджувати про доцільність подальшого дослідження категорії процесуальних строків, яка є однією з найактуальніших як у теорії, так і в практиці цивільного процесуального права.

Процесуальні строки в цивільному судочинстві можна визначити як встановлені законом або судом проміжки часу, які можуть визначатися годинами, днями, місяцями або роками. Також вони можуть визначатися вказівкою на подію, яка має обов'язково настати, початок і закінчення якої пов'язані з настанням чітко визначеного правового результату і протягом якої суб'єкт цивільного процесу буде вчиняти процесуальну дію.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Шаповаленко О.Б., студ. 5 курсу ЮФ
Науковий керівник: доц. Т.О. Чернадчук
Сумський НАУ

Світ змінюється дуже швидко. З'являються нові технології, нові сфери діяльності людини і її впливу, та разом з цим, повинно так само швидко змінюватися пошук і впровадження оптимальних моделей і змін в міжнародному законодавстві. Ці зміни повинні бути актуальними і адаптованими на сьогоднішній час, а найголовніше-ефективними. А це значить, діючими не лише на папері. Такі зміни повинні стояти в пріоритеті кожної країни, в кожному суспільстві, як складова політики національної безпеки, зовнішньополітичного курсу в системі міжнародних відносин. Для України - це важливе завдання та невід'ємний елемент її зовнішньополітичної діяльності в складний час-час війни з росією, час захисту своїх прав, свобод, суверенітету, територіальної цілісності та усвідомлення національної єдності. Найцінніше, що є в кожній людині, а отже і у держави – це її свобода і життя. При цьому можна стверджувати, що ці цінності є, були і будуть актуальними і незмінними величинами на протязі всього часу існування людства на землі. Вони є основоположними для кожної держави, для національної ідентифікації генетичного коду нації, як запорука розвитку держави, її духовного і економічного розвитку.

Одним із векторів розвитку міжнародних відносин в сучасному світі являється збереження миру і недопущення можливості III світової війни та зведення до мінімуму локальних війн шляхом проведення політики забезпечення інтересів і прав кожної окремої держави світового співтовариства незалежно від їхнього економічного статусу на світовій арені. Людство пережило досить великі війни, геноциди різних народів, що настав час задуматися, обміркувати, обернутися в минуле, щоб зберегти мир на планеті Земля сьогодні. Достатньо вже було пролито крові і сліз, коли горе відчули мільйони людей. Зброя – це не метод вирішення конфлікту, а тим більше не може являтися інструментом для досягнення цілей а часом безглузких, імперських амбіцій. Запобігти цьому всьому, на мою думку, може насамперед проведення ефективної політики реформування міжнародних стандартів, можливо навіть створення нових шаблонів у сфері дотримання як прав людини, так і загалом міжнародного права з урахуванням проблемних питань, що виникають в процесі існування сучасного світу. Я можу визначити це так: «Закон - як справедливість». Світові лідери мають стати прикладом для поведінки інших, можливо не досить ще економічно незалежних, більш молодих і недосвідчених держав. Це повинні бути дружні, незверхні довірчі стосунки. Потрібно навчитися бачити і прислухатися до думки суспільства і вчасно реагувати на зміни, що відбуваються як всередині країни так і на міжнародній арені. Мати інструменти для вчасного реагування і запобігання тих чи інших проблем, конфліктів, що обов'язково повинні вирішуватися лише мирним шляхом за допомогою дипломатії і міжнародного права.

Безпека - це не лише гарантія реалізації національних інтересів, але й елемент взаємовигідного міжнародного співробітництва в процесі всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції. Від розвитку демократії в державі безпосередньо залежить і правильний вибір вектору в бік зменшення загроз різного роду. Тобто, потрібно оцінювати як структуру, відносини, зв'язки, принципи регулювання, так і вчасно прогнозувати як короткострокові так і довгострокові наслідки її функціонування. Вміти аналізувати причинно-наслідковий зв'язок, що призвів до покращення чи навпаки погіршення ситуації в країні чи на міжнародній арені.

Потрібно створення оптимальної ефективної моделі. Зокрема це стосується дослідження формування концептуальних засад правового регулювання безпеки з урахування сучасних підходів до прав людини та домінування визнання пріоритету права в умовах просування до правової держави, що значить- верховенство права. Тільки ці тенденції можуть забезпечити національні інтереси, національну безпеку і їх поєднання з глобалізаційними процесами. Все це потребує реформування існуючих правових норм та механізмів і вдосконалення та створення відповідних спеціалізованих правових, дієвих інститутів. Сучасна правова наука знає велику кількість концепцій та підходів до права, це: соціологічний, генетичний, природно-правовий, нормативний та ряд інших.

Агресія у будь-якій формі не повинна залишатися атрибутом XXI століття, як і прагнення до нарощування балансу сил. Міжнародне право - це інструмент за допомогою якого можна вирішити найактуальніші проблеми та конфлікти, потрібно лише спільне бажання світової спільноти.

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Шевченко В.В, студ. 2 ст. курсу ЮФ
Науковий керівник: д.ю.н., доцент Роговенко О.В.
Сумський НАУ

Історичний огляд: Місцеве самоврядування в Україні має вікові традиції, що сягають корінням у стародавні часи. З початком незалежності України в 1991 році було встановлено нову систему місцевого самоврядування, що зазнала кілька етапів реформ та модернізацій.

Конституційна база: Конституція України визначає місцеве самоврядування як основний принцип організації влади. Згідно з Конституцією, місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами на засадах автономії, самовизначення та відповідальності перед своїми членами та владою.

Форми місцевого самоврядування: В Україні існує декілька форм місцевого самоврядування, включаючи сільські, селищні, міські та обласні ради. Кожна з цих рад має свої повноваження та відповідальність перед місцевими жителями.

Повноваження та функції: Місцеві ради відповідають за прийняття рішень у сфері місцевого розвитку, бюджетування, інфраструктури, соціального захисту, освіти, культури та багато іншого. Вони також здійснюють контроль за виконанням власних рішень та реалізують політику влади на місцевому рівні.

Роль у розвитку місцевого рівня: Органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у розвитку економіки, інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших сфер життя на місцевому рівні.

Реформи та виклики: Місцеве самоврядування в Україні зазнало численних реформ з моменту незалежності. Останні реформи спрямовані на збільшення автономії місцевих громад, розвиток місцевих фінансів та підвищення ефективності управління.

Участь громадян: Успішне функціонування місцевого самоврядування залежить від активної участі місцевих жителів у прийнятті рішень, контролі за владою та участі в громадських ініціативах.

Фінансове забезпечення: Забезпечення достатнього фінансування є ключовим аспектом ефективної роботи органів місцевого самоврядування. Зокрема, важливо забезпечити стабільні доходи місцевих бюджетів та ефективне використання цих коштів.

Проблеми корупції та недобросовісної діяльності: Використання місцевих структур для особистих користей, корупція та недобросовісна діяльність залишаються серйозними проблемами в системі місцевого самоврядування. Досить серйозним аспектом залишається недостатнє фінансування, недостатня кваліфікація кадрів тощо. Розв'язання цих проблем потребує системних заходів та підтримки з боку центральної влади.

Прозорість та відкритість: Органи місцевого самоврядування повинні діяти відкрито та прозоро, забезпечуючи доступ громадськості до інформації про свою діяльність та прийняття рішень.

Співпраця з іншими рівнями влади: Забезпечення ефективної співпраці між місцевими органами влади, регіональними та центральними установами є важливим аспектом забезпечення стабільності та розвитку країни.

Міжнародний досвід та співпраця: Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами для обміну досвідом у галузі місцевого самоврядування та впровадження кращих практик.

Інновації та розвиток: Для успішного функціонування органів місцевого самоврядування важливо впровадження інноваційних підходів та розвиток управлінських практик, що відповідають сучасним викликам і потребам громади.

Майбутнє розвитку: Розвиток місцевого самоврядування в Україні вимагає подальших реформ та підвищення ефективності управління для забезпечення сталого розвитку територій та покращення якості життя місцевих громадян.

ЦИФРОВА ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Шендрик А.О., студ. 4 курсу ЮФ

Науковий керівник: доктор філософії, доцент С.В. Калюжна

Сумський НАУ

Внаслідок повномасштабної війни на території України, виникла особлива актуальність у вирішенні питань створення комфортного середовища та організації освітнього процесу. Вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року в Україну стало значущим випробуванням для системи освіти в країні. Навчальні заклади постраждали від наслідків війни та були змушені адаптуватися до непередбачуваної ситуації. Освітній сектор України став перед важливим завданням адаптації до умов воєнного стану та забезпечення безпеки учнів та педагогічного персоналу. Виникла потреба у розвитку та впровадженні інноваційних методів дистанційного навчання, щоб уникнути перерв у процесі освіти [1]. Дистанційне навчання, на яке були змушені переходити студенти в умовах надзвичайних обставин, має як переваги так і недоліки. В контексті воєнного стану, де навчання стало великим викликом, з'явилися такі позитивні сторони, як:

- доступ до освітнього процесу під час надзвичайних ситуацій;
- економія часу та коштів на проживання та транспорт;
- легкий доступ до навчальних ресурсів;
- можливість навчання у важкодоступних регіонах.

Однак, у контексті якості освітнього процесу, виникають також і негативні виклики, такі як:

- недостатня мотивація та бажання до навчання зі сторони студентів;
- обмеженість фінансових та технічних ресурсів (відсутність комп'ютера чи камери для онлайн-занять, а також обмежений доступ до Інтернету) [2].

Якщо говорити про статистику освіти в умовах воєнного стану, то приблизно 800 тисяч школярів перейшли зі звичайної освіти до дистанційної (від 17 669 учнів у 2021 році до 772 909 у 2022 році) та домашньої (від 4 695 до 64 409 учнів відповідно). Найбільше ці зміни зафіксовано у регіонах Сходу та Півдня країни, де близько 40% та 30% учнів відповідно були вимушені переїхати за кордон або в інші регіони.

У зв'язку з постійною загрозою безпеці учасників навчального процесу, в першому півріччі 2022/23 н.р. не було можливості повністю відновити очне навчання. Тільки 15% закладів освіти працювали в звичайному режимі, 33% - на дистанційній основі, та 52% - змішано. На Сході та Півдні України дистанційне навчання переважало, у Центрі та на Півночі – змішане навчання у містах та очне навчання у сільських населених пунктах [3].

У 2023/2024 навчальному році у закладах загальної середньої освіти, згідно з рішеннями обласних та Київської міської військових адміністрацій та засновників закладів, можуть використовуватись форми навчання: очна, дистанційна або змішана, в залежності від наявності захисних споруд у цих школах. Організація освітнього процесу в кожному населеному пункті залежить від рівня безпеки. Педагогічна рада закладу освіти визначає структуру та тривалість навчального тижня, дня, занять, відпочинку, враховуючи вимоги освітньої програми, навчального плану, навчального навантаження та індивідуальних потреб учнів, а також особливості розвитку та регіональні умови. [4].

Таким чином, варто зазначити, що у воєнний час цифрова освіта набуває важливості, забезпечуючи можливість навчання в умовах обмежень та обставин. Інтернет-ресурси та онлайн-платформи стають ключовим інструментом для здобуття знань, навичок та спілкування. Для забезпечення ефективного реалізації цифрових ініціатив, потрібні спільні зусилля держави, освітніх установ та приватного сектору.

На сьогоднішній день більшість закладів освіти в Україні інтенсивно розглядають різноманітні можливості впровадження цифрових технологій у систему навчання. Університети враховують побажання студентів та викладачів формуючи стратегії цифрового розвитку, і деякі з них вже завершують їхню реалізацію.

Література:

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник за загальною ред. С.М. Шарлєта. Київ-Чернівці «Букрек», 2022. 140 с.
2. Миронов Ю. Б., Миронова М.І. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Кафедра менеджменту Львівського торговельно-економічного університету. 2022. URL: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya> (дата звернення:18.02.2024).
3. Освітній процес в умовах війни: тенденції та висновки. ОСВІТА.UA. 2023. URL: <https://osvita.ua/school/88943/> (дата звернення:18.02.2024).
4. Лісовий О. Про організацію 2023/2024 навчального року в закладах загальної середньої освіти. Міністерство освіти і науки в Україні. Від 16 серпня 2023 р. №1/12186-23. С. 2. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-20232024-navchalnogo-roku-v-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення:11.03.2024).

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ОБЛІКИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ЗАВДАНЬ ЗА УЧАСТЮ АДВОКАТІВ

Шульженко А.В., доктор філософії, ст. викл. кафедри правосуддя та філософії
Сумський НАУ

Адвокатура є конституційно визначеним органом, якій здійснює правничу допомогу. У відповідності до ст.3 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», вона є недержавним самоврядним інститутом. І у даному визначенні при дослідженні нашої проблеми не державність адвокатури має важливе значення. Повноваження адвоката, якщо розуміти під цим поняттям діяльність адвоката, поширюються на територію України, тобто фактично, є рівними повноваженням представника державних органів.

Але при вирішенні завдань захисту, представництва, надання інших видів правничої допомоги деякі права адвоката залишаються обмеженими, і виникає необхідність залучення самим адвокатом інших видів захисту та представництва, якими, наприклад, можуть бути звернення до Міністерства юстиції, органів поліції, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, до Президента України, до Конституційного суду.

До моменту функціонування Єдиного державного демографічного реєстру не існувало електронної загальнодержавної бази виданих паспортів. Інформація про видані паспорти до 2014 року в інформаційно-довідкових базах відсутня. Відповідно вимог закону, кожна особа, яка оформлює паспорт, повинна бути ідентифікована (проблема безгромадянства в Україні: причини виникнення та масштаби). Одна із основних проблем реалізації такої ідентифікації виникає для осіб, які на момент досягнення віку, коли отримується паспорт, знаходились в місцях позбавлення волі і з різних причин не отримали паспорт і в подальшому це теж стало неможливим з різних причин: втрата документів, смерть близьких, що могли б підтвердити особу, окупація, знищення архівів, переміщення і втрата зв'язків тощо.

У 2001 році під час перепису населення в Україні було виявлено 82550 осіб без громадянства, тобто без паспорта громадянина України, у 2021 році таких осіб нараховувалось 35000, після початку повномасштабного вторгнення повідомляється про 400000 таких осіб.

Положення про паспорт громадянина України передбачає подання таких документів, як заява встановленої форми, свідоцтво про народження, фотокартки, підтвердження сплати державного мита. Отримання ІД картки передбачає додатково подання ідентифікаційного номеру, паспорт одного з батьків або паспорт громадянина України. Ідентифікація особи за допомогою інших засобів включає подання необхідних підтверджуючих запитів до МВС, Національної поліції, Міністерства юстиції, установ виконання покарань, перевірка за даними реєстру виборців. Також може складатися акт встановлення особи через опитування родичів або двох свідків.

Верифікація громадянина у відповідності до Демографічного реєстру, п. 46 здійснюється шляхом візуального та/або автоматичного порівняння параметрів, в тому числі і біометричних, особи з документами або інформацією, що мститься в реєстрі, але сам Реєстр містить дані, починаючи з 2017 року, більші давні залишаються поза ним і потребують додаткових зусиль для отримання через направлення відповідних запитів до різних інстанцій.

Одним із способів ідентифікації, яка може бути проведена для отримання паспорту громадянина України, для категорії раніше судимих осіб, які не отримали паспорт громадян на Україні в місцях позбавлення волі з різних причин, слід запропонувати використання криміналістичних обліків, які найбільш повно можуть підтвердити особу колишнього засудженого, особливо дактилоскопічний та габітоскопічний облік – ідентифікація за фотозображенням. Слід зазначити, що ці методи ідентифікації слід поєднувати і не використовувати окремо.

Створена у 2017 році система криміналістичних обліків Національної поліції України (ІПНП) включає підсистеми «Особа», «Розшук», «Пізнання», «Дактилоскопічний облік» та ін. Підсистема «Особа» містить інформацію про осіб, які вчинили правопорушення, за категоріями «підсудні», «раніше судимі», «засуджені до БПВ», «адміністративний нагляд», «формальний нагляд», «психічнохворі», «повії», «причетні до НОН», «дитина-правопорушник», «сімейний насильник». Але серед обмежень для адвокатів є заборона використання криміналістичних обліків, звернення до яких необхідне для здійснення функцій захисту

Вчені та експерти-практики наголошують на необхідності створення Концепції дактилоскопічної реєстрації за напрямками: організація безпосередньо дактилоскопічної реєстрації; розробка проекту Закону України «Про дактилоскопічну реєстрацію»; створення єдиної централізованої системи дактилоскопічної реєстрації в країні та ін. Також є пропозиції щодо створення системи біометричної реєстрації, яка б містила дані не тільки про відбитки пальців рук, а й інші види біометричних технологій. Враховуючи потреби, обумовлені несприятливими життєвими обставинами деяких категорій українців, а також періодом воєнного стану, необхідно створення єдиного банку даних біометричних зразків, з доступом до нього як захисників, так і державних службовців. Така аналогія із прогресивним світом значно б скоротила кількість часу при вирішенні проблем безгромадянства окремих категорій.

ВИКОРИСТАННЯ GIS – ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Явтушенко Д.С., студ. 4 курсу ЮФ
Скляр Ю.Л., к.б.н., доцент
Сумський НАУ

Точне землеробство являє собою оптимальне управління кожним квадратним метром поля. Основна мета такого підходу-досягнення максимального прибутку при ефективному використанні господарських і природних ресурсів. При цьому відкриваються реальні можливості для виробництва високоякісної продукції та збереження навколишнього середовища [1].

Впровадження технології точного землеробства призводить до:

- Оптимізації використання витратних матеріалів з мінімізацією витрат;
- Збільшенню врожайності та якості сільгосппродукції на 30%, з одночасним зниженням витрат на мінеральні добрива на 30% та на інгібітори на 50%;
- Мінімізації негативного впливу сільськогосподарського виробництва на навколишнє природне середовище;
- Підвищення якості земель;
- Інформаційної підтримки сільськогосподарського менеджменту [2].

Для впровадження технології точного землеробства необхідні сучасні сільськогосподарські машини з бортовими комп'ютерами, здатні здійснювати агротехнічні операції з урахуванням диференційованих потреб, а також прилади точного позиціонування на основі GPS, технічні системи для виявлення неоднорідностей на полі

Метод диференційованого внесення добрив включає три основні етапи : 1. Відбір зразків. 2. Аналіз зразків. 3. Побудова карти.

Місця взяття зразків визначаються з використанням електронної карти. Локалізація цих точок на місцевості здійснюється за допомогою GPS-моніторів, встановлених на автомобілі або квадроциклі. Глибина забору зразків зазвичай становить 30 см і в цілому корелює з товщиною шару ґрунту, що підлягає оранці.

Отримані ґрунтові зразки підсушують в спеціальних термошафах з температурою 30-40° С до стану повітряної сухості. Далі проводять лабораторний аналіз відібраних та підсушених зразків. Результатом такого аналізу є виявлення ступеня забезпеченості різних ділянок поля тими чи іншими хімічними елементами, необхідними для нормального росту і розвитку рослин.

На основі отриманих результатів лабораторних досліджень та використання GIS-технологій будують карту поля. Спочатку створюються окремі карти, враховуючи NPK (поживні речовини), а також рівень кислотності ґрунту, які потім можуть бути об'єднані в узагальнений електронний картографічний матеріал.

З використанням цих даних бортовий комп'ютер визначає розподіл добрив залежно від сільськогосподарських культур під час пересування техніки. Шляхом зміни положення дозуючих заслінок при проходженні різних ділянок поля, відбувається процес внесення добрив, який контролюється диспетчерським пунктом. Диспетчер реагує на відхилення основних показників від запланованих значень в потрібний час. Також передається інформація про рельєф місцевості, що дозволяє оптимізувати рух по полях і врахувати перешкоди. Технологія диференційованого внесення добрив володіє декількома перевагами. По-перше, вона дозволяє ефективно розподіляти добрива по полю, забезпечуючи внесення необхідної кількості добрив на кожну ділянку. По-друге, забезпечується правильне співвідношення між елементами живлення, внесеними на кожну неоднорідну ділянку поля. Третя перевага полягає у запобіганні надмірного внесення добрив на ділянках з високим вмістом поживних речовин, що допомагає уникнути непродуктивних втрат добрив у навколишньому середовищі. Крім того, використання цієї технології дозволяє домогтися економії добрив до 40% і більше, в залежності від особливостей конкретного поля.

Виходячи з вище зазначеного, ми бачимо, що використання сучасних досягнень в галузі геоінформаційних технологій дає можливість розвивати точне землеробство. В свою чергу такий підхід до ведення сільського господарства дає суттєву економію матеріальних ресурсів, зменшує його загальну енергоємність та шкідливість для довкілля.

Список використаних джерел

1. Точне землеробство / Точне землеробство на основі GPS/GIS // [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https:// www.slideshare.net/udau_admin/gpsgis-44716413](https://www.slideshare.net/udau_admin/gpsgis-44716413).
2. Гончарук І.В., Ковальчук С.Я., Цицюра Я.Г., Лутковська С.М. Динамічні процеси розвитку органічного виробництва в Україні. - Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 478 с.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Прокопенко Н. І. ст. викладач кафедри геодезії та землеустрою
Сумський НАУ

Сталий розвиток аграрного сектору економіки України - це процес забезпечення високої продуктивності та ефективності сільськогосподарського виробництва, при цьому зберігаючи урожайність ґрунтів, раціонально використовуючи ресурси, дотримуючись екологічних стандартів та забезпечуючи соціальну відповідальність.

Сталий розвиток аграрного сектору ґрунтується на комплексному врахуванні економічних, екологічних та соціальних аспектів, що вимагає досягнення гармонійної взаємодії між ними. Соціальні витрати спрямовані на задоволення потреб суспільства та забезпечення його благополуччя через матеріальні та нематеріальні користі. Екологічні затрати орієнтовані на запобігання деградації природного середовища та вимагають перехід до використання відновлювальних ресурсів та впровадження технологій з мінімальним негативним впливом на екосистеми. Такий підхід сприяє збалансованому розвитку аграрного сектору, що сприяє стабільності та сталому процвітанню сільськогосподарського господарства.

Для досягнення сталого розвитку аграрного сектору України необхідно впроваджувати сучасні технології та інновації, сприяти розвитку органічного сільського господарства, підтримувати малих фермерів та розвивати кооперацію в аграрному виробництві. Також важливо забезпечити сталі доходи для фермерів, стимулювати виробництво якісної та безпечної продукції, підвищувати ефективність управління сільськогосподарськими підприємствами.

Головною метою сталого розвитку аграрного сектору є забезпечення продовольчої безпеки, збереження навколишнього середовища та успішне конкурентне впровадження у світовий аграрний ринок.

Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України передбачає постійне підвищення продуктивності та ефективності сільськогосподарського виробництва при збереженні родючості ґрунтів, раціональному використанні ресурсів, дотриманні екологічних норм та врахуванні соціальної відповідальності. У цьому контексті ключовою є необхідність впровадження новітніх технологій та інновацій, сприяння розвитку органічного сільського господарства, підтримка малих фермерських господарств та розвиток кооперації в аграрному секторі. Також важливо гарантувати стійкі доходи для фермерів, посилювати виробництво якісної та безпечної продукції, підвищувати ефективність управління сільськогосподарськими підприємствами.

Головною метою сталого розвитку аграрного сектору є забезпечення продовольчої безпеки, збереження навколишнього середовища та успішне конкурентне відтворення на світовому аграрному ринку.

Відповідно до головних складових, можна узагальнити цілі сталого розвитку аграрного сектору:

1. Забезпечення продовольчої безпеки: гарантування стабільного доступу до якісної та безпечної продукції для всього населення.
2. Збереження навколишнього середовища: зменшення негативного впливу сільськогосподарської діяльності на довкілля шляхом ефективного управління ресурсами, застосування екологічно чистих технологій та практик.
3. Забезпечення соціальної відповідальності: створення сприятливих умов для працівників аграрного сектору, розвиток сільських територій, підтримка малих господарств та сприяння соціальному розвитку сільськогосподарських громад.
4. Підвищення продуктивності та ефективності: використання новітніх технологій, постійне вдосконалення процесів виробництва та розвиток інновацій в аграрному секторі.
5. Розвиток ринків та забезпечення конкурентоздатності: сприяння експорту сільськогосподарської продукції, розширення ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності у світовому аграрному секторі.
6. Підтримка розвитку сімейних господарств: сприяння малим та середнім сільськогосподарським виробникам, забезпечення доступу до кредитів, навчання, технічної підтримки та інфраструктури.
7. Збереження біорізноманіття: захист унікальних природних екосистем, збереження видового різноманіття рослин та тварин.

Отже, формулювання стратегії сталого розвитку аграрного сектору базується на врахуванні різноманітних факторів та узагальнює важливі етапи для досягнення стратегічних пріоритетів, підвищення економічної продуктивності, соціальної важливості та забезпечення екологічної безпеки у галузі сільського господарства національної економіки.

Тому, важливим завданням для сільськогосподарських підприємств є постійний аналіз, планування та впровадження інноваційних рішень у сфері регіональної організації, що призведе до сталого розвитку сільського господарства та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

ЗМІСТ

ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Кобець Д.О. БРУСНИЦЯ (<i>VACCINIUM VITIS-IDAEA L.</i>) ЯК ДЖЕРЕЛО БІОЛОГІЧНО АКТИВНИХ СПОЛУК.....	3
Адамчик Є.В. ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ ВЕГЕТАЦІЙНОГО СЕЗОНУ 2024 РОКУ У ЧЕРНІГІВСЬКОМУ ПОЛІССІ	4
Барканов М.О. ЯКІ ВИМОГИ У АГРАРІВ ДО ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ У ВОЄННИЙ ЧАС?	5
Бойченко Д. Ю. ПРОДУКТИВНІСТЬ РАННЬОСТИГЛИХ СОРТІВ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПІДЖИВЛЕННЯ.....	6
Большаков Є. А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОНЯШНИКА В ЗОНІ ПІВНІЧНО – СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ В 2023 РОЦІ.....	7
Желдубовський М. С., Крилов Д. О. СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ ДЛЯ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	8
Зубко О. М. УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОРТІВ СОЇ В УКРАЇНІ	9
Кисильчук А. М. РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОЩУВАННЯ ОСНОВНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР У 2023 РОЦІ. ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ	10
Коваленко М. О. ВПЛИВ МІНЕРАЛЬНОГО УДОБРЕННЯ НА ТРИВАЛІСТЬ ФАЗ РОЗВИТКУ СОРГО ЗЕРНОВОГО В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	11
Колосок А. ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА.....	12
Кримов В.М. ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ СОЇ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ В УМОВАХ ТОВ «АВІС УКРАГРО ГРУПП» СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	13
Кузьменко Р. О., Мащенко О. А. ВПЛИВ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ГРЕЧКИ СОРТІВ РІЗНОГО МОРФОЛОГІЧНОГО ТИПУ	14
Масик І. М., Кравченко Д. О., Литвиненко С. М., Глущенко Т. А. ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	15
Масик І. М., Лазневий В. М., Устименко В. А. ВПЛИВ СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМЩИНИ	16
Масик І. М., Пономаренко В. В., Глущенко Т. А. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	17
Масик І. М., Сіромолот В. В., Пилипенко Ю. О. УРОЖАЙНІСТЬ СОЇ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПОПЕРЕДНИКА В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	18
Масик І. М., Шкриль А. М., Мартіян К. Ю., Пічкобій О. В. ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПОСІВІВ ГОРОХУ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	19
Міщенко Ю. Г., Давиденко Г. А., Литвиненко А. В., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОМІЖНИХ СИДЕРАТІВ ЗА ВИРОЩУВАННЯ ГРЕЧКИ	20
Міщенко Ю. Г., Давиденко Г. А., Литвиненко А. В., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В., Болгарин Д. В. ВПЛИВ ПОПЕРЕДНИКІВ ТА ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ.....	21
Міщенко Ю. Г., Давиденко Г. А., Литвиненко А. В., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В., Бірін Є. А. КОНТРОЛЬ ЗАБУР'ЯНЕНОСТІ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ.....	22
Міщенко Ю. Г., Давиденко Г. А., Литвиненко А. В., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В., Конельський В. І. ВПЛИВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА ЙОГО ВОЛОГОЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ.....	23
Новіков А. М. ВПЛИВ ОБРОБКИ НА ЛАБОРАТОРНУ СХОЖІСТЬ ТА ЕНЕРГІЮ ПРОРОСТАННЯ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ	24
Остапенко Д. В. ВПЛИВ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ НА СТАН РОСЛИН І СТІЙКІСТЬ ПРОТИ ХВОРОБ	25
Ткаченко Р. С. ВРОЖАЙНІСТЬ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ.....	26
Триус В. О., Місюров О.В. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІОАДАПТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ....	27
Авраменко В. М. СТАН БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА «БИТИЦЬКИЙ»	28
Артеменко Д. В., Артеменко Д. Д., Клименко Г. О. ОЦІНКИ ВПЛИВУ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ НА ТЕРИТОРІЇ НПП "ДЕСНЯНСЬКО-СТАРОГУТСЬКИЙ"	29
Андрусенко В. В., Тихонова О. М. ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ШОСТКІНСЬКОГО РАЙОНУ	30
Аршакян Р. А., Гриб В. В. ЗНАЧЕННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	31
Авраменко М. О., Кочало В. О. ЕКОСИСТЕМНЕ УПРАВЛІННЯ ҐРУНТАМИ В СТАЛОМУ СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	32
Бердін І. В. ОПТИМІЗАЦІЯ ГУСТОТИ ПОСІВУ ЯК СПОСІБ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ АГРОПОПУЛЯЦІЇ <i>HELIANTHUS ANNUUS</i>	33
Бердін І. В., Скляр В. Г. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКА У ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКІЙ ОТГ	34
Бердін І. В. ВЕГЕТАЦІЙНИЙ МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ В ЛАБОРАТОРНІЙ СПРАВІ.....	35
Бердін І. В. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ЕКОЛОГО-АГРОТЕХНІЧНИХ ОСНОВ РОЗВИТКУ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКА	36
Бердін І. В. РОЛЬ ПРОЕКТУВАННЯ В РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА.....	37
Биваліна В. В., Ковальова М. А. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДП «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ ЛІСГОСП» НА СТАН НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ	38
Биваліна В. В., Кирильчук К. С. РОСЛИННИЙ СВІТ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ (НА ПРИКЛАДІ ЕНТОМОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКА «БОРОМЛЯНСЬКИЙ»)	39
Бондарев М. А. ПОПУЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ МОНИТОРИНГУ РЕСУРСІВ ЛІКАРСЬКОЇ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ	40
Василина М. І. АГРОЕКОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ПП АФ «ПЕРСПЕКТИВА» КРОПИВНИЦЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ	41

Воронін М. Ю., Коротенко Д. О., Коновал А. М. ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ЛІТОСФЕРУ ТА ҐРУНТИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	42
Гавілей Є. В, Скляр В. Г. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПРОВІДНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	43
Глущенко В. В. СТВОРЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ ПОСІВІВ ГРЕЧКИ ШЛЯХОМ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА	44
Данченко О. Б., Ковальова М. А. ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ТА МІНІМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ ПРОМИСЛОВИХ ТА АНТРОПОГЕННИХ ФАКТОРІВ НА ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ...	45
Дяченко О. В. ПОПУЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ СЕГЕТАЛЬНОЇ ФЛОРИ В АГРОЦЕНОЗАХ СУМСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	46
Заїка Д. С. ОГЛЯД ІНДЕКСУ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРИ ТА СЕРЕДНІХ КОНЦЕНТРАЦІЙ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН В АТМОСФЕРНОМУ ПОВІТРІ МІСТА СУМИ ЗА 2021-2023 РОКИ	47
Заїка Д. С., Гриб В. В. НОРМАТИВНО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ШЛЯХОМ НОРМУВАННЯ ЯКОСТІ (НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	48
Зубко С. В. ЛІСОВІ ЕКОСИСТЕМИ – КАРКАС ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ПЛАНЕТИ	49
Івченко В. В. ШЛЯХИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ	50
Клименко І. М. АНАЛІЗ ПОПУЛЯЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РІДКІСНОГО ВИДУ ANEMONE SYLVESTRIS L.	51
Коваль М. Ю., Клименко Г. О. ОЦІНКА ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	52
Кочкало В. О. МОНІТОРИНГ ПОПУЛЯЦІЙ SOLIDAGO CANADENSIS L. В МЕЖАХ ФІТОЦЕНОЗІВ ШОСТКИНСЬКОЇ ОТГ	53
Левенець С. Д. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ	54
Лещенко Д. О., Клименко Г. О. РОЛЬ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН У ПОШИРЕННІ ІНВАЗИВНИХ ВИДІВ РОСЛИН ...	55
Лисенко М. О., Клименко Г. О. ЕЛЕМЕНТИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ КАРТОПЛІ, ЯК ОДНІЄЇ З НАЙЦІННІШИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	56
Маруха Т. В. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СТІЙКІСТЬ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ	57
Наливайко О. О. ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ НА АГРОПІДПРИЄМСТВАХ	58
Одарченко В. В. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ	59
Павлюченко В. Ю., Ковальова М. А. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНІ	60
Пушкар Д. В. ВПЛИВ АГРОЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ НА ЯКІСТЬ ВРОЖАЮ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	61
Серпокрил Ю. І., Рева Д. Б. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В СФЕРІ ДОТРИМАННЯ НОРМ ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ СХЕМ ВИДОБУТКУ САПРОПЕЛЕВИХ ДОБРІВ	62
Скляр Ю. Л., Псарьов В. В. СТАН БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЗАКАЗНИКА «ВЕРХНЬОСУЛЬСЬКИЙ-2», РОЗТАШОВАНОГО У МЕЖАХ САДІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	63
Тарабар О. Ю., Тихонова О. М. ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	64
Тихонова О. М., Хомутов С. О. ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	65
Таран Д. М. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА СТАН ПОВІТРЯ В УКРАЇНІ	66
Теслик А. В., Ковальова М. А. РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЄКТІВ НА ФОНІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	67
Теслик А. В. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ВІДХОДАМИ ТА ВІДНОВЛЕННІ ЕКОСИСТЕМ	68
Теслик А. В. БІОЛОГІЧНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ШКІДНИКАМИ ТА ХВОРОБАМИ В ЕКОЛОГІЧНИХ СИСТЕМАХ	69
Токаренко В. В. АНАЛІЗ ВОДИ РІЧКИ ПСЕЛ У МЕЖАХ МІСТА СУМИ ТА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	70
Таран Д. М., Гриб В. В. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ САНІТАРНО-ВІРУСОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ВОДИ ТА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	71
Фіолоненко В. О. МОНІТОРИНГ СТАНУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД РІЧКИ СУЛА В МЕЖАХ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ	72
Фіолоненко Р. О. СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ФЛОРИ АНДРІЯШІВСЬКО-ГУДИМІВСЬКОГО ГІДРОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКА	73
Хлонь І. В. ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	74
Шерстюк С. М., Скляр Ю. Л. БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЗАКАЗНИКА «ПІДЛІСНІВСЬКИЙ», РОЗТАШОВАНОГО У МЕЖАХ СТЕПАНІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	75
Ярошенко Н. П. ВПЛИВ АБІОТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ОКРЕМІ СКЛАДОВІ КОМПЛЕКСНОГО ПОПУЛЯЦІЙНОГО АНАЛІЗУ ASARUMEUROPAEUM L. У ГЕТТИНГЕНСЬКОМУ ЛІСІ, НІМЕЧЧИНА	76
Задорожній А. Л. ДИНАМІКА НАРОСТАННЯ ВРОЖАЮ КАРТОПЛІ	77
Пономаренко Д. В. ПЕРЕВАГИ БІОТЕХНОЛОГІЧНОГО МЕТОДУ ВИРОБНИЦТВА МОЛОЧНОЇ КИСЛОТИ	78
Бурдуланюк А. О. ПОШИРЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЧИСЕЛЬНОСТІ КАРАНТИННИХ ШКІДНИКІВ УКРАЇНИ	79
Бурдуланюк А. О., Михайленко Оксана ОСНОВНІ ХВОРОБИ СОНЯШНИКУ ТА ЗАХОДИ ЗАХИСТУ В УМОВАХ СФГ УКРАЇНА ЛУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	80
Бурдуланюк А. О., Саворський Владислав. ПЛЯМИСТОСТІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ТА ЗАХОДИ ЗАХИСТУ В УМОВАХ СФГ «УРОЖАЙ» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	81
Деменко В. М., Грек Б. І. ШКІДНИКИ ЯБЛУНІ ТА ЗАХОДИ ЗАХИСТУ У ТДВ «ПЛЕМЗАВОД «МИХАЙЛІВКА» СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	82
Деменко В. М., Лимонченко С. О. ШКІДНИКИ КУКУРУДЗИ ТА ЗАХОДИ ЗАХИСТУ У ФГ "ГОЛОВЧЕНКО І СИН"	83
Деменко В. М., Самохін І. А. БУР'ЯНИ СОНЯШНИКУ ТА ЗАХОДИ ЗАХИСТУ	84
Деменко В. М., Яницький А. В. ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ЗАХИСТУ СОНЯШНИКУ ВІД БУР'ЯНІВ	85

Ємець О. М., Іванющенко В. О. ШКІДНИКИ БУРЯКА СТОЛОВГО ТА РЕГУЛЯЦІЯ ЇХ ЧИСЕЛЬНОСТІ В ННБК СНАУ	86
Ємець О. М., Машир Є. М. ОСНОВНІ ШКІДНИКИ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО В ТОВ «ЛАН МК» РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	87
Ємець О. М., к.б.н., Михайленко О. Г. ВИДОВИЙ СКЛАД ШКІДНИКІВ СОНЯШНИКУ В СФГ "УКРАЇНА" ЛУБЕНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	88
Ємець О. М., Рикун О. В. СОРТОВА СТІЙКІСТЬ СОЇ ДО ПАВУТИННОГО КЛІЩА В ТОВ «ВОРОЖБАЛАТІНВЕСТ» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ СУМСЬКОГО РАЙОНУ.....	89
Ємець О. М., Томащук А. С. ШКІДЛИВІ КОМАХИ НА ПШЕНИЦІ ОЗИМІЙ В ТОВ «РЯБУШКІВСЬКИЙ БЕКОН» СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	90
Ємець О. М., Хвостов О. С. ШКІДНИКІВ РІПАКУ ОЗИМОГО ТА РЕГУЛЯЦІЯ ЇХ ЧИСЕЛЬНОСТІ В ТОВ АФ «КОЗАЦЬКА» КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	91
Півторайко В. В., Зінь М. Л. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕТЕЛИКА ЛУЧНОГО (LOXOSTEGE STICTICALISL.) У СОНЯШНИКОВОМУ АГРОЦЕНОЗІ ФГ «ПАЛУН» РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	92
Костюков В. В. ДИНАМІКА УРАЖЕНОСТІ СОНЯШНИКУ SCLEROTINIA SCLEROTIORUM (LIB.) DE BARY У СВК «АГРОФІРМА «СЕМЕНІВСЬКА» РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	93
Півторайко В. В., Крамаренко М. А. ДИНАМІКА ЗАСЕЛЕННЯ АГРОЦЕНОЗУ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ АРНІС FABAЕ(SCOROLI, 1763) У ПСП «ПІСКІВСЬКЕ» НІЖИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	94
Спичак Ю. І. ВПЛИВ F. OXYSPORUM НА М1000 НАСІННЯ	95
Татарінова В. І., Воевода М. І. РОЗВИТОК КОРЕНЕВИХ ГНИЛЕЙ ЖИТА ОЗИМОГО	96
Татарінова В. І., Ковалевська К. Ю. ХВОРОБИ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ПОЛІССЯ СУМЩИНИ	97
Татарінова В. І., Кудлай О. О. РОЗВИТОК СИРОЇ ГНИЛІ НА РІЗНИХ СОРТАХ ВИНОГРАДУ	98
Татарінова В. І., Матвієнко І. В. ІРЖАСТІ ЗАХВОРЮВАННЯ ГРУШІ ТА МЕТОДИ ЇХ КОНТРОЛЮ	99
Татарінова В. І., Михно О. А. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ СОРТУ ДЛЯ ЗАХИСТУ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ВІД ПЛЯМИСТОСТЕЙ ЛИСТЯ.....	100
Татарінова В. І., Попович Є. О. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАРІОЗУ В ПОСІВАХ РІПАКУ	101
Татарінова В. І., Турчак Д. ВПЛИВ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА РОЗВИТОК ХВОРОБ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	102
Татарінова В. І., Шокота В. В. ХВОРОБИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ТА МЕТОДИ ЇХ КОНТРОЛЮ	103
Твердохліб В. В. АНАЛІЗ КОНТЕЙНЕРНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ В м. ПОЛТАВА ...	104
Галілей О. В., Сердюк В. А., Бондар А. А., Бузюмент О. О., Бельмас І. Г. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР З ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ .	105
Власенко Д. А., Бабієнко І. С. ПЕРСПЕКТИВНИ ІНТРОДУКЦІЇ ВИДІВ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН У ЛІСОВОМУГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ	106
Арнаутов К. І. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ РОСЛИН НА ФОРМУВАННЯ ВЕГЕТАТИВНИХ ОРГАНІВ СІЯНЦІВ PINUSCEMBRAL.	107
Денисенко В. Г. ОЦІНКА САНІТАРНОГО СТАНУ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ м. ПРИЛУКИ (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛ.)	108
Дикун А. І. СОРТОВИЙ СКЛАД НАСАДЖЕНЬ MALUS DOMESTICA В УМОВАХ ПП «МИР» КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ	109
Кузнецова Д. О. ВИВЧЕННЯ СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОНЯШНИКУ ДЕКОРАТИВНОГО В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	110
Макаренко Я. О. ВИДИ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ.....	111
Малик О. А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ SAMBUSUS	112
Островерхов С. В. СТОВБУРОВІ ШКІДНИКИ ПОШИРЕННЯ, ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ФІЛІЇ ДП ЛІСИ УКРАЇНИ.....	113
Хібіна А. С. ВИРОЩУВАННЯ КИЗИЛУ ЗВИЧАЙНОГО В ДОМАШНІХ УМОВАХ	114
Осьмачко О. М., Дуленко Н. І. ОСОБЛИВОСТІ ВЕГЕТАТИВНОГО РОЗМНОЖЕННЯ ПУХИРОПЛІДНИКА КАЛІНОЛИСТОГО	115
Осьмачко О. М., Круподер О. В. ВИРОЩУВАННЯ СІЯНЦІВ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ДП «ОХТИРСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	116
Осьмачко О. М., Голайбо С. В. ВИВЧЕННЯ ПРИЧИН ВСИХАННЯ СОСНОВИХ ЛІСІВ В УКРАЇНІ.	117
Богопольський М. А. ФОРМУВАННЯ ЛІСОВОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЕС	118
Завалко В. Я. ФОРМУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	119
Супрун А. САДОВО-ПАРКОВА ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	120
Лесяков П. П. ВИВЧЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ТА ДЕКОРАТИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ СОРТІВ ТА ГІБРИДІВ ЛІЩИНИ ЗВИЧАЙНОЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ (НА ПРИКЛАДІ М. СУМИ)	121
Щербак П. П. МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО – НЕВІД’ЄМНА ЧАСТИНА КОРИСТУВАННЯ ЛІСОВИМИ РЕСУРСАМИ.....	122
Лапіна І. В. ГОРИМИСТЬ ЛІСІВ ТА ПРОТИПОЖЕЖНА ПРОФІЛАКТИКА ФІЛІЇ ДП «ТРОСТЯНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»	123
Мельник Т. І., Ігнатченко М. В. МИСКАНТУС ГІГАНТСЬКИЙ ЯК ВІДНОВЛЮВАНЕ РОСЛИННЕ ДЖЕРЕЛО ДЛЯ БАГАТОЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ	124
Остапенко К. С. ДЕКОРАТИВНІ ЯКОСТІ LAGURUS OVATUS L.	125
Червоний Я. М. ШЛЯХИ ОДЕРЖАННЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ЗЕРНА НУТУ.....	126
Кубрак Т. М., Малоштан С. А. ГЕРБІЦИДНЕ РІШЕННЯ В ПОСІВАХ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО.....	127
Забродський Р. С., Сердюк В. М. СОРТОВІ РЕСУРСИ РІПАКУ В УКРАЇНІ.....	128
Рекленко В. М., Шупик Я. В. СУЧАСНИЙ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ	129

Демченко О. В., Гашенко В. С. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ЯЧМІНЬ ЯРИЙ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	130
Миронов А. В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ JUNIPERUS	131
Близнюк В. І. ВПЛИВ МІКРООРГАНІЗМІВ І РОСЛИННИХ РЕШТОК НА ВРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ В ТЕХНОЛОГІЇ NO-TILL	132
Бондарець Р. С. РОЛЬ ГІБРИДУ В ФОРМУВАННІ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКА	133
Василенко С. В. ОЗИМИЙ РІПАК, ІСТОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ, ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУРИ ТА СУЧАСНЕ ВИКОРИСТАННЯ.....	134
Верещагін І. В. ОСОБЛИВОСТІ МОЛЕКУЛЯРНОЇ ДІАГНОСТИКИ СТАТІ КОНОПЕЛЬ.....	135
Верещагін І.В. СПОСОБИ ОТРИМАННЯ ЦЕЛЮЛОЗИ ЗІ СТЕБЛА КОНОПЕЛЬ	136
Костенко П.О. ОПТИМАЛЬНІ СТРОКИ ПОСІВУ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ	137
Лютій Б. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПОСІВАХ КУКУРУДЗИ	138
Наумов О. В. РЕАКЦІЯ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ НА ЗМІНУ ГУСТОТИ ПОСІВУ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	139
Прокопенко Р. А. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРА РОСТУ І МІКРОДОБРИВА НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА СОРТІВ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	140
Мурач О. М., Бердін С. І., Рибак М. С. ІНОКУЛЯЦІЯ СОЇ НА ФОНІФОСФОРНИХ ДОБРІВ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	141
Сивак Я. П. ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ВИРОЩУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО ТЮТЮНУ	142
Синиця О. М., Пиріг О. В. ВПЛИВ БІОДЕСТРУКТОРІВ НА АКТИВНІСТЬ ДЕНІТРИФІКАЦІЇ ТА ВМІСТ МІНЕРАЛЬНИХ СПОЛУК АЗОТУ У ҐРУНТІ	143
Цеділкін А. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ...	144
Беримець О. С. ТУРИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНЛЯНДІЇ ТА НОРВЕГІЇ	145
Беримець О. С. ЕКОЛОГІЧНА СТЕЖКА ТА ЇЇ РОЛЬ В ЕКОТУРИЗМІ	146
Беримець О. С. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В ОХТИРСЬКОМУ РАЙОНІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	147
Борсук К. М. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СФЕРАМИ ТУРИСТИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАН І РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	148
Бурдуланюк В. В. РОЛЬ ТА ВАЖЛИВІСТЬ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ.....	149
Бурдуланюк В. В. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ШВЕЙЦАРІЇ.....	150
Дрозденко А. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ. ВПЛИВ ВОДНИХ ПЕРЕЗЕНЬ НА ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	151
Єсманчук К. В. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У СУМСЬКОМУ РЕГІОНІ	152
Заговора А. С. НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК WALDNATURSCHUTZGEBEIT KNECHTSTEDEN - ЕКОЛОГІЧНА СТЕЖКА.....	153
Зякун К. С. РОЛЬ ТРАНСПОРТУ В РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ: ЗРУЧНІСТЬ ТА ДОСТУПНІСТЬ ДЛЯ ТУРИСТІВ ...	154
Коваленко В. І. ТУРИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛЬЩІ ТА НІМЕЧЧИНИ	155
Комишенець В. М. ЛЕБЕДИНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ ІМЕНІ БОРИСА РУДНЄВА	156
Кулик А. О. СПЕЦИФІКА ТУРИСТИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОТРАНСПОРТОМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	157
Мельник О. С. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ	158
Міляев А. М. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТА ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ В'ЄТНАМУ	159
Оксененко Є. О. ТРАНСПОРТ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	160
Река В. О. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНИХ ГОТЕЛІВ ТА КЕМПІНГІВ В УКРАЇНІ	161
Таран Д. Ю. ЕКОЛОГІЧНО-ПІЗНАВАЛЬНА СТЕЖКА «ЗАПОВІДНИМИ КУТОЧКАМИ НЕСКУЧНОГО»	162
Таран Д. Ю. СКЛАДНИКИ СІЛЬСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ	163
Ткаченко Ж. В. ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У ЕКОЛОГІЧНОМУ ТУРИЗМІ В УКРАЇНІ	164
Шевченко В. А. ПРИРОДНІ ЧУДЕСА ТА ІСТОРІЯ УРОЧИЩА БУРЛЮК.....	165
Шевченко В. А. МИХАЙЛІВСЬКА ЦІЛИНА ЯК ЄДИНИЙ ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	166
Штепа Д. О. СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ЯК СУЧАСНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ПОДОРОЖЕЙ В ПРИРОДУ	167
Христенко А.О., Баранік Д.А. АДАПТИВНІСТЬ - ЦЕ ПРОЯВ НОРМИ РЕАКЦІЇ ГЕНОТИПУ СОРТУ.....	168
Ветошко А.Д., Пономаренко Д.В., Біловодська М.Б. ЦІННІСТЬ НЕ ХАРЧОВОЇ БІОМАСИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	169
Галицький В.О. ОСОБЛИВІСТЬ ЗРАЗКІВ СОЇ.....	170
Мельник Т. І., Сороколіт О. М., Татаренко Д. М., Крупський В. В. СУЧАСНИЙ СТАН ЛІСОВОЇ РЕКРЕАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	171

БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Овчаренко О.О. ВПЛИВ ЧАСТОТИ ДОЇННЯ НА МЕТАБОЛІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ ПІСЛЯ ОТЕЛЕННЯ	173
Базурін О. А., Опара В.О. ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ СПОСОБІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ МІКОТОКСИКОЗІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ СВИНЕЙ.....	174
Ляшенко Ю.В., Опара В.О. РИНОК ІНДИЧАТИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	175
Булавка Т.Л. ВПЛИВ МІКРОКЛІМАТУ НА ВІДТВОРЮВАЛЬНІ ЯКОСТІ СВИНЕЙ	176
Тіторенко П.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ГОДІВЛІ СВИНЕЙ В УМОВАХ ТОВ «НВС ГЛОБІНСЬКИЙ СВИНОКОМПЛЕКС» ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	177
Назаренко Є.С. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ГОДІВЛІ СВИНЕЙ	178
Тимченко О.Л. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ТА РОЗВЕДЕННЯ КРОСІВ БЕЛЬГІЙСЬКОЇ БЛАКИТНОЇ ПОРОДИ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УКРАЇНІ	179

Приходько М.Ф. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОГО ОБЛАДНАННЯ ПРИ ПЕРЕРОБЦІ М'ЯСНОЇ СИРОВИНИ	180
Рубцов І.О. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСТЕР'ЄРУ ТВАРИН УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ТОВ НВП ГЛОБІНСЬКИЙ М'ЯСО-МОЛОЧНИЙ КОМПЛЕКС	181
Рубцов І.О. ФОРМУВАННЯ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ТВАРИН УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ТОВ НВП ГЛОБІНСЬКИЙ М'ЯСО-МОЛОЧНИЙ КОМПЛЕКС	182
Рубцов І.О. ВПЛИВ ОКРЕМИХ ФАКТОРІВ НА ПОКАЗНИКИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ТВАРИН БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ДП ДГ ІНСТИТУТУ ПІВНІЧНОГО СХОДУ НААН УКРАЇНИ.....	183
Рубцов І.О. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЮВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ТДВ МАЯК ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	184
Кузьмич В.І. ВПЛИВ ВІДТВОРНИХ ЯКОСТЕЙ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ	185
Кулакова Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ПП «БУРИНСЬКЕ».....	186
Чернявська М.О. РОЛЬ ЛІНІЙ ТА БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ У ФОРМУВАННІ ОЗНАК МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ЇХНЬОГО ПОТОМСТВА	187
Бутенко Р.Ю. ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА СТАН СВИНАРСТВА В УКРАЇНІ ...	188
Петренко Г.О. РОЗРОБКА МЕТОДУ ТЕРМОХІМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ЯКОСТІ ХАРЧОВИХ ТА ІНКУБАЦІЙНИХ ЯЄЦЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ	189
Кучкова Т.П. СИРОПРИДАТНІСТЬ МОЛОКА КОРІВ БУРОЇ КАРПАТСЬКОЇ ПОРОДИ	190
Гончар В'ячеслав СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ	191
Бельченко А.С. СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЯК ВПЛИВ НА ПРОДУКТИВНЕ ДОВГОЛІТТЯ	192
Крамаренко О. В., Бордунова О.Г. ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ПЕРЕДІНКУБАЦІЙНОЇ ОБРОБКИ ЯЄЦЬ ШТУЧНИМ ПОКРИТТЯМ «ЗЕЛЕНА КУТИКУЛА» НА РОЗВИТОК ЕМБРІОНІВ ТА УТРИМАННЯ КУРЧАТ	193
Компанець І.О. ЗАЛЕЖНІСТЬ ОЗНАК ДОВГОЛІТТЯ КОРІВ МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ ВІД НАДОЮ ЗА ПЕРШУ ЛАКТАЦІЮ.....	194

ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА ТРАНСПОРТУ

Беспалова О.В., Бородай С.П. ПАМ'ЯТКИ ІСТОРІЇ ТА ДРЕВНЬОЇ КУЛЬТУРИ У РЕГІОНІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	195
Беспалова О.В., Бородай Я.О. ТОП-7 СТИЛІВ В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ	196
Бистрік О.В., Бородай Д.С. ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЛЕКСІВ ВІДПОЧИНКУ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	197
Бізюкова К. О., Бородай Я.О. РЕКОНСТРУКЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ: МЕТОДИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ	198
Бородай С. П. ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАРОДАВНЬОЇ КРИТО-МІКЕНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	199
Бурсук О. А., Бородай С.П. ВИЗНАЧНІ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО СУМЩИНИ	200
Велитченко С.Г., Новицький О.П. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ BIM (BUILDING INFORMATION MODELING) ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПРОЄКТУВАННЯ БУДІВЕЛЬ ЧИ СПОРУД.....	201
Галушка С.А. ПРОСТОРОВА РОБОТА ЯЧЕЙКИ ЗІ ЗБІРНИХ РЕБРИСТИХ ПЛИТ ПOKPИTTЯ	202
Гордієнко Д.О., Бородай С.П. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В АРХІТЕКТУРІ.....	203
Гордієнко Д.О., Бородай Я.О. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОЄКТУВАННІ.....	204
Гризодуб Б.А., Срібняк Н.М., Галушка С.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРОВОЇ РОБОТИ ПЕРЕКРИТТЯ ГРОМАДСЬКОЇ БУДІВЛІ.....	205
Грінка А.А., Срібняк Н.М., Галушка С.А. ВАРІАНТНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ПЛИТИ ПOKPИTTЯ СКЛАДСЬКОЇ БУДІВЛІ.....	206
Грінчук В.Р., Бородай С.П. ЗНАЧЕННЯ ГРАФІКИ В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОЄКТУВАННІ	207
Демченко Л.А., Бородай Д.С. КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФУНКЦІОНАЛЬНО- ПЛАНУВАЛЬНУ ОРГАНІЗАЦІЮ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	208
Дьомін Є.В., Срібняк Н.М. ДИСК ПЕРЕКРИТТЯ ІЗ ЛЕГКИХ СТАЛЕВИХ ФЕРМ.....	209
Дяченко С.С., Бородай С. П. ТВОРЧИСТЬ МІКЕЛАНДЖЕЛО БУОНАРРОТІ.....	210
Дяченко С.С., Бородай Я.О. РОЛЬ КОМПОЗИЦІЇ В АРХІТЕКТУРІ	211
Спіфанова О.А., Бородай А.С. АДАПТИВНА ПЕРЕБУДОВА: ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНИХ БУДІВЕЛЬ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	212
Жилов Д.М., Новицький О.П. РЕКОНСТРУКЦІЯ КОРПУСУ ЛАБОРАТОРІЇ МІКРОБІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В М.КИЇВ	213
Зарецький К.О., Сіробаба В.О. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТСТВА ДО ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ.	214
Колодяжний С.В., Ярошенко П.М. ПРО ДЕЯКІ ПРАВИЛА ПЕРЕВЕЗЕННЯ ФРУКТІВ ТА ОВОЧІВ	215
Лобусова К.Я., Бородай С. П. РУЧНА ГРАФІКА В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОЄКТУВАННІ	216
Макаров Д.С., Ярошенко П.М. АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ВИВЕЗЕННЯ СМІТТЯ.....	217
Матвієнко Д.С., Новицький О. П. ПЕРСПЕКТИВИ БУДІВНИЦТВА ПАСИВНИХ БУДИНКІВ В УКРАЇНІ.....	218
Мусіяка О.В., Циганенко Л.А. ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ ПOKPИTTЯ	219
Найда А.А., Новицький О.П. ПРОБЛЕМАТИКА ВИПРОБУВАНЬ ҐРУНТІВ-ОСНОВ ФУНДАМЕНТІВ, ЗАКРІПЛЕНИХ ЦЕМЕНТНИМИ ТА ПОЛІМЕР-ЦЕМЕНТНИМИ СУМІШАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТАМПУ	220
Немчина Ю.І., Бородай А.С. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕКРАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ НА ПРИКЛАДІ м. СУМИ.....	221
Почкун А.М., Ярошенко П.М. ОПТИМІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОТОКІВ.....	222
Строкач Д.В., Бородай Я.О. ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ РОЛІ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ БУДІВЕЛЬ У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ	223
Тендіт Є.В., Богінська Л.О. ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ.....	224

Фесенко А. П., Новицький О.П. ГІПОТЕЗА ЕНЕРГОЗАОЩАДЖЕННЯ З ПРИВЕДЕННЯМ ДО «ТЕОРІЇ КОМПЕНСАЦІЇ»	225
Халєєв А.С., Новицький О.П. ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІЗ ВТОРИННОЇ СИРОВИНИ В БУДІВНИЦТВІ: ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	226
Хмара А.О., Бородай А.С. ІСТОРІЯ ВИСОТНОГО БУДІВНИЦТВА. ХМАРОЧОСИ.....	227
Циркіна К.О., Бородай С. П. РОЛЬ ГРАФІКИ В АРХІТЕКТУРНОМУ ПРОЄКТУВАННІ	228
Циркіна К.О., Бородай Я.О. ЗНАЧЕННЯ МИСТЕЦТВА СТАРОДАВНЬОГО ЄГИПТУ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА	229
Шепіль Є.А., Богінська Л.О. ІННОВАЦІЇ У БУДІВНИЦТВІ	230
Штибель Д.С., Ярошенко П.М. СУЧАСНА ТЕХНІКА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ТРАНСПОРТУВАННЯ ЗЕРНА	231
Щербаков О. М., Новицький О.П. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВСТАНОВЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТЕПЛОВИХ ПУНКТИВ ДЛЯ ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ.....	232
Ярошенко П.М. БАГАТОКРІТЕРІАЛЬНА ОПТИМІЗАЦІЯ ПАРАМЕТРІВ ТРАНСПОРНИХ АГРЕГАТИВ	233

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Вареник Л.В., Стихун О.Д. ПРИНЦИПИ ОТРИМАННЯ ЯКІСНОЇ І БЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА... ..	234
Проценко Т.К. ВИПАДКИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ХВОРОБИ ТЕШЕНА	235
Коваленко І.А., Фотін І.О. ВПЛИВ РОЗМІРІВ РАМОК У ВУЛИКАХ НА ЗИМВЛЮ ТА ВЕСНЯНИЙ РОЗВИТОК БДЖОЛОСИМЕЙ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ДОСЛІДЖЕННЯ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ СТЕПОВОЇ ПОРОДИ БДЖІЛ	236
Гаврилюк Г.Ю., Фотіна О.О. ВИЗНАЧЕННЯ ТОКСИЧНОСТІ ПРЕПАРАТУ «АМОКСИЛІН ПД» (СУСПЕНЗІЯ ДЛЯ ІН'ЄКЦІЙ).....	237
Голуб С.М. АКТИВАЦІЯ РЕПАРАТИВНОГО ОСТЕОГЕНЕЗУ, ЯК ОДИН З ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ ВИКОРИСТАННЯ АУТОЛОГІЧНОГО ФІБРИНОВОГО ГЕЛЮ ЗБАГАЧЕНОГО ТРОМБОЦИТАРНОЮ МАСОЮ	238
Муха Л.Й. ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ СВИНЕЙ ПРИ АСКАРОЗІ	239
Новікова О.М. «САЛІВЕТ»- КОНЦЕНТРОВАНИЙ ЕКСТРАКТ НАТУРАЛЬНИХ САЛІЦИЛАТІВ ДЛЯ ПТАХІВ	240
Кандибін І.О. ЕМБРІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК КУРЕЙ	241
Лівощенко Т.М. МОНІТОРИНГ ЕПІЗОТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ З ОСНОВНИХ ПАРАЗИТАРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТВАРИН ЗА 2019-2023 РІК В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	242
Лівощенко Т.М. МОНІТОРИНГ ЕПІЗОТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ З ОСНОВНИХ ПАРАЗИТАРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТВАРИН ЗА 2019-2023 РІК В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	243
Мірошниченко С.І., Божок М.В., Грек Є.В., Коваленко А.В., Улько Л.Г. ЕТІОЛОГІЯ ТА ПАТОГЕНЕЗ ГОСТРИХ ШЛУНКОВО-КИШКОВИХ РОЗЛАДІВ МОЛОДНЯКУ ТВАРИН.....	244
Симоненко А.П., Саєнко С.А. ЛІКУВАННЯ ПАРВОВІРУСНОГО ЕНТЕРИТУ СОБАК В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «ВЕТСЕРВІС», М.СУМИ	245
Ліфар І.Ю., Титух С.М. АНТИСТРЕСОВИЙ ПРЕПАРАТ ПРИ ВИРОЩУВАННІ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ	246
Скляр І.О., Проценко Т.К., Грек В.Є. МЕТАБОЛІЧНІ ХВОРОБИ КОРІВ	247
Чаплієва Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗА КОРДОН ДРІБНИХ ТВАРИН	248
Скляр І.О. ПАТОЛОГІЇ КОРІВ ЯКІ Є НАСЛІДКОМ ПОРУШЕННЯ ОБМІНУ РЕЧОВИН	249
Полях Л.В. ЛІКУВАННЯ МІЖВИРОСТКОВОГО ПЕРЕЛОМУ ДИСТАЛЬНОГО ВІДДІЛУ ПЛЕЧОВОЇ КІСТКИ У ФРАНЦУЗЬКОГО БУЛЬДОГА ГВИНТОМ ГЕРБЕРТА	250
Проценко Т.К. СИСТЕМА НАССР. ПРИНЦИПИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ	251
Муха Л.Й. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ ПАРВОВІРУСНОГО ЕНТЕРИТУ СОБАК	252
Скляр О.І., Муха Л.Й. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ СОБАК ХВОРИХ НА ПАРВОВІРУСНИЙ ЕНТЕРИТ	253
Буряк Р. В. ЕКТОПАРАЗИТИ ЧЕРНІГІВЩИНИ.....	254
Березовський А.В., Борковський Р.О. ДОСЛІДЖЕННЯ КОРМУ ЗА АТОМНО-АБСОРБЦІЙНО-СПЕКТРОФОТОМЕТРИЧНИМ МЕТОДОМ В ПТАХІВНИЦТВІ.....	255
Улько Є.С. ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ПОВЕДІНКИ ТВАРИН КОМПАЇОНІВ В ПРАКТИЦІ ЛІКАРЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ.....	256
Паливода О.М. ПРОВЕДЕННЯ КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ КОКЦИДІОЗНИХ УРАЖЕНЬ КИШКОВОГО ТРАКТУ	257
Паливода О.М. ВИМОГИ ДО КАТЕГОРІЙ ЯЙЦЯ.....	258
Швець І.В., Козятник Н.А., Клочко Р.Ю., Міоков Я.Є., Миронченко В.І. ПАТОМОРФОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ДІЇ АНТГЕЛЬМІНТИКІВ ПРИ ЦЕСТОДОЗАХ І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ	259
Швець І.В., Козятник Н.А., Клочко Р.Ю., Міоков Я.Є., Миронченко В.І. ПАТОЛОГІЧНІ ЗМІНИ В ОРГАНАХ ТА СИСТЕМАХ ОРГАНІЗМУ ПРИ АСОЦІЮВАНИХ ФОРМАХ ПНЕВМОЕНТЕРИТИВ ТЕЛЯТ	260
Щиголь О. В. МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ПІОМЕТРИ ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТВАРИН	261
Щиголь О. В. ВПЛИВ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ НА ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНЕ ТА ЕПІЗООТИЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ	262
Нікітін А.С. ДІАГНОСТУВАННЯ ТА МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ГОСТРОЇ ЗАТРИМКИ СЕЧІ У ТВАРИН.....	263
Кистерна О. С., Сочесло Ю. С. ДОСВІД ЛІКУВАННЯ МІКРОСПОРІЇ СОБАК В УМОВАХ ОБМЕЖЕНИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ У ВІДАЛЕНИХ РЕГІОНАХ ОДЕЩИНИ	264
Єфименко С.С. МОНІТОРИНГ ЩЕПЛЕНЬ ПРОТИ СКАЗУ НА БАЗІ ПРОЕКТУ «КІШКА» FOURPAWS, М. СУМИ, ФВМ СНАУ З ЖОВТНЯ 2022 ПО ВЕРЕСЕНЬ 2023 РР.....	265
Афанасьєв С.М., Гордієнко В.І., Козирка В.В., Мусієнко О.В. ВПЛИВ ПОГОДНИХ УМОВ НА ІНТЕНСИВНІСТЬ ПРОЯВУ АСКОСФЕРОЗУ МЕДОНОСНИХ БДЖІЛ	266
Пінська А.О., ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ БАГАТОКРАТНОГО ЗАСТОСУВАННЯ РОФІЛАКТИЧНИХ ЩЕПЛЕНЬ ПТИЦІ КРОСУ ХАЙСЕКС БРАУН	267
Жданова А.О., Левченко О.О., Мусієнко О.В., ПРОФІЛАКТИКА АБОРТУ У ВРХ.....	268

Завірюха Василь. ПАТОМОРФОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ОТРУЄННЯ СОБАКИ КУМАРИНАМИ.....	269
Лаврик Р.В., Чичотка М.М., Дорошенко В.В., Мусієнко О.В. ВІРУС МІШЕЧКУВАТОГО РОЗПЛОДУ ЗРОСТАЮЧА ЗАГРОЗА ДЛЯ МЕДОНОСНИХ БДЖІЛ.....	270
Мірошниченко С.І., Божок М.В., Грек В.Є., Мусієнко О.В. СУЧАСНІ МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ОСТЕОДИСТРОФІЇ КОРІВ	271
Метоллапов Я.І., Соломенко Р.Р., Салівон Н.С., Мусієнко О.В. ЕЛЕКТРОФОРЕЗ: ПРИНЦИПИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ.....	272
Литвин Р. С., Сушко О.В., ПРОФІЛАКТИКА НОЗЕМАТОЗУ БДЖІЛ.....	273
Жданова А.О., Решетняк Б.С., Волобуєв М.О., Мусієнко О.В. БРОНХОПНЕВМОНІЯ У ТЕЛЯТ (ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА)	274
Пиліпака Денис. ЖИРОВІ ДИСТРОФІЇ ПЕЧІНКИ У КУРЕЙ.....	275
Ярмошенко Ю.Г. СТАН ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ СТАВОВОГО РИБНИЦТВА НА СУМЩИНІ	276
Гулько О.А. ЗАСТОСУВАННЯ «АВІЗУРІЛУ» ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ПТИЦІ ЗА ЕЙМЕРІОЗУ.....	277
Петров В.В. РОЗРОБКА АЛЬТЕРНАТИВНИХ МЕТОДІВ ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ ПТИЦІ	278
Деревянченко О.В. СИФОНАПТЕРОЗ СОБАК І КОТІВ В М. СУМИ	279
Яковлев І.О. ДОСЛІДЖЕННЯ СТЕНОЗУ КЛАПАНА ЛЕГЕНЕВОЇ АРТЕРІЇ У СОБАК І КОТІВ	280
Мечев А.І. АФРИКАНСЬКА ЧУМА СВИНЕЙ НА СУМЩИНІ.....	281
Костель С.Ю., Скляр І.О. Ребенко Г.І. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ІНФЕКЦІЙНОГО ПЕРИТОНІТУ КОТІВ (FIP).....	282
Гречко А.С. ІНФЕКЦІЙНИЙ РИНОТРАХЕЇТ КОТІВ: ЕТІОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА.....	283
Ребенко Г.І., Шевченко В.Ф., Мінак В.В. АНАЛІЗ РИЗИКІВ ДЛЯ ЕПІЗООТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ З ЗООНОЗІВ НА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ СУМЩИНИ.....	284
Хоменко О.А. ПІОДЕРМІЯ У СОБАК. ВИЗНАЧЕННЯ, ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ	285
Ірха Д.В. КЕТОЗ КОРІВ ЯК НАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ВУГЛЕВОДНОГО ОБМІНУ.....	286
Ірха Д.В., Якименко Б.В. ПІСЛЯРОДОВИЙ ПАРЕЗ У КОРІВ	287
Ірха Д.В., Митько Л.А. КЕТОЗ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ.....	288
Митько Л.А., Альошина М.Є. ГЛОМЕРУЛОНЕФРИТ У КОТІВ	289
Грищенко С.І. ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИМІКРОБНИХ ЗАСОБІВ У ПТАХІВНИЦТВІ: ВІД РЕКОМЕНДАЦІЙ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	290
Кириченко А.А. ПАТОЛОГІЯ СЕРЦЯ ВЕЛИКИХ ПОРІД СОБАК	291
Сергієнко Я.В., Тюріна К.В. РОЛЬ КАРАТИНОЇДІВ ДЛЯ ТВАРИН ТА ЛЮДЕЙ.....	292
Якименко Б.В., Ірха Д. В. РОЛЬ ПАРАТГОРМОНУ У ВИНЕКНЕННІ ГІПОКАЛЬЦІЄМІЇ.....	293
Шило С.М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБІОТИКІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ЗА ЕНДОМЕТРИТУ ...	294
Бутрім О.О. ВПЛИВ ЛІКУВАННЯ КЛІНІЧНОГО ЕНДОМЕТРИТУ НА РЕПРОДУКТИВНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ.....	295
Яровий В.О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПІСЛЯРОДОВОГО ЕНДОМЕТРИТУ	296
Феденко В.М. СУБКЛІНІЧНИЙ ЕНДОМЕТРИТ У КОРІВ.....	297
Мартиненко П.С. ЛІКУВАННЯ МАСТИТУ У КОРІВ	298
Радченко А.В., Пустовойт М.В. ПІОМЕТРА У СОБАК	299
Кулижка А.В., Пустовойт М.В. ПОЛІКСТОЗ ЯЄЧНИКІВ У КІШКИ	300
Кистерна О.С., Максименко В.П. МОНІТОРИНГ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ОВАРІГІСТЕРОЕКТОМІЇ (ОГЕ) КІШОК ЗА ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛАТАМІНО-КСИЛАЗИНОВОЇ АНЕСТЕЗІЇ.....	301
Кистерна О. С., Цоцорін В. О. МОНІТОРИНГ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИЗНАЧЕННЯ ТИТРІВ АНТИТІЛ ДО СКАЗУ ЗА ВАКЦІНАЦІЇ ДОМАШНІХ ТВАРИН ПРИ ВЕТ. КАБІНЕТІ «VET CAMP» ФВМ СНАУ.....	302
Грек В.А. ПОРУШЕННЯ МЕТАБОЛІЗМУ У КОРІВ	303
Грек Роман ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СВИНЕЙ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	304
Ковбасенко Л.В. ЗНИЩЕННЯ ПАРАЗИТАРНИХ ТРЕМАТОД ВИДУ SCUTARIELLA JAPONICA У КРЕВЕТОК ..	305
Морквін В.Г., Решетило О.І. Войтовський І.Д., Шамрицька А. СТВОРЕННЯ ШТУЧНОЇ ЗВ'ЯЗКИ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБУ У СОБАКИ.....	306
Решетило О.І., Морквін В.Г., Войтовський І.Д. ОПЕРАТИВНЕ ЛІКУВАННЯ ПРИ ПЕРЕДОМІ ШИЙКИ СТЕГНОВОЇ КІСТКИ І КІСТОК ГОМІЛКИ У КІШКИ.....	307
Лівощенко Л.П., Жижич А. НОВІ СЕРОВАРИ САЛЬМОНЕЛ У ДОМАШНЬОЇ ПТИЦІ	308
Новікова О.М. ВИКОРИСТАННЯ «САЛІВЕТУ» КОНЦЕНТРОВАНОВОГО ЕКСТРАКТУ НАТУРАЛЬНИХ САЛІЦИЛАТІВ ДЛЯ ПТАХІВ	309
Бондаренко М.О., Бутенко О.В. МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ СОБАК.....	310
Бондаренко М.О., Бутенко О.В. МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ПЕЧІНКИ СОБАК.....	311
Фотін І.О., Гребеник В.В. ФАЛЬСИФІКАЦІЯ М'ЯСА СВИНЕЙ ЗА БУДОВОЮ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ	312
Нестеренко О. М. ЗАХОДИ БІОБЕЗПЕКИ ТА БІОЗАХИСТУ НА ЕТАПІ ВИРОЩУВАННЯ ПТИЦІ	313
Швець Х.С. АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ ПТИЦІ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБІОТИКІВ, ПРЕБІОТИКІВ ТА ЕУБІОТИКІВ.....	314
Мозговий М.О. БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КАМПІЛОБАКТЕРІЙ.....	315
Федота С.В. ПОШИРЕННЯ АФРИКАНСЬКОЇ ЧУМИ СВИНЕЙ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	316
Федота С.В. ЗАРАЗНИЙ ВУЗЛИКОВИЙ ДЕРМАТИТ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ (ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ).....	317
Москаленко Г.В. МОНІТОРИНГ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА СКАЗ СЕРЕД СВІЙСЬКИХ ТВАРИН	318
Москаленко Г.В. ЗАХВОРЮВАНІСТЬ НА СКАЗ СЕРЕД ДИКИХ ТВАРИН	319
Шафрай О.М. АНТИМІКРОБНА РЕЗИСТЕНТНІСТЬ – ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА.....	320

Шафрай О.М. ІНФЕКЦІЙНИЙ ЛАРИНГОТРАХЕЇТ	321
Чуйко Ю.М. ВИКОРИСТАННЯ ЖИВИХ БДЖІЛ У МЕДИЦИНІ: ЕТИКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ	322
Чуйко Ю.М. ОПТИМІЗАЦІЯ МЕТОДІВ ГОДІВЛІ КАЧОК ТА ГУСЕЙ: ГУМАННЕ ВИРОБНИЦТВО ФУАГРА.....	323
Саєнко С.С., Бойко В.С. Бережний С.Д. ВІКОВІ ЗМІНИ МЕТАБОЛІЗМУ ФІБРИНОГЕНУ В КОНЕЙ.....	324
Саєнко С.С., Бойко В.С. Бережний С.Д. ВІКОВІ ЗМІНИ АКТИВНОСТІ ФІБРИНСТАБІЛІЗУВАЛЬНОГО ФАКТОРУ В КОНЕЙ.....	325
Білокурів А.Г. АНЕСТЕЗІОЛОГІЧНЕ ЛІКУВАННЯ СОБАКИ З ВАЖКИМ СУБАОРТАЛЬНИМ СТЕНОЗОМ ПІД ЧАС ОВАРІОГІСТЕРЕКТОМІЇ	326
Севастьянов В.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТРАДИЦІЙНОГО ТА НАНОЧАСТКОВОГО ОКСИТЕТРАЦИКЛІНУДЛЯ ЛІКУВАННЯ КОРІВ ЗА ЕНДОМЕТРИТУ	327
Стрижиус В.В. ВПЛИВ СУБКЛІНІЧНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПІСЛЯРОДОВОЇ ГІПОКАЛЬЦІЄМІЇ МОЛОЧНИХ КОРІВ Рокочий А.В. ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОТИЗАПЛІДНИХ ЗОСОБІВ У КІШОК.....	328
Пономарьов О.В., Мамець М.М., Парченко С.С. ЗАХВОРЮВАННЯ НИЖНИХ СЕЧОВИВІДНИХ ШЛЯХІВ У КІШОК	329
Андрійчук А.А., Ковпак В.Д. Нагорна Л.В. БАБЕЗІОЗ СОБАК – НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПРОТОЗООЗ	330
Юшкова Ю.О., Нагорна Л.В. ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНІ НОРМИ ТА СТАНДАРТИ ДОГЛЯДУ ЗА ДОМАШНІМИ ТВАРИНАМИ	331
Ірклієвська К.С., Поляк К.І. Нагорна Л.В. АЛГОРИТМ УСПІШНОГО ВИРОЩУВАННЯ ВОДОПЛАВНОЇ ПТИЦІ	332
Блудша К. М., Козіко І.В. Березюк Є.Д. СЕЧОКАМ'ЯНА ХВОРОБА У КІШКИ (КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК)	333
Блудша К. М., Козіко І.В. Березюк Є.Д. ГІПЕРТРОФІЧНА КАРДІОМІОПАТІЯ КОТІВ (ГКМП)	334
Сергійчик Т. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБІОТИКІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ	335
Супрун Юлія ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБІОТИКІВ ДЛЯ КРОЛІВ	336
Власенко Є.ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ ПРИ КЕТОЗІ	337
Грищенко І.І., ФАРМАКО-ТОКСИКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗНЕБОЛЕННЯ ДЛЯ М'ЯСОЇДІВ.....	338
Лівощенко Є.М., Лівощенко О.І. ОСОБЛИВОСТІ ЕМБРІОГЕНЕЗУ ТРАВНОЇ СИСТЕМИ ТА ДЕЯКІ ЇЇ ВАДИ	339
Лівощенко Є.М., Байбарацький Д. М., Мальцева А. П. Сліпченко А. О. ВИГОТОВЛЕННЯ ПРЕПАРАТУ: РАТИЦІ ВІЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ.....	340
Лівощенко Є.М., Вандоляк Д.Т.СТАБІЛІЗАЦІЯ ТА РЕАНІМАЦІЯ НОВОНАРОДЖЕНИХ ТВАРИН ПІД ЧАС КЕСАРЕВОГО РОЗТИНУ ТА ПРИРОДНИХ ПОЛОГІВ	341
Лівощенко Є.М., Толстопахтих О.В. ОЦІНКА НОВОНАРОДЖЕНИХ ТВАРИН ТА ВЕТЕРИНАРНА ДОПОМОГА ПІД ЧАС ПОЛОГІВ ТА КЕСАРЕВОГО РОЗТИНУ	342
Лівощенко Є.М., Монакіна А. А., Пухальська А. С.ЕМБРІОГЕНЕЗ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ	343
Лівощенко Є.М., Мальцева А. П. Сліпченко А. О., Пухальська А. С. Івашук В.П. МЕХАНІЧНА РОБОТА ОРГАНІВ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ В ПРОЦЕСІ ТРАВЛЕННЯ	344
Лівощенко Л.П. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗБУДНИКА І ДІАГНОСТИКА КАНДИДОЗУ ПТИЦІ	345
Камбур М.Д. Замазій А.А. Демидко О.С. ОСОБЛИВОСТІ ТРАВНИХ ПРОЦЕСІВ У ПЕРЕДШЛУНКАХ ЖУЙНИХ.....	346
Камбур М.Д., Замазій А.А., Коленченко В.А. МЕХАНІЗМИ ГУМОРАЛЬНОГО ТА КЛІТИННОГО ЗАХИСТУ ОРГАНІЗМУ	347
Камбур М.Д., Замазій А.А., Крутась А.В., Лаврік І.М. Вплив процесів рубцевого травлення на секретотворюючу функцію молочної залози корів	348
Камбур М.Д., Замазій А.А., Лаврік І.М., Крутась А.В. ВПЛИВ КЛС ОРГАНІЗМУ НА ВИКОРИСТАННЯ ЛЕТКИХ ЖИРНИХ КИСЛОТ ТКАНИНАМИ МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ КОРІВ	349
Шульган Н.В. МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯЗИКА СОБАК	350
Гузь Є.О., Костюк П.А. АЛОГОРИТМ ДІЙ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ ВМІСТУ АФЛОТОКСИНІВ У ЗЕРНІ	351
Гузь Є.О., Грушко А.І., Костюк П.А. ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ ОСЕЛЕДЦІВ ЗАМОРОЖЕНИХ.....	352
Головчук К.М. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕГЕЛЬМІНТИЗАЦІЇ У ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТВАРИН.....	353
Негреба Ю.В., Бацура М.М. ВПЛИВ ПРЕДСТАВНИКІВ РЯДУ CARNIVORA НА ПОШИРЕННЯ ЗООНОЗНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ.....	354
Негреба Ю.В., Черняков О.А., Єременко О.М. СПАРГАНОЗ – ПРИРОДНО- ВОГНИЩЕВЕ ЗООНОЗНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ.....	355
Негреба Ю.В., Єременко О.М., Черняков О.А. ПОДОРОЖУЄШ? МАЄШ ЗНАТИ ПРО ШИСТОСОМОЗ	356
Пилипенко А.Г. ПРЕДСТАВНИКИ ГНУСУ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ.....	357
Ірха Д. В. ПРИЧИНИ МІАЗІВ У ОВЕЦЬ.....	358
Мазур А.Т., Голуб С.М. ОСОБЛИВОСТІ СИНДРОМУ БРАХІЦЕФАЛЬНОЇ ОБСТРУКЦІЇ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ СОБАК	359
Мазур А.Т. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ СОБАК ІЗ ВЕЗИКУЛЯРНИМ ШКІРНИМ ЧЕРВОНИМ ВОВЧАКОМ.....	360
Мазур А.Т. ПЕРСПЕКТИВНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ КИШКОВОЇ ЛІМФАНГІЕКТАЗІЇ У СОБАК	361
Мазур А.Т. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ СОБАК ІЗ АТОПІЧНИМ ДЕРМАТИТОМ	362
Кистерна О.С., Сисоєва Т.В. КАСТРАЦІЙНИЙ ГАЧОК – ЯК СПОСІБ МІНІМІЗАЦІЇ ТРАВМАТИЗМУ ПІД ЧАС ОВАРІОГІСТЕРЕКТОМІЇ (ОГЕ) ТВАРИН ВІД ПРОЕКТУ «КІШКА» FOURPAWS НА ФВМ СНАУ	363
Кистерна О.С., Швачич Д.В. ПІДГОТОВКА КІШОК ДО ОВАРІОГІСТОЕКТОМІЇ В МЕЖАХ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОПЕРАЦІЇ, М. СУМИ.....	364
Ключкова Є.В. ЕТИКА У ВЕТЕРИНАРІЇ.....	365
Ключкова Є.В. РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я ТВАРИН	366
Ключкова Є.В. РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я ТВАРИН	367

Зон Г.А., Івановська Л.Б., Майковський І. Д. ДИСХОНРОПЛАЗІЯ У ІНДИКІВ.....	368
Зон Г.А., Майковський І.Д., ЛАТЕРИЗМ У ІНДИКІВ	369
Зон Г.А., Майковський І.Д., Богуш В.В.ВПЛИВ ТОКСИЧНОГО ЕФЕКТУ ПРОДУКТІВ ОКИСЛЕННЯ ЖИРІВ НА РОЗВИТОК СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ПАТОЛОГІЇ У ІНДИКІВ ТА ШЛЯХИ ДО ЇХ КОРЕКЦІЇ.....	370
Богуш В.В. ПОШИРЕННЯ ТРАНСМІСИВНИХ ХВОРОБ СОБАК В МЕЖАХ М.ДНІПРО.....	371
Солодка Д.А. МОНІТОРИНГ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ В УКРАЇНІ ПРОТИМАСТИТНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ІНТРАЦИСТЕРНАЛЬНОГО ВВЕДЕННЯ.....	372
Бублик А.А. САНАЦІЯ ІНКУБАЦІЙНИХ ЯЄЦЬ	373
Саєнко С.С. ЕНДОМЕТРИТ У САМКИ АФРИКАНСЬКОГО ЇЖАКА.....	374
Дронова К.В. МОНІТОРИНГ ЕНДОКРИНОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ.....	375

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

Банькодуд В. О. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	376
Басенкова Т.Г. ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У РЕАЛІЯХ ВІЙНИ	377
Грабар Г. ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ТА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ У КОРПОРАТИВНОМУ СЕКТОРІ: ОЦІНКА КОРПОРАТИВНИХ РИЗИКІВ ЗА МЕТОДОЛОГІЄЮ VALUE-AT-RISK	378
Гриб Є. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ЗАПОБІГАННЯ РИЗИКАМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	379
Дмитренко О.С. ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	380
Долгов Є. А. СТРАТЕГІЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ЙОГО РОЗВИТКУ	381
Ждек В. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО СТРАХУВАННЯ ЯКОСТІ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ	382
Жирна С.С. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА РІЗНІ СЕКТОРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	383
Зінченко Б.О ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ .	384
Зінюк Д. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ	385
Клишкова Я. С. ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	386
Корольов А.В. ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКА ПІД ЧАС ВІЙНИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	387
Кушнір М. АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В БАНКАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	388
Лебединський Д. О. РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ	389
Маслак Н.Г ОБҐРУНТУВАННЯ ФОРМ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	390
Мірошниченко О.М. ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	391
Недогібченко А.С. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	392
Пак Г.Р. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОЦІНКИ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИКІВ ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	393
Педич Я.Є. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	394
Петленко А.Ю. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА .	395
Пономар А. Р. ОЦІНКА СТАНУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В ПЕРІОД ВІЙНИ	396
Попельнюх М. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ДЕРЕВООБРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ	397
Рудявка Є.І. НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	398
Русін С.С. ВИКОРИСТАННЯ ДОДАТКОВИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОЇ УСТАНОВИ	399
Сагун В.А СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	400
Свинаренко В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ .	401
Ситник К. А. «ЗЕЛЕНІ ФІНАНСИ»: СУТНІСТЬ, МЕХАНІЗМ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	402
Скопов С.С. ВІДТВОРЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРИХ ПІДПРИЄМСТВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	403
Стешенко І. Ю. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ, ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ПРОГНОСТИЧНА ОЦІНКА МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ	404
Сюсюкало І.О. ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА БАНКІВСЬКУ СФЕРУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	405
Тимофієв Б. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ	406
Шумський І.МЕХАНІЗМ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	407
Балим Н.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ РОЗРАХУНКІВ З ПРАЦІВНИКАМИ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	408
Завора О.М. ПРОБЛЕМИ ТА АЛЬТЕРНАТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ МАСШТАБНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	409
Король А.О. ПОРЯДОК ЄСВ-КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	410
Лазука Є.О. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ	411
М'якушенко Д.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У КНП «СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКСТРЕННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОМОГИ ТА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ»	412
Самойленко Н.О. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	413

Luo Hao. A STUDY ON CONSUMER BEHAVIOUR MANAGEMENT THROUGH ADVANCED MARKETING TOOLS	414
Wang Baichao. MANAGEMENT CRISIS IN AGRICULTURAL COMPANIES IN CURRENT SITUATIONS	415
Wang Ruijie. HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OPTIMIZATION AND INNOVATION BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE	416
Yu Hang. RESEARCH ON THE INTRODUCTION OF MODERN MANAGEMENT TECHNOLOGY INTO ENTERPRISES	417
Zhou Kunming. PECULIARITIES OF MANAGING HIGH-TECH ENTERPRISES IN A TRANSPARENT ECONOMY	418
Бусенко І.В. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ РІЗНОВИДІВ SQL-ІН'ЄКЦІЙ, АНАЛІТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТА СПОСОБИ ЗАХИСТУ ВІД НИХ	419
Белоконь П.А. РОЗРОБКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ ПІДТРИМКИ РОБОТИ HR-МЕНЕДЖЕРА	420
Стеблянко В. В. РОЗРОБКА ВЕБ-ЗАСТОСУНКУ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ	421
Фідірко Т.Р. РОЗРОБКА ВЕБЗАСТОСУНКУ ОБЛІКУ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ	422
Фідірко Т.Р. РОЗРОБКА ВЕБЗАСТОСУНКУ ОБЛІКУ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ	423
Биченко Є.В. РОЗРОБКА ПРОТОТИПУ ТА ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРФЕЙСУ КОРИСТУВАЧА ВЕБОРІЄНТОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	424
Корецький В.А. ПРОЕКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВЕБІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ІНТЕРНЕТ-ТРАФІКУ	425
Лапченко І. В. ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ВЕБЗАСТОСУНКУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ	426
Хоменко Р.М. ПРОЕКТУВАННЯ ІНТЕРФЕЙСУ КОРИСТУВАЧА ЧАТ-БОТА ДЛЯ ЗРУЧНИХ ТА ЕФЕКТИВНИХ ОНЛАЙН-ЗАМОВЛЕНЬ ЕЛЕКТРОНІКИ	427
Блаженко Д. О. ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ БАЗИ ДАНИХ ПІДСИСТЕМИ ВЕДЕННЯ ЗАМОВЛЕНЬ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	428
Ковальов Р. С. ПРАКТИЧНЕ ПРОГРАМУВАННЯ ГЕНЕРАТОРІВ 3D КОНТЕНТУ НА ПРИКЛАДІ ГЕНЕРАТОРУ МЕША РЕЛЬЄФУ МІСЦЕВОСТІ	429
Ковальов Р. С. ПРАКТИЧНЕ ПРОГРАМУВАННЯ ГЕНЕРАТОРІВ 3D КОНТЕНТУ НА ПРИКЛАДІ ГЕНЕРАТОРУ МЕША РЕЛЬЄФУ МІСЦЕВОСТІ	430
Руденок О. А. МІНІМІЗАЦІЯ ЗАТРИМОК У ВЕБДОДАТКАХ ВИКОРИСТОВУЮЧИ ГРАНИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ	431
Сіденко А. С. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ	432
Терещенко С.С. АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ: КЛЮЧ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В АТЕЛЬЄ З ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ	433
Михайлюк О.С. ОГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ ВЕБ-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДСИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНАЛЬНОГО ІНТЕРНЕТ-ПРОВАЙДЕРА	434
Олійник А.В. ПРОЕКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	435
Чубун М.П. АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВИМОГ ДО СУЧАСНОГО ВЕБ-САЙТУ	436
Дубінчин В. С. ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ВИМОГ ДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ	437
Санжаків А. А. НОВИЙ ПІДХІД РОЗРОБКИ ДИЗАЙНУ ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ – MATERIAL 3	438
Федірко Д.Д. ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ ОЦІНКИ ТАРИФНИХ ПРОПОЗИЦІЙ МОБІЛЬНИХ ОПЕРАТОРІВ УКРАЇНИ	439
Федірко Д.Д. РОЗРОБКА ВЕБ-ЗАСТОСУНКУ ДЛЯ АНАЛІЗУ МОБІЛЬНИХ ОПЕРАТОРІВ УКРАЇНИ	440
Маслак О. М. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ (НА ПРИКЛАДІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	441
Горбань С.В. ІМІДЖ ПІДПРИЄМСТВА: ВПЛИВ, ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКА	442
Заболотна А.І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДРУЖБІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	443
Гулиніна О.Ю. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	444
Сущенко В. О. ПРОЦЕС РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ, ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ	445
Каплун В.М. УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНОГО КОНТРОЛЮ І МОНІТОРИНГУ	446
Бондар А.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	447
Романенко Т.А. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	448
Мішенін Є. В., Ярова І. Є. ОРГАНІЗАЦІЙНО ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ПРОСТОРОВНОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	449
Hu Guannan CRISIS MANAGEMENT THEORY	450
Zhang Liming HOW DOES BYD COMPANY IMPROVE ITS COMPETITIVENESS?	451
Zhao Jing THE INFLUENCE OF CORPORATE CULTURE ON EMPLOYEE SATISFACTION	452
Cui Xiaoping DEVELOPMENT PATH OF ENTERPRISE MANAGEMENT IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE	453

Zhang Jiachang, Mohylna L.M. EXPLORING OPPORTUNITIES AND THREATS IN CHINA'S LAND MANAGEMENT	454
Воробйов І.О., Могильна Л.М. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	455
Линник В.О. УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ТОРГІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	456
Пасько А.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	457
Азаров В.В., Турчіна С.Г. СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ В ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	458
Xu Tian. , Liudmyla Dashutina. THEORETICAL ASPECTS OF INNOVATIVE MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE ECONOMY	459
Западенко В.О., Сохань І.В. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА КОРИСТЬ БІЗНЕСУ	460
Бевз М.О. , Сохань І.В. КОНЦЕПЦІЯ GREEN DEAL ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	461
Xie Fei. , Inna Sokhan. GREEN FINANCE REGULATION IN BUSINESS IN CHINA	462
Лузан Є.С. , Сохань А.В., ОГЛЯД СВІТОВИХ ТЕХНІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В СЕРВІСІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ	463
Поповський В.Г., Сохань А.В. РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БЕЗВУГЛЕЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ	464
Шпетний В.В., Турчіна С.Г. РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	465
Zhao Bingxu., Галинська А.В. ASPECTS OF STRATEGIC MANAGEMENT IN THE SMART SPORTS STADIUM REGULATION IN CHINA	466
Crentsil P., A. Oriekhova. THE INFLUENCE OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY ON THE EFFECTIVENESS OF THE ORGANIZATION	467
Голуб І.О., Орехова А.І. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ	468
КЛИМЕНКО М.В., ОРЄХОВА А.І. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ В СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	469
Сегієнко В.Г., Орехова А.І. ВПЛИВ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ НА РОЗВИТОК ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	470
ХАРЧЕНКО В.В., ОРЄХОВА А.І. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	471
ХОРОЛЕЦЬ Б.О., ОРЄХОВА А.І. ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗЕВИМ РОЗВИТКОМ НА ОСНОВІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	472
Кіях І.А., Орехова А.І. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	473
Zhuang Guangbin STUDY ON THE REFORM OF CHINA'S GOVERNMENT ADMINISTRATION SYSTEM	474
Zhang Shuai THE SIGNIFICANCE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS CARRYING OUT INNOVATION AND ENTREPRENEURSHIP	475
Liang Hengzhi GLOBAL TRENDS IN STRATEGIC MANAGEMENT IN PRIVATE UNIVERSITIES AND COLLEGES	476
Su Yulong SYSTEM RELATED THEORIES OF ENTERPRISE CRISIS MANAGEMENT	477
Ярова І. Є., Мішенін Є. В. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТА ЕКОСИСТЕМНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	478
Joshua Linus Baka THE EFFECT OF INCENTIVE PLANS IN PERSONNEL MOTIVATION IN AN ENTERPRISE .	479
Пізняк Д.Ю. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС	480
Wang Xinli THE INFLUENCE OF NEW MEDIA ON UNIVERSITY ADMINISTRATION	481
Вакулішина І.М. РОЛЬ ТОВАРНОЇ СТРАТЕГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	482
Мешков С.А. ІНСТРУМЕНТИ ВЕБ-АНАЛІТИКИ, ЯК ОСНОВНИЙ ЕТАП ВПРОВАДЖЕННЯ BIG DATA ANALYTICS НА ПІДПРИЄМСТВІ.	483
Павленко А.М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	484
Романенко В.Р. ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНІ МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	485
Поливода В.В. ФОРМУВАННЯ РИЗИКОРІЄНТОВАНИХ БІЗНЕС-СТРАТЕГІЙ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ ..	486
Таранченко В.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	487
Ткаченко А.В. МІСЦЕ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ В РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	488
Ус Є.А. УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИКОЮ РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	489
Бундич Д. ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	490
Кругляк Н. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ БЕЗПЕКОВОСТІ	491
Бондаренко Я. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	492
Селезень О.М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ АНАЛІТИКИ	493
Попова Анжела. ДО ПИТАНЬ РОЗРОБКИ НОВОГО ТОВАРУ ДЕРЕВООБРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА	494
Бобошко Д.О. МАРКЕТИНГ ПОСЛУГ У ЧАСИ ВІЙНИ	495
Дем'яненко Ю.О. ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ЦІНОВИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ	496

Луговська А.О. ЗЕЛЕНИЙ МАРКЕТИНГ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ...	497
Слива Д.В. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ РЕСТОРАННИХ ПОСЛУГ	498
Титикало В.В. АНАЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ В ФОРМУВАННІ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	499
Мартиненко В.В. БЕНЧМАРКІНГ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	500
Малежик В.В. РОЗРОБКА РИЗИКООРІЄНТОВАНОЇ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ	501
Костюк М.А. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ТА РОЗРОБКА УПРАВЛІННЯ ЛОЯЛЬНІСТЮ КЛІЄНТІВ НА ОСНОВІ ЇХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ	502
Петренко О.І. АЛГОРИТМ РОЗРОБКИ МАРКЕТИНГОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	503
Ус Ю.А. ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК НАПРЯМ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	504
Чайка М.О. ВИБІР ОПТИМАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	505
Бородай Д.А. СИСТЕМА ЦІЛЕЙ ІННОВАЦІЙНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	506
Жук Р.І. ПОНЯТТЯ, ЦІЛІ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ ПРОДУКЦІЇ	507
Лищенко М.О. ОГЛЯД АНАЛІТИЧНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	508
Кий В.В. ПОМИЛКИ ПРИ ПЛАНУВАННІ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	509
Шкрюба А.О. МЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	510
Лелюх О.М. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МЕДСЕСТРИНСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	511
Маловічко І.В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	512
Кендюшенко А.О. ПОШУК ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ І ЯКОСТІ РОБОТИ БІРЖИ	513
Артеменко А.О. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ СИСТЕМИ НАДАННЯ ВТОРИННОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	514
Zhang Zhenlin ENHANCING THE EFFICIENCY OF EMPLOYEES OF THE ENTERPRISE	515
Liu Qiang IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE	516
Zhong Haiyan INTRODUCTION OF MODERN MANAGEMENT TECHNOLOGIES AT THE ENTERPRISE	517
Kong Danhong INNOVATIVE HR MANAGEMENT SYSTEM IN CHINESE VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS - CASE OF ZHEJIANG TRAFFIC TECHNICIAN COLLEGE	518
Wu Hongting GREEN TECHNOLOGICAL INNOVATION INFLUENCES FOR ENTERPRISE COMPETITIVENESS - CASE OF ZHONGTONG BUS HOLDING CO.,LTD	519
Miao Yin Hai TOOLS FOR IMPROVING THE INNOVATIVE MANAGEMENT STRATEGY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	520
Zhao Min THE FEATURES OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF DIGITAL ECONOMY	521
Zhang Yihan METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE EVALUATION AND FORMATION OF A MANAGEMENT SYSTEM FOR THE HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT IN SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES ..	522
Zhang Yue HOW TO IMPROVE THE WORK EFFICIENCY OF PUBLIC INSTITUTION PERSONNEL -- RESEARCH ON EMPLOYEE PERFORMANCE APPRAISAL OPTIMIZATION OF JIANGSHAN RONGMEDIA CENTER	523
Будяк В.В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ	524
Власюк Є.О. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СПІНДОКТОРІНГ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В ОРГАНІЗАЦІЙНІЙ ВЗАЄМОДІЇ НЕТИПОВОГО СЕРЕДОВИЩА	525
Ma Jingtao IMPROVE THE WORK EFFICIENCY OF ENTERPRISE EMPLOYEES - CASE OF ZHANEJIANG JIAOTONG INDUSTRY GROUP CO.LTD.	526
Ding Guoji IMPROVING THE SYSTEM OF MANAGEMENT METHOD OF THE MANAGE OF THE ENTERPRISE - STUDY ON FINANCIAL RISK ANALYSIS OF NANNING REAL ESTATE COMPANY	527
Duan Yingxue IMPACT OF ESG ON CORPORATE INVESTMENT RISK	528
He Fakun RESEARCH ON THE APPLICATION OF PROJECT MANAGEMENT IN MARKETING PRACTICE	529
Liu Qiming TECHNOLOGIES OF DIGITAL CONVERGENCE IN ENTERPRISE MANAGEMENT - SAMSUNG CASE AS A DIGITAL CONVERGENCE LEADER	530

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Батюк Л.М., Батюк М.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ «АКАДЕМІЇ NEW HOLLAND» В СУМСЬКОМУ НАУ	531
Безбородько В. В. СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ ПРОМИСЛОВИХ СПОЖИВАЧІВ	532
Васильченко О.В. ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ РОБОТИ СІВАЛКИ ТОЧНОГО ВИСІВУ ПРОСАПНИХ КУЛЬТУР	533
Васильченко О.В. СКЛАДОВІ ЯКІСНОГО ПОСІВУ СІВАЛКОЮ ТОЧНОГО ВИСІВУ	534
Ігнатенко О.С. ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА МТА	535
Ігнатенко О.С. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЗА ДОПОМОГОЮ СИСТЕМ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА: ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ АГРЕГАТІВ	536
Ігнатенко О.С. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ АГРЕГАТІВ ВПРОВАДЖЕННЯМ СИСТЕМ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	537
Кибальник О.М. ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПАРАЛЕЛЬНОГО ВОДИННЯ В ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ	538

Кибальник О.М. АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ВПРОВАДЖЕННЯМ СИСТЕМИ ПАРАЛЕЛЬНОГО ВОДИННЯ	539
Лисенко С.О. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА ПРИ ВИРОЩУВАННІ СОНЯШНИКУ	540
Лисенко С.О. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ З ВИКОРИСТАННЯМ МАШИННО- ТРАКТОРНОГО ПАРКУ	541
Луценко С.А. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ МАШИНО- ТРАКТОРНИМ АНРЕГАТОМ.....	542
Луценко С.А. АВТОМАТИЧНЕ КЕРУВАННЯ РУХОМ МТА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО ПОТОЧНОГО МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ.....	543
Неплій С.А. АНАЛІЗ СИСТЕМ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ НА ОСНОВІ ВІДНОВЛЮВАННИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ..	544
Бортун В.А. ХАРАКТЕР РОЗПОДІЛУ РОСЛИННИХ РЕШТОК ЗА ЗЕРНОЗБИРАЛЬНИМ КОМБАЙНОМ. ВАЖЛИВІСТЬ ТА ВПЛИВ НА ТЕХНОЛОГІЮ ВИРОЩУВАННЯ	545
Ібрагімов М.Е. РЕКОНСТРУКЦІЯ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ З РОЗРОБКОЮ МОНТАЖУ КТП.....	546
Макурін Д.О. РЕКОНСТРУКЦІЯ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖІ З МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПОВІТРЯНИХ ЛІНІЙ	547
Пимоненко Б.В. ПРОЦЕС МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ІСНУЮЧИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ СИСТЕМ ОСВІТЛЕННЯ МАЙСТЕРНІ	548
Тесленко О.В. ОПТИМІЗАЦІЯ РУХУ МАШИННИХ АГРЕГАТІВ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МЕХАНІЗОВАНИХ АГРОТЕХНОЛОГІЙ.....	549
Ткаченко А.В. ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ МАШИН.....	550
Чубенко С.В. РОЛЬ ҐРУНТОЗАХИСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМАХ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	551
Чубенко С.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ҐРУНТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМАХ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	552
Василенко М.А. КРИТИЧНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ ГВИНТОВИМИ ТА ПОРШНЕВИМИ ПОВІТРЯНИМИ КОМПРЕСОРАМИ	553
Павловський С.В. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ПОСІВУ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМБІНОВАНОЇ СІВАЛКИ JUNKKARI	554
Доценко А.О. ЗМІЦНЕННЯ МЕТАЛОРІЗУЮЧИХ ІНСТРУМЕНТІВ КОМБІНОВАНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ЕЛЕКТРОІСКРОВОГО ЛЕГУВАННЯ.....	555
Великород Д.С. АВТОМАТИЗАЦІЯ ТЕПЛИЦЬ – СУЧАСНА СИСТЕМА МІКРОКЛІМАТУ	556
Білий О.Є. ТЕХНОЛОГІЧНІ МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗНОСОСТІЙКОСТІ РОБОЧИХ ОРГАНІВ ҐРУНТООБРОБНИХ МАШИН	557
Ребрій А.М. КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА - ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ	558
Рибенко І.О. КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	559

ФАКУЛЬТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бабенко Б.В. РОЗШИРЕННЯ АСОРТИМЕНУ КРУАСАНІВ	560
Бабенко Б.В., ЗАСТОСУВАННЯ ХАРЧОВИХ ВОЛОКОН У ТЕХНОЛОГІЇ М'ЯСОПРОДУКТІВ.....	561
Бабаєва К.З. РОЗРОБКА СТІЙКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ МОРОЗИВА НА ОСНОВІ ТРАДИЦІЙНИХ ДЛЯ УКРАЇНИ КОРЕНЕПЛОДІВ	562
Бережний О. СТІЙКА ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА М'ЯСНИХ СНЕКІВ ІЗ ВТОРИННОЇ М'ЯСНОЇ СИРОВИНИ.....	563
Буяло Е.С. НОВІ ПІДХОДИ ДО ЛІКУВАЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ	564
Буяло Е.С., ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА БЕЗПЕЧНІСТЬ ВИРОБІВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ	565
Буяло Є.С., Подлесний А.В., ВПЛИВ СИРОПІВ З ДИКОРОСЛИХ ЯГІД НА ОРГАНОЛЕПТИЧНИЙ БУКЕТ М'ЯКОГО СИРУ.....	566
Веретеннікова А. В. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РОБОТИ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ПАРОКОНВЕКТОМАТУ	567
Веретеннікова А. В. СУТЬ ПРОЦЕСУ ШОКОВОГО ЗАМОРОЖУВАННЯ ТА ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ.....	568
Винник А. О. БЕЗВІДХОДНЕ ВИРОБНИЦТВО В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	569
Винник А. О. УСТАТКУВАННЯ СОКОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....	570
Винник А.О. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ВМІСТУ БІЛКУ В ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ ЗА МЕТОДАМИ ДЮМА ТА К'ЄЛЬДАЛЯ	571
Головач А. Л. ОСОБЛИВОСТІ ХАРЧУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПРИ ДІСТІ №1.....	572
Головач А.Л., ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	573
Демидова Є.В., Суханов Д.А., ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОРОШКУ З КАЛИНИ У ВИРОБНИЦТВІ М'ЯКОГО МОРОЗИВА	574
Дзюба Я. С. РОЗРОБКА ЗАПІКАНКИ СИРНОЇ З ДОДАВАННЯМ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ.....	575
Івашина С.А., ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНОЛЕПТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КОМБІНОВАНИХ М'ЯСНИХ ХЛІБІВ.....	576
Ілляшенко Я.І., ВИКОРИСТАННЯ ГОРОБИНИ ЧОРНОПЛІДНОЇ В ЯКОСТІ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ПРОДОВОЛЬЧОЇ СИРОВИНИ.....	577
Крутась А.В. ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ПІЦЕРІЇ.....	578
Крутась А.В., ЇСТІВНІ ПОКРИТТЯ ДЛЯ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ	579
Кукава Р.М. ХАРЧОВІ ВОЛОКНА ЯК СКЛАДОВА ZERO-WASTE СТРАТЕГІЇ В ТЕХНОЛОГІЇ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	580
Курант Д.В. МЕТА ТА ПРИНЦИП РОБОТИ МАШИН ДЛЯ ОБЧИЩЕННЯ КОРЕНЕПЛОДІВ ТА БУЛЬБ.....	581
Курант Д.В. ТЕХНОЛОГІЯ ТА ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА КАВИ.....	582
Кучерина О. О. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ СУШІННЯ ПАСТИЛИ	583

Кучерина О. О. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКОРИСТАННІ СУ-ВІД.....	584
Кіншаков Д.В., Буяло Є.С.ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПАКОВКИ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ	585
Мордвяник Т.А. ВИКОРИСТАННЯ ГРИЛІВ У РЕСТОРАННІЙ СФЕРІ	586
Мордвяник Т.А. ХАРАКТЕРИСТИКА МАШИНИ УКРАЇНСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА ДЛЯ НАРІЗАННЯ ГАСТРОНОМІЧНИХ ПРОДУКТІВ.....	587
Мордвяник Т.А. ХАРАКТЕРИСТИКА СКОВОРІД РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	588
Мордвяник Т.А.ХАРАКТЕРИСТИКА ПОСУДОМИЙНОЇ МАШИНИ ПЕРІОДИЧНОЇ ДІЇ ММУ-500.....	589
Нагорний Я.В., ВИКОРИСТАННЯ КІНОА СОРТУ КВАРТЕТ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ БЕЗГЛЮТЕНОВОГО ХЛІБА.....	590
Носачова О.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЧЕНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ	591
Носик М.І., СПОСІБ ПЕРЕРОБКИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПОХІДНИХ ПРОДУКТІВ ШОВКОВИЦІ	592
Одінцов С.М.,ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ БІЛКА НАСІННЯ КОНОПЕЛЬ НА ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ СИРНОГО ПРОДУКТУ	593
Пекельник Р. Д. ГРИЛІ, ПЕЧІ, ПАРОКОНВЕКТОМАТИ. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕПЛООВОГО ОБЛАДНАННЯ В СУЧАСНІЙ РЕСТОРАННІЙ СПРАВІ.....	594
Пекельник Р. Д. ТЕПЛОВІ СПОСОБИ ОБРОБКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ ТА ТЕПЛОВЕ УСТАТКУВАННЯ	595
Пономаренко А. В. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ ОБРОБКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ	596
Попова А.О., ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ПІДВИЩЕННЯ ХАРЧОВОЇ ЦІННОСТІ НАПОЇВ НА ОСНОВІ КАВИ ...	597
Попова А.О.ТРАДИЦІЙНІ ТА НЕТРАДИЦІЙНІ ТЕПЛОВІ НАГРІВАЧІ В ХАРЧОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	598
Пуригін І.О., ХАРЧОВІ ВОЛОКНА В ТЕХНОЛОГІЇ М'ЯКОГО СИРУ	599
Рева Є.І.АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЦТВА МАРИНОВАНИХ М'ЯСНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ.....	600
Савченко М.Ю.ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИГОТОВЛЕННЯ ВАРЕНОЇ КОВБАСИ КУРЯЧОЇ	601
Середа О.Г. ВИКОРИСТАННЯ ЦУКРОЗАМІННИКІВ У ВИРОБНИЦТВІ БІСКВІТНОГО НАПІВФАБРИКАТУ З БОРОШНОМ ІЗ ЦВІРКУНІВ.....	602
Сіробаба А.С.ОСОБЛИВОСТІ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ЗМІШУВАННЯ	603
Соломка А.В.СПОЖИВЧІ ВЛАСТИВОСТІ ЗАМОРОЖЕНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ	604
Спицький В.В., Шкарапуха Р.В. ЗАМОРОЖЕНІ НАПІВФАБРИКАТИ З РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ - АЛЬТЕРНАТИВА М'ЯСА	605
Суцок В. О.ХАРАКТЕРИСТИКА МАШИНИ МОК-250 ДЛЯ ОЧИЩЕННЯ КАРТОПЛІ ТА КОРЕНЕПЛОДІВ	606
Ткачук М.А., МОДЕЛЬ РАЦІОНАЛЬНОЇ ПЕРЕРОБКИ ПЛОДІВ АБРИКОСІВ.....	607
Тодерюк Д.В.,ВИКОРИСТАННЯ СТАРТОВИХ КУЛЬТУР В ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА СИРОВ'ЯЛЕНИХ М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ	608
Філон А. М. АЛЬТЕРНАТИВНІ БІЛКИ: КЛЮЧОВИЙ НАПРЯМОК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ ...	609
Черняков В.А. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЧЕВИЦІ ТА БОРОШНА ЗЕЛЕНОЇ ГРЕЧКИ В ТЕХНОЛОГІЇ СНЕКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	610
Юнак В.М. ПРОДУКТИ ПЕРЕРОБКИ КАЛИНИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	611
Ярмош Т.А. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ОЖИНИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БАРВНИКІВ	612
Ярмош Т.А. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЯГІД БУЗИНИ ЧОРНОЇ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БАРВНИКІВ ...	613
Ярмош Т.А.КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ТИПІВ АНТОЦΙΑНІВ	614
Ярмош Т.А.ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПЛОДІВ СЛИВИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БАРВНИКІВ	615
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ	
Абравіт О.В. РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	616
Акташ Вейсел Ведат,Гюнеш Берфін. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ В УКРАЇНІ.....	617
Акулін Д.О. ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРОСЕКТОРУ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	618
Арістова І.В. ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА ЮРИДИЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	619
Бенюх Д.С. СУЧАСНІ ВИДИ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ	620
Бизюков М., Лисянська В. ЗАСТОСУВАННЯ ГАРАНТІЇ, ЯКА ПЕРЕДБАЧЕНА Ч.3 СТ.40 КЗПП УКРАЇНИ	621
Бойко В.Б. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ СТАТТІ 365 ЦК УКРАЇНИ	622
Бойко Д.Ю. ЗАХИСТ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	623
Бондар Н.А., Сухонос Є.О. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	624
Брижань Ю.В. АКТИ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ЯК ФАКТОР ВПРОВАДЖЕННЯ ТРУДОВОЇ МЕДІАЦІЇ .	625
Великодна В. СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	626
Вільбой Д.О., Грушко В.В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЙ В РАЙОНАХ ОСУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬ: АНАЛІЗ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	627
Гаврик С. І., Андреев В.С. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....	628
Гелеверя К.О. РЕТРИБУТИВНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	629
Гончаров В.В. СТАНОВЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В АНГЛІЇ	630
Гончарова А.Є. ПРОБЛЕМА ПОДІЛУ НЕПОДІЛЬНИХ РЕЧЕЙ ЯК СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ.....	631

Гурін Д.Т. ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	632
David Mercy Shekwolo. LEGAL ASSISTANCE IN PROTECTING THE RIGHTS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS	633
Добродумов О.І., Ахмедлі Е. ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЕКОЛОГІЧНИХ МІГРАНТІВ	634
Довгаль А.В. ІНСТИТУТ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	635
Дорошенко С. Ю. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ	636
Дорошенко А.С. ЗАХИСТ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	637
Дручок Я.М. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЗАХИСТУ ОБВИНУВАЧЕНОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	638
Дубовик І.І. СОЦІАЛЬНИЙ ВПЛИВ ЗЕМЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ	639
Євтушенко Д.В., Гончаров В.В. ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІД ПІДРИВУ КАХОВСЬКОЇ ГЕС	640
Єременко А.С. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТІВ НЕПОВНОЛІТНІХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	641
Зеленський О.М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ	642
Зібров О.Ю. ПРАВОВА АКУЛЬТУРАЦІЯ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ	643
Зіль М.Л., Дубовик І.І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ НЕСІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	644
Зінченко Є. О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	645
Зленко С.М. ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ У ДОТРИМАННІ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ УЧАСНИКІВ СПРАВИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	646
Йилмаз О. Чавушоглу М.Б. ЩОДО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	647
Івченко Л. С. ПЕРЕПОНИ У ДОСТУПІ ДО ПРАВОСУДДЯ У СПРАВАХ ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	648
Канівець О.М., Бабич А.О. РОЛЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТА МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	649
Канівець О.М., Коломієць М.В. ПОЄДНАННЯ НАЗЕМНОГО, СУПУТНИКОВОГО ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНОГО ЗНІМАННЯ	650
Канівець О.М., Склярів В.Г. ЕКОЛОГІЧНА КРИЗА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЗАГРОЗИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	651
Канівець О.М., Тельбіз М.М. ВПЛИВ ГЕОДЕЗІЇ НА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	652
Карпенко В.О. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ	653
Кішінець Ю.А. КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН	654
Клочко А.М. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	655
Ковальчук В.С. МОЖЛИВОСТІ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ҐРУНТІВ, ПОРУШЕНИХ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ	656
Колодненко А.В., Михайліченко М.А. ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ: ДЕМОКРАТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА, ЧИ НЕВИПРАВДАНІ ОЧІКУВАННЯ?	657
Костюченко Ю.С., Канівець О.М. ГЕОДЕЗИЧНІ МЕТОДИ В МІСТОБУДІВЕЛЬНОМУ ПРОЄКТУВАННІ: ТОЧНІСТЬ ТА НАДІЙНІСТЬ ВИМІРЮВАНЬ	658
Кравчук В.В. ГЕНЕЗА ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	659
Круподер К. А. ОСОБЛИВОСТІ ПОДІЛУ АВТОМОБІЛЯ, ЯКИЙ Є СПІЛЬНОЮ СУМІСНОЮ ВЛАСНІСТЮ ПОДРУЖОЖА.....	660
Кубишкін Д.О. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ (НА ПРИКЛАДІ ЯПОНІЇ)	661
Кубрак О. В. НОТАТКИ З РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЧЕРЕЗ ЗБІЛЬШЕННЯ СТУПЕНЮ ІНКЛЮЗІЇ	662
Кузнецов А. С. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ	663
Кузьменко Н.К. ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	664
Кулібаба О. О.ОКРЕМІ ПИТАННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛИ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРО ВІДМОВУ У ЗАСТОСУВАННІ ЗУСТРІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	665
Курицький Р.В. ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ЇХ ЗАСТОСУВАННІ	666
Липченко О.С. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ІНШИХ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	667
Лисаченко І.А. ЕЛЕКТРОННІ ТОРГИ АРЕШТОВАНИМ МАЙНОМ: ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	668
Лісовенко Н.О. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ. ПАРЛАМЕНТ	669
Малова Д.І. ЗАСОБИ ПОДОЛАННЯ ЗЛОВЖИВАНЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	670
Мельник В.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВНУТРІШНІ ПЕРСПЕКТИВИ	671
Михайленко С.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ	672
Негреєв О.П. ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ	673
Однороб В.С., Ляш І.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ КОНСТРУКЦІЇ «ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ».....	674
Олійник А.С. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	675
Осіпова Я. В. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	676
Остапенко С.С. ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	677

Першин Є., Мокренко В. СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	678
Петренко Я.О. ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ	679
Поляков О.А., Капінос Н.О. ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ РОЗВИТКУ ЕРОЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	680
Резніков Р. Г., Дубовик І.І. СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ЗМІНИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ	681
Рожкова Л.І. «НОВОМОВА» РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	682
Світловський С. С. ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	683
Семенець Д.С., Михайліченко М.А. ЕЛЕКТРОННІ ВИБОРИ: СУЧАСНИЙ ІНСТИТУТ ДЕМОКРАТІЇ ЧИ ВТРАТА ДОВІРИ ВИБОРЦІВ	684
Синявін В.Л. РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕМЛЕВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ.....	685
Склярова А.Р., Капінос Н.О. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ, ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ПРОЦВІТАННЯ КРАЇНИ	686
Смоленко Є.Г. ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧІВ	687
Снежко А.О. РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У СИСТЕМІ СУЧАСНОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ .	688
Солдаткін І.В. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ ТА ГРОМАД	689
Солдаткін С.В. ПРАВО НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	690
Сорока Ю. С. ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	691
Суходуб Д.М., Капінос Н.О. ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ГЕОДЕЗИЧНИХ ЗНІМАНЬ	692
Сухоруков І.Ю. ОЗНАКИ ГЕНДЕРНО ОБУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА.....	693
Тарасенко Д.С. ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	694
Ткаченко К.Л. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СПОРІВ МІЖ СПАДКОЄМЦЯМИ	695
Токарева В.В. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	696
Тягушев Д.С. ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ	697
Удовенко Р.П. ЩОДО ВЕРХВЕНСТВА ПРАВА ДЛЯ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ .	698
Хвостик Я.В. ЩОДО ОРЕНДИ ЗЕМЛІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	699
Хобленко В.І. ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	700
Хомініч М.С. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У ЗЕМЕЛЬНО-МАЙНОВИХ СПОРАХ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВАЗАСТОСОВОЇ ПРАКТИКИ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....	701
Чевгуз А.В. СТРОКИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ.....	702
Шаповаленко О.Б. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	703
Шевченко В.В. ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	704
Шендрик А.О. ЦИФРОВА ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	705
Шульженко А.В. КРИМІНАЛІСТИЧНІ ОБЛІКИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ЗАВДАНЬ ЗА УЧАСТЮ АДВОКАТІВ	706
Явтушенко Д.С., Скляр Ю.Л. ВИКОРИСТАННЯ GIS – ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	707
Прокопенко Н. І СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	708